

ÄLDRE SVENSKA FRÄLSESLÄKTER

ÄTTARTAVLOR

UTGIVNA AV

RIDDARHUSDIREKTIONEN

GENOM

FOLKE WERNSTEDT

I

HÄFTE 2

Stockholm 1965

Redaktionsnämnd:

FIL. DOKTOR WILHELM THAM

PROFESSOR GOTTFRID CARLSSON

F.D. RIDDARHUSGENEALOGEN FIL. DOKTOR FOLKE WERNSTEDT

Redaktion:

FIL. DOKTOR FOLKE WERNSTEDT

FIL. DOKTOR HANS GILLINGSTAM

FIL. DOKTOR FILIP LILJEHOLM

TREDJE TRYCKNINGEN

PREPRESS, FAKSIMIL: TEAM MEDIA SWEDEN AB

TRYCK: BORDING PURE PRINT, BORÅS 2024

Förord

Sedan första häftet av Äldre svenska frälseläkter utkommit av trycket, ha följande ändringar i redaktionsnämndens sammansättning ägt rum. Justitierådet Herved af Trolle har 1957 avgått ur riddarhusdirektionen och i samband härmed såsom direktionens representant i nämnden ersatts av fil. doktor Wilhelm Tham. Arbetets vetenskaplige kontrollant professor Gottfrid Carlsson har avlidit och t. v. ej fått någon ersättare. Nämnden består alltså f. n. av doktor Tham och f. d. riddarhusgenealogen fil. doktor Folke Wernstedt. Av redaktionens medlemmar har arkivarien Jakob Koit avgått och fil. doktor A. Filip Liljeholm avlidit. Redaktionen består alltså nu av doktor Wernstedt som huvudredaktör och fil. doktor Hans Gillingstam såsom vetenskaplig kontrollant och rådgivare.

Kostnaderna för häftets utarbetande och tryckning ha i huvudsak bestridits av Statens humanistiska forskningsråd. De i samband med arbetet stående forsknings- och registerarbetena äro fortsatta med bidrag från forskningsrådet, Längmanska kulturfonden, Westman-Wernerska fonden i Linköping och Genealogical Society i Utah.

I redigeringsarbetet ha fil. doktor Birgitta Lager, dr. jur. Ilmar Arens och cand. jur. Anette Wernstedt i olika hänseenden biträtt redaktionen, vars arbete även främjats av det tillmötesgående, som lämnats av vetenskapliga institutioner och enskilda forskare.

Till författare av släktartiklar, medhjälpare i redigeringsarbetet, givare av ekonomiska bidrag samt institutioner och enskilda forskare får utgivaren och redaktionen framföra sin tacksamhet.

Stockholm i april 1965.

FOLKE WERNSTEDT

Innehåll

Häfte 1 (s. 1—106) och 2 (s. 107—214)

	Sid.		Sid.
Förord	V	Gumsehuvud. Av Kjell-Gunnar Lundholm	62
Innehåll	VI	Hama, se Ama	
Förkortningar	VII	Håkan Tunasons ätt. Av Kjell-Gunnar Lundholm	95, 96
Ama. Av Hans Gillingstam	107	Hällekisätten. Av Hans Gillingstam	156
Algotssönernas ätt. Av Jakob Koit	1	Ille, Sune Sunasons ätt. Av Eric Anthoni ..	157
And. Av Jakob Koit	7	Ivar Nilssons ätt. Av Eric Anthoni	64
Aspenäsätten. Av Jakob Koit	8	Knut Abjörnssons ätt. Av Kjell-Gunnar Lundholm	95, 102
Bagge av Botorp. Av Hans Gillingstam ..	110	Kurck, äldre ätten. Av Eric Anthoni	160
Bengt Bossons ätt. Av Hans Gillingstam ..	113	van Kyren. Av Eric Anthoni	67
Bengt Hafriidssons ätt. Av Hans Gillingstam	115	Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt. Av Karl- Uno Pettersson	69
Bidz. Av Eric Anthoni	119	Lejonansikte, Hemming Ödgislasons ätt. Av Karl-Uno Pettersson	74
Björnlår. Av Hans Gillingstam	17	Lejonbalk. Av Hans Gillingstam	163
Björnram från Västergötland. Av Hans Gillingstam	20	Leopard, se Magnus Marinasons ätt	
Boberg. Av Jakob Koit	22	Lepasätten. Av Eric Anthoni	167
Brunkow. Av Sven Axelson	26	Lidinward Haraldssons ätt. Av Kjell-Gunnar Lundholm	101
Djäkn, Jakob Abrahamssons ätt. Av Eric Anthoni	122	Låma. Av Jarl Gallén	76
Djäkn, Lydekasönernas ätt. Av Eric Anthoni	126	Magnus Marinasons ätt (= "Leopard"). Av Hans Gillingstam	171
Elofssönernas ätt. Av Jarl Gallén	27	Malstaätten. Av Hans Gillingstam	176
Fargalt. Av Eric Anthoni	29	Puke. Av Hans Gillingstam	177
Fincke, yngre ätten. Av Eric Anthoni	131	Renhuvud. Av Eric Anthoni	181
Finstaätten. Av Jarl Gallén	34	Rumbyätten. Av A. Filip Liljeholm †	183
Folkungaättens lagmansgren. Av Sten Carlsson	39	Rörrik Birgerssons ätt. Av Hans Gillingstam	185
Folkungaättens oäkta gren. Av Jarl Gallén	41	Sparre av Aspås. Av Hans Gillingstam ..	188
Folkungaättens Valdemarsgren. Av Hans Gillingstam	47	Sparre av Ellinge. Av Kjell-Gunnar Lund- holm	82
Frössviksätten. Av Hans Gillingstam	48	Sparre av Hjulsta och Ängsö. Av Hans Gillingstam	191
Fånöätten. Av Jarl Gallén och A. Filip Liljeholm	50	Sparre av Tofta. Av Hans Gillingstam ..	84
Färå, Björn Näfs ätt. Av Hans Gillingstam	138	Sparre av Vik. Av Hans Gillingstam ..	198
Färå, Karl Erikssons ätt. Av Hans Gilling- stam	139	Stjärnkors. Av Eric Anthoni	200
Färå, Martin Bengtssons ätt. Av Hans Gillingstam	144	Sture, sjöbladsätten. Av Kjell-Gunnar Lundholm	202
Färå, Orestes Keldorssons ätt. Av Hans Gillingstam	145	Svärd, äldre ätten. Av Eric Anthoni	207
Färå, Tyrgils Klemenssons ätt. Av Hans Gillingstam	146	Tyrgils Knutssons ätt. Av Jarl Gallén	88
Garp. Av Eric Anthoni	148	Ulvåsaätten. Av Jarl Gallén	91
Grevarna av Gleichen. Av Sven Axelson ..	153	Vinge. Av Hans Gillingstam	211
Glysing. Av Hans Gillingstam	53	Vinstorpaätten. Av Kjell-Gunnar Lund- holm	95, 102
Gren. Av Hans Gillingstam	55		

Förkortningar

Häfte 1 och 2

- AC = Diplomatarium Svecanum. Appendix.
Acta pontificum Svecica. 1. Acta cameralia.
- AD = Annales Danici medii ævi.
- Afbildn = Afbildningar af vapensköldar fordome uppsatta i Finlands kyrkor. Utg. af R. Hausen.
- ANF = Arkiv för nordisk filologi.
- ANO = Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie samt dess fortsättning Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie.
- APD = Acta pontificum Danica.
- ArbogaTB = Arboga stads tänkebok.
- ATA = Antikvarisk-topografiska arkivet (Riksantikvarieämbetet).
- ATS = Antiquarisk tidskrift för Sverige.
- BFH = Bidrag till Finlands historia. Utg. genom R. Hausen.
- BKSVLandsM = Bidrag till kännedom om de svenska landsmälen.
- BSH = Styffe, Bidrag till Skandinavien historia.
- BSÅK = Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria.
- BÅH = Bidrag till Åbo stads historia.
- Ca = Carpelan, Ättartavlor för de på Finlands riddarhus inskrivna ätterna.
- CDB = Codex diplomaticus Brandenburgensis.
- DAA = Danmarks Adels Aarbog.
- DBL = Dansk biografisk Leksikon.
- DChr1 = Diplomatarium Christierni primi.
- DDal = Diplomatarium Dalecarlicum.
- DDan = Diplomatarium Danicum.
- DGestr = Diplomatarium Gesticum (GävLB).
dep. = deposition.
- DHT = (Dansk) Historisk Tidsskrift.
- DIGA = DelaGardieska arkivet.
- DIGS = De la Gardieska samlingen (LUB).
- DM = Danske Magazin.
- DN = Diplomatarium Norvegicum.
- DRA = Rigsarkivet, Köpenhamn.
- DS = Diplomatarium Suecanum
(t.o.m. år 1400).
- E = Elgenstierna, Den introducerade svenska adelns ättartavlor.
- f. = folio.
- f resp. ff = följande (sida resp. sidor e. d.).
- FHT = Historisk tidskrift för Finland.
- FMU = Finlands medeltidsurkunder.
- FRA = Riksarkivet, Helsingfors.
- FrG = Almquist, J. A., Frälsegöden under storhetstiden.
- FRL = Frälse- och rusttjänstlängder (KA).
- Gen = Genealogica.
- GQProvSachs = Geschichtsquellen der Provinz Sachsen.
- G1R = Konung Gustaf den förstes registratur.
- GSFÅ = Genealogiska samfundets i Finland årsskrift.
- GT = Genealogisk tidskrift.
- GävLB = Läroverksbiblioteket i Gävle.
- HArk = Historiallinen arkisto.
- HaSig = Hausen, Finlands medeltidssigill.
- HB = Historiskt bibliotek.
- hd = härad.
- Herrg = Almquist, J. E., Herrgårdar i Sverige under reformationstiden.
- HFÅ = Hallands fornminnesförenings årsskrift.
- HH = Historiska handlingar.
- HiSig = Hildebrand, Svenska sigiller från medeltiden.
- HKR = Hertig Karls registratur (RA).
- HR = Hanserecense.
- HSH = Handlingar rörande Skandinavien historia.
- HT = Historisk tidskrift.
- HU = Hansisches Urkundenbuch.
- HVLÅ = Humanistiska vetenskapssamfundet i Lund. Årsberättelse.
- HVUÅ = Humanistiska vetenskapssamfundet i Uppsala. Årsbok.
- JönkTB = Jönköpings stads tänkebok.
- KA = Kammararkivet.
- KB = Kungliga Biblioteket.
- KHK = K. H. Karlssons biografiska anteckningar för medeltiden (RHA).
- KUB = Köpenhamns universitetsbibliotek.
- KÅ = Kyrkohistorisk årsskrift.
- LagS = Almquist, J. E., Lagsagor och domsagor i Sverige.
- LBH = Linköpings Biblioteks Handlingar.
- LECU = Liv-, esth- und curländisches Urkundenbuch.
- LokF = Almquist, J. A., Den civila lokalförvaltningen i Sverige 1523—1630.
- LSB = Linköpings stifts- och landsbibliotek.
- LUB = Lunds universitetsbibliotek.
- LÄU = Lunds ärkestifts urkundsbok.
- MGF = Meddelanden af Gestrikslands fornminnesförening.
- MGHS = Monumenta Germaniae historica. Scriptorum.
- MNSF = Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening.
- MRA = Meddelanden från Svenska riksarkivet.
- MU = Mecklenburgisches Urkundenbuch.
- MVGErf = Mittheilungen des Vereins für die Geschichte und Alterthumskunde von Erfurt.
- NBL = Norsk biografisk Leksikon.

- NF = Nordisk familjebok.
 N.f. = Ny följd.
 NHT = [Norsk] Historisk Tidsskrift.
 NMH = Nordiska museets handlingar.
 NMU = Närkes medeltida urkunder.
 NoB = Namn och bygd.
 NRA = Riksarkivet, Oslo.
 NTBB = Nordisk tidsskrift för bok- och biblioteksväsen.
 PASig = Petersen, Danske adelige Sigiller fra det XIII og XIV Aarhundrede.
 Per = Peringskiölds ättebok (RHA).
 perg = pergamentsbrev.
 PHT = Personhistorisk tidsskrift.
 ppr = pappersbrev.
 PSS = Privilegier, resolutioner och förordningar för Sveriges städer.
 PU = Pommersches Urkundenbuch.
 R = Ramsay, Frälseläkter i Finland intill Stora ofreden.
 RA = Riksarkivet.
 RepD = Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis.
 RHA = Riddarhusets arkiv.
 RiksantÅ = Riksantikvarieämbetet.
 RK = Svenska medeltidens rimkrönikor. Utg. af G. E. Klemming.
 RKB = Rantekammarböcker (KA).
 RPB = Svenska riks-arkivets pergamentsbrev från och med år 1351.
 RPH = Svenska riksarkivets pappershandlingar, i MRA 3.
 RR = Riksregistraturet (RA).
 Rål = Rålambska samlingen, (KB).
 SAT = Svenska autografsällskapets tidsskrift.
 SBL = Svenskt biografiskt lexikon.
 Sc = Scandia.
 SD = Svenskt diplomatarium fr. o. m. år 1401.
 SFSS = Samlingar utgifna af Svenska forn-skriftssällskapet.
 skplg = skeppslag.
 SMoK = Svenska män och kvinnor.
 SMR = Svenska medeltidsregister.
 sn = socken.
 SNL = Samfund til Udgivelse af gammel nordisk Litteratur. [Skrifter.]
 SoH = Släkt och hävd.
 SoK = Schlegel och Klingspor. Den med sköldbref förlånade men ej å Riddarhuset introducerade svenska adelns ättar-taflor.
 SRA = Svenska riksdagsakter.
 SRD = Scriptorum rerum Danicarum Medii ævi.
 SRS = Scriptorum rerum Svecicarum.
 SSB = Skara stifts- och läroverks bibliotek.
 SSEÅ = Samfundet S:t Eriks årsbok.
 SSLF = Skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet i Finland.
 SStadsB = Stockholms stadsböcker från äldre tid.
 ST = Sveriges traktater.
 STÅ = Svenska turistföreningens årsskrift.
 SU = Svensk uppslagsbok.
 SvK = Sveriges kyrkor.
 SVSL = Skrifter utgivna av Vetenskaps-societeten i Lund.
 ThürGQ = Thüringische Geschichtsquellen.
 tlg = tingslag.
 Tsig = Thiset, Danske adelige Sigiller fra det XV., XVI. og XVII. Aarhundrede.
 UFT = Upplands fornminnesförenings tidsskrift.
 ULA = Landsarkivet i Uppsala.
 u. o. = utan ort.
 UUB = Uppsala universitetsbibliotek.
 UUÅ = Uppsala universitets årsskrift.
 v = verso.
 v. resp. vv. = vers resp. verserna.
 VFT = Västergötlands fornminnesförenings tidsskrift.
 VHAA = Vitterhets historie och antikvitets akademien.
 VHA AH = Vitterhets historie och antikvitets akademiens handlingar.
 VLA = Landsarkivet i Vadstena.
 VSLB = Stifts- och landsbiblioteket i Västerås.
 VSLÅ = Vetenskaps-societeten i Lund årsbok.
 ÅboSvB = Registrum ecclesiæ Aboensis eller Åbo domkyrkas svartbok.
 Åkerstein = Registratorn Åkersteins genealogier öfver urgamle introducerade ätter (RHA).
 ÅLA = Landsarkivet i Åbo.

Ama

Av *Hans Gillingstam*

Denna ätt, vars vapen var en av stengavlar i blått och guld (B. Beckman, *Matts Kättilmundsson* 2, s. 515; *Gen* 65 a, f. 8 o. 11, RA) styckad sköld, benämnes av K. H. Karlsson i hans »Biografiska anteckningar för medeltiden» (RHA) Hama, vilket här ändrats till Ama, enär belägen för denna senare namnform bestämt överväga (se tab. 3 och 5). Tidigare har Karlsson i SAT 1, s. 223 f, 230, kallat släkten »Stengafvel» efter vapnet. Den härstammar på fädernet från den år 1210 i slaget vid Gestilren stupade Folke jarl, vilken enligt av S. Carlsson sammanställda indicier torde ha tillhört den s. k. Folkungaätten, och hade till följd därav ursprungligen gods huvudsakligen i Östergötland, där flera av ättens medlemmar begravdes i Alvastra kloster, men kom senare tydligen genom Ulf Holmgerssons tidigare äktenskap att bli knuten till Södermanland. Ätten utdog på såväl svärds- som på spinsidan omkring 1360. Vissa brev ur ättemedlemmarnas arkiv ha blivit bevarade i avskrift i den sparreska kopieboken B 15, RA, genom att en sonsons dotter till Lars Ulfssons dotter Helena blev gift med Birger Trolle d. y. och därmed blev stammödrer för de senare Trollarna och dessas avkomlingar av ätten Sparre af Rossvik (Sjögren, Trolle, s. 49, not 1).

Litteratur: K. H. Karlsson, *Folkunga-ätten*, i SAT 1 (1888), s. 223 f och 230; Chr. von Warnstedt, *Den äkta Folkungaätten*, i *Släkthist. tidskr.* 1950, s. 134 ff och 142 ff; S. Carlsson, *Folkungarna*, i PHT 1953, s. 80, 83 ff och 105; B. Beckman, *Matts Kättilmundsson* 2 (1954), s. 351—353.

Holmger Folkason
(1248) 1250—1254
Tab. 1

Ulf Holmgersson
1276—1290
Tab. 2

Holmger Ulfsson (d. ä.) el. Holmger Ama (även Hama?) (1288) 1291—1307 Tab. 3	Folke Ulfsson 1307—1321 Tab. 4	Lars Ulfsson (1288) 1305—1350 Tab. 5	Holmger Ulfsson (d. y.) 1304—1311 Tab. 6
---	--------------------------------------	--	--

Tab. 1

Holmger Folkason (son av Folke jarl; se ovan). Uppträder möjligen redan 1248 (DS, nr 364; jfr Kumlien i HT 1954, s. 271, S. Bolin i Se 1953—1954, s. 200 f, G. Carlsson i HT 1955, s. 491) men säkert från 1250 (DS, nr 377). Tituleras »dominus» (DS, nr 364, 377, 387, 405, 415 och 893). Nämnes som levande senast 1254 (DS, nr 415). Fick Tift med underlydande i Kärna sn, Hanekinds hd i Östergötland genom sin brorsdotter drottning Katarina Sunadotters testamente (DS, nr 377). — Gift (DS, nr 893) med *Kristina Fastadotter*, som levde ännu 1289 (DS, nr 1002), valde gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 855) och i vapnet förde en växt (HiSig 3: 135). Fru Kristina bodde på Landsjö i Kimstads sn i Memmings hd i Östergötland samt ägde andra gods i bl. a. Dals hd i Östergötland, Tjusts hd i Småland, Sköllersta hd i Närke och Österrekarne hd i Södermanland (DS, nr 855) samt i Åkers hd i sistnämnda landskap (DS, nr 893).

Söner i angivet äktenskap (DS, nr 893, 1002 och 3629; Tifts ägarlängd enl. DS, nr 377 och 1600; jfr E. Hjärne i HVUÅ 1951, s. 48 f):
Lars (DS, nr 893).

Ulf Holmgersson, 1276—1290, riddare, riksråd. Se tab. 2.

Tab. 2

Ulf Holmgersson (son av Holmger Folkason, tab. 1). Uppträder från 1276 och var redan då riddare (DS, nr 618). Nämnes som riksråd 1288 (DS, nr 975). Uppges 1284 bo i Linköpings stift (DS, nr 784). Nämnes som levande senast 1290 (DS, nr 1026). Ägde gods i Björkekind och Valkebo hd i Östergötland och Österrekarne hd i Södermanland (DS, nr 1002) samt i Redvägs hd i Västergötland (DS, nr 635). Vapen: en av stengavlar styckad sköld (HiSig 3: 37). — Var 1278 (DS, nr 635) gift med *Cecilia Haraldsdotter*, syster (DS, nr 1046) till riddaren, riksrådet och lagmannen i Södermanland Anund

Haraldsson (Vingad lilja) och alltså dotter till dennes fader (DS, nr 1212; HiSig 3, nr 31 och 47) Harald Gudmundsson. — Fick 13.2 1284 (DS, nr 784) påvligt tillstånd att ingå äktenskap med sin brylling *Elena*, som då uppges vara konung Magnus' »consanguinea» och därför troligen (K. H. Karlsson i SAT 1, s. 224) är identisk med dennes syster Kristina Birgersdotters 1282 (DS, nr 749)—1285 (DS, nr 800) nämnda dotter med detta namn, vilken också troligen (Pipping, Komm. t. Eriksskr., s. 349) är identisk med den konung Magnus' »frendkona» med detta namn, som tidigare varit gift med den 1278 (Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 94; SRS 2: 1, s. 63) dräpte danske riddaren Ingemar (SFSS 158, s. 57) Nielsen (SRS 2: 1, s. 63). Kristina Birgersdotter nämnes flera gånger (DS, nr 749, 762 och 800) såsom gift med riddaren Sigge Guttormsson (två liljor med stjälkar, uppstigande ur en öppen ros; HiSig 3: 51) men eftersom *Elena* ej nämnes i hans testamente (DS, nr 762), är det sannolikt, att hon var Kristinas dotter i ett okänt tidigare äktenskap (påpekande av A. F. Liljeholm).

Barn (DS, nr 1476, 1524, 2275 och 3395; fördelningen mellan de båda äktenskapen framgår — förutom av de av B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 352, anförda skälen — av ordningsföljden i de båda förstnämnda breven, av de båda Holmgers sannolika egenskaper av halvbröder samt av vissa mågars sena förekomst i källmaterialet):

1. *Harald*. Var 1293 kanik i Linköping (DS, nr 1099). Ägde jord i Tjusts hd i Småland (jfr Herman Schück, Eccl. Lincop., s. 419) och dog senast 1305 (DS, nr 1476 och 1831).

1. *Holmger Ulfsson* (d. ä.) eller *Holmger Ama* (i sig. *Hama* ?), (1288) 1291—1307, riddare. Se tab. 3.

1. *Karl*. Endast nämnd 1305 (DS, nr 1476). Möjligen är detta namn endast en felskrivning för *Folke*, eftersom denne ej 1305 men däremot 1307 (DS, nr 1524) förekommer vid uppräknig av Ulf Holmgerssons söner.

1. *Folke Ulfsson*, 1307—1321. Se tab. 4.

1. *Lars Ulfsson*, (1288) 1305—1350, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 5.

2(?). En till namnet okänd dotter. Var gift med riddaren och riksrådet *Torkel Andersson* (delad sköld, senare båt; jfr ovan, s. 57), som kallar Holmger Ulfsson d. y. sin »gener» 1311 (DS, nr 1783), beseglar brodern Lars Ulfssons första testamente 1318 (DS, nr 2181) och Ulf Holmgersson d. y:s testamente 1335 (DS, nr 3130) samt torde ha haft en son med namnet Holmger (ovan, s. 57), uppkallad efter någon av sina tidigt avlidna morbröder.

2. *Holmger Ulfsson* (d. y.), 1304—1311. Se tab. 6.

2. En till namnet okänd dotter. Levde ännu 1326 (DS, nr 2601). Blev gift (påpekande av A. F. Liljeholm) senast 1325 (DS, nr 2534) med riddaren *Birger Magnusson* (Magnus Marinasons ätt, förut kallad Leopard, se denna ätt nedan, tab. 3), som då kallar Lars Ulfsson sin »gener» och 1335 (DS, nr 3130) beseglar Ulf Holmgersson. d. y:s testamente men gifte om sig senast 1334 (DS, nr 3034) med Katarina Olofsdotter (jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 86) och dog något av åren 1349 (DS, nr 4442)—1352 (DS, nr 4791) av svält i Ryssland (X 1, f. 81, UUB; Gen 41, f. 8 v och 184, RA), tydligen som deltagare i Magnus Erikssons ryska krig.

2. *Katarina*. Var 1338 (DS, nr 3395) gift med riddaren *Ulf Magnusson* (Lejonbalk, se denna ätt nedan, tab. 2), som uppträder i urkunderna från 1320 (DS, nr 2220) och var död 1343 (DS, nr 3689). Troligen tidigare gift med en *Torsten* och identisk med den fru Katarina Ulfsdotter, som 1346 (DS, nr 4055) kallas moder av Ingeborg Torstensdotter i dennas testamente, vari barn (jfr ovan, s. 57) till Torkel Andersson (se ovan) uppträda som vittnen.

Tab. 3

Holmger Ulfsson (d. ä.), även (DS, nr 1578) kallad **Holmger Ama** (i sig. troligen **Hama**, HiSig 3, nr 185) (son av Ulf Holmgersson, tab. 2). Är troligen den »scolaris» Holmger, som jämte sin broder Lars 1288 ihågkommes i sin »cognatus» ärkebiskop Magnus Bossons testamente (DS, nr 958). I övrigt tidigast nämnd 1291 (DS, nr 1041). Blev riddare senast 1303 (DS, nr 1381). Var 1305 konung Birgers camerarius (ST 1, nr 157). Dog tidigast 1307 men före 1.2 1308 och begrovs i Alvastra kloster (DS, nr 1524 och 1572; då av hans sigillinskriftion framgår, att det var han och icke den likanämnde halvbrodern som kallades Ama, torde DS, nr 1578, som nämner en Holmger Ama i livet men blott är känt i avskrift i en av de sparska kopieböckerna, härröra från något tidigare år än 1308). Ägde gods i N. Vedbo och Tjusts hd i Småland samt Bobergs hd i Östergötland (DS, nr 1524), i Hanekinds hd i samma landskap (DS, nr 1600), i Villåttinge hd i Södermanland (DS, nr 1578) samt vid Västerås i Västmanland (DS, nr 1046). Vapen: en av stengavlar styckad sköld (HiSig 3: 185). — Var 1307 (DS, nr 1524) gift med *Ingegärd*, som ägde jord i Västergötland (DS, nr 1572) och levde ännu 1308 (DS, nr 1572 och 1600) samt valde gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 1572).

? **Dotter** (intet känt om modernet):

Kristina Holmgersdotter. Blev ihågkommen i halvkusinen Ulf Holmgersson d. y:s (tab. 6) testamente 1335 (DS, nr 3130).

Tab. 4

Folke Ulfsson (son av Ulf Holmgersson, tab. 2). Möjligen identisk med den Karl, som nämnes bland Ulf Holmgerssons söner 1305 (se ovan). Uppträder tidigast 1307 (DS, nr 1524). Nämnes som levande senast 1321, då han gjorde sitt testamente (DS, nr 2275). Valde gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 1964 och 2275). Ägde jord i Tjusts hd i Småland (DS, nr 1964 och 2275) samt i Bobergs och Lysings hd i Östergötland (DS, nr 2275). — Var 1313 gift med *Ingrid Larsdotter*, som då gjorde sitt testamente, genom vilket hon valde gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 2594). Då hon utfärdar testamentet utan makens medverkan, har hon troligen före äktenskapet med honom varit gift med en annan man (påpekande av A. F. Liljeholm). Hon var (ävenledes enligt påpekande av A. F. Liljeholm) troligen dotter till Lars av Snytringe i Allhelgona sn, Aska hd i Östergötland i äktenskap med Ragnhild Andersdotter (Elofssönernas ätt; jfr ovan, s. 29), eftersom dessa 1292 (DS, nr 1069) uppträda som arvingar efter en Margareta från Glänås i Svanhals sn i Lysings hd, där Ingrid Larsdotters dotter Cecilia hade modernearv (DS, nr 2275). Hälften av Ingrids sigillstamp (Jesu födelse) har påträffats vid grävningarna i Alvastra och är nu i Statens historiska museum (inventarienummer 17555:1; påpekande av fil. lic. Rune Norberg). — Folke var 1321 omgift med *Sigrid Mårtensdotter*, som också valde gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 2275).

Döttrar (DS, nr 2275 och 2594):

? 1. *Margareta*. Nämnes endast 1313 (DS, nr 2594). Då modern ej uppger, vem som var hennes fader, är det möjligt, att hon ej var Folke Ulfssons dotter utan född i ett moderns tidigare äktenskap (påpekande av A. F. Liljeholm).

1. *Cecilia*. Nämnes 1313 (DS, nr 2594)—1321 (DS, nr 2275). — Var möjligen gift med den *Magnus Karlsson*, som 1321 beseglade Folke Ulfssons testamente (DS, nr 2275), ty av ett brev av år 1370 (RPB, nr 920) framgår, att en Magnus Karlsson (stjärna) i Vinäs i Eds sn i Tjust hade en son med det för ätten Ama karakteristiska namnet Holmger, och Magnus Karlsson var troligen fader till den Nils Magnusson i Vinäs, som 1360 (RPB, nr 476) ägde jord såväl i det ovannämnda Glänås som i Hundkärr i Eds sn i Småland, där Folke Ulfsson ägt jord (DS, nr 1964 och 2275). Utredningen om Magnus Karlsson har utförts av A. F. Liljeholm.

Tab. 5

Lars Ulfsson (son av Ulf Holmgersson, tab. 2). Är troligen den »scolaris» Lars, som jämte

sin broder Holmger 1288 ihågkommes i sin »cognatus» ärkebiskop Magnus Bossons testamente (DS, nr 958). Säkert belagd fr. o. m. 1305 (DS, nr 1476). Blev riddare något av åren 1312—1314 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247). Nämnes såsom hertiginnorna Ingeborgs råd från 1318 (Gen 73, s. 99, RA), som riksråd från 1322 (DS, nr 2334 och 2339) och som lagman i Södermanland från 1319 (DS, nr 2199; jfr LagS 1, s. 97). Utfärdade 1330 (DS, nr 2816), 1338 (DS, nr 3395) och 1342 (DS, nr 3629) brev i Ärnäs i Kärrbo sn, Selebo hd i Södermanland, som han ägde enligt DS, nr 3130, och där han även uppträder i av andra personer utfärdade brev 1335 (DS, nr 3144) och 1346 (DS, nr 4064). Det torde ha varit hans sätesgård, ty där bodde senare hans son Holmger (se nedan). Levde ännu 1350 (DS, nr 3592). Valde gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 2181, 3629). Ägde förutom Ärnäs även gods i Bråbo (DS, nr 2360, 3395 och 3629), Memmings (DS, nr 2181, 2237 och 3629) och Skärkinds (DS, nr 3629) hd samt Norrköpings stad (DS, nr 2181 och 3629) i Östergötland, Rönö (DS, nr 3039), Selebo (DS, nr 1852; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 395, not 51) och Västerrekarne (DS, nr 3395) hd i Södermanland, Vista hd i Småland (DS, nr 3008 och 3057) och Sollentuna hd i Uppland (DS, nr 2434 och 2451). Vapen: en av stengavlar styckad sköld (HiSig 3: 243, 284, 316, 323 och 401) i blått och guld (Gen 65 a, f. 8, RA). Litteratur: J. Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder (1939, passim). — Är, eftersom ingen annan person med detta namn är känd från denna tid, troligen identisk med den Lars Ulfsson, som 1301 (DS, nr 1349) var gift med *Ramborg*, som då bär frutitel och alltså tidigare varit gift med en riddare. Hennes fader var sannolikt (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 352) riddaren och riksrådet Nils Ingemundsson (lilja), vars 1301 nämnda enda kända hustru hette Ragnfrid. Lars Ulfsson (Ama) var 1318 (DS, nr 2181) gift med *Ingrid Anundsdotter*, som dog något av åren 1346 (DS, nr 4045; DDan 3: 2, nr 261)—1348 (DS, nr 4308) och valde sin gravplats i Alvastra kloster (DS, nr 2181, 3629 och 4045) samt ägde gods i Vadsbo hd i Västergötland (DS, nr 2181) och i Dals hd i Östergötland (DS, nr 4045 och 4308). Hon var en av arvingarna efter kaniken i Uppsala Johan Folkason (Fånöätten, se ovan, s. 52) och troligen kusin till dennes moder Ramborg Ingevaldsdotter (Liljeholm i GT 1954, s. 180; jfr ovan, s. 52 och 90 f) samt därför och med hänsyn till sitt patronymikon troligen syster till den Elena Anundsdotter, vilken 1312 (DS, nr 1892) såsom sin »conso-brinus» nämner Ingevald Estridason (Hammerstaätten, jfr SoK, s. 91), som 1316 (DS, nr 2064) av Magnus och Ulf Gudmarssöner (Ulv-

åsaätten, se ovan, s. 92) kallas »cognatus» (jfr Bendix i PHT 1956, s. 129) liksom den likaledes efter Johan Folkason arvsberättigade lagmannen Knut Magnusson (Tyrgils Knutssons ätt, se ovan s. 90 f) och hans broder riddaren Gustav Magnusson, vilka 1318 (DS, nr 2181) beseglade Lars Ulfssons och Ingrid Anundsdotters första testamente (om släktskapen mellan Gudmarssönerna och Knut Magnussons sannolika farbror Tyrgils Knutsson se Liljeholm i GT 1953, s. 104 ff, Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 332 f, samt ovan, s. 23 f och 89).

Barn (DS, nr 2434, 2451 och 3629; att deras mor var Ingrid Anundsdotter synes framgå av DS, nr 2451 och 4045, utom i fråga om sonen Ulf, vilken emellertid enl. DS, nr 3629, torde ha varit yngre än den efter Ingrid Anundsdotters syster möjligen uppkallade Helena; anorlunda med ohållbar motivering B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 353):

2. *Katarina*. Ingavs 1323 i Vårfruberga kloster (DS 2434 och 2451).

2. *Helena Larsdotter*. Uppträder tidigast 1335 (DS, nr 3130). Levde ännu 1359 (Rääf, Ydre 1, s. 167 f) och blev senast 31.10 1338 (DS, nr 3395) gift med sedermera riddaren *Jon Knutsson* (Aspenäsätten, ovan s. 13), vilken nämnes som levande 1335—1357 (ibid.).

2. *Ulf Ama* (DS, nr 3130) eller *Ulf Hama* (DS, nr 3629). Uppträder 1335 (DS, nr 3130)—1342 (DS, nr 3629).

2. *Holmger Ama* (DS, nr 3629, 4308, 5137; RPB, nr 362, 418). Uppträder 1342 (DS, nr 3629)—1359 (RPB, nr 418). Hans sätesgård var 1358 Ärnäs i Kärnbo sn i Selebo hd i Södermanland, och han ägde även jord i Öknebo hd i samma landskap (RPB, nr 362). Ärnäs innehades efter hans död av hans systerson Bengt Jonsson (Aspenäsätten, ovan, s. 13).

2. *Kristina*. Uppträder tidigast 1335 (DS, nr

3130), levde 1342 (DS, nr 3629) och troligen ännu 1346 (DS, nr 4045). Blev, efter att förut ha varit gift med en *riddare* (se hennes titel »domina» i DS, nr 3629), senast 1334 (DS, nr 3057) gift med *Birger Algotsson* (Hjorthorn, Algot Jonssons ätt), som uppträder 1326 (DS, nr 2582 och 2601)—1352 (DS, nr 4787 och 4794).

2. Flera *barn*. Dogo senast 1342 och begravdes i Alvastra kloster (DS, nr 3629).

Tab. 6

Holmger Ulfsson (d.y.) (son av Ulf Holmgersson, tab. 2). Uppträder 1304 (DS, nr 1435)—1311 (DS, nr 1783) och ägde gods i bl. a. Västerrekarna hd i Södermanland (DS, nr 1783). Var död 1323 (DS, nr 2375). — Var gift med *Elena*, som dog senast 1323 (DS, nr 2375) och var dotter av riddaren och riksrådet Sigmund Erengislasen (båt; se B 15, f. 150 v, RA) och Birgitta Törnesdotter (DS, nr 2375).

Söner i nämnda äktenskap (DS, nr 2375; jfr Liljeholm i PHT 1950, s. 97):

Ulf Holmgersson. Erhöll 30.8 1331 Alunda prebende i Uppsala och var redan förut kanik i Västerås (Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 493). Dog mellan 5.4 och 30.5 1335 och begravdes i Uppsala domkyrka (Gardell, Gravm., nr 173; jfr B. Beckman i KÅ 1939, s. 143). Ägde gods bl. a. i Olands (DS, nr 3131 och 3144) och Årlinghundra (DS, nr 3130, 3132, 3144 och 3146) hd i Uppland samt i Västerrekarne hd i Södermanland (DS, nr 3130). Vapen: en av stengavlar styckad sköld (HiSig 3: 448). Litteratur: M. Åmark, Ulf Holmgerssons gravsten i Uppsala domkyrka (1938); G. Ekström, Västerås stifts herdaminne 1: 1 (1939), s. 492—493.

Karl. Levde 1323 (DS, nr 2375) men dog senast 1335 och begrovs i dominikanklostret i Strängnäs (DS, nr 3130).

Bagge av Botorp

Av Hans Gillingstam

Tillnamnet Bagge bars under medeltiden av rätt många personer i de nordiska länderna inom såväl borgerskapet som frälset utan att inbördes släktskap kan påvisas. Troligen var detta tillnamn åtminstone i vissa fall ett öknamn.

Den här behandlade från Møre härstammande och sedan till andra trakter av Småland och till Östergötland spridda lågfrälse ätten Bagge, redan av Peringsköld till skillnad från andra baggeätter kallad »Baggar till Botorp och Äppleholm», är känd sedan 1400-talets början. Den förde i

sitt vapen en bjälke i ett med kulor bestrött fält och synes ha utdött på svärdsidan på 1530-talet. Endast en medlem blev riddare. Släktnamnet, som tydligen tillkommit i samband med ingifte i en äldre Baggeätt, upptogs under 1500-talet även av två personer som på spinnsidan härstammade från Botorpsätten. Av dessa blev den ene, som på fädernet tillhörde den vitt utgrenade släkten med sparre över blad i vapnet, stamfader för den på Riddarhuset introducerade frälsesläkten Bagge af Berga och den från denna utom äktenskap (Herrg, s. 162) härstammande adlade ätten Bagge af Söderby.

Litteratur: H. Gillingstam, Ätten Siöblads medeltida släktförbindelser och äldsta historia, Skrifter utg. av Geneal. Fören. 4 (1949), särskilt s. 46—50; samme förf., Den medeltida frälseätten Bagge från Möre, i Släkt och Hävd 1950—1951, s. 281—283.

Tyrgils
Tab. 1

Nisse Bagge
Tab. 2

Tyrgils Djäkn el. Bagge
1403—1422
Tab. 3

Nils Bagge
1436—1455 (1457)
Tab. 4

Halsten Bagge
1454—1463, var död 1466
Tab. 7

Peter Bagge
1444—1466, var död 1473
Tab. 8

Truls Bagge
var död 1495
Tab. 5

Nils Bagge
1525—1529, dog 1530
Tab. 6

Tab. 1

Tyrgils.

Söner (SD, nr 309; sonen Birgers patronymikon och dennes broder Nisse Bagges son Tyrgils' förnamn):

Birger Djäkn Tyrgilsson i Binga i Hossmo sn i Södra Möre hd i Småland. Sålde 1403 jord i Rinkaby i samma sn (SD, nr 309) och avhände sig 1409 en gårdstomt i Kalmar (SFSS 193, s. 17).

Nisse Bagge. Se tab. 2.

Tab. 2

Nisse Bagge (son av Tyrgils, tab. 1). — Var gift med en dotter av Peter Bagge (SD, nr 309), som var häradshövding i Södra Möre hd i Småland 26.2 1391 (DRA perg; jfr Suhm, Hist. af Danm. 14, s. 285, och LagS 1, s. 376) och levde ännu 1403 (SD, nr 309) samt möjligen är identisk med den Peter Bagge som 1354 (DS, nr 5035) och 6.6 1380 (UUB perg) ägde jord i andra trakter av Småland samt 1386 i Aska hd i Östergötland (RPB, nr 2239 f).

B a r n (åtminstone Tyrgils i angivet äktenskap; SD, nr 309):

Tyrgils Djäkn eller *Bagge*, 1403—1422. Se tab. 3.

Ingrid. Nämnes 1403 (SD, nr 309). Avhände sig 1430 del i strandbodsrum i Kalmar och hade då en vuxen son (SFSS 193, s. 66).

Cecilia. Nämnes 1403 (SD, nr 309).

Tab. 3

Tyrgils Djäkn eller *Tyrgils Bagge* (son av Nisse Bagge, tab. 2). Kallas Tyrgils Djäkn 1403 (SD, nr 309), 1405 (SD, nr 554) och 1422 (RA perg 2.2 1422; SFSS 193, s. 50) men Tyrgils Bagge 1413 (SD, nr 1684, 1689), 1417 (SD, nr 2356, 2423) samt 3.3 1422 (RA perg vidfäst SD, nr 86). Var häradshövding i Möre 3.3 1422 (RA perg vidfäst SD, nr 86; jfr LagS 1, s. 374, 376). Bodde enligt biskop Hans Brask (Gen 2, s. 77, RA) i Botorp i Ljungby sn i Södra Möre hd i Småland. Ägde jord i Aska hd i Östergötland (SD, nr 554, 1684, 1689) och strandbodsrum i Kalmar (SFSS 193, s. 50). Vapen: en bjälke i

med kullor bestrött fält (SD, nr 1684, 1689, 2356; RA perg 24.6 1409, 2.2 1422). — Var gift med *Ingrid*, dotter av Halsten Petersson (båt) i Äppelholm i Västra Sandsjö sn i Västra hd i Småland (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 50), troligen (SD, nr 2241) i hans gifte med Katarina Svensdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö, se denna ätt, tab. 11).

Barn (Gen 2, s. 77, RA; åtminstone sönerna Halsten och Peter, vilka kunna beläggas såsom bröder i RA perg 1.2 1466, voro födda i ovan angivet äktenskap enl. Gen 2, s. 78, RA):

Nils Bagge 1436—1455 (1457), var död 1466, riddare, häradshövding. Se tab. 4.

Halsten Bagge, 1454—1463, var död 1466. Se tab. 7.

Peter Bagge, 1444—1466, var död 1473. Se tab. 8.

Margit. Var enligt Hans Brask (Gen 2, s. 77, RA) stammomoder för en släkt, som var knuten till Aplerum i Arby sn i Södra Møre hd i Småland, och från vilken på modernt härstammade bröderna Klas och Birger Staffansöner (om dem se HH 4, s. 382, 384 ff). *Nils Bagge* uppgav sig 15.8 1455 (UUB perg) ha en syster.

Margareta. Ogift (Gen 2, s. 77, RA).

Tab. 4

Nils Bagge (son av Tyrgils Djäkn eller Tyrgils Bagge, tab. 3). Blev Engelbrekts hövitsman på Brömsehus våren 1436 (RK 2, s. 342). Bodde på Botorp i Ljungby sn i Södra Møre hd i Småland (RepD 1, nr 7855; jfr UUB perg 15.8 1455). Nämnas som häradshövding i Södra Møre 1449 (RepD 1, nr 7855)—15.8 1455 (UUB perg; jfr LagS 1, s. 376). Blev före sin död riddare (troligen vid konung Kristian Is kröning 1457), ty han nämnes av Hans Brask med herrtitel (Gen 2, s. 77, RA), och änkan tituleras fru 18.7 1466 och 28.6 1472 (RA perg). Vapen: en bjälke i med kullor bestrött fält (UUB perg 15.8 1455). — Var tidigare gift med en till namnet *okänd* kvinna och blev före 15.8 1455 (UUB perg) omgift med *Ingeborg Eriksdotter*, som levde ännu 28.6 1472 (RA perg).

Barn (Gen 2, s. 77, RA; troligen i första giftet, eftersom barn bevisligen funnits i detta men icke i det andra; Gillingstam. Ätten Siöblad, s. 47):

Truls Bagge, var död 1495. Se tab. 5.

Margit. — Var gift med *Nils Slatte* (Gen 2, s. 77, RA; jfr RA:s odat. ppsbrev nr 65 och E 7, s. 334).

Ingeborg. Var enligt Hans Brask (Gen 2, s. 77, RA) moder till Jöns Henriksson (Gyllensparre; jfr E 3, s. 339) och till Anders Anderssons (Hinsekindsätten) hustru Birgitta. Deras fader

Henrik Jönsson, har identifierats (Härenstam, s. 325) med en person med detta namn, som 18.6 1459 (avskr. ppr Bergshammarsaml., RA) gav sin hustru morgongåva, men den hustrun hette Ingeborg Jonsdotter och uppges vara dotter till en Jon Folkason.

Tab. 5

Truls Bagge (son av Nils Bagge, tab. 4). Var död 3.2 1495 (RA perg). — Var gift med *Ingegärd* (RA perg 3.2 1495), som var dotter (RA perg 5.1 1511 jfrt m. LagS 1, s. 345) av Måns Nilsson (Stierna; jfr E 7, s. 609) i hans äktenskap med Karin Pedersdotter (sparre över blad; Gen 2, s. 64, RA; jfr E 1, s. 192) och 26.3 1485 (RA perg) nämnes änka efter Nils Laurensen (balk) i Äppelholm i Västra Sandsjö sn i Västra hd i Småland. Hustru Ingegärd levde på Äppelholm ännu 1535 (G1R 10, s. 382).

Söner (födda i angivet äktenskap; Gen 2, s. 64, RA):

Nils Bagge, 1525, dog 1530, fogde. Se tab. 6.

Måns Bagge. Ägde 1512 gods i Norra Møre och Aspelands hd i Småland (RA perg 22.7 a. ä.).

Tab. 6

Nils Bagge (son av Truls Bagge, tab. 5). Bodde på moderns gård Äppelholm 1526 (G1R 3, s. 353; jfr HerrG, s. 223). Var fogde i Västra hd och Södra Vedbo hd från 1525 (LokF 2, s. 44, 54 f, och 4, s. 170). Förordnades 1529 till häradshövding i Tveta hd i Småland (G1R 6, s. 211; jfr LagS 1, s. 347). Dog 1530 (Gillingstam, a. a., s. 48). Vapen: en bjälke i med kullor bestrött fält (HSH 36, bih., s. 30). — Var gift (Gen 2, s. 58 och 60, RA) med *Ingrid*, dotter av lagmannen i Tiohärad Arvid Knutsson (sparre över stjärna; jfr E 2, Drake af Intorp, s. 306, o. J. E. Almqvist i SoH 1959, s. 175) och Anna Gustavsdotter (Stenbock, äldre ätten, jfr E 2, s. 306).

Barn (i angivet äktenskap; Gen 2, s. 58, RA; K. H. Karlsson i PHT 1901, s. 137):

Truls Bagge. Nämnas tidigast 1528 (JönkTB 3, s. 118). Bodde på farmoderns gård Äppelholm (ibid.; HSH 36, bih., s. 32). Ägde gods i Sunnerbo hd i Småland (Säfstaholmssaml. perg 8.9 1540, RA; Sjödin i MRA 1943, s. 91). Var död 1540 (HSH 36, bih., s. 32). Med honom utdog ätten på manssidan.

Anna (Gen 2, s. 58, RA).

Tab. 7

Halsten Bagge (son av Tyrgils Djäkn eller Tyrgils Bagge, tab. 3). Nämnas tidigast 22.3 1454 (Räaf, Ydre 1, s. 255 f). Levde ännu 29.8 1463

(RA perg). Var död 1.2 1466 (RA perg). Vapen: en bjälke i med kular bestrött fält (RA perg 1.4 och 5.7^o 1454). — Var 1.4 1454 gift med *Märta*, dotter av Nils Vernekason (kluven sköld med vänstra fältet tredelat) och Katarina Jönsdotter (RA perg). Hustru Märta levde ännu 25.3 1505 (RA perg).

Söner (i angivet äktenskap, Gen 2, s. 30, RA):

Nils Bagge. Var fogde i Sunnerbo hd i Småland 30.11 1494 (RA perg). Bodde 1505 på Hännebjörke i Gistads sn i Skärkinds hd i Östergötland (Gillingstam, a. a., s. 67, not 188), som tillhört hans mödernesläkt (Gillingstam, a. a., s. 35), men är icke senare nämnd som levande. Ägde även gods i Sunnerbo hd i Småland (Gillingstam, a. a., s. 34, 48). Var möjligen identisk med den Nils Bagge som 1457—1493 bodde i Ledungshammar vid Norrköping i Bråbo hd i Östergötland (Nordén, Norrk. medelt., nr 144, 203, 223). Vapen: en bjälke i med kular bestrött fält (HH 4, s. 385). — Enligt Hans Brask hade Nils Bagge en dotter *utom äktenskap* vid namn Elseby (Gen 2, s. 77, RA).

Johan Bagge. Nämnes av Hans Brask (Gen 2, s. 30, 77, RA) som son till Halsten Bagge men synes icke förekomma i nu kända urkunder. — Enligt samma källa hade han en dotter *utom äktenskap* vid namn Karin.

Tab. 8

Peter Bagge (son av Tyrgils Djäkn eller Tyrgils Bagge, tab. 3). Var troligen den Peder Bagge som 1444 bodde i Skälby utanför Kalmar och då fick strandbodsrum i staden (SFSS 193, s. 84). Enligt Hans Brask (Gen 2, s. 77, RA) skall han ha bott i Huseby i Högsby sn i Handbörds hd i Småland. Levde ännu 1.2 1466 (RA perg) men var död 19.8 1473 (E 175, s. 251, UUB; D 366, KB).

Vapen: en bjälke i ett med kular bestrött fält (RA perg 1.2 1466). — Var gift med *Elseby Gäwertsdotter*, vilken som änka efter honom levde 19.8 1473 (E 175, s. 251, UUB; D 366, KB), och som enligt Hans Brask (Gen 2, s. 102, RA) var dotter av en »Gäwert Kruko», vars hustru Karin skall ha varit syster till Ölandsfogden Peter Ryning (jfr E 6, s. 630). »Gerhd Krukow» uppträder tillsammans med denne i RA perg 10.6 1422 (jfr Sjögren, Trolle, s. 69, not 7), och »Geuerardus Krvkau cum vxore» nämnes till sammans med Peter Ryning i en öländsk namnlängd från omkring 1420 (C 19, f. 71 v, UUB, påpekande av docent Herman Schück; om förnamnet se Danm. g. Personnavne 1, sp. 369).

Döttrar (i angivet äktenskap; Gen 2, s. 102, RA):

Karin Petersdotter. Levde ännu 1517 (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 48). — Var gift (ibid.) med *Måns Persson* (sparre över blad; se E 1, s. 192), vilken är känd 1500 (HH 4, s. 384)—1514 (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 47); den tidigast hos C. L. v. Schantz (RHA) och A. A. v. Stiernman (X 11, f. 17, UUB; Swea och Götha Höfdinga-Minne, 2, s. 401) belagda ättartavleuppgiften, att han trots sin frälsbörd skulle ha fått frälsbrev av Sten Sture d. y. 29 (!). 2 1517, har ej kunnat verifieras. — Makarnas son Halsten upptog sin morfars släktnamn (Gillingstam, a. a., s. 47) och blev stamfader för den introducerade ätten Bagge af Berga och för den från denna utom äktenskap (Herrg, s. 162) härstammande adlade och ävenledes introducerade ätten Bagge af Söderby.

Margareta Petersdotter. Ärvdes av systemen (Gillingstam, a. a., s. 47). — Var gift med *Harald Soop*. Deras son Peter upptog sin morfaders släktnamn men dog barnlös före modern (ibid.).

Bengt Bossons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Denna högfräse uppländska ätt, som utdog på svärdssidan omkring 1350 och på spinnnsidan omkring 1370, förde samma vapen — en kluven sköld med vänstra fältet tre gånger styckat — som flera medlemmar av den från samma landskap bördiga Malstaätten (se denna nedan) samt den 1355 (DS, nr 5100) uppträdande häradshövdingen i Ulleråkers hd i Uppland Nils Jarlsson, en något senare likaledes i Uppland förekommande Magnus Anundsson (RPB, nr 946) och dennes brorson Nils Gregersson (SD, nr 904), men släktskap eller ens kontakt med dessa personer har ej kunnat beläggas.

Stamfadern har av B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 291, förmodats vara identisk med en 1272 (DS, nr 558) uppträdande dominus »Bouo» av Rickbasta i Alsike sn i Ärlinghundra hd i Uppland. Riktigheten av denna identifikation, som enbart bygger på namnet och Magnus Bossons godsbesittning i Ärlinghundra hd, kan emellertid ej bevisas. Beckmans benämning Rickbastaätten bör därför ej användas.

Litteratur: C. A. Klingspor, Om Uplands adel i äldre tider (1880), s. 24 ff; Närkes medeltida urkunder 1, utg. av K. G. Grandinson (1935), s. 42 och 44; J. Gallén, La province de Dacie de l'Ordre des Frères Prêcheurs (1946), tab. V; A. F. Liljeholm, Till frågan om Sparre av Tofta- och Ulvätternas äldre historia, i PHT 1958, s. 24, not 4.

Tab. 1

Bo. Känd endast genom sönerns patronymika.

Söner (bröder enl. DS, nr 911, 958 och 989):

Magnus Bosson (hans patronymikon belagt i DS 5, s. 300 och 312). Erhöll som kanik i Uppsala Danmarks prebende efter (DS, 5, s. 312) Andreas Andreae (And, se s. 7 ovan), då denne, sedan Jakob Israelsson (Finstaätten, se s. 45 f ovan) 1277 eller 1278 (Axelson, Sverige i dansk annalistik, s. 80) blivit ärkebiskop, erhöll Lagga prebende (DS 5, s. 310). Valdes 1284 eller 1285 till ärkebiskop i Uppsala och invigdes sistnämnda år av ärkebiskopen i Lund men mottog aldrig påvligt pallium (Reuter Dahl, Sv. kyrk. hist. 2: 2, s. 384 f). Dog 19.4 (SRS 1: 1, s. 87) eller 15.6 (SRS 3: 2, s. 100) 1289. Ägde jord i Frösäkers, Norunda, Rasbo, Ulleråkers och Ärlinghundra hd samt Väddö skplg i Uppland (DS, nr 958).

Bengt Bosson, 1283—1335, riddare, riksråd. Se tab. 2.

Tab. 2

Bengt Bosson (son av Bo, tab. 1). Uppträder tidigast 1283 (DS, nr 774). Blev riddare något av åren 1283—1286 (Löfqvist, Om riddarv., s. 246). Uppträder såsom riksråd 1312 (Rosén, Striden 1302—1319, s. 239, not 81) och 1322 (DS, nr 2334). Dog 1335 eller 1336 (DS, nr 3137 och 3247). Innehade jord i Hagunda (DS, nr 1231), Långhundra (DS, nr 3247), Norunda (DS, nr 958), Rasbo (DS, nr 958), Vaksala (DS, nr 1231) och Ärlinghundra (DS, nr 1103) hd samt Väddö skplg (DS, nr 958) i Uppland och i Bobergs hd i Östergötland (DS, nr 2406). Vapen: en kluven sköld med vänstra fältet tre gånger styckat (HiSig 3: 55, 128 och 356). — Blev senast 1292 (DS, nr 1065 och 1737) gift med *Ragnhild*, syster till riddaren Harald Älgs hustru (SRS 2: 1, s. 312; jfr Liljeholm i PHT 1952, s. 46, och B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 220, not 29). — J. Silfvings uppgift (Fr. norra Smål. medelt., s. 360, not 4) att Bengt Bosson var gift med en Helena Tunadotter, vilar troligen på förväxling av nedanstående Magnus Bengts-

son med en 1320 uppträdande Magnus Bengtsson (Håkan Tunasons ätt, se s. 99 ovan).

Barn (DS, nr 1103 och 2406; vapen och patronymikon; Liljeholm i PHT 1958, s. 24, not 4; om deras moderneboörd är intet känt):

Magnus Bengtsson, 1294, dog 1335, riddare, riksråd. Se tab. 3.

Margareta, begravnen i dominikanklostret i Sigtuna (DS, nr 3911). — Var gift med riksrådet och riddaren *Gisle Elinasson* (Sparre av Aspnäs, se denna ätt nedan, tab. 4), vilken uppträder som levande 1310 (DS, nr 1911; om dateringen se B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 218, not 69)—1350 (DS, nr 4601) samt senast 1335 (DS, nr 3137 och 3172) gifte om sig med svågern Magnus Bengtssons styvdotter Ingeborg Barnamsdotter (Liljeholm i PHT 1958, s. 24, not 4).

Tab. 3

Magnus Bengtsson (son av Bengt Bosson, tab. 2). Uppträder såsom barn 1294 (DS, nr 1103), såsom vuxen tidigast 1318 (DS, nr 2134) och såsom riksråd från 1320 (DS, nr 2270). Blev riddare 1326 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247 och 258). Dog 1335 (DS, nr 3138 och 3172). Innehade jord i Färentuna (DS, nr 2958, 3137 och 3236), Långhundra (DS, nr 3042) och Trögds (SAT 2, s. 33) hd i Uppland. Snevringe hd i Västmanland (SAT 2, s. 33), Edsbergs (DS, nr 2851), Sköllersta (DS, nr 2916 och 2917) och Sundbo (DS, nr 2851) hd i Närke, Bobergs (DS, nr 2406), Finspångaläns (DS, nr 2881, 2906, 2915—2917 och 4199), Göstrings (DS, nr 2693) och Lysings (DS, nr 2916 och 2917) hd i Östergötland samt Vista hd i Småland (Gen 75, f. 42, RA). Vapen: en kluven sköld med vänstra fältet tre gånger styckat (HiSig 3: 415). — Blev senast 1322 (DS, nr 2332; jfr Gillingstam i SoH 1953, s. 226, not 7) gift med *Birgitta Knutsdotter* (DS, nr 2958 och 3137), dotter (Grandinson i NMU, s. 44; DS, nr 1135) till riksrådet och lagmannen i Närke (jfr LagS 1, s. 170) riddaren Knut Matsson (Lejonbjälke). i äktenskap med Ingeborg Ulfsdotter (Ulv). Hon uppträder som barn 1296 (DS, nr 1185) och som vuxen från 1307 (DS, nr 1545). Hade före äktenskapet med

Magnus varit åtminstone trolovad (DS, nr 1545) med riksrådet Karl Ulfsson (lejon; jfr K. H. Karlsson i HT 1885, s. 169, och Liljeholm i GT 1953, s. 104 f), som levde ännu 1308 (vid. 14.4 1342, Langebeks Dipl., DRA), samt gift med en i övrigt okänd Barnam (Liljeholm i PHT 1958, s. 24; annorlunda B. Beckman, Till medeltidsgen. metodik, s. 8 f). Som änka efter Magnus Bengtsson bodde fru Birgitta i Sagersta i Askersunds sn, Sundbo hd i Närke (DS, nr 4615, 4665 och 4666), där maken 1335 daterat sitt testamente (DS, nr 3137). Innehade i övrigt jord i Askers (DS, nr 1545), Hardemo (DS, nr 1545; jfr J. Sahlgren i NoB 1958, s. 159) och Örebro (DS, nr 3172) hd i Närke, Bobergs och Valkebo hd i Östergötland (DS, nr 1545; jfr B. Beckman, Till Tofta- o. Ulfätternas ä. hist., s. 18 ff), Selebo och Åkers hd i Södermanland (DS, nr 4665 och 4666) och Siende hd i Västmanland (DS, nr 3952) samt på Själland (Eline Gøyes Jordeb., s. 315).

Barn i angivet äktenskap (DS, nr 3137, 3236 och 3952):

Ingeborg Magnusdotter. Ingavs senast 1333 (DS, nr 2958) såsom nunna i Klara kloster i Stockholm, där hon levde ännu 1345 (DS, nr 3952).

En *dotter.* Dog senast 1335 och begrovs i Vårfruberga kloster (DS, nr 3137).

Knut Magnusson. Uppträder som levande 1336 (DS, nr 3236)—1345 (DS, nr 3952).

Katarina Magnusdotter. Uppträder som levande ännu 1369 (RPB, nr 884) men var död 1371 (RPB, nr 972) och begrovs i Skänninge nunnekloster (RPB, nr 893). Ägde jord i Rasbo hd i Uppland och Bobergs hd i Östergötland (RPB, nr 884 och 972). — Blev gift senast 29.5 1345 (DS, nr 3952) med riddaren *Lidinward Haraldsson* (Lidinward Haraldssons ätt, se ovan s. 101), som uppträder 1343—1369 (ibid.).

Bengt Hafridssons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Denna ätt hade enligt Liljeholms utredning troligen liksom Tyrgils Knutssons ätt (ovan s. 88) och Ulvåsaätten (ovan s. 91) ärvt sitt lejonvapen (ett upprätt gående lejon, i början i delad, senare i odelad sköld) genom modernehärstamning från en halvsystem till Birger jarl. Ätten var ursprungligen tydligen hemmahörande i Västergötland, där den äldste kände medlemmen Bengt Hafridsson var lagman. Namnen Bryniolf och Algot, som buros av dennes son och sonson, tyda på att ätten var befryndad med Bengt Hafridssons företrädare som lagman, Algot Bryniolfsson (Algotssönernas ätt, se ovan, s. 2), vilken också — ehuru på outrett sätt (S. Carlsson i PHT 1953, s. 94 m. not 7) — härstammade från den s. k. Folkungaätten. Det är i sammanhanget beaktansvärt, att Bengt Hafridssons, Tyrgils Knutssons och Ulvåsaättens presumerade gemensamme förfaders namn Sigtrygg förekommer på 1100-talet i Västergötlands lagmanslängd före Birger jarls broder Eskil, samt att lagmannen Sigtryggs fader och son hette Algot (Collin o. Schlyter, Westg.-Lagen, s. 296 f). Att i varje fall Bengt Hafridssons lagmansvärdighet och namnen Bryniolfs och Algots insteg icke kunna förklaras med ett antagande, att hans hustru var dotter till Algot Bryniolfsson, framgår med hänsyn till dåtidens äktenskapshinder av att den föres sondotter blev gift med den senares sonson (se nedan, tab. 3).

Genom Bengt Hafridssons son Bryniolf Bengtssons äktenskap med östgötalagmannen Svantepolk Knutssons dotter Ingegärd kom ätten att bli knuten till Östergötland. Dess sista manliga medlemmar, konung Magnus Erikssons beryktade gunstling hertig Bengt Algotsson och dennes broder Knut, landsförvisades emellertid vid konungens förlikning med sin son Erik 1357. Knut, den heliga Birgittas svärson, återfinnes senare hos konung Håkan i dennes till Norge och Väst-Sverige begränsade rike, och hans döttrar bortgiftes med norska stormän utom den äldsta, som blev abbedissa i sin mormors stiftelse Vadstena kloster. Ätten utslöknade på svärdssidan på 1390-talet med Knut Algotsson, på spinnsidan i början av 1400-talet med dennes döttrar.

Enligt Ingegärd Knutsdotters vapen på ett altarbrun i Linköpings domkyrka var lejonet av silver och fältet blått (B. Hildebrand i PHT 1930, s. 219).

Litteratur: K. H. Karlsson, Folkungaätten, i SAT 1 (1888), s. 233; samme förf., Strödda genealogiska anteckningar, 5, i HT 1885, s. 172; samme förf., Hertig Bengt Algotssons fäderne-slägt, i PHT 1898—1899, s. 160 f; samme förf., Genealogiska anteckningar, 2. Vapenmålningarna vid fru Ramborgs graf i Väster-Åkers kyrka, i PHT 1906, s. 27 ff; H. Gillingstam, Hertig Bengt Algotsson och Magnus Nilsson Röde, i HT 1950, s. 24 f; S. Söderlind, Tyrgils Knutssons härkomst, i PHT 1952, s. 96 ff; J. Silfving, Birgittaättlingarna från svensk synpunkt, i GT 1953, s. 69 ff; A. F. Liljeholm, Brynjulf Bengtssons härstamning, i GT 1953, s. 97 ff; samme förf., Arvskiftet efter fru Katarina Knutsdotter, i GT 1953, s. 121 ff.

Tab. 1

En **okänd** man (möjligen med namnet Gustav, se nedan). — Var gift med *Hafrid Sigtryggsdotter*, som levde ännu 21.10 1286 (DS, nr 925) och var dotter till Sigtrygg Bengtsson (Boberg, se ovan, s. 24) troligen i äktenskap med en halvsyster till Birger jarl. Hafrids dotter (DS, nr 925) Ramfrid är tydligen (K. H. Karlsson i PHT 1906, s. 30; Liljeholm i GT 1953, s. 99) identisk med Ramfrid Gustavsdotter, som blev gift först med en Ulvase och sedan med lagmannen i Tiundaland Israel Andersson (And, se ovan, s. 8), och det är tänkbart, att Ramfrid Gustavsdotter var helsyster till Hafrids nedannämnde son, men de båda syskonens användande av patronymikon respektive metronymikon tyder kanske snarast på att de voro halvsyskon. Antagandet (ovan, s. 24) att Hafrid varit gift först med västgötalagmannen Gustav och sedan med dennes efterträdare Peter Näf, är obestyrkt. Peter Näf har införts i diskussionen av K. H. Karlsson i HT 1885, s. 172, på grund av sitt lejonvapen och kan avföras därur med hänsyn till att både Bengt Hafridsson och Ramfrid Gustavsdotter förde lejonvapen (K. H. Karlsson i PHT 1906, s. 28 ff), varför det icke kan häröra från fädernet utan troligen kommer från mormödernet (Liljeholm i GT 1953, s. 105).

Son till Hafrid Sigtryggsdotter (DS, nr 925):

Bengt Hafridsson 1286—1307, riddare, lagman. Se tab. 2.

Tab. 2

Bengt Hafridsson (son av N. N., tab. 1). Uppträder tidigast 1286 och var redan då riddare (DS, nr 925). Blev lagman i Västergötland (jfr LagS 1, s. 208) något av åren 1291 (Kirkehist. Saml. 1: 1, s. 563)—1294 (DS, nr 1122). Var riksråd troligen redan 1291 (Kirkehist. Saml. 1: 1, s. 563; jfr Rosén i Sc. 1948—1949, s. 306), säkert från 1297 (K. G. Westman, Sv. råd. hist., s. 136, not 1). Nämnas ej som levande senare än 1307 (DS, nr 1547). Begravdes i Varnhems kloster (Gardell, Gravm. 1, nr 141). Hans sätesgård var Agnetorp i likanämnd sn i Vartofta hd i Västergötland (SFSS 158, s. 130; jfr

Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 550), och han ägde även annan jordegendom i Vartofta hd (DS, nr 925). Vapen: ett upprätt gående lejon i delad sköld (HiSig 3: 103). Litteratur: R. Pipping, Komm. t. Erikskr. (1926), s. 549 f; S. Söderlind, Tyrgils Knutssons härkomst (PHT 1952), s. 98. — Hans änka hette *Margareta* och levde ännu 1315 samt ägde jord i Vadsbo och Vartofta hd i Västergötland (DS, nr 2000).

Barn (K. H. Karlsson i HT 1885, s. 172, och i PHT 1898—1899, s. 161; Liljeholm i GT 1953, s. 98 ff, och i PHT 1955, s. 126; endast Folke och Ramfrid uppgivas uttryckligen vara Margaretas barn i DS, nr 2000):

Bryniolf Bengtsson, 1310. Se tab. 3.

Folke Bengtsson (hans patronymikon framgår av hans i Gen 75, f. 82, RA, återgivna sigillinskr.). Uppträder endast 1315 (DS, nr 2000).

Ramfrid Bengtsdotter. Uppträder tidigast 1315 (DS nr 2000). Fick morgongåva 25.1 1320 (DS, nr 2220) av *Birger Röriksson* (Rörik Birgerssons ätt, se denna nedan, tab. 4), som dog något av åren 1329—1332 och begravdes i Julita kloster, samt 4.4 1334 (DS, nr 3049, jfr nr 3521) av riksrådet och riddaren *Karl Tukason* (Läma, se ovan s. 78), som dog något av åren 1353—1355, och valde gravplats i Nydala kloster. Fru Ramfrid levde ännu 1360 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 34, not 171), dog senast 1366 (RPB, nr 724) och blev liksom sin förste man begravnen i Julita kloster (RPB, nr 384). Ägde gods i Gäsene (DS, nr 4039; RPB, nr 384), Vadsbo (DS, nr 2000 och 4465) och Vartofta (DS, nr 2000) hd i Västergötland, Nordals hd i Dalsland (RPB, nr 384), Norrvinge (DS, nr 3049 och 3521; RPB, nr 384) och Östra (DS, nr 5149) hd i Småland, Göstrings (DS, nr 4551) och Hammarkinds (DS, nr 2942) hd i Östergötland, Villåttinge hd i Södermanland (DS, nr 4039, och RPB, nr 384) och Åkerbo hd i Västmanland (RPB, nr 384, 411 och 416).

Katarina Bengtsdotter. Nämnas som levande 1335 (DS, nr 3154)—1346 (DS, nr 4039) och var död 1360 (RPB, nr 465). Ägde jord i Vartofta hd i Västergötland (RPB, nr 465 och 2265). Blev i äktenskap med en till namnet *okänd* man svärmor till Nils Torstensson (Oxenstierna, jfr

E 5, s. 587) enligt Liljeholm i PHT 1955, s. 127. Ingick senare i Gudhems kloster (RPB, nr 2265; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 34).

Kristina. Nämnes som levande endast 1346 och kallas då »domina» (DS, nr 4039) och var alltså då gift med eller änka efter en *riddare*. Hon torde vara mor till Johan Knutsson (Tre rosor, jfr SoK, s. 104) eftersom denne och hans syster Märta nämna Ramfrid Bengtsdotter som sin moster (RPB, nr 724; jfr RPB, nr 384) och Johan Knutssons son sedermera västgötalagmannen Knut Jonsson 1432 (VFT 1: 2, s. 45) nämner sin farmor såsom fru Kristina i Haneström, nu Haneström, i Fuxerna sn i Flundre hd i Västergötland.

Tab. 3

Bryniolf Bengtsson (son av Bengt Hafridsson, tab. 2). Nämnes som levande endast 1310 (DS, nr 1703) och var död 1315 (se nedan). — Var 1310 (DS, nr 1703) gift (DS, nr 2333) med *Ingegärd Svantepolksdotter*, dotter (DS, nr 3909 och 3934; S. Carlsson i PHT 1953, s. 84 och 105) av riddaren, riksrådet och östgötalagmannen Svantepolk Knutsson (Svantepolk Knutssons ätt) i äktenskap med Bengta Sunadotter (Folkungaätten). Ingegärd gifte senast 1315 (DS, nr 1995) om sig med riddaren Mats Törnsson (Hjorthorn, Törne Matssons ätt), vilken levde ännu 1316 (DS, nr 2075), men efter vilken hon var änka 1318 (DS, nr 2165), hade som sätesgård Händelö i S:t Johannes sn i Lösings hd i Östergötland (DS, nr 3909 och 3934), ägde i övrigt jord i Bråbo (DS, nr 2333) samt Bankekinds, Valkebo och Åkerbo hd i samma landskap (DS, nr 2165), valde gravplats i Linköpings domkyrka (DS, nr 1995) och levde ännu 1322 (DS, nr 2333).

Barn (Liljeholm i GT 1953, s. 99, varav framgår, att de alla utom dottern Katarina bevisligen voro födda i angivet äktenskap; eftersom Katarina uppträder senare än sina syskon och Ingegärd Svantepolksdotter överlevde Bryniolf Bengtsson, torde även hon vara född i nämnda äktenskap):

Birgitta Bryniolfsdotter. Blev före 30.5 1322 (DS, nr 2333) gift med lagmannen och riksrådet, sedermera drotsen och riddaren *Gregers Magnusson* (Folkungaättens oäkta gren, se ovan, s. 44), som troligen stupade omkr. 1350 (jfr Sjöstedt, Krisen, s. 233). Då hon redan 1326 (DS, nr 2553), året före Gregers Magnussons riddardubbing, bär frutitel, har hon troligen tidigare varit gift med en till namnet okänd *riddare*. Fru Birgitta inträdde 1351 i S:ta Klara kloster i Stockholm och delade därvid byn Säva i Balingssta och Gryta sn i Hagunda hd i Uppland mellan detta och Sko kloster (DS, nr 4170 f, 4723), det enda av hennes jordinnehav som är känt. Hon

levde ännu 23.1 1367 (RPB, nr 755). Vapen: ett lejon i delad sköld (RA perg 20.4 1351).

En *dotter*. Dog senast 1333 och hade senast 1322 blivit gift med sedermera lagmannen i Västergötland *Algot Bengtsson* (Algotssönernas ätt; se ovan s. 5 f), som dog något av åren 1358—1361.

Knut Bryniolfsson. Uppträder tidigast 1322 (DS, nr 2333). Var troligen (Löfqvist i VSLÅ 1936, s. 29) marsk 1331 (DS, nr 2888). Levde ännu 7.1 1333 (B. E. Hildebrands Saml. t. SD 1, VHAA:s dep. i RA; jfr Jägerstad i HT 1958, s. 290) men dog barnlös redan samma år (Gen 41, f. 26 v, RA; jfr Gillingstam i HT 1950, s. 25, not 4, och Liljeholm i PHT 1950, s. 103). Då han icke senare nämnes som levande i urkunderna, torde Cornelius Hamsforts notis, att Knut Bryniolfsson var konung Magnus Erikssons »magister equitum» i Skåne 1343 (SRS 1: 1, s. 146), antingen vara feldaterad eller åsyfta annan person.

Algot Bryniolfsson, 1322—1333. Se tab. 4.

Katarina Bryniolfsdotter. Uppträder tidigast 1329, ägde jord i Södra Vedbo hd i Småland samt upprättade 1338 (DS, nr 3368) sitt testamente och valde gravplats i Vreta kloster. Hon blev något av åren 1334—1338 gift med riddaren *Ulf Håkansson* (Läma, se ovan, s. 79), som tidigare varit gift med Bengta Håkansdotter och efter Katarinas död gifte om sig först med en till namnet okänd kvinna, sedan med en Gunhild och senast 1355 med Katarina Knutsdotter (? ginbalk) samt dog något av åren 1366—1369 (se ovan, s. 79). Vapen: ett upprätt gående lejon (HiSig 3: 714).

Tab. 4

Algot Bryniolfsson (son av Bryniolf Bengtsson, tab. 3). Uppträder i urkunderna 1322 (DS, nr 2333)—1333 (Gen 41, f. 26 v, RA; jfr Gillingstam i HT 1950, s. 25, not 4). Ägde jord i Bråbo och Hammarkinds hd i Östergötland (DS, nr 2723). Vapen: ett upprätt gående lejon i delad sköld (HiSig 3: 308). — Hans till namnet okända hustru, som dog före honom (RPB, nr 2723), hade tidigare varit gift (RPB, nr 2723) med Harald Bryniolfsson (tre stengavlar), som uppträder 1304 (DS, nr 1442)—1323 (DS, nr 2376), och hon var tydligen *dotter* till riddaren (DS, nr 1037 och 1038) Tolf Petersson, vilken 1305 (DS, nr 1452) nämner Harald Bryniolfsson som sin »gener» tillsammans med sin son Johan; den sistnämnde, sedermera riksråd (DS, nr 2270, 2292 och 2339) förde i vapnet tre balkvis ordnade blad (Hadorphs st. kopieb. E 80 b, maskinfol. 269, VHAA:s dep. i RA). Tolf Peterssons enda kända hustru hette Margareta (DS, nr 1452), men det är ej känt, om hon var hans dotters moder.

Söner i angivet äktenskap (patronymika; vapen; RPB, nr 2723; SD, nr 1094; jfr J. Silfving i GT 1953, s. 70 f och 81, samt s. 99 ovan):

Knut Algotsson, 1354—1394, riddare. Se tab. 5.

Bengt Algotsson. Född i Häradshammars sn i Östkind's hd i Östergötland (Gillingstam i HT 1950, s. 22, 24 och 297). Uppträder tidigast 1350 (DS, nr 4629). Blev riddare något av åren 1350—1351 (DS, nr 4629 och 5297). Nämnas som riksråd från 1352 (DS, nr 4836). Var hertig av Finland och Halland 1353 (SRS 1:1, s. 29 och 58; SRS 3:1, s. 128; jfr Gillingstam i HT 1950, s. 22 ff och 297 f, samt Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 185, not 97)—1356 (Sjöstedt, a. a., s. 4). Uppges ha dödats av Karl Ulfsson (Sparre av Tofta, se s. 87 f ovan), och Magnus Nilsson (Röde) (Gillingstam i HT 1950, s. 21 f och 298) i Rönneholm vid Ängelholm i Skåne (AD, s. 189; SRS 1:1, s. 44; jfr Axelson, Sverige i dansk annalistik, s. 105 ff) omkr. 1360 (Sjöstedt a. a., s. 240, not 7). Ägde jord i Björkekind's och Bråbo (L. Stenbock, Herrborum, s. 32 f; jfr Engström, Bo Jonsson 1, s. 28), Göstrings (DS, nr 6625), Hammarkinds (RPB, nr 1566; Nordén, Norrk. medelt., nr 41; Stenbock, Herrborum, s. 32 f; jfr Engström, s. 28), Lösings och Östkind's (DS, nr 4854) hd i Östergötland. Vapen: ett upprätt gående lejon (DS, nr 4629, 4854 och 5162). Litteratur: R. Steffen, *Den heliga Birgittas uppenbarelse* (1909), s. 289 ff; S. Tunberg, *Bengt Algotsson*, i SBL 3 (1922), s. 185 f; H. Gillingstam, *Hertig Bengt Algotsson och Magnus Nilsson Röde* i HT 1950, s. 21 ff; L. Sjöstedt, *Krisen inom det svensk-skånska väldet 1356—1359* (1954), s. 185 f. — Blev senast 1352 (Liljeholm i PHT 1950, s. 90; Sjöstedt, *Krisen 1356—1359*, s. 176, not 21) gift med *Ingeborg Ulfsson*, som var dotter av lagmannen i Tiohärads riksrådet och riddaren Ulf Abjörnsson (Sparre av Tofta, se ovan, s. 87) i hans äktenskap med Märta Sunadotter (Båt, Erengisl Sunasons ätt), uppgives ha blivit förskjutet av sin man (Gillingstam i HT 1950, s. 297) och dog senast 1362 (DS, nr 6581). Ingeborg ägde jord i Hammarkinds hd i Östergötland (ibid.).

Tab. 5

Knut Algotsson (son av Algot Bryniolfsson, tab. 4). Uppträder tidigast 1354 (DS, nr 4997). Blev riddare något av åren 1354—1357 (Löfvist, *Om riddarv.*, s. 249). Landsförvisades 1357 (ST 2, s. 237) och vistades åtminstone från 1365 (Munch, *Det norske Folks Hist.* 2:1, s. 736, not 4) hos konung Håkan i Norge och Väst-Sverige (jfr I. Andersson i Sc. 1929, s. 36, och Engström, Bo Jonsson 1, s. 161, not 232). Levde ännu 1394 (RPB, nr 2723). Ägde jord i Hammarkinds hd i Östergötland (Nordén, Norrk. medelt., nr 57) samt i Källands (DN 7, nr 280, 290 och 321)

och Vartofta (DN 7, nr 290) hd i Västergötland. Vapen: ett upprätt gående lejon (RPB, nr 2723). — Gift senast 1355 med *Märta Ulfsson*, som ägde jord i Vallentuna hd i Uppland och var dotter av riddaren, riksrådet och lagmannen i Närke Ulf Gudmarsson (Ulvåsaätten, se ovan, s. 92 f) i äktenskap med Birgitta Birgersdotter (den heliga Birgitta, Finstaätten, se ovan, s. 36), samt tidigare varit gift med Sigvid Ribbing (jfr DAA 1901, s. 225 f, o. A. Mohlin i PHT 1957, s. 79), som levde ännu 1345. Märta Ulfsson, som i Norge var drottning Margareta hovmästarinna, levde ännu 1365 (SRS 3:2, s. 210; jfr Munch, *Det norske Folks Hist.* 2:1, s. 736, not 4) och ägde jord i Vallentuna hd i Uppland (RPB, nr 2830).

Förutom nedan nämnda äktfödda döttrar hade Knut Algotsson även med en okänd kvinna en dotter *utom äktenskap* (Liljeholm i GT 1953, s. 126 f) *Ramborg Knutsdotter*, som levde ännu 1408 och då var gift (DN 1:2, nr 614; jfr nr 619 och 620) med *Gard Toressön*, som levde ännu 1423 och då var lagman i Ryfylke (A. Steinnes i *Ætt och Heim* 1950, s. 133); jfr Engen i GT 1953, s. 66 ff, med hänv. t. omfångsrik norsk litt., o. Silfvig i GT 1953, s. 76 f.

Döttrar i angivet äktenskap (SRS 3:2, s. 210; RPB, nr 1137, 1684, 2571 och 2830; DN 7:1, nr 321):

Ingegärd Knutsdotter. Föddes omkr. 1356 och ingavs i Vadstena kloster omkring 1374 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 22 m. not 59). Valdes till abbedissa där 1384 (T. Höjer, *Vadstena klostrets hist.*, s. 91, not 2) och invigdes 18.5 1388 (SRS 1:1, s. 102) men avstattes 1403 (Höjer, a. a., s. 154 f; Norborg, *Storföretaget Vadstena kloster*, s. 274). Dog natten mellan 14.9 och 15.9 1412 (SRS 1:1, s. 131). Ägde gods i Bråbo, Göstrings, Hammarkinds och Östkind's hd i Östergötland (A. Nordén, Norrk. medelt., nr 28 och 57; RPB, nr 1421). Vapen: ett upprätt gående lejon (RPB, nr 1421) av silver i blått fält (B. Hildebrand i PHT 1930, s. 219).

Katarina Knutsdotter. Dog i Kalmar och begravs 12.11 1407 i Vadstena (SRS 1:1, s. 124). Ägde jord i Nordals och Sundals hd i Dalsland (SD, nr 1094) samt i Norge (DN 1:1, nr 493 och 1:2, nr 619). Vapen: ett upprätt gående lejon (RPB, nr 1684 och 2776). Är tydligen identisk (Munch, *Det norske Folks Hist.* 2:1, s. 905, not 2) med den person med detta namn, som senast 1380 (DN 1:1, nr 493) blev gift med riddaren, norska riksrådet och drotsen *Ogmund Finnssön* (Hestböätten, jfr Heber, *Norsk adel*, s. 92), vilken var född omkr. 1315 (H. Koht i NBL 10, s. 345 f) och dog 1388 (DN 4:2, nr 549).

Ingrid Knutsdotter (jfr B. Hildebrand i PHT 1929, s. 267 f). Dog något av åren 1375 (Nordén,

Norrk. medelt., nr 28)—1387 (DN 7: 1, nr 321).
— Var gift med riddaren och norska riksrådet
Gaute Erikssönn (Galtung, jfr Sollied i Norsk
slektshist. Tidsskr. 2, s. 155 f, Hamre i samma
tidsskr. 12, s. 104, DAA 1916, s. 149, o. Heber,

Norsk adel, s. 97), som gifte om sig senast 1387
(DN 7: 1, nr 321) med Margareta Römersdotter
(Römer, jfr Sollied i Norsk slektshist. Tidsskr.
6, s. 258, och DAA 1913, s. 473 f) och dog 1412
eller 1413 (DN 2: 1, nr 621, och 4: 2, nr 790).

Bidz

Av *Eric Anthoni*

Ätten Bitzer eller Bidz är av tyskt ursprung, såsom namnskicket visar. Äldst kallas dess medlemmar Bitzer, men redan för den äldre Henrik (tab. 2) utelämnas stundom ändelsen -er, till en början dock mest i avskrifter. Det uppfattades kanske som en svensk nominativändelse. Antagandet, att namnet hade samband med bocken i vapenbilden, kan ej godtas. Ej heller ett samband med »bid-sare», förskärare, är troligt, då en sådan form finnes blott i ett förfalskat brev (FMU, nr 1088; jfr Akter o. unders., ed. Neovius, s. 250 f). Huruvida namnet Bitzer är besläktat med personnamnet Bityser, nämnt i Wismar 1291 (MU 3, nr 2090), är ovisst. Ett sydtyskt Bisser, som torde återkomma hos Ekhard Bitzer, riddare i Danmark 1373, vars vapenbild är en sax, kan tänkas ha ett icke påvisbart samband med den finländska släktens namn (jfr Setterkrans i Antrop. Suec. 2, s. 110 f). Efter släktens första framträdande i Finland i slutet av 1300-talet nå medlemmarna snart upp i främsta ledet av det finländska frälset med ovannämnde Henrik Bitzer eller Bidz, riddare, lagman och riksråd, och dennes söner Kort eller Konrad, biskop, och Erik, lagman, samt sonson Henrik Bidz d. y., lagman, riddare och riksråd. Ätten utgår i början av 1500-talet. — Vapenbilden utgöres av en högervänd bock, enligt målningar i Töfsala kyrka av guld i blått fält (Afbildn, nr 67).

Kort Bitzer

1394—1395

Tab. 1

Henrik Bitzer el. Bidz

(1393) 1413, dog 1458

Tab. 2

Klas Bidz el. Bisser

1447

Tab. 3

Erik Bidz

(1456) 1460—1464

Tab. 4

Henrik Bidz

1473, dog 1506

Tab. 5

Tab. 1

Kort Bitzer. Levde 21.2 1394, då han jämte sin hustru *Kristina Magnusdotter* köpte jord i Gennarby i Tenala sn i Västra Nyland (FMU, nr 1019, 1022, jfr nr 1026) och ännu 31.3 1395 (FMU, nr 1026). Hustru Kristina var syster till ärkedjåken i Åbo magister Henrik Magni (ÅboSvB, nr 386) och hade tidigare varit gift med Jakob djåkn, som dött före 5.5 1392, då hon nämnes som hans änka och efter mannen inne-

hade gods i Gennarby på grund av ömsesidigt muntligt testamente (FMU, nr 1006).

B a r n (med hustru Kristina, eftersom sonen Henrik å egna och medarvingarnas vägnar stadfäste morbrodern Henrik Magni's nedannämnda gåva; ÅboSvB, nr 294, 341, 386):

Henrik Bitzer eller *Bidz*, 1413—1458, riddare, lagman och riksråd. Se tab. 2.

Till namnet obekanta *barn* hava funnits, vilket framgår därav att Henrik Bitzer 1420 be-

kräftade »vår käre moderbroders», d. v. s. magister Henrik Magni's, gåva »för mig och mina medarvingar» (ÅboSvB, nr 386). — En dotter var möjligen gift med lagmannen i Söderfinland riksrådet Sune Sunason (Ille, Sune Sunasons ätt, se denna, tab. 2) (Anthoni i HArk 52, s. 111 f), vilken levde 1402 (FMU, nr 1154) — 1448 (FMU, nr 2743). Hans till namnet okända hustru ägde 1419 jord i Ylistaro i Ulvsby sn i Nedre Satakunda (FMU, nr 1562), där Bidzarnas mödernsläkt innehaft Norrmark (ÅboSvB, nr 294, 386). Anmärkningsvärt är även, att både biskop Kort Bidz och lagman Erik Bidz, vilka voro brorsbarn till Sune Sunasons ovan postulerade hustru, 1463 bevistade arvskiftet mellan dennes barn Valborg och Anders (FMU, nr 3196).

Tab. 2

Henrik Bitzer eller **Bidz** (son av Kort Bitzer, tab. 1). Föddes tidigast 1393 (jfr moderns änkestånd). Framträder i handlingarna 15.2 1413 (FMU, nr 1393). Hade för 22.11 1427 i slottsfogden Klas Djäkns (Djäkn, Lydekasönernas ätt, se denna nedan, tab. 2) frånvaro haft befallningen på Åbo slott (FMU, nr 1852). Var 1437 häradshövding i Halikko hd i Egentliga Finland (ÅboSvB, nr 465). Blev riddare mellan 22.3 (FMU, nr 2378) och 7.10 1441 (ÅboSvB, nr 501), alltså troligen vid konung Kristoffers kröning 14.9. Var hövitsman på Åbo slott 18.10 1442 (FMU, nr 2488) och ännu i början av 1446 (ÅboSvB, nr 529; FMU, nr 2661), tills slottet samma år övertogs av Magnus Gren (se ovan, s. 59); jfr Gillingstam i FHT 1964, s. 12. Nämnas som lagman i Söderfinne lagsaga 6.1 1455 (FMU, nr 2962). Blev riksråd senast 1457 (HR 2: 4, s. 385). Var medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Omtalas som levande ännu 3.8 1458 (FMU, nr 3068) men var död 10.12 s. å. (FMU, nr 3073). Hans sätesgårdar voro Viik i Kimito sn (ÅboSvB, nr 715), Nynäs i Nousis sn och Benickala (Peinikkala) i Lemo sn i Masko hd, de sistnämnda ärvda efter svärfadern, alla i Egentliga Finland (FMU, nr 3904, jfr nr 5634). Vapen: en högervänd bock (HaSig, nr 147). — Var gift med *Anna Klasdotter*, dotter till Klas Lydekason eller Djäkns (Djäkn, Lydekasönernas ätt, se denna nedan, tab. 2), som 22.1 1435 nämner Henrik Bidz bland sina mågar (ÅboSvB, nr 453), och Kristina Jönsdotter (Garp, se denna ätt nedan, tab. 3) (ÅboSvB, nr 453). Att Henriks hustrus förnamn varit Anna, upp-gives av Hans Brask (Gen 2, s. 161, RA) och Rasmus Ludvigsson (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 214 v., RA); detta stödes på sitt sätt av en 1500-talskälla (Wallin i HArk 16: 1, s. 104 ff), vilken bland Klas Djäkns barn nämner Anna till Köönikkälä i Nousis sn i Egentliga Finland, som

senare tillhörde Henrik Bidz' likanämnde sonson (FMU, nr 4801).

Barn (Gen 2, s. 161, RA; FMU nr 3587, 3904, 4045; eftersom Henrik Bidz' arvingar ha del i gods, som tillhört morfadern Klas Lydekason, måste barnen vara födda i faderns enda kända äktenskap, vilket i fråga om Kort och Erik styrkes av FMU, nr 3133; barnens åldersordning framgår ej tydligt av handlingarna; Klas synes ha varit äldre än Erik att döma av ålderskillnaden mellan deras söner, FMU, nr 5901; om Kort eller Klas var äldst, är ovisst; har den äldste fått farfaderns, den andre morfaderns namn, är ordningsföljden den nedan angivna):

Kort eller *Konrad Bidz*. Inskrevs vid Leipzigs universitet 1438 och blev där magister (Grottenfelt i HArk 17, s. 288; Juusten, Chron., s. 25) samt 1448 vid universitetet i Bologna (Grottenfelt i HArk 13, s. 103). Har låtit inbetala annater för preposituren i Åbo och fungerar därefter som domprost 10.2 1450 (FMU, nr 2827). Blev 4.7 1460 i Siena utnämnd och invigd till biskop i Åbo (FMU, nr 3120—3122). Torde å konung Kristian I:s vägnar innehaft Raseborg från hösten 1463 till sommaren 1465 (jfr Hagnell, Sturekrönikan 1452—1496, s. 214). Synes en tid ha varit avstängd från utövandet av biskops-ämbetet (Jaakkola, Vanhimmat hist. kopia-kirjamme, s. 125 ff). Erhöll 15.6 1473 tillgift av påven, bl. a. för sitt väpnade ingripande på Kristians sida, efter löfte att ej mera göra sig skyldig till dylika förseelser (FMU, nr 3547, 3549; ÅboSvB, nr 642). Dog 13.3 1489 (FMU, nr 4235). Övertog vid arvskiftet efter fadern 1482 godsens Koustar, Engelsby och Mainiemi i Kimito sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3904). Vapen: 1) i sigillet som domprost en högervänd bock (HaSig, nr 34); 2) i biskopssigillet samma vapenbild i skölden till vänster (HaSig, nr 20).

Klas Bidz, 1447. Se tab. 3.

Erik Bidz, 1460—1464, lagman. Se tab. 4.

Birgitta Henriksdotter i Benickala (Gen 2, s. 161, RA). Dog före 17.2 1470, då mannen hade gift om sig (FMU, nr 3413; jfr B. Hildebrand i SBL 11, s. 394). — Var gift med *Olof Drake*, som omnämnes 1436 (DDal, nr 83) — 1487 (DDal, nr 138) och var fogde på Stockholms slott (1450) 1451—1457. Han hade tidigare varit gift med Sunniva Larsdotter (Aspenäsätten; Gen. 2, s. 57, RA), som dog 1452 eller 1453, och blev efter hustru Birgittas död omgift med Karin Petersdotter (Svärd, äldre ätten, se denna, tab. 5; jfr B. Hildebrand i SBL 11, s. 393 f).

Tab. 3

Klas Bidz eller **Bisser** (son av Henrik Bidz, tab. 2). Blev hovgesind, »gamelsen», hos konung Kristofer vid påsken 1447 (Suhm, Saml.

til den danske Hist. 1:2, s. 5) och uppträder ej senare. — Synes ha varit gift med *Ingeborg Håkansdotter* (Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 27), dotter av Håkan Frille (äldre ätten, se denna, tab. 5) och en dotter av väpnaren Märten Abrahamsson (Djåkn, Jakob Abrahamsson ätt, se denna nedan, tab. 6). Hon nämnes 1439 (ÅboSvB, nr 481)—1444 (ÅboSvB, nr 520), hade tidigare varit gift med Anders Henriksson (Lindelöf, introd. adl. ätten nr 143, jfr E 5, s. 14), med vilken hon var gift 1444 (ÅboSvB, nr 520; jfr 481) och troligen redan i slutet av 1430-talet (Anthoni i FHT 1952, s. 109).

B a r n (för Knut se FMU, nr 4045; mödernet är ej känt; för Anders se denne);

Anders Bidz. Hans ställning i ätten är oviss, men förnamnet kunde tala för att han var son till Klas Bidz och uppkallad efter dennes anteccessor matrimonii (jfr B. Hildebrand, Handbok, s. 357). Erhöll 1475 av (farbrodern) Kort Bidz med dennes »næstæ» fränders råd Äijälä och Böle i Muurla kapellförsamling i Egentliga Finland, arv gods i ätten Bidz, köpta från (Anders Bidz' fasters man) Olof Drake (FMU, nr 3587).

Knut Bidz. Nämnes första gången 1466 (FMU nr 3311). Tillerkändes vid arvskiftet 1482 efter farfadern sätesgården Viik i Kimito sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3904). Var bosatt på Judikkala gård, där han dagtecknade sitt testamente 12.2 1494 (FMU, nr 4538), sista gången han nämnes som levande. Medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Var död 4.10 1494 (FMU, nr 4575). Vapen: en högervänd springande bock (HaSig, nr 236). Vapnet i Kimito kyrka har fem påfågelsfjädrar som hjälmprydnad (Afbildn., nr 382). — Utfärdade på rätt hinderdag 15.8 1485 morgongåvbrev till *Birgitta Kristiernsdotter* (FMU, nr 4045) dotter av Kristiern Bengtsson (Oxenstierna; jfr E 5, s. 589 f) och Märta Magnusdotter (Gren, se denna ätt, tab. 10), varvid sätesgården Viik lovades henne. Om Birgitta, som levde ännu 1529, se Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 606 ff.

Tab. 4

Erik Bidz (son av Henrik Bidz, tab. 2). Nämnes 1456, synbarligen till följd av felskrivning och sammanblandning med fadern, som lagman i Söderfinne lagsaga (ÅboSvB, nr 579). Omtalas 1460 (FMU, nr 3133). Synes ha efterträtt fadern som lagman. Nämnes som sådan 1461 (FMU, nr 3163), och ännu 25.5 1464, sista gången han omtalas som levande (ÅboSvB, nr 601). Uppgives ha bott på Viik (Gen 2, s. 161, RA). Medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Innehade troligen även Nynäs i Nousis sn och Peinikkala i Lemo sn i Norr Finland, som tillfölla hans barn i arvskiftet efter far-

fadern Henrik Bidz 1482 (FMU, nr 3904). — Var gift med *Märta Olofsdotter*, nämnd 1485 (FMU, nr 4058), dotter av Olof (Nilsson) Tavast (medeltidssläkten, jfr R, s. 473 och Holmén i FHT 1946, s. 15) och Ingeborg Valdemarsdotter (Hagasläkten, tidigare kallad Djåkn, Hyvikkäläsläkten, R, s. 83, se Anthoni i Skr. utg. av Hist. samf. i Åbo, 5, s. 35; samme förf. i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 13 f). Märta Olofsdotter blev omgift med lagmannen i Söderfinne lagsaga Jeppe Persson (Jeppe Perssons ätt, se Anthoni i Genos 1957, s. 33 ff, tidigare av R, s. 205, kallad Ille, Porkalasläkten), som omnämnes 1455 (ÅboSvB, nr 574) — 1485 (FMU, nr 4058), sannolikt i dennes senare gifte.

B a r n (med Märta Olofsdotter; Gen 2, s. 161, RA; FMU, nr 5503):

Henrik Bidz, (1473) 1482—1506, lagman, riddare och riksråd. Se tab. 5.

Anna Eriksdotter. — Var gift med *Olof Jönsson*, troligen redan 1477, då denne synbarligen åländske frälseman nämnes som häradshövding i Säxmäki hd i Tavastland (FMU, nr 3706), men säkert vid arvskiftet efter farfadern Henrik Bidz 28.2 1482 (FMU, nr 3904). Hustru Anna nämnes som levande senast 10.1 1506 (FMU, nr 5168) men var död 5.3 1511 (FMU, nr 5503). Innehade Lahis gård i Säxmäki sn i Tavastland, som genom byte förvärvats av styvfadern Jeppe Persson (FMU, nr 4058). Olof Jönsson köpte av (Annas sammanbragte broder?) Åke Japsson (? Jeppe Perssons ätt, se Anthoni i Genos 1957, s. 38 f.) gods i Borgby i Sibbo sn i Östra Nyland (FMU, nr 4982) och uppträder intill sin död som företrädare för hustruns morfader Olof Nilssons eller Tavast d. y:s (Holmén i FHT 1946 s. 8 ff) ättlingar.

Tab. 5

Henrik Bidz (son av Erik Bidz, tab. 4). Skall 1473, »väl tolv år förrän hustru Birgitta kom i Knut Bidzes säng», ha gjort ett byte med denne sin kusin (FMU, nr 5901). Nämnes 1482 (FMU, nr 3907). Satt i landsrätten 1488 (FMU, nr 4212), uppenbarligen som lagman i Norrfinne lagsaga. Nämnd som sådan 1489 (FMU, nr 4767). Närvarande vid konung Hans kröning 26.11 1497 och dubbades därvid till riddare (ST 3, s. 464, jfr FMU, nr 4729). Utfärdade bland riksråden 29.11 s. å. brev om konungens val och kröning (ST 3, s. 464). Medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Levde ännu 28.9 1505 (FMU, nr 5140) men var död 2.2 1506 (FMU, nr 5169). Erhöll Nynäs gård i Nousis sn och Peinikkala gård i Lemo sn i Egentliga Finland vid arvskiftet efter farfadern 1482 (FMU, nr 3904, jfr 4801 o. 5634) och innehade även Köönikkälä i Nousis sn (FMU, nr

4801). Vapen: en springande högervänd bock (HaSig, nr 244). — Blev gift 9.9 1498 på Nynäs (morgongåvobrev 10.9 s. å., FMU, nr 4801) med *Anna Hansdotter*, som dog 1549 (Ödberg i VFT 2: 6—7, s. 36), dotter av riksrådet och riddaren Hans Åkesson (Tott, jfr DAA 1900, s. 422, o. E 8, s. 341) och Kristina Eriksdotter (Gyllenstierna, jfr E 3, s. 355). Efter Henrik Bidz' död ingick fru Anna i början av 1512 nytt gifte med Klemet Hogenskild, vilken upprättade sitt testamente på dödsbädden 15.12 1512 (FMU, nr 5622). Hon blev därefter 6.10 1514 omgift med Jöns Larsson (Bölja från Västbo; jfr J. Liedgren i FHT 1957, s. 136) till Ljusfors i Kullerstads sn i Memmings hd i Östergötland (FMU, nr 5764), som levde ännu 23.3 1519 (C 52, f. 54 v., RA) men dog före 8.11 1519 (RA perg). Efter sin son Erik Bidz' död ärvde Anna Hansdotter de stora godsbesittningar, vilka genom arvskitte efter mannen 5.3 1511 tillfallit hennes barn (FMU, nr 5503). Vid hävdandet av de härav här-

flytande rättsanspråken synes hon ha tillgripit även dokumentförfalskningar (Anthoni i FHT 1948, s. 138 ff; jfr om henne Ödberg i VFT 2: 6—7, s. 1 ff).

Barn (med Anna Hansdotter; FMU, nr 5503, 5622; Gen 2, s. 43, RA; Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 55, RHA).

Erik Bidz. Nämnas 1512 (FMU, nr 5622) och 1516, den senare gången blott som »det fattiga barnet» (FMU, nr 5887). Hade 23.3 1519 ett skifte med styvfadern Jöns Larsson (C 52, f. 54 v, RA).

Ytterligare ett barn, som levde 5.3 1511 (FMU, nr 5503) men dog före 9.7 1516 (FMU, nr 5887). Enligt Hans Brask skall detta barn hava hetat *Kristina* (Gen 2, s. 42—43, 161, RA; jfr Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 55 v., RHA), enligt en icke verifierad sentida uppgift *Ingeborg* (Ödberg i VFT 2: 8—9, s. 7).

Djäkn, Jakob Abrahamssons ätt

Av *Eric Anthoni*

Namnet Djäkn begagnades under medeltiden, oberoende av släkt, som tillnamn för enskilda personer av världsligt stånd, vilka skaffat sig boklig bildning och varit verksamma i skrivar- och domaruppdrag. Senast vid mitten av 1500-talet har namnet uppfattats som ett släktnamn (Teitts klagomålsreg., s. 34), och man har under detta och följande sekel sökt upp göra släktregister med anledning av namnet, fastän detta med *ett* undantag ej synes gått i arv. Undantaget förekommer i Jakob Abrahamssons ätt. Det har likväl blivit tradition att uppkalla vissa släkter med namnet Djäkn, varvid de vanligen åtskiljas genom tillägg av den äldste eller mest kände ättemedlemmens namn. Bland högfrälset återfinnas följande Djäknätter: Jakob Abrahamssons och Lydekasönernas.

Jakob Abrahamssons Djäknätt kan vara inkommen från Baltikum. Därpå tyder den omständigheten, att dess äldste i handlingarna nämnde medlem Jakob Abrahamsson efter drottning Margaretas definitiva seger sökte sig till Reval. Man har velat göra gällande, att han av namnet att döma kunde vara en ättling av en dansk riddare Jakob Abrahamsson, som 1259 är dansk befälhavare i Estland, velat göra honom till en son av en i Reval 1344 nämnd domherre eller kanik Abraham och menat, att namnet Djäkn eller Deken vore ett minne av härstammningen från kaniken (Johansen, Estlandl., s. 847). Det är sannolikare, att Jakob Abrahamssons ättlingar i Estland kallat sig Deken, emedan deras stamfader i Sverige blivit känd under namnet Djäkn. Det synes möjligt, att Jakob och hans broder Märten Abrahamsson uppvuxit i det svenska riket. Därpå kan användningen av fadersnamn tyda liksom den svenska namnformen Jeppe för Jakob Abrahamsson och den omständigheten, att denne talar om arvods (erwe) i Finland. Brodern Märten Abrahamsson och hans ättlingar benämnas heller aldrig Djäkn. Släktens glansperiod i Finland var kort. Sedan Jakob Abrahamsson vid 1400-talets ingång flyttat ur riket, var brorsonen lagmannen Mats Mårtensson släktens mest framträdande medlem. Ätten utgår i svenska riket på 1400-talet, men fortlever under namnet Deken i Estland in på 1500-talet. Vapnet var i allmänhet en gren eller en stubbe med blad, två upptill, ett nedtill (Johansen, Estlandl., s. 847).

Abraham
1344?
Tab. 1

Jakob Abrahamsson el. Jeppe Djäkn
1377—1406
Tab. 2

Mårten Abrahamsson
1379—1423
Tab. 6

Jakob Deken el. Ronne
1401—1472
Tab. 3

Andreas Deken
1462—1484
Tab. 4

Andreas Deken
1501—1537
Tab. 5

Tab. 1

Abraham, ättens stamfar, har som ovan angivits ansetts kunna vara densamme som »Domherr Abraham» i Reval 1344. Hypotesen beror av frågan, om Jakob Abrahamsson före sitt framträdande i det svenska riket burit namnet Deken eller om vi ej helt enkelt ha att göra med den i Sverige vanliga användningen av namnet Djäkn, vilket är sannolikare. I så fall är Abrahamssönernas far för handlingarna obekant.

Barn (FMU, nr 1037);

Jakob Abrahamsson, 1377—1406, slottshövitsman, lagman, riddare. Se tab. 2.

Mårten Abrahamsson, 1379—1423, fogde. Se tab. 6.

Tab. 2

Jakob Abrahamsson eller **Jeppe Djäkn** (son av Abraham, tab. 1). Man har velat identifiera honom (Taube i Jb. f. Gen. 1905, s. 114) med den Jacobus Deycken, som 1359 förpantat sitt arv i Reval (Arch. f. die Gesch. Liv-, Esth- u. Curl. 3:1, nr 1054) och med en Jacobus Deken (Johansen, Estlandl., s. 847), som 1373 (Arch. f. die Gesch. Liv-, Esth- u. Curl. 3:2, nr 447 f) avstår från sitt ärvda stenhus i Reval och som 1382 upplåter en täppa (hortus) utanför staden (Arch. f. die Gesch. Liv-, Esth- u. Curl. 3:2, nr 842). För den händelse vi i dessa fall ha att göra med en och samma person, så är det knappast fråga om Jeppe Djäkn. År 1373 vidtas dispositioner för barn i Jacobus Dekens tidigare gifte, vilket antyder, att dessa äro bosatta i Reval, medan Jeppe Djäkn synbarligen ej har dylika släktförbindelser i Reval. I själva verket finnas i Finland vid denna tid andra Jakob Djäkn, som kunna vara identiska med den eller de i Reval nämnda Jacobus Deken (ÅboSvB, nr

121, 251; FMU, nr 1019). Jeppe Djäkn av Holm, nu Ösbyholm, i Frötuna sn och skplg i Uppland (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 382), nämnd 1402, är också en annan person än den här behandlade Jeppe Djäkn. Han har fadersnamnet Olof och för en delad sköld med tre trappskurna spetsar i övre fältet (SD, nr 131, 191). Jeppe Djäkn (Abrahamsson) synes tidigt ha varit anknuten till Bo Jonsson (Grip, äldre ätten). Hans giftermål med en svensk frälskvinna, vars släkt torde ha haft förbindelser med drotsen — hennes far var domhavande i Bankekinds hd i Östergötland — tyder därpå. Nämnes första gången 1377 såsom Bo Jonssons fogde på Åbo slott (FMU, nr 853). Kvarstår som sådan till drotsens död. Föreslås 29.8 1386, nio dagar efter Bo Jonssons död, av landstinget till dennes efterträdare som lagman i Finland, vinner understöd av biskop och domkapitel och får lagmansdömet (FMU, nr 948, 951, 1037). Jämte Bo Jonssons testamentsexekutorer och fogdar kallad till konung Albrekt att svara beträffande innehavet av Bo Jonssons pantlän 23.9 1386 (FMU, nr 949), anknyter Jeppe Djäkn till konungen och mottar 21.6 1387 uppdraget att å konungens vägnar för Bo Jonssons barn förvalta sina tidigare län (FMU, nr 961). Får två dagar därpå brev om befallningen över Åbo, Satakunda och Raseborgs län (jämte Kastelholm och Åland) (FMU, nr 962 f, 977). Övergår till drottning Margareta och får 1389 i uppdrag att för drottningens räkning jämte Tord Bonde (Röriksson, jfr E 1, s. 512) av testamentsexekutorernas fogde mottaga Tavastehus (FMU, nr 982). Behöll länen i Finland och innehade i det följande även Östhammars slott och län (FMU, nr 1037). Nämnes 17.6 1395 bland drottningens män i överenskommelse om konung Albrekts frigivande och 8.9 1395 bland hennes borgensmän i Hälsingborg (ST 2, s. 529, 545) men har redan 15.8 1395 i

Åbo lovat överlämna slotten Åbo, Kastelholm, Vartholm, Åborg och Vregdenborg åt drottningens motståndare Knut Bosson (Grip, äldre ätten) (FMU, nr 1037; jfr G. Carlsson i HT 1947, s. 165 ff). Behöll Nagu sn och Vartholm i Nyland samt lagmansdömet i Finland. Försäkrades om understöd för den fortsatta besittningen av Östhammars län och Röne gård, möjl. Runa kungsgård i Sagu sn i Egentliga Finland (FMU, nr 1037). Har tidigare gjort anstalter för en reträttplats utanför riket. Förvärvade sålunda 1394 rätt att besitta tomt i Reval fri från borgerlig tunga, därvid talande om sin herre, »der mester to Lifland» (FMU, nr 1023 f). Lånade 1397 rådet i Reval 1.000 rig-mark (FMU, nr 1066). Meddelades s. å. villkoren för en bosättning i Lübeck (FMU, nr 1067). Har tydligen lämnat Finland 1398 (FMU, nr 1074) och bosatt sig i Lübeck, där han 1401, nämnande sig riddare, uppgör sitt testamente (FMU, nr 1132). Besöker Finland 1402 (ÅboSvB, nr 294) men bosätter sig i Reval, där han anträffas 1405 (ÅboSvB, nr 310, dat. Reslom eller Ræfsum (Ϸ: Ræflom). Levde 13.6 1406 (FMU, nr 1235—1237), men var död 21.6 1412 (FMU, nr 1379). Innehade i Finland Stenbergas i Masko sn, synbarligen en gammal kungsgård, som indrogs av drottning Margareta (FMU, nr 1074, 2265) samt Röne gård (FMU, nr 1037; jfr ovan), vidare Linnunpää i Pikis sn (FMU, nr 1084) och gods i Rimito sn (ÅboSvB, nr 310), allt i Egentliga Finland, samt i Sverige gods i Bankekinds, Skärkinds och Gullbergs hd i Östergötland (RPB, nr 2227). Vilka arvegodsens (erwe) äro, som omtalas 1395 (FMU, nr 1037), är obekant. Har i utlandet placerat betydande summor i eviga räntor (FMU, nr 1132). Vapen: en balkvis lagd gren med skaftade löv (HaSig, nr 94). — Var tidigare gift med *Katarina Haraldsdotter*, dotter (RPB, nr 2227; jfr DS, nr 4430, 6393) av underhärads-hövdingen i Bankekinds hd i Östergötland (LagS 1, s. 297) Harald Larsson (fisk på sned) i Sörby i Landeryds sn i Hanekinds hd i samma landskap (DS, nr 4430, 6393). Arvskifte efter *Katarina* hölls 6.6 1386 (RPB, nr 2227). Herr Jakob blev senare omgift med *Helena*, som nämnes 1401 (FMU, nr 1132) — 1414 (FMU, nr 1432) och efter mannens död jämte sonen sistnämnda år köpte gods i Harrien i Estland (FMU, nr 1432), sedan Lübeck 1413 återköpt den av herr Jakob inköpta eviga räntan (FMU, nr 1406—1407).

Barn (av vilka åtminstone det äldsta är från det tidigare äktenskapet, medan sonen är från det senare giftet; FMU, nr 1132):

1. En *dotter*. Nämnes som avliden i faderns testamente 12.5 1401 (FMU, nr 1132). Hade tydligen varit gift med *Karl Magnusson*, som nämnes 1388 (FMU, nr 977) — 1395 (FMU, nr 1037) och var svärfaderns underfogde på Åbo slott

(FMU, nr 977). Var mor till det i testamentet nämnda barnet Magnus Karlsson.

Ragnhild. Nämnd i faderns testamente 1401 (FMU, nr 1132).

Helena. Nämnd i faderns testamente 1401 (ibid.).

2. *Jakob Deken* eller *Ronne*, 1401—1472, riddare. Se tab. 3.

Tab. 3

Jakob Deken (son av Jakob Abrahamsson, tab. 2). Nämnes som omyndig i faderns testamente 1401 (FMU, nr 1132). Uppbar jämte modern en återlöst evig ränta 1413 (FMU, nr 1406—1407). Köper 1414 under namnet Jakob Ronne, herr Jakobs son, gods i Estland (Briefl. 1, nr 116, 119). Tillnamnet är härlett ur släktens vapenbild (Taube i Jb. f. Gen. 1905, s. 114). Var riddare 1442 (Briefl. 1, nr 177). Upprättade 1462 sitt testamente (a. a., nr 243). Levde ännu 29.12 1472 (a. a., nr 300), men var död 1479 (a. a., nr 330). Ägde godsen Harme, nu Harm, och Neuenhof i Koskulls, nu Kosch, sn samt gods i Jördens sn i Harrien i Estland (a. a., nr 116, 119, 195), vidare hus på Domberget i Reval (a. a., nr 243, 1100). — Var tidigare gift med en till namnet *okänd* kvinna (a. a., nr 243), senare med *Margareta*, som nämnes 1462 (a. a., nr 243) — 1479 (a. a., nr 330) och troligen var dotter till *Helmet Risebiter* (a. a., nr 276).

Barn (alla sannolikt i det tidigare giftet; a. a., nr 243, 379, 406):

1. *Jakob Deken*. Levde 1462 (a. a., nr 243) och dog sannolikt före 29.9 1484 (a. a., nr 351) och säkert före 26.7 1492 (a. a., nr 396). Innehade efter fadern Harme (a. a., nr 243, 262, 266, 396). — Var gift med *Gertrud Wrangel*, som nämnes 1492 (a. a., nr 396, 564) — 1515 (Gen. Handb. d. balt. Rittersch. Estl. 1, s. 601), var dotter till *Wolmar Wrangel* och dog före 1537 (a. a., nr 1090; jfr Gen. Handb. d. balt. Rittersch., Estl. 1, s. 600).

1. *Andreas Deken*. Nämnes 1462—1484, mannrichter, riddare. Se tab. 4.

1. *Jürgen Deken*. Nämnes 1462 (Briefl. 1, nr 243) — 1472 (a. a., nr 290). Innehade Neuenhof efter fadern (a. a., nr 243, 262, 268). Vapen: en avbruten gren med två blad uppåt och ett nedåt (a. a., 4, Tafel 48, nr 20).

1. *Margareta Deken*. Levde 1462 (Briefl. 1, nr 243) — 1500 (a. a., nr 608). — Var gift med *Berthold Wrangel* (a. a. 1, nr 262), som nämnes 1465—1487 (Gen. Handb. d. balt. Rittersch., Estl. 1, s. 580 f).

1. *Alleit Deken*. Levde 1486 (Briefl. 1, nr 356) — 1497 (a. a., nr 554). Var 1492 gift med *Bernd Tuve* (Taube) (a. a., nr 406), som levde 1466

(a. a., nr 258) — 1493 (a. a., nr 411) och var död 1497 (a. a., nr 554; jfr Gen. Handb. d. balt. Rittersch., Estl. 1, s. 374, o. Taube, Släkten Taube, s. 14).

1. En dotter. — Var före 1476 gift med *Arnd Tuwe* (Taube), som framträder omkr. 1450 (Taube, Släkten Taube, s. 75), levde ännu 1508 (Briefl. 1, nr 703), dog förmodligen 1511 (Briefl. 1, nr 759; jfr Arbusow, Einf. d. Reform. s. 87) och var mannrichter i Harrien (Briefl. 1, nr 412; jfr Taube, a. a., s. 75) och lantrath (Briefl. 1, nr 635), i dennes tidigare gifte (jfr Gen. Handb. d. balt. Rittersch., Estl. 1, s. 375 f; Taube, a. a., s. 75 och E 8, s. 148).

Tab. 4

Andreas Deken (son av Jakob, tab. 3). Nämnes i faderns testamente 1462 (Briefl. 1, nr 243). Var mannrichter i Harrien i Estland 1472 (a. a., nr 243) och riddare 1482 (a. a., nr 345). Var död 26.7 1492 (a. a., nr 405). Inlöste efter 1484 faderns gods Harme (a. a., nr 351) och innehade hans hus på Domberget i Reval (a. a., nr 1100). — Var gift med *Alleit Bremen*, som 26.7 1492 var omgift med *Eilard Kruse* (a. a., nr 405, 579; Gen. Handb. d. balt. Rittersch., Estl. 1, s. 2).

Barn (i angivet äktenskap; Briefl. 1, nr 405, 612, 898):

Andreas Deken, 1501—1537, mannrichter. Se tab. 5.

Till namnen okända barn (Briefl. 1, nr 405), av vilka ett synbarligen är identiskt med *Alleit Deken*, som levde 1523 (Briefl. 1, nr 898) och var gift med *Johan Dönhoff* (a. a., nr 898), vilken uppträder 1505 (a. a., nr 645) — 1537 (a. a., nr 1085).

Tab. 5

Andreas Deken (son av Andreas Deken d. ä., tab. 4). Nämnes 1501, då styvfadern företräder honom (Briefl. 1, nr 612). Var mannrichter i Harrien 1523 (a. a., nr 898). Levde 9.2 1537 (a. a., nr 1104) men var död 1546 (a. a., nr 1282). Innehade Harme och »Pomvenküll» (nu Paunküla) (a. a., nr 811, 825, 1282) samt släkthuset på Domberget (a. a., nr 1100). Vapen: en avbruten stubbe med två blad uppåt, ett nedåt (Briefl. 4, 48: 21). — Var gift med en till namnet okänd kvinna, som levde 1554 (a. a., nr 1368).

Barn (Briefl. 1, nr 1282, 1412):

Johan Deken. Nämnes 1545 (a. a., nr 1241) — 1554 (a. a., nr 1368). Innehade efter fadern Harme, som han belånade (a. a., nr 1368), men som syskonen 1554 gjorde anspråk på. Vapen: en avbruten gren med två blad uppåt, ett nedåt (Briefl. 4, 48: 22). — Var gift med *Sofia Fürstenberg*, som uppträder 1539 (Briefl. 1, nr 1133)—

1545 (a. a., nr 1267) och var dotter (Briefl. 1, nr 1133) av *Luleff Fürstenberg*.

Dietrich Deken. Nämnes 1546 (a. a., nr 1282) — 1554 (a. a., nr 1412 f). Belånade sistnämnda år jämte brodern Harme men återlöste gården.

En dotter. Nämnes 1554 vid en process om Harme (a. a., nr 1412).

Tab. 6

Mårten Abrahamsson (son av Abraham, tab. 1). Nämnes 1379 i Kimito sn i Egentliga Finland (FMU, nr 877). Var (under)fogde i Satakunda 1391 (FMU, nr 996). Uppträdde senast som levande 1423 och kallar sig då väpnare (ÅboSvB, nr 408). Hade gods i Yläne sn i Satakunda (ÅboSvB, nr 278) samt i Kimito (FMU, nr 877), Pikis (ÅboSvB, nr 418) och Sagu (FMU, nr 1127, 1213) snr, alla de senare i Egentliga Finland, och var bosatt i sistnämnda sn (FMU, nr 1213). Några honom tillhöriga arv-gods äro ej kända. — Var 1421 och 1423 (ÅboSvB, nr 391, 408) gift med *Ragnhild Olofsdotter*, dotter av *Olof Jönsson* eller *Olof Tavast*, stamfar för den äldsta ätten Tavast (Holmén i FHT 1946, s. 47 ff).

Barn (födda i angivet äktenskap; för sonen Paul se nedan, för sonen Mats FMU, nr 2072, för de övriga Anthoni i FHT 1952, s. 113 ff):

Margit Mårtensdotter. Levde 1446 (FMU, nr 2679). — Var gift med häradshövdingen i Säxmäki hd i Tavastland *Olof Brodersson* (Skytte; jfr R, s. 406), vilken nämnes 1431—1466 (Anthoni, i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B:2 s. 34 f.)

Mats Mårtensson (född före moderns framträdande). Nämnes 24.6 1420 (ÅboSvB, nr 386). Satt i landsrättsnämnd som lagman i Söderfinne lagsaga 1437 (FMU, nr 2215). Var riksråd 1438 (FMU, nr 2265). Nämnes senast 7.4 1451 (FMU, nr 2881). Erhöll 1433 av biskop Magnus såsom hans »systemson» gods i Germundby i Tenala sn i Västra Nyland (FMU, nr 2072). Sålde 1437 till biskopen gods i Yläne sn i Satakunda (ÅboSvB, nr 485). Vapen: en liggande gren med två löv uppåt, ett nedåt (HaSig, nr 151).

Paul Mårtensson. Ägde gods i Sairiala i Hauho sn i Tavastland, som tillfölla kusinen *Olof Nilsson* eller *Tavast* (medeltidsätten; jfr R, s. 473, E 8, s. 187), då *Paul Mårtensson* »lopp från hustru och barn» (FMU, nr 3001, s. 90). Den 3.9 1457 intygades, att 30 mark betalats å *Olof Nilsson*s eller *Tavast*s vägnar för *Sairiala* till *Paul Mårtensson* av prästen *Jåp* i *Pyttis* (FMU, nr 3043), d. v. s. av systersonen *Jakob Olofsson* (Skytte), dotterson till *Mårten Abrahamsson*. Uppgifter om hustrun och barnen saknas i övrigt.

En dotter. — Var gift med *Håkan Frille* (äldre ätten, se denna, nedan, tab. 5) (Anthoni i

FHT 1952, s. 113—117). Denne uppträder 23.6 1410 såsom häradshövding i Söder Finland (5: i Halikko hd i Egentliga Finland) (FMU, nr 1329) och nämnes sista gången 20.5 1434 (Åbo-SvB, nr 449). Hustrun levde ännu 1442 (Åbo-SvB, nr 512).

En dotter. — Var gift med *Tuve Nilsson* (Frille, se denna ätt nedan, tab. 12) (Anthoni i FHT 1952, s. 113—117), häradshövding i Pikis hd i Egentliga Finland, som framträder 5.3 1412 (FMU, nr 1377) och nämnes som levande ännu 2.6 1445 (FMU, nr 2621).

Djäkn, Lydekasönernas ätt

Av *Eric Anthoni*

Lydekasönernas Djäknätt (jfr ingressen till Djäkn, Jakob Abrahamssons ätt ovan) sägas ha varit från Münster (Messenius, *Theatrum nob. Sv.*, s. 58). Dess egendomliga och svårtydda tidigare vapenbild, som slutligen utformades till en knäböjande gestalt med fågelhuvud, talar liksom namnskicket för kontinental härstamning. Samma vapenbild fördes av den vid 1500-talets mitt framträdande, 1634 på Ridarhuset introducerade adliga ätten Fogelhufvud. Enligt uppgift från 1600-talet (Gen 38, f. 17, RA) var gestalten i Djäknättens vapen vit och fältet rött. Ättens första kända medlemmar, bröderna Klas Djäkn eller Klas Lydekason och Bengt Lydekason, framträdde omkring sekelskiftet 1400 och intaga en betydande ställning bland det finländska frälset, den förre som mångårig fogde på Åbo slott, den senare som riksråd och fogde på Tavastehus. Av Klas Djäkns söner blevo Henrik och Arvid riddare och åtminstone den förre riksråd. Med dem utgick Klas Djäkns släktgren på manssidan, Bengt Lydekasons gren fortlevde genom sonen Lydeke Bengtssons ättlingar in på 1500-talet, men förde då ett ankare i vapnet. I litteraturen har denna släktgren benämnts Kräkösälakten (R, s. 240).

Litteratur: E. Anthoni, Djäkn, i SBL 11 (1945), s. 314—318; samme förf., Lydekessönernas Djäkneätt, i GSFÅ 1948, s. 37—49; I. Kronqvist, Några medeltida sigillmärken, i Finskt Museum 1941, s. 30—42.

Lydeke Tab. 1

Klas Djäkn el. Klas Lydekason
(1383) 1395—1435
Tab. 2

Bengt Lydekason
1410, dog 1460
Tab. 3

Lydeke el. Lydik Bengtsson
1439—1452
Tab. 4

Lasse Lydekason
1487—1516
Tab. 5

Lydik Larsson
1511—1542
Tab. 6

Tab. 1

Lydeke, släktens stamfar, återfinnes ej i samtida handlingar. Sönerna synas inflyttat till Finland (jfr ovan).

Söner (ÅboSvB, nr 453):

Klas Djäkn eller *Klas Lydekason*. (1383 ?)

1395—1435, häradshövding, slottsfogde. Se tab. 2.
Bengt Lydekason. 1410—1460, riksråd. Se tab. 3.

Tab. 2

Klas Djäkn eller **Lydekason** (son av Lydeke, tab. 1). En domare i Tavastland Klas Djäkn

nämnes 1383 (FMU, nr 913)—1390 (ÅboSvB, nr 269). Om han är identisk med den Klas Djäkn, som 1395 var faste i Tenala sn i Västra Nyland (FMU, nr 1026) och som tio år senare satt i räfstenämnd i samma sn (FMU, nr 1210) liksom i Nousis sn i Egentliga Finland (ÅboSvB, nr 300—303), är ovist. Den sistnämnde är tydligen identisk med den Klas Lydekason, som 1407 var närvarande vid rågångsförättning i Koskis sn i Tavastland (FMU, nr 1246), och som s. å. som härads hövding i Norrfinland bevisade räfsteting (ÅboSvB, nr 316). Den här behandlade Klas Djäkn eller Klas Lydekason var härads hövding i Masko hd i Egentliga Finland 1413 (FMU, nr 1414) och ännu 1434 (FMU, nr 2109). Var synbarligen fogde på Åbo slott 1409 (FMU, nr 1302)—1435 (FMU, nr 2530). Levde ännu 22.1 1435, då han gjorde en testamentarisk disposition (ÅboSvB, nr 453). Hans sätesgård var Nynäs i Nousis sn (ppr 17 juli 1540, Stavsunds-saml., RA), där han även ägde andra gods (ÅboSvB, nr 302). Han ägde även jord i Lemo (ÅboSvB, nr 453) och i Töfsala sn (FMU, nr 2849), allt i Egentliga Finland, i Suontaka i Tyrväntö sn i Tavastland (FMU, nr 2441), gods i Vittis (FMU, nr 1571), i Euraäminne (FMU, nr 2849), Ulvsby (FMU, nr 1570) och Oripää sn samt sedan 1421 Yläne gård i likanämnd sn (FMU, nr 1671) och köpte, obekant när, Lähteenoja sätesgård i Eura sn (FMU, nr 3073), alla i Nedre Satakunda. Arvegods kunna ej konstateras. Vapen: ett knippe sammanslingrade ormar, ur vilket flera huvuden sticka fram, ett av dem höjande sig högre än de andra och slutande i ett fågelhuvud (HaSig, nr 118; Kronqvist i Finskt museum 1941, s. 34). — Var enligt uppgift tidigare gift med *Elin* av Orkovakkis i Virmo sn i Egentliga Finland. Uppgiften synes återgå på balladen »Elinan surma» och är troligen ej historisk (Anthoni i GSFÅ 1948, s. 38 f). — Blev omkring 1400 gift med *Kristina Jönsdotter*, nämnd 1435 (ÅboSvB, nr 453), dotter av riksrådet Jöns Andersson (Garp, äldre ätten, se denna nedan, tab. 3) (Anthoni i GSFÅ 1948, s. 39).

Barn (ÅboSvB, nr 453, 592; FMU, nr 2908, 2918; Wallin i HArk 16: 1, s. 104 ff; jfr Rålamb, Fol. vol. 4: 2, s. 51; barnens ordningsföljd ej säkert känd; sönerns relativa ålder framgår nedan; ehuru en del av döttrarna var äldre, ha de enligt medeltida bruk uppräknats efter söner; deras inbördes ordning följer männens ordning i Klas Lydekasons testamentariska disposition, ehuru invändningar häremot kunna göras, ty ingen annan ordning kan med säkerhet som riktig motiveras; för de i samtida källor ej omtalade följes Wallin i HArk):

1. Den *son*, som han enligt balladens uppgift haft med *Elin* av Orkovakkis och uppbränt med

henne, synes liksom balladens uppgifter i övrigt sakna historicitet (Anthoni i GSFÅ 1948, s. 38 f).

2. *Henrik Klasson*. Har antagits vara densamme som Henricus Nicolai, vilken 1427 och 1428 blev baccalaureus och magister vid Paris' universitet (Auct. chart. univ. Paris. 2, sp. 358, 376). Nämnas första gången i hemlandet 1435 (ÅboSvB, nr 453). Fogde på Åbo slott efter faderns död, som sådan nämnd 18.5 1436 (LECU 9, nr 50). Överlämnade slottet vid mötet i Söderköping i oktober s. å. (RK 2, v. 3416 f). Blev slagen till riddare vid konung Kristofers kröning i september 1441 (ÅboSvB, nr 499, 501). Var härads hövding i Nedre Satakunda 1441 (FMU, nr 2379) — 1447 (FMU, nr 2714; ÅboSvB, nr 534) och lagman i Norrfinne lagsaga 1449 (FMU, nr 2786) — 1458 (ÅboSvB, nr 584). Deltog bland »rikets råd och män» 10.6 1450 i Arboga möte (ST 3, nr 490) men är säkert belagd som riksråd först 1457 (HR 2: 4, s. 385). Utförde någon gång på 1450-talet jämte Olof (Nilsson) Tavast (medeltidsätten, jfr R, s. 473) en diplomatisk mission till Ryssland för att åstadkomma fred (FMU, nr 4286; Holmén i FHT 1946, s. 13). Medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Synes ha dött mellan 21.7 (FMU, nr 3067) och 13.9 1458, då hans hustru benämnes änka (FMU, nr 3368), och begrovs i Åbo domkyrka (ÅboSvB, nr 592). Har tidigare bott på Nynäs gård (FMU 2604, 2605) i Nousis sn i Egentliga Finland, där han innehade strögods (FMU, nr 2907; ÅboSvB, nr 462, 501), senare, redan 1449, på köpegodset Kaskis gård i Virmo sn (FMU, nr 2817, 2907), allt i Egentliga Finland. Ärvde efter brodern Tomas' död Yläne gård i likanämnda sn i Nedre Satakunda (FMU, nr 2158, 2907 f). Innehade gods i Sagu sn i Pikis hd (FMU, nr 3908), troligen även i Hauho sn i Hauho hd i Tavastland (FMU, nr 3001). Vapen: 1) ett fågelhuvud och en hand över böjda linjer, påminnande om veckfallet i en dräkt (HaSig, nr 156), 2) en knäböjande gestalt med örn huvud (HaSig, nr 169; Kronqvist i Finskt museum 1941, s. 36 f). — Blev omkring 1438 (Anthoni i Genos 1955, s. 112, not 23) gift med *Lucia Olofsdotter*, som nämnes 1442 (FMU, nr 2469) — 1490 (FMU, nr 4283) och var dotter av Olof Skelge och Kristina Röttersdotter (Djäkn, Ingasönernas ätt, jfr R, s. 85) (FMU, nr 3494, 3657). Makarna upprättade samtidigt testamenten 1445 (FMU, nr 2604 o. 2605), som senare ersattes av andra, 1449 två samtidigt (FMU, nr 2817 o. 2818), 1451 ett av Lucia Olofsdotter (FMU, nr 2886) samt 1452 ett tredje testamente av Henrik Klasson (FMU, nr 2908) och 1453 ett fjärde av Henrik Klasson (FMU, nr 2918), vilket 1455 följdes av fru Lucias fjärde testamente (FMU, nr 2970), ihågkommande bland annat Nädendals kloster med godset Ailos, Lucias arvods,

i Reso sn i Egentliga Finland, på vilket klostret grundlades. Fru Lucias tre senare testamenten äro daterade på Kaskis gård, hennes sätesgård, i Virmo sn, och hon innehade även modernegodsen Saustila och Halliala i Sagu sn (FMU, nr 3658) och gods i Virmo (FMU, nr 3311), Halikko, Pemar och Reso sn (FMU, nr 4293, 4299), alla i Egentliga Finland, samt ett gods i Katalina i Hat-tula sn i Tavastland (Teitts klagomålsreg., s. 58), vilka hon skänkte till Nådendals kloster eller sålde för att skänkas till klostret. Dog i klostret efter 21.12 1490 (FMU, nr 4329) men före 28.2 1498 (FMU, nr 4786). Makarna efterlämnade icke barn, eftersom fru Lucia räknar med avlägsna släktingar som arvingar (FMU, nr 3657).

2. *Arvid Klasson*. Nämmes 1439 (FMU, nr 2310). Tillhörde Karl Knutssons omgivning på Viborgs slott 1447 (FMU, nr 2698). Mottog ridderslaget vid dennes kröning, vilket framgår därav, att han ej var riddare 1447 (FMU, nr 2698) men nämnes som sådan 24.12 1448 (FMU, nr 2817). Medföljde Karl Knutsson 1449 till Norge, där han bland Sveriges »raadh oc godha men» s. å. i Trondheim sigillerade konungens norska handfästn. (ST 3, nr 489:f, s. 233; jfr Löfqvist i HT 1936, s. 406 ff). Upptages bland rikets råd och män i Arboga 1450 (ST 3, nr 490). Medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Uppgör »krank till lekamen» 4.3 1459 i (Tavast-)Kyro i Satakunda sitt testamente (ÅboSvB, nr 588 f; FMU, nr 3092) och har tydligen dött snart därefter samt blivit begravnen i Åbo domkyrka (ÅboSvB, nr 592). Hans testamentariska dispositioner gälla gods i Lemo och Vemo sn i Egentliga Finland samt i Eura sn i Nedre Satakunda (ÅboSvB, nr 588 f). Vapen: ett fågelhuvud jämte uppsträckt hand över slingor, påminnande om ormar (HaSig, nr 198; Kronqvist i Finskt museum 1941, s. 37). — Blev före 4.3 1459 gift med *Ingeborg Arendsdotter*, dotter (FMU, nr 3092; Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 2 och 25) av riksrådet och riddaren Arend Bengtsson (Ulv) och Birgitta Bengtsdotter (Natt och Dag, jfr E 5, s. 389) och senast 1480 (HH 31, s. 200) omgift med riksrådet och riddaren Ivar Gren samt levande ännu 1516 (se ovan, s. 60). Inga barn omtalas i Arvid Klassons äktenskap.

2. *Tomas Klasson* eller *Thomas Nicolai*. Inskrevs vid Leipzigs universitet 1438 (Grotenfelt i HArk 17, s. 288) samtidigt med bland andra Nicolaus Swert de Abo, sin systerson (se Svärd, äldre ätten, nedan tab. 3). Dog före 3.5 1452 (FMU, nr 2907). Ägde Yläne gård i likanämnd sn i Nedre Satakunda och strögoods i Virmo sn (FMU, nr 2907 f) i Egentliga Finland.

2. *Birgitta Klasdotter*. — Ingick 12.6 1418 (FMU, nr 1537) äktenskap med *Henrik Svärd* (äldre ätten, se denna nedan, tab. 3; jfr R, s. 460).

Bliven änka senast 1440 (FMU, nr 2364), men troligen redan hösten 1439 (se nedan Svärd, tab. 3), bodde Birgitta på Harviala i Våno sn i Tavastland (FMU, nr 3494), där hon också innehade sitt arvgods Suontaka (FMU, nr 3557) i Tyrväntö sn. Levde ännu 1473 (FMU, nr 3557) men var död 12.11 1486 (FMU, nr 4107).

2. *Marta Klasdotter* (FMU, nr 2488 o. 3684; jfr HArk 16: 1 s. 105 f, och Ivar Flemings jordebok, s. 78). — Var först gift (ÅboSvB, nr 453) med *Jöns Olofsson* (Tavast, medeltidsätten, jfr R, s. 473, och Holmén i FHT 1945, s. 85 ff), som nämnes 1421 (ÅboSvB, nr 391)—1435 (ÅboSvB, nr 453). Blev före 17.11 1439 (FMU, nr 2310) omgift med *Dönhoff Calle*, som levde ännu 1.12 1469 (ÅboSvB, nr 613). Marta Klasdotter levde ännu vid brodern Henriks död 1458 (se nedan) men var död 6.5 1477, då arvsifte efter henne förrättades (FMU, nr 3684). Ärvde Lähteenoja i Eura sn i Nedre Satakunda och gods i Pikis sn i Egentliga Finland, som dock pantsattes 1442 (FMU, nr 2488). Sedan Dönhoff Calle sålt sina gods i Livland till konung Kristian I 1457 (LECU, 11, nr 703), överflyttade makarna till Finland, där hustrun efter brodern Henrik Klassons död bland annat ärvde Yläne gård (FMU, nr 3684).

2. *Anna Klasdotter*. — Var gift med *Henrik Bitzer* eller *Bidz*, (se denna ätt ovan, tab. 2), som levde 1413 (FMU, nr 1393)—1458 (FMU, nr 3068) och 22.1 1435 kallades måg av Klas Lydekason (ÅboSvB, nr 453). Anna nämnes ej vid namn i samtida handlingar men bär detta namn som hustru till Henrik Bidz i äldre släktböcker (t. ex. Gen. 2. s. 161, o. Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 214, RA) och kallas Anna till Könnikkälä i Nousis sn i Egentliga Finland i en släkteredogörelse av år 1551 (Wallin i HArk 16: 1, s. 105). Innehade Nynäs säteri, likaledes i Nousis sn, som omnämnes vid barnens och barnbarnens skifte 1482 (FMU, nr 3904).

2. *Karin Klasdotter*. Nämmes 1452 (FMU, nr 2908) — 1453 (FMU, nr 2918). Bodde på Nynäs i Nousis sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3836; HArk 16: 1, s. 105). — Var gift med *Jeppe Kurke* (Kurck, äldre ätten, se denna nedan, tab. 4, jfr R, s. 244), som nämnes 1418 (FMU, nr 1537)—1455 (FMU, nr 2981) och 22.1 1435 kallades måg av Klas Djäkn (ÅboSvB, nr 453).

2. En dotter, ej namngiven i samtida källor (ÅboSvB, nr 453). Var gift med *Henrik Olofsson* (Horn af Kanckas, jfr R, s. 181, E 3, s. 670), som omnämnes 1407 (FMU, nr 1267)—1448 (ÅboSvB, nr 541) och 22.1 1435 kallas måg av Klas Djäkn (ÅboSvB, nr 453).

2. En dotter. Drunknade i Akkas å (Wallin i HArk 16: 1, s. 105).

2. En dotter. Dog ogift (Wallin i HArk 16: 1, s. 105).

Den i olika släktböcker förekommande uppgiften, att en dotter, vid namn *Cecilia* (R, s. 116) hade varit gift med lagmannen i Finland Klas Fleming (jfr R, s. 116, E 2, s. 733, Ca 1, s. 354), styrkes ej av 1551 års släktredogörelse (Wallin i HArk 16: 1, s. 114 ff) och är uppenbart oriktig (R, s. 116).

Tab. 3

Bengt Lydekason (son av Lydeke, tab. 1). Höll 1410 häradsting i Sagu sn i Pikis hd i Egentliga Finland (FMU, nr 1313). Var ännu 1411 häradshövding i Pikis (ÅboSvB, nr 329) men ej mer 1412 (FMU, nr 1377). Nämnd som häradshövding i Övre Satakunda 1419 (FMU, nr 6620) och ännu 1460 (FMU, nr 3116). Var riksråd 1435 (ST 3, s. 134)—1439 (FMU, nr 2311). Har tydligen vid herredagen i Söderköping 1436 utsetts till slottshövisman på Tavastehus. Nämnas som sådan 1437 (FMU, nr 2208) och som slottsfogde ännu 1443 (FMU, nr 2536). Medlem av Helga tre konungars brödraskap i Åbo (ÅboSvB, nr 715). Nämnas som levande ännu 14.3 1460 (FMU, nr 3116) men ej senare (Anthoni i FHT 1951, s. 112, not 4). Har synbarligen haft gods i Pikis hd (FMU, nr 1330; ÅboSvB, nr 331), i Nousis (ÅboSvB, nr 549), i Vemo (ÅboSvB, nr 332, 551) och i Lemo (FMU, nr 2867) snr, allt i Egentliga Finland. Erhöll år 1419 i pant Ylistaro gård i Kumo sn i Nedre Satakunda (FMU, nr 1562), innehade vidare troligen som sätesgård det uppenbarligen efter honom uppkallade Bengtilä i Birkala sn, som senare ägdes av hans ättlingar, dessutom lägenheter i Lempälä sn (ÅboSvB, nr 544; FMU, nr 2981) och i Kangasala sn i Övre Satakunda (FMU, nr 1849) samt »13 mans skog» i erämarkerna i Satakunda (ÅboSvB, nr 727). Vapen: 1) ett fågelhuvud med hals och en hand med fingrar över en slingrande linje, bakåt formande sig till ett fotblad (HaSig, nr 132), 2) ett fågelhuvud jämte en hand över ett veckat parti (HaSig, nr 154), 3) ett fågelhuvud jämte fågelklor, svept i en mantel (HaSig, nr 171; jfr Kronqvist i Finskt museum 1941, s. 34 f). — Var senast 1446 (FMU, nr 2867, brevet feldat; jfr ovan Bidz, tab. 2) och ännu 18.5 1448 (ÅboSvB, nr 542) gift med *Valborg Jönsdotter*.

Barn (Anthoni i GSFÄ 1948, s. 44 f, 49 och i FHT 1951, s. 128 f; Skoklostersaml., Fol. vol. 57, s. 203, RA; hustru Valborgs dopnamn återkommer hos en dotter till Lydeke, för Petrus och Johanna kan modernet ej fastställas):

Lydeke eller *Lydik Bengtsson*, 1439—1452. Se tab. 4.

Petrus Benedicti. Herr Peter Bengtsson nämnes i kusinen Henrik Klassons testamente 1453 (FMU, nr 2918). Blev baccalaureus och magister i Paris 1454 och 1455 (Auct. chart. univ. Paris,

2, sp. 902, 907). Sigillerar kusinen Arvid Klassons 1459 i (Tavast-)Kyro i Övre Satakunda dagtecknade testamentariska dispositioner (FMU, nr 3092). Nämnas 1484 i Kalliala-Tyrvis sns i Övre Satakunda räkenskaper (BFH 1, s. 380). Vapen: en knäböjande, bedjande gestalt med örnhuvud (HaSig, nr 71; Kronqvist i Finskt museum 1941, s. 36 f). — Knappast identisk med den prästman *Petrus Benedicti* »ex utroque parente nobilis», kyrkoherde i Tenala sn i Nyland, som 1488 anhallar hos påven om Lojo sn (FMU, nr 4214), som han också erhåller (FMU, nr 4215), vilket föranleder tvistigheter, varvid han av biskopen avsättes från Tenala pastorat (FMU, nr 4304, 4311). Han nämnes senast 1493 (FMU, nr 4508—4511).

Johanna Bengtsdotter. Levde ännu 1466 (FMU, nr 3290). Innehade gods bland annat i S:t Marie sn i Egentliga Finland (ÅboSvB, 556, 560) och i Birkala sn i Övre Satakunda (ÅboSvB, nr 592, 604). — Har varit gift tre gånger, såsom visats av Anthoni (FHT 1951, s. 126 ff), tidigast med *Jöns Rengonpoika* (Fincke, yngre ätten, se denna nedan, tab. 1), vilken omnämnes 1415 (FMU, nr 2530) samt under namn av Jöns Larsson till Vartsalo i Halikko sn i Egentliga Finland uppträder 1426 (FMU, nr 1799, 1820) — 1436 (FMU, nr 2166; jfr ÅboSvB, nr 429; se även Anthoni i FHT 1959, s. 57, not 3), sedan senast 1442 (ÅboSvB, nr 511) med *Henrik Görtzhagen* eller *Görieshagen* (jfr R, s. 171), vilken omnämnes 1422 (FMU, nr 1696)—1446 (ÅboSvB, nr 529) och tidigare var gift (se Anthoni i FHT 1959, s. 57, not 5) med en dotter till fogden på Raseborg Cort Gartz, och slutligen före 29.4 1453 (ÅboSvB, nr 560) omgift med *Henrik Tavast* (medeltidsätten, jfr R, s. 472 f), vilken omnämnes 1453 (ÅboSvB, nr 560)—1474 (FMU, nr 3576).

Tab. 4

Lydeke eller **Lydik Bengtsson** (synbarligen son av Bengt Lydekason, tab. 3). Omnämnes 1439 (FMU, nr 2310)—1452 (FMU, nr 2903). Har tydligen ärvt gods i Birkala sn (Bengttilä) och i Kangasala sn (Sarsakoski) efter fadern, vilka senare innehades av arvingarna (jfr Valborg Lydekadotter och Lydik Larsson tab. 6). Lydik Bengtsson skrives till »Kraaö» (Kråkö) i Borgå sn i Östra Nyland 1446 (Anthoni i FHT 1951, s. 34f). Hans vapen är okänt. Han kan ha antagit det ankarvapen, som ättlingarna senare använde, och som förmått vissa genealoger att tilldela också Bengt Lydekason detta vapen (Anthoni i GSFÄ 1948, s. 49, sista noten). Örnvingarna på hjälmen i sonsonen Lydik Larssons vapen äro troligen en rest av det gamla vapnet. — Var gift med en till namnet *okänd dotter* till den närmast föregående

innehavaren av sätesgården, frälsemannen Knut i Kråkö, som omnämnes 1421 (FMU, nr 1684).

Barn (Anthoni i GSFÄ 1948, s. 45 f; dotterns möderne ej bevisat):

Lasse Lydekason, 1487—1516. Se tab. 5.

Valborg Lydekadotter, 1470 (ÅboSvB, nr 621)—1480 (FMU, nr 3845). Var gift med *Anders Hwitte*, som nämnes 1470 (ÅboSVB, nr 621)—1503 (FMU, nr 4979) och var borgare och rådman i Åbo samt 1480 med sin hustru Valborg Lydekadotters samtycke sålde Ikoinisalo holme och Sarsfors eller Sarsakoski i Kangasala sn i Övre Satakunda (FMU, nr 3845, 3951), som troligen tillhört hennes farfader Bengt Lydekason (FMU, nr 1849; Anthoni i GSFÄ 1948, s. 45).

Tab. 5

Lasse Lydekason (son av Lydeke Bengtsson, tab. 4). Tilldömes 1487 jämte skiftesbröder vid ting i Tuulois sn i Hauho hd i Tavastland skog och vatten i erämarken (BFH 1, s. 47). Är densamme som Lasse i Kråkö, som 1516 deltog i landssyn i Borgå sn (FMU, nr 5872). — Var troligen gift med en *dotter* (jfr Anthoni i GSFÄ 1948, s. 47) till frälsemannen Anders Assersson, (jfr Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B:2, bil. 1), vars rättigheter Lasse Lydekason och hans skiftesbröder tillerkändes vid tinget i Tuulois.

Barn (fadernamn; Anthoni i a. a., s. 45; R, s. 30, 378; J. Teitts Klagomålsreg., s. 227; mödernet har ej kunnat bevisas):

Lydik Larsson till Kråkö, 1511—1542. Se tab. 6.

?En *dotter*. — Var gift med *Anders*, förfader till den 1581 adlade och 1643 introducerade ätten Björnram i Finland (R, s. 30 f; E 1, s. 414 ff).

Anna Larsdotter. — Uppgives hava varit gift med *Anders Ljungason* (Scheel; R, s. 378).

Tab. 6

Lydik Larsson (son av Lasse Lydekason, tab. 5) till Kråkö, a vapn. Nämnes från 5.3 1511 (FMU, nr 5504). Förpantade Sarsakoski i Kangasala sn i Övre Satakunda till Arvid Kurck (äldre ätten, se denna nedan, tab. 5) (BFH 3, nr 184, 4, nr 135). Levde ännu 13.7 1542 (BFH, 3, nr 184) men var synbarligen död 1554 (BFH 5, nr 54), med visshet 1559, då arvskifte efter honom förrättades (BFH 3, nr 532). Ägde Kråkö Storgård och ett par strögods i Borgå sn i Östra Nyland samt del i Bengtilä i Birkala sn i Övre Satakunda (BFH 3, nr 532). Vapen (Gen 38, f. 50, 56, 56 v, 57 v, RA): ett blått (tydl. felskrivet för vitt eller silver; jfr dottern Bengtas vapen) ankare jämte en sexuddig stjärna i blått fält (endast f. 56 v), på hjälmen två örningar

med en stjärna emellan; hjälmtäcket gult (f. 56, 56 v). — Var gift tidigare med *Birgitta Nilsdotter* (Teitts klagomålsreg., s. 224), dotter av lagmannen i Karelen Nils Bengtsson (Dufva i Finland, jfr R, s. 89, E 2, s. 331 f) och Suneva Persdotter (Anthoni i GSFÄ 1948, s. 46), senare med *Karin* (Teitts klagomålsreg., s. 224).

Barn (här följes, om ej annat säges, arvskiftesinstrumentet av 1559, BFH 3, nr 532, ej den i Poitsila kopieb., FRA, traderade och av A. Allardt, Borgå sockens historia, s. 317 ff, publicerade släktredogörelsen av 1617, som tydligen vidlades av minnesfel men är av värde som källa för kunskapen om fördelningen mellan kullarna):

1. *Bengta Lydekadotter*. — Var 1559 (BFH 3, nr 532) gift med *Mats Knutsson* (Creutz; jfr R, s. 74; E 2, s. 60; Ca 1, s. 228) till Sarvlax i Perno sn i Nyland, som omnämnes 1541 (BFH 3, nr 160)—1574 (BFH 5, nr 101). Uppgiften att han levat 1584 (R, s. 74), visar sig vid granskning av källstället oriktig (FRA, vol. 217 a, 5.4 1584). Som anvapen finnes Bengtas vapen »ett hängande silverankar mellan två sexuddiga guldstjärnor i blått fält» avmålade i Mörskoms kyrka i Östra Nyland (Hausen, Anteckningar i Östra Nyland, s. 183 ff).

1. *Estrid*. — Var gift 1559 (BFH 3, nr 532). Möjligen var hennes son den Lydik Matsson i Kråkö, som levde 1569 (BFH 4, nr 389) gör ett jordskifte med Märten Matsson (Creutz, jfr R, s. 74; E 2, s. 60; Ca 1, s. 228) och då uppger denne vara sin mors systerson (BFH 4, nr 441).

1. *Suneva*. — Gift före 1559 (BFH 3, nr 532), enl. Poitsila kopieb. med kyrkoherden *Jakob* i Borgå, som levde 1538 (Leinberg, Det odelade finska biskopsst. herdam., s. 96).

1. *Nils* »Var yngst och blev död» (Poitsila kopieb., FRA). Det kan här vara fråga om en namnförväxling, då arvskiftesinstrumentets *Bengt* har utelämnats.

2. *Anna*. Teitts klagomålsregister har *Birgitta*, liksom Poitsila kopiebok, medan ett domstolsutslag av 1573 (BFH 5, nr 54) har *Anna*. — Var 1554 (Anthoni i FHT 1962, s. 178, jfrd m BFH 3, nr 532) gift med *Arvid Dubbe*, som levde ännu 1562 (Grottenfelt i Handl. t. bel. af Finl. kam. förh. 2, s. 75). Enligt Poitsila kopiebok hade *Anna* varit gift i Sverige.

2. *Johanna*. — Var 1559 (BFH 3, nr 532; jfr Teitts klagomålsreg., s. 224, och Allardt, s. 318) gift med *Märten Poitz* (jfr R, s. 318, E 5, s. 774), som levde ännu 1594 (R, s. 318).

2. *Cecilia*. — Var 1559 gift med *Pelle Persson* (BFH 3, nr 557), som då var skrivare på Venn-garns slott, där *Cecilia* var fatburshustru (BFH 5, nr 54), och ej bör förväxlas med den *Per* skrivare, som då var fogde på Nyköping (LokF 4, s. 207).

2. *Bengt*. Levde 1559 (BFH 3, nr 532). Är kanske densamme som den omnämnde Nils i Poitsila kopiebok och tillhör i så fall första barnkullen.

2. *Karin*. Levde 1559 (BFH 3, nr 532).

2. *Lars*. Var yngst (Allardt, s. 318). Hade blivit »vill och ursinnig» och sändes omkring 1554 av svågern Arvid Dubbe till system Cecilia på Venngarns slott. Togs efter två år av systersonen Mårten Matsson (Creutz, jfr R, s. 74, E 2, s. 60, Ca 1, s. 228) till Sarvlax, där han 15 år senare dödades vid den ryska infallet 1571 (BSH 5, nr 54; Allardt, s. 319).

Till Lydekasönernas ätt hörde synbarligen nedanstående frälseman:

Lydeke Olofsson. Var häradshövding i Vifolka hd i Östergötland 1456 (Gen 71, s. 114; jfr härom och för det följande LagS 1, s. 274, 281, 299)—1488 (RA perg 25.2 s. å.) samt underhäradshövding i Bankekind's hd i samma landskap 1466 (B 15, f. 144 v, RA) och ännu 1482 (RA, ppr 13.10 s. å.), underlagman i Östergötland 1471 (Stiernman, Höfd.-m. 1, s. 261) och ännu 1489 (VFT 1:8—9, s. 99). Vapenbilden i hans sigill, som flera gånger är avritat i Lars Eriksson Sparres kopiebok (B 15, RA), visar en knäböjande man med fågelhuvud (RA perg 30.7 1485; B 15, f. 197, 199 v, 259 v, 287, RA; jfr B 15, f. 100, 144 v, 145, 145 v, 147 v). Vapnet erinrar om Bengt Lydekasons och Henrik Klassons vapen och antyder liksom förnamnet hans sam-

hörighet med Lydekasönernas ätt. Om Lydeke Olofsson ej är en avkomling till en obekant broder till Klas och Bengt Lydekasöner, vore man benägen att betrakta honom som en son till en okänd son till Bengt Lydekason. — Gift med *Karin* (Gen 2, s. 51 och 130, RA), dotter (Gen 2, s. 51, RA) till Bengt Larsson (stolpe) i Forsa (nu Slattefors), Landeryds sn, Bankekind's hd, och Cecilia Petersdotter (Gen 2, s. 130; RA perg 29.6 1466), som tidigare eller senare var gift med Gudmund (Gen 2, s. 130, RA) Sonason (Gen 2, s. 50; hästhuvud enl. RA perg 29.6 1466; jfr SMR, nr 988 och 1176, samt E 8, s. 482).

Dotter (i angivet äktenskap; Gen 2, s. 51, 104 och 130, RA):

Anna. — Gift (Gen 2, s. 51, RA) med *Erik Slatte* (jfr E 7, s. 334, och Gillingstam i PHT 1962, s. 60 och 63), som framträder från 25.3 1505 (RA perg), hade Forsa (nu Slattefors) i Landeryds sn, Bankekind's hd, som sätesgård (Östergötlands fornm:förs: tidskr. 1, bihang, s. 14) samt var häradshövding i Kinda (jfr LagS 1, s. 277) 12.5 1509 (UUB perg) — 7.4 1521 (overifierad uppgift av K. H. Karlsson), underhäradshövding i Åkerbo (jfr LagS 1, s. 296) 10. 6 (Kh 53, s. 54, LSB) och 18. 11 (RA perg) 1518 och häradshövding i Bankekind (jfr LagS 1, s. 299) 1524 (Aksam. t. kungsådreinstitutets hist., s. 31) och i Gullberg (jfr LagS 1, s. 292) fr. maj 1531 (GIR 7, s. 327) samt torde ha dött senast 1532, då hans son Lyder Slatte 22.5 blev häradshövding i Gullberg (G1R 8, s. 87).

Fincke, yngre ätten

Av *Eric Anthoni*

Namnet Vincke eller Fincke är ett vanligt tyskt namn, brukligt bland borgerskapet. Den här behandlade yngre ätten Fincke härstammar på mödernett från och med tredje generationen från en Fincke, vilken nämnes i Finland 1370—1385 och såsom Bo Jonssons (Grip, äldre ätten) sven 1381 får frälse på gods i Åbo stift och kanske är identisk med »gamle Gödeke Fincke», som fick Helgå kungsgård i Bjernå sn i Egentliga Finland i pant av drottning Margareta och konung Erik, och vars ättlingar på kvinnolinjen, bland dem dottersonen Gödeke (Henriksson) Fincke, 1442 mottogo pantsumman för Helgå (Anthoni i FHT 1951, s. 130). Denne senare Gödeke Fincke (1439—1447) hade en son Jeppe Fincke (1440—1459), som sålde sin del i släktgodsen. En syster till Jeppe ingick i äktenskap med Nils Jönsson eller Rengonpoika (tab. 3), och makarnas son Gödeke Nilsson antog moderns släktnamn.

Rengonpoikasläktens genealogi har förvirrats genom att man uppfattat namnet som ett fadersnamn: poika = son, ehuru det var ett släktnamn (Anthoni, a.a., s. 127 ff). Sedan släktens förste kände medlem Jöns Larsson eller Jöns Rengonpoika d. ä., borgare i Åbo (tab. 1), ingått gifte med

sedermåra riksrådet Bengt Lydekasons (Djäkn, Lydekasonsernas ätt, se denna ovan, tab. 3) dotter, steg släkten hastigt socialt. Deras söner Jöns Rengonpoika eller Jöns Jönsson (tab. 2) och Nils Rengonpoika (tab. 3) gifte sig med döttrar till Gödeke (Henriksson) Fincke (äldre ätten, jfr R, s. 109). Nils' sonsöner Gustav och Jöran nådde upp i främsta ledet av Finlands frälse. Med den förres son Gödik Fincke (tab. 6) utgår ätten 1617 på svärdssidan. Huruvida Rengonpoikasläkten själv ägt frälse eller bekommit det genom stamfaderns ingifte i Lydekasonsernas Djäknätt eller sönerns ingifte i ovannämnda äldre Finckeätt, är ovisst, men det senare är sannolikare. Vapen: två gula sparrar i blått fält mellan två mot varandra vända fåglar (Palmskiöld, vol. 207, UUB; jfr Afbildn, nr 40, 251, 383, 425). Ett snarlikt vapen fördes av häradshövlingen i Hattula härad Hans Bengtsson eller Hans Djäkn (HaSig, nr 206), som levde 1462 (FMU, nr 3175)—1483 (FMU, nr 3978).

Litteratur: E. Anthoni, Finckeätternas äldsta släktled, i FHT 1951; samme förf., Måns Nilssons till Ahtis släktförbindelser, i FHT 1959; samme förf., Fincke, i SBL 16; Aulis Oja, Rengonpoikasuku, i H. Aikakausk. 1945.

Jöns Larsson el. Jöns Rengonpoika

1415—1436

Tab. 1

Jöns Jönsson el. Jöns Rengonpoika (1467), var död 1477 Tab. 2	Nils Rengonpoika 1458—1465 Tab. 3
Gödeke Nilsson el. Gödeke Fincke 1490—1518 Tab. 4	
Gustav Fincke 1531, begr. 1566 Tab. 5	
Gödik Fincke (1546) 1566, dog 1617 Tab. 6	Sten Fincke 1566, dog 1599 Tab. 7

Tab. 1

Jöns Larsson eller **Jöns Rengonpoika**. Nämnes första gången bland borgare i Åbo, som 1415 lidit skada av novgorodernas plundringar i Uleäsalo sn i Österbotten (FMU, nr 2530). Gör 1426 ett jordskifte i Reso sn i Egentliga Finland, varvid bland annat gods i Mälikkälä by i samma sn förvärfvas (FMU, nr 1799). Tydligen densamme son Jöns Larsson i Vartsalo i Halikko sn i Egentliga Finland, nämnd 1426, 1429, 1436, vilken åtminstone 1436 innehade biskopsgården Vartsalo i Halikko sn i Egentliga Finland (Anthoni i FHT 1951, s. 127, och 1959, s. 57, not 5). — Var gift med *Johanna Bengtsdotter*, dotter (Skoklostersaml. I, Fol. vol. 57, f. 268, 271 v, RA) av riksrådet Bengt Lydekason (Djäkn, Lydekasonsernas ätt, se denna ovan, tab. 3). Hustru Johanna var troligen redan 1442 (ÅboSvB, nr 511) omgift med fogden i Övre Satakunda väpnaren Henrik Görtzhagen (jfr R, s. 171), som tidigare varit gift med en dotter till fogden på Raseborg Cort Gartz (Anthoni i FHT 1959, s. 57, not 5). Henrik, som levde ännu 1446 (ÅboSvB,

nr 529), dog senast i september 1449 (ÅboSvB, nr 549), och hustru Johanna blev därefter senast 1453 (ÅboSvB, nr 560; jfr FMU nr 3290) omgift med väpnaren Henrik Tavast (medeltidsätten, jfr R, s. 472 f), vilken nämnes som levande sista gången 1474 (FMU, nr 3576). Själv nämnes hon ej i livet senare än 1466 (FMU, nr 3290). Jfr Anthoni i FHT 1951, s. 128 f.

S ö n e r (med Johanna Bengtsdotter; Skoklostersaml. I, Fol. vol. 57, f. 268; Anthoni a. a., s. 127 ff):

Jöns Jönsson eller *Jöns Rengonpoika*, 1467, var död 1477. Se tab. 2.

Nils Rengonpoika, 1458—1465, rådman. Se tab. 3.

Tab. 2

Jöns Jönsson eller **Jöns Rengonpoika** (son av Jöns Larsson eller Jöns Rengonpoika, tab. 1) till Heikkilä (Skoklostersaml. I, Fol. vol. 57, f. 268, 271 v., RA) i Reso sn i Egentliga Finland. Troligen densamme som Jöns Jönsson, sista sigillvittne 4.4 1467 (FMU, nr 3332) vid svärmodern

Katarina Nilssdotter (Tavast; medeltidsätten, jfr R, s. 473) arvförening med brorsonen Nils Tavast (jfr Anthoni i FHT 1951, s. 129 ff). Jöns Rengonpoika var död 18.6 1477, då hans halvbröder Jeppe och Albrekt Henrikssöner (Görtzhagen, jfr R, s. 171 f) bekräfta en hans gåva till domkyrkan i Åbo (ÅboSvB, nr 529). Sigill: ofrälse (HaSig, nr 349). — Var gift med *Elin*, dotter (Förbr. gods akter 182: brevförteckn., regist 11, KA) av Gödeke (Henriksson) Fincke (äldre ätten, jfr R, s. 109) och Katarina Nilssdotter (Tavast; jfr R, s. 473, E 8, s. 187) samt tidigare gift med Magnus Olofsson till Ylikylä i Vemo sn (Anthoni i FHT 1957, s. 5), som levde ännu 1464 (FMU, nr 3237).

Dotter (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 271 v, RA; med hustru *Elin*; Förbr. gods akter 182: brevförteckn., regist 11, KA):

Johanna (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 268, 271, RA). — Var enligt Rasmus Ludvigsson (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 271 v) gift först med *Henrik Nilsson* till »Poicky», sedan med *Nils Larsson* till Ahtis (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. s. 57, f. 268), även kallad *Nils Våghals* (Förbr. gods akter 182, KA; Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 210 v). Jfr Anthoni i FHT 1957, s. 2 ff.

Tab. 3

Nils Rengonpoika (son av Jöns Larsson eller Jöns Rengonpoika, tab. 1). Nämnas 1458 och 1459 (FMU, nr 3368) samt ännu 1465 (FMU, nr 3262), vid sistnämnda tillfälle som rådmän i Åbo. — Var gift med en *dotter* (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 215 v, RA) av väpnaren Gödeke (Henriksson) Fincke (äldre ätten, jfr R, s. 109) och Katarina Nilssdotter (Tavast, medeltidsläkten, jfr R, s. 473, E 8, s. 187). Nils Rengonpoikas äktenskap med en dotter till ovannämnda makar bevisas av att hans barn beaktas vid arvsförlikningen efter makarna 1473 (Förbr. gods akter 182: brevförteckn., regist nr 11, KA), varvid bland annat Perno gård i Reso sn i Egentliga Finland tilldelades barnen. R:s uppgifter (s. 109), att Nils Rengonpoika haft tillnamnet *Våghals*, och att hans hustru hette *Johanna*, torde bero på förväxling med brorsdottern och hennes make (jfr Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 210 v och 306).

Söner (Gödekes moderneboörd framgår av Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 215 v; om Lyders är intet känt):

Gödeke Nilsson eller *Gödeke Fincke*, 1490—1518. Se tab. 4.

?*Lyder Fincke*. Var fogde över Öland 1526—1530 (LokF 2, s. 28) och samtidigt i slottsloven på Kalmar slott 9.12 1526 (G1R 3, s. 334 f). Erhåller Rönö gård i likanämnd sn i Björkekindens hd i Östergötland i förläning på livstid 1532 (G1R 8, s. 109, 247). Dog snart härefter, ty Rönö innehås i förra hälften av 1535 av en

annan person (G1R 10, s. 208). Om Lyders tillhörighet till riksrådsätten Fincke saknas samtida uppgifter, men förnamnet kan tyda på härstamning från hans förutsatte farmorsfar Bengt Lydekason (Djäkn, Lydekasonernas ätt, se denna ovan, tab. 3).

Tab. 4

Gödeke Nilsson eller **Gödeke Fincke** (son av Nils Rengonpoika, tab. 3). Vålboren man, uppträder 1490 (FMU, nr 4287)—1518 (FMU, nr 5958). Uppgiften, att han varit fogde (gubernator) på Tavastehus 1519 och 1520 (R, s. 110), saknar stöd i bevarade källor. Ägde jord i Mälrikälä i Reso sn (FMU, nr 5958), tydligen arv gods efter farfadern Jöns Rengonpoika d. ä. Ägde vidare Perno gård i Reso sn och gods i Pargas sn, allt i Egentliga Finland, samt Sunnäs i Ulvsby sn i Nedre Satakunda (BFH 4, nr 328), det senare hustruns arv gods. Vapen: två sparrar mellan två mot dem vända fåglar (HaSig, nr 276). — Var tidigare gift med *Ingeborg Andersdotter* på Liesniemi i Sagu sn i Egentliga Finland (FMU, nr 5958) och senare med *Margareta Gustavsdotter*, dotter (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 268 v) av häradshövdingen i Österbotten Gustav Slatte (jfr E 7, s. 333) och Brita Pedersdotter (Svärd, äldre ätten, se denna nedan, tab. 5). Detta senare äktenskap ingicks måhända före 1511, då Gödeke Fincke utfärdade skiftesbrev i hustruns hemsocken (FMU, nr 5566) Ulvsby i Nedre Satakunda, i så fall före utfärdandet av morgongåvobrevet den 24.6 1518 (FMU, nr 5958). Hustru *Margareta* levde ännu 8.2 1545 (BFH 3, nr 219). Arvskifte efter henne ägde rum 12.9 1549 (BFH 3, nr 311).

Barn (BFH 3, nr 78, 5, nr 238, 239; Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 268; Anders möjl. ur förra giftet med hänsyn till förnamnet, Gustav och Jöran ur senare giftet enl. Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 268 v):

1 (?). *Anders Gödiksson*. — Var gift med *Birgitta* vilken 8.9 1536 såsom omgift med *Mats Gröp* i Åbo lämnade sin förra mans morgongåva *Rugnål* i Kimito sn till dennes syskon i utbyte mot *Kivis* i Nagu sn, båda i Egentliga Finland (BFH 3, nr 78).

2. *Gustav Fincke*, 1531—1566, riddare, ståthållare, riksråd(?). Se tab. 5.

2. *Jöran Fincke*. Har senast 1535 knutits till *Gustav Vasas* hov (G1R 10, s. 208). Den 1536 nämnde »kökemästeren» *Jöran* torde vara identisk med *Jöran Fincke*, som de närmaste åren kvitterar för uppköp till köket (RKB 1536, f. 5, 27 v, 1537, f. 175, 1538, f. 120). Omtalas i diplomatiska budsändningar 1543—1547 (G1R 15, s. 256, 299, 17, s. 406, 413, 18, s. 851). Fick 7.1 1548 *Virmo skogsbygd* i Egentliga Finland i för-

läning (G1R 19, s. 14). Utsågs till lagman i Norrfinne lagsaga efter Ivar Flemings död i december 1548. Förordnas 1552 att jämte Henrik Klansson (Horn) årligen mönstra och avlöna krigsfolk och andra i Finland (G1R 23, s. 162). Nämnas i december 1555 bland artilleribefälhavarna i Viborg (G1R 25, s. 43) och var från december 1557 till september 1558 slottsfogde på Åbo slott (FRA, vol. 710). Träder härefter i utvald konung Eriks tjänst (Blomstedt, Henrik Klaunp. Horn, s. 307), vilken 7.11 1560 (BFH 3, nr 588) utökade hans lagsaga med Satakunda, Österbotten och Åland. Dubbades till riddare vid Erik XIV:s kröning 29.6 1561 (HH 20, s. 165; Tegel, Eric XIV:s hist., s. 32 ff), blev köksmästare s. å. (Fant, Obs. sel. 1: 5, s. 43) och hovmästare 1562 (HH 13: 1, s. 74). Nämnas överste hovmästare i en hovordning av 1563 (Edén, Om centralreg:s org., s. 142, not 2). Var rådsförvant eller riksråd 1563 (Fant, a. a., s. 44; jfr Edén, a. a., s. 145, not 1). Sändes 1563 jämte Sten Eriksson (Leijonhuvud) i beskickning till Hessen men fångslades jämte den övriga beskickningen i Köpenhamn (HH 20, s. 162) och utväxlades först 24.5 1567 (W. Mollerup i DHT 5: 2, s. 622 f. och 627). Användes 1567 i mönstrings- och inventeringsuppdrag och tillhörde rådet (Edén, a. a., s. 151, not 2). Träder efter konung Eriks fall i Johans III:s tjänst men tillhör vid 1569 års riksdag ej mera rådet (SRA 1: 1: 2, s. 248 f, 260, 263 ff, 298 f). Anmodades 15.12 1568 av konung Johan att som hovmästare träda i tjänst hos dennes syster hertiginnan Sofia av Sachsen-Lauenburg (RR). Erhöll 31.3 1569 tillstånd att behålla en del av sin förläning trots inträdet i hertiginnans tjänst (RR). Ej nämnd härefter. Avled barnlös (BFH 5, nr 239). Hans sätesgård var Perno i Reso sn (BFH 3, nr 353, 5, nr 239, m. fl.) och han innehade även landbogs i samma sn ävensom i Virmo och Bjerno socknar, allt i Egentliga Finland (BFH 5, nr 97), samt efter sitt giftermål Lindö gård i Kärrbo sn i Siende hd i Västmanland och landbogs bland annat i Lagunda och Åsunda hd i Uppland och i Åkers hd i Östergötland (FrG 1, s. 112; 2, s. 78; jfr Herrg, s. 32). Vapen: två sparrar mellan två mot dem vända fåglar (Skriv. t. konungen: Gustav I: 26.10 1550, RA). — Blev 15.7 1554 gift med *Malin Olofsdotter* (BFH 3, nr 389), som dog något av åren 1593—1599 (J. E. Almquist i PHT 1952, s. 69) och var dotter (J. E. Almquist i PHT 1952, s. 69, 74) av lagmannen i Läckö läns lagsaga (LagS 1, s. 210) Olof Pedersson (Örnfort i Västergötland) och Karin Hansdotter (Tott, jfr DAA 1900, s. 423). Fru Malin blev före 24.10 1575 (BFH 5, nr 133) omgift med fogden Lars Jespersson (Cruus; jfr E 2, s. 128 f), som dog 1587 eller 1588 (LokF 4, s. 141) och tidigare varit gift (Skoklostersaml. 1,

Fol. vol. 57, f. 267 v, 268 v, RA) med sin styvsyster Karin Ottosdotter (Hästhuvud, äldre ätten).

2. *Karin Gödiksdotter*. — Var 1536 (BFH 3, nr 78) gift med *Tomas skrivare* eller *Tomas Jönsson* (Ryting, jfr R, s. 363) till Gesterby i Kimito sn i Egentliga Finland, vilken 1530—1535 var fogde i Söderfinland (FMU, nr 6554; LokF 4, s. 228), 1535—1547 fogde på Åbo slott (LokF 4, s. 228) och dog 1550 (R, s. 363). Karin Gödiksdotter sålde 1553 ett stenhus i Stockholm, som hon ägt tillsammans med mannen (SStadsB, 2, ny följd 2, s. 247). Nämnas 1584 bland främmande på Åbo slott (FRA, vol. 1428: 20, f. 63 v, 77). Var död 16.7 1587 (BFH 5, nr 445). Hennes sätesgård var ovannämnda Gesterby (BFH 5, nr 238 f). Ärvde efter dottersonen Nils Krummes död omkring 1572 Örboholm i Västerlunds sn i Hölebo hd i Södermanland (J. E. Almquist i SoH 1954, s. 18, not 104; Herrg, s. 95), som hon dock sålde 28.6 1574 och bytte mot brodern Jörans gods Perno gård och Mälikkälä i Reso sn samt gods i Virmo och Bjernå sn i Egentliga Finland (BFH 5, nr 97). Innehade vidare gods i Kimito, Sagu, Pikis, Pemar, Lundo, Reso, Vemo, Virmo och Bjernå sn i Egentliga Finland, i Ulvsby sn i Satakunda samt i Padasjoki sn i Tavastland (BFH 5, nr 445).

2. *Margareta*. — Blev troligen kort före jul 1541 (BFH 3, nr 162) gift med *Erik Håkansson* (Slang, jfr R, s. 411, E 7, s. 333) till Viurila i Halikko sn i Egentliga Finland, vilken nämnas 1535 (BFH 3, nr 54) — 1579 (BFH 5, nr 187). Margareta var död 4.5 1580, då arvsfiktet efter syskonen Jöran och Brita ägde rum (BFH 5, nr 238, 239).

? *Nils*. Nämnas av en 1800-talsförfattare (Gottlund, Otava 1, s. 427) men torde hava tillhört en senare generation.

2. *Brita*. Var tidigare gift med *Bertil Jönsson* (Bertil Jönssons släkt, jfr R, s. 21) till Reku i Kimito sn i Egentliga Finland, vilken blev fogde i Hattula hd 1530 (LokF 4, s. 29), var härads-hövding i Lappvesi hd i Karelen 1538 (BFH 3, nr 100) — 1545 (BFH 3, nr 229) och nämnas ännu 1556 (BFH 3, nr 435). Han hade tidigare varit gift (BFH 3, nr 227) med en dotter till Olof Petersson (Wildeman, jfr R, s. 511, E 8, s. 784). Arvsfiktet efter hustru Brita, som avled barnlös, ägde rum 1580 (BFH 5, nr 238, 239). Hennes sätesgård uppges därvid ha varit »Poicko», vilket identifierats med Poiko i Rimito sn i Egentliga Finland, och därav har slutsats, att hon efter Bertil Jönssons död blivit omgift med *Mårten Simonsson* (jfr R, s. 228), vilken omnämnes 1556 (Handl. t. bel. af Finl. kam. förh. 2, s. 32) — 1564 (BFH 4, nr 231) och vid sistnämnda tidpunkt skrives till Poiko, vil-

ket han givit sin hustru såsom morgongåva (HH 13: 1, s. 132 och 203 f).

Tab. 5

Gustav Fincke (son av Gödeke Fincke, *tab. 4). Nämnas 1531 och 1537 bland konungens småsvenner (RKB 1532, f. 7, 8 v; 1537, f. 9) och de följande åren bland konungens hovsinder (RKB 1538, f. 5 r; 1540, f. 16 r). Anlitas 2.3 1539 som bisittare i regementsrådet (Edén, Om centralreg. org., s. 43, not 1). Förordnas 7.9 1542 i slottsloven på Stockholms slott (G1R 14, s. 232). Var jämte Ture Pedersson (Bielke) vintern 1543 monstherre för det mot Nils Dackes samlade krigsfolket (G1R 15, s. 174). Kallas jämte andra finländska frälsemän 28.6 1544 att överta skeppsbefäl (G1R 16, s. 447). Uppdrages 29.6 1545 att som sin syssling Måns Nilssons (Ahtissläkten, jfr R, s. 4, och Anthoni i FHT 1957, s. 1 ff) »luthinant» bistå denne i befälet på Viborg (RR), vilket mottas 13.9 (Handl. t. uppl. af Finl. häfder 2, nr 136). Anmodas 7.2 1547 att överta befälet på Nyslott (a. a. 2, nr 177) och innehar det sedan intill sin död. Blir härads hövding i Hollola hd 14.3 1552 (a. a. 3, nr 92). Dubbas till riddare vid Erik XIV:s kröning 29.6 1561 (Sthlms Magazin 3, s. 113; HH 20, s. 165; Tegel, Eric XIV:s hist., s. 32 ff). Beordras 16.9 1561 (RR) att bege sig till Reval för att övertaga befälet efter Lars Fleming (jfr R, s. 120, E 2, s. 735, Ca 1, s. 356) men nämnes 11.10 1561 som dennes råd (RR). Utses 14.10 s. å. till gubernator i Finland (BFH 4, nr 43). Kvarstår i denna befattning intill sin död med undantag av den tid, då han tillsammans med Bengt Gylta och andra vintern och våren 1563 befinner sig »i legation» till Ryssland (Tegel, a. a., s. 70 f). Säges varit riksråd under Erik XIV:s tid (SRA 1: 1: 2, s. 1122) och omtalas som underhovmästare i ett hovregister (Fant, Obs. sel. 1: 5, s. 44). Förslänades 13.6 1538 med Pojo sn och 15.9 1538 med Esbo sn, båda i Nyland (G1R 12, s. 61, 100). Förlorade förslänningarna vid en allmän indragning av dylika 1540 (G1R 13, s. 9) men innehade 1542—1556 Hallu fjärding i Nykyrko sn i Egentliga Finland (Bomansson, Hert. Johan, s. 44). Tilldelas 16.11 1561 halva tionden i Hattula sn i Tavastland (RR). Begrovs 2.12 1566 i Kimito kyrka i Egentliga Finland (R, s. 110). Skrevs 1545 (BFH 3, nr 219, 220, 232, 233, 245) till modernegodset (Styffe, Skand., s. 416) Sunnäs i Ulvsby sn i Nedre Satakunda men åtminstone från 1554 (BFH 3, nr 393) och ännu 1565 (BFH 4, nr 289) till hustruns gods (Styffe, Skand., s. 419) Porkala i Lampis sn i Tavastland. Innehade därjämte vid sin död Storgården i Ulvsby, Hovgård i Sjundeå sn i Nyland och strögods i Birkala, Ulvsby, Kjulo, Vittis och Kangasala sn i Satakunda, i Nykyrko, Reso, Pöytis och

Kimito sn i Egentliga Finland, i Säxmäki, Lampis, Hollola, Tuulois, Jämsä och Rautalampi sn i Tavastland samt i Pojo, Sjundeå och Tenala sn i Nyland (BFH 4, nr 328; FRA, vol. 60 c, f. 29). — Blev gift 8.2 1545 på Perno gård i Reso sn i Egentliga Finland med *Mätta Stensdotter* (BFH 3, nr 219), dotter (Genos 1954, s. 99; Gen 38, f. 35) av Sten Jakobsson (Jeppe Perssons ätt; jfr Anthoni i Genos 1957, s. 39) och Anna Knutsdotter (Kurck, yngre ätten, jfr R, s. 246, E 4, s. 337). Fru Mätta levde ännu 14.3 1580 (BFH 5, nr 238).

Barn (BFH 4, nr 328; Gen 38, f. 36; ang. den förutsatte sonen Nils' fäderne och moderne se nedan; Gödik och Sten enl. BFH 5, nr 233, Anna enl. Biographica: Fincke, RA, och Elisabet enl. Gen 38, f. 48 v, RA, födda i angivet äktenskap):

Gödik Fincke, 1566—1617, ståthållare. Se tab. 6.

Sten Fincke, 1566—1599, slottsfogde. Se tab. 7.

Olof Fincke, 1566 (BFH 4, nr 328)—1594 (FRA, vol. 60 c, f. 29). Ryttare med tre hästar 1581. Som ryttare under Mårten Boijes fana i borgläger på Tavastehus 1588 (FRA vol. 4226, f. 2—20 v). Har undertecknat Uppsala mötes beslut 1593 (Confessio fidei, samt. tryck). Fick i arvskitet efter fadern 1566 Parikkala i Lampis sn och strögods i Lampis och Hollola socknar i Tavastland samt i Kangasala sn i Satakunda (BFH 4, nr 328). — Gift 4.6 1593 (Gen 79, f. 33 v, RA) med *Kristina Bertilsdotter*, dotter (X 9, f. 23, UUB; jfr Lagus, Undersökn. om finska adelns gods och ätter, s. 54, not 762) av Bertil Eriksson (Ljuster, jfr R, s. 270, E 5, s. 56), vars enda kända hustru var Margareta Henriksdotter (Gröp; jfr R, s. 241). Kristina Bertilsdotter blev omgift med en Björn och levde ännu 1634 (FRA vol. 6938, f. 20).

Axel Fincke. Upprädras 1566 (BFH 4, nr 328) — 1588 (FRA vol. 4226, f. 2—20 v). Var ryttare och höll sex hästar 1579. Nämnas själv femte på Åbo slott 1584 (FRA vol. 1428, f. 73 v). Utfärdar 4.9 1586, »beskedd» till Narva med tjugo hästar, kvitto i Horslök i Perno sn i Östra Nyland (FRA vol. 3425, f. 102). Tjänade som ryttare under Mårten Boijes fana i borgläger på Tavastehus 1588 (FRA vol. 4226, f. 2—20 v). Fick vid arvskitet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328) Porkala gård i Lampis sn och strögods i Tuulois sn, båda i Tavastland.

Jöran Fincke. Upprädras 1566 (BFH 4, nr 328) — 1585 (FRA vol. 1444, f. 79). Nämnas 1585 själv tredje på Åbo slott (FRA vol. 1444, f. 79). Är ej densamme som en fogde på Ösel med samma namn 1574 (LokF 4). Fick vid arvskitet efter fadern 1566 (BFH 4, 328) Hovgård i Sjundeå sn i Nyland och strögods i Lampis sn i Tavastland.

Elin. Nämmes endast vid arvskiftet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328). Har tydligen avlidit tidigt, ty hennes gods befunno sig senare i syskonens besittning.

Anna. — Blev 1591 (Gen 79, f. 33 v, RA) gift med *Salomon Ille* (jfr R, s. 204, E 4, s. 11) till Rövärns i Pargas sn i Egentliga Finland, vilken omnämnes 1590 (FRA vol. 1507, f. 25 v) —1599 (Anthoni, Till avveckl. av konfl. mellan hertig Carl o. Finl., s. 178). Fick vid arvskiftet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328) gods i Reso sn i Egentliga Finland samt i Tuulois och Jämsä socknar i Tavastland. Återfick efter mannens död sina beslagtagna gods genom brev av 12.11 1599 (FRA vol. 1583, f. 95). Skall ha levat ännu 1622 (R, s. 111).

Elisabet. — Blev 1581 (Gen 79, f. 33 v, RA) gift med *Abraham Ille* (jfr R, s. 204, E 4, s. 11) till Prästkulla i Tenala sn i Nyland, som var död 4.5 1590, då änkan fick frihet på Prästkulla bol (FRA vol. 3452, f. 27 v). Blev omgift först med *Henrik Eriksson* (Rääf i Finland, jfr R, s. 365, E 6, s. 646) till Sjöfax i Kimito sn i Egentliga Finland, som levde ännu i juli 1600 (FRA vol. 1773, f. 17; jfr E 6, s. 646), och senare med *Hans Muir* (Myhr, jfr R, s. 292, E 5, s. 326), som dog före 16.6 1615 (FRA vol. 1773, f. 24). *Elisabet Fincke* fick vid arvskiftet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328) gods i Kimito och Reso snr i Egentliga Finland. Levde på Sjöfax 1628, då hon tilldömdes gods i Rautalampi sn i Östra Tavastland (Åbo hovr. domar o. sentenser 1628—1723, s. 117, FRA). Var död 1636 (R, s. 111).

Ingeborg. — Var gift med *Måns Nilsson* (Ålångren i Finland, jfr R, s. 529, E 9, s. 193), som nämnes 1588—1607 (jfr R, s. 529) och 2.3 1595 gav henne i morgongåva Gammelbacka i Borgå sn i Nyland (FRA, vol. bb 7, 4.2 1667). Fick vid arvskiftet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328) gods i Pöytis sn i Egentliga Finland samt i Lampis, Tuulois, Hollola och Jämsä snr i Tavastland.

? *Nils Fincke.* Nämmes bland hertig Johans »drängar» på Åbo slott i en förteckning av 1562 (BFH 4, nr 44). Med hänsyn till övriga som nämnas i samma ställning måste han ha varit en förnämlig finländsk frälseman. Med tanke på åldern kan han ha varit en son till *Gustav Fincke*, kanske den äldste, men har troligen dött före fadern, eftersom han ej nämnes vid 1566 års arvskifte (BFH 4, nr 328).

Tab. 6

Gödik Fincke (son av *Gustav Fincke*, tab. 5). Torde varit född något av åren närmast efter 1546. Har säkerligen vid ryska krigets utbrott 1570 inträtt i krigstjänst men blev i slaget vid Lode 23.1 1573 svårt sårad (FRA vol. 2373 f. 60) och därefter oduglig till fälttjänst. Förord-

nas 3.7 och 18.9 1575 att revocera till frälset sålda skattegods (BFH 5, nr 121; RR). Tillfälligt i slottsloven på Nyslott 1581 (Urk. uppl. Finl. öden 2:1, s. 7 f), förordnas han 29.6 1582 att överta befälet på samma fästning (RR). Behöll detta till 20.10 1599, då slottet överlämnades till hertig Karls folk (FRA vol. 6671). Gränskommissarie vid gränsuppgången 1597 mot Ryssland efter freden i Teusina (ST 5, s. 99). Erhåller som en moderat politiker hertig Karls försvarsbrev 13.11 1599 (Str. hist. handl. 18, RA). Föreslås på riksdagen i Stockholm 1602 till riksråd men avböjer förtroendet och torde ej ha nått denna ställning (Anthoni, Konfl. mellan hertig Carl o. Finl., s. 233). Föreslagen till medlem av lagkommissionen 1602 (Berg, Riksdagen 1602, s. 33, not 1). Kommissarie för uppörden av Älvsborgs lösen från 1614 till 1616 i Masko hd, Övre och Nedre Satakunda samt Åbo, Björneborg och Nädendal (FRA vol. a 483, f. 1, 18). Avled 1617 och begrovs liksom sina första hustrur i Ulvsby kyrka (Gottlund, Otava 1, s. 402 ff). Hade i arvskiftet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328) fått Sunnäs säteri i Ulvsby sn i Satakunda, till vilket han vanligen skrevs (BFH 5, nr 189, 231, 238, 396, 438), jämte landbogods i samma sn och i Hollola sn i Tavastland. Fick efter bröderna Axels och Jörans och system Elins död Porkala säteri i Lampis sn samt landbogods i Lampis och Hollola socknar i Tavastland samt i Kangasala och Kjulo socknar i Satakunda (Anthoni, Konfl. mellan hertig Carl o. Finl., s. 422). Kom genom sitt första gifte i besittning av Boe gård i Borgå sn i Nyland, till vilken han skrevs 1578 (BFH 5, nr 213)—1582 (BFH 5, nr 317), genom sitt andra av Autis säteri i Lemo sn i Egentliga Finland, till vilket han skrevs 1585 (a. a., nr 407). Vapen: två sparrar mellan två mot dem vända fåglar (Musovitica, 543; Str. hist. handl., 18). — Blev 14.12 1577 (BFH 5, nr 189) gift med *Ingeborg Nilsson*, dotter (Gen 38, f. 38 v; Gen 41, f. 193) av fältöversten och lagmannen i Södra Finland Nils (Andersson) Boije (af Genäs, jfr R, s. 40, E 1, s. 475, Ca 1, s. 114 ff), vars enda kända hustru var Brita Kristersdotter (Horn af Kanckas, jfr R, s. 181, E 3, s. 671). Ingeborg hade tidigare varit gift (Gen 38, f. 38 v; Gen 41, f. 193) med sedermera stathållaren över Finland Hans Larsson (Björnram, Isnäsläkten, jfr R, s. 30), som 28.1 1567 utfärdat morgongåvobrev för henne (BFH 4, nr 336) och dog 1571 före 21.7 (RR, f. 167 v). Ingeborg själv uppgives ha dött 1580 (E 1, s. 475), varefter Gödik Fincke före 14.8 1585 (BFH 5, nr 407) blev omgift med *Elin*, dotter (Gen 38, f. 1 v) av stathållaren Torsten Henriksson (Autissläkten, se R, s. 14) till Autis och Barbro Olofsdotter (Wildeman; jfr R, s. 511, E 8, s. 784) samt änka efter slottsloven Magnus Fleming (jfr R, s. 122, E 2,

s. 737, Ca 1, s. 358), som dog före 7.9 1580 (E 2, s. 737). Makarna gjorde inbördes testamenta 1587 (BFH 5, nr 438). Efter Elins död gifte Gödik Fincke om sig med *Kerstin Hansdotter*, som var dotter (Gen 38, f. 25 v, RA) av ståt-hållaren över »Livland» Hans Björnsson (Lepasätten, se denna nedan, tab. 4) och Karin Henriksdotter (Horn af Kanckas; jfr R, s. 182, E 3, s. 672), och som 23.1 1621 (Joseph Michaëli annot., Biogr.: Wallenius, FRA) blev omgift med ståt-hållaren i Narva, lagmannen i Karelen och fältöversten Axel Kurck (yngre ätten, jfr R, s. 246 f, E 4, s. 338) i hans senare gifte. Axel Kurck dog 30.5 1630 och begrovs i Ulvsby kyrka (jfr Kerstin Hansdotters brev 27.12 1630 till Åke Tott, RA). Kerstin Hansdotter levde ännu 1632 (R, s. 247). — Den Knut Gödiksson, som i april 1598 ankom till Åbo slott med brev från Gödik Fincke, var troligen *oäkta* son till honom (R, s. 111).

Barn (R, s. 111; Margaretas börd enl. BFH 5, nr 438, och Gen 38, f. 36, RA):

1. *Margareta*. — Avled före 18.5 1647 och begrovs 20.6 samma år i Åbo domkyrka (R, s. 111, 183). — Var trolovad 1611 (Åbo Tidn. 1784, s. 22) och blev gift 1613 (R, s. 111) med sedermera fältmarskalken *Evert Horn* (af Kanckas, jfr R, s. 183, E 3, s. 673), vilken stupade 30.7 1615 (RR 1615, f. 625 v, RA) vid Pleskovs belägring och begrovs 25.2 1616 i helgalekamens-koret i Åbo domkyrka (Bidr. t. Åbo stads hist., 1: 1, s. 169).

3. *Anna*. Uppgives hava levat 1601 (R, s. 111).

Tab. 7

Sten Fincke (son av Gustav Fincke, tab. 5) Nämnas 1585 själv tredje på Åbo slott (FRA vol. 1444 f. 83 v). Låg 1588 i borgläger på Tavastehus slott (FRA vol. 4226 f. 2 v—5). Var slottsfogde på Tavastehus 1592—1593 (FRA vol. 4303, 4310). Fick fullmakt som ståt-hållare där 14.7 1594 (RR). Underskriver senare Uppsala mötes beslut (Confessio fidei, samt. tryck). Deltar i adelsmötet på Åbo slott i januari 1596 (SRA 1: 1: 3, s. 699 f). En av Sigismunds ivrigaste anhängare. Avrättades i Åbo 10.11 1599 (Anthoni, Till avveckl. av konfl. mellan hertig

Carl o. Finl., s. 181 ff). Fick i arvskiftet efter fadern 1566 (BFH 4, nr 328) Storgården i Ulvsby sn jämte landbogods i samma sn i Satakunda samt i Reso och Pöytis sn i Egentliga Finland och i Tuulois sn i Tavastland, vartill efter de barnlösa syskonens död kommo gods i Lampis och Säxmäki sn i Tavastland (Anthoni, Konfl. mell. hertig Carl o. Finl., s. 427). Nämnas till sin hustrus gods Pepot i Borgå sn i Nyland och Friskala i St Marie sn i Egentliga Finland (BFH 5, nr 222; FRA vol. 4226, f. 2 v) och kom genom giftermål även i besittning av gods i Jönåkers och Oppunda hd i Södermanland, varibland sätesgården Djula, nu Öster-Djulö i Stora Malms sn i sistnämnda hd (FrG 2, s. 22, 166, 433, 737; Herrg., s. 129). Vapen: en sparre mellan två mot den vända fåglar (Biographica: Fincke, RA). — Blev före 11.7 1579 (BFH 5, nr 222) gift med *Brita Persdotter*, som var dotter (Gen 41, f. 185, RA) av befallningsmannen på Åbo slott Per Fleming (jfr R, s. 120, E 2, s. 735 f, Ca, s. 385) och Karin Håkansdotter (Hålbönäsätten, jfr Gillingstam. Ätten Siöblad, s. 45 f, 84) och tidigare varit gift (Gen 41, f. 185, RA) med stallmästaren på Raseborg Ture Persson (Allongren i Finland, jfr R, s. 528, E 9, s. 192), vilken uppgives hava dött 1575 (ibid.).

Dotter (Str. hist. handl., 20; i angivet äktenskap enl. FrG 2, s. 737):

Karin Stensdotter Fincke. — Var vid midsommartiden 1597 gift (jfr RR 1601, f. 155) med *Ivar Arvidsson* (Tavast, jfr R, s. 476, E 8, s. 188), likaledes en av hertig Karls motståndare, avrättad i Viborg 26.9 1599 (Anthoni, Till avveckl. av konfl. mellan hertig Carl o. Finl., s. 177). Blev omgift först med *Olof Andersson*, sannolikt en ofrälse man (Herrg., s. 129 f) och senast 1620 (Biographica: Ek, RA) med *Jakob Eck*, en ofrälse man, som uppges ha dött 1655 (FrG 2, s. 737). — Karin Fincke har avgivit en berättelse om händelserna i Finland 1599 (HH 20, s. 256 f). Denna berättelse står i uppenbart samband med J. Messenius' forskningar beträffande Karl IX:s historia, vilket antyder att Karin Fincke levde ännu i början av 1640-talet (Anthoni i SSLF 249, s. 179, not 3).

Färla, Björn Näfs ätt

Av *Hans Gillingstam*

Två korslagda färlor utgjorde under medeltiden vapen för flera släkter i olika trakter av vårt land, både högfrälse och lågfrälse, av vilka dock endast den yngstas, Karl Erikssons ätts (se nedan), siste representant kallades »Ferla» (Gillingstam i PHT 1961, s. 63 m. not 22). Om vapnets tinkturer är känt, att Karl Orestason (Orestes Keldorssons ätt; se nedan) eller möjligen Nils Björnsson (här nedan) förde svarta färlor i guldfält (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 516 och 520), medan den yngsta färläätten förde med röda beslag försedda blå färlor i guldfält (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 114, RA; Rål. Fol. vol. 12, f. 114, KB; Gen 42, f. 1 1/2, RA).

Om och i så fall hur de olika färläätterna voro inbördes befryndade, torde icke numera kunna fastställas. Äldre genealogier (Gen 27, f. 14 v—15; Gen 41, f. 15 v—16; Sv. biogr. lex., Ny följd 4, s. 106) anknöto den yngsta färläätten till Björn Näfs ätt (se nedan) genom att göra Nils Björnsson till Johan Karlssons farfar via den Karl Nilsson, som 1381 dräptes i Stockholms gråbrödrakloster. Senare har påpekats, att Karl Nilsson ej förde färlavapnet (K. H. Karlsson i SAT 2, s. 35, not 2; Rosman, Bj.-Säby 1, s. 240) utan tillhörde en ätt med kluven sköld i vapnet (Liljeholm i PHT 1952, s. 40), samt att Johan Karlssons fader torde ha hetat Karl Eriksson (jfr Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 54, not 50).

Av intresse är emellertid, att förnamnet Martin, vilket redan i början av 1300-talet bars av en person med färlavapnet, Martin Huvud (Rosén, Striden 1302—1319, s. 112, not 12), förekommer både i Martin Bengtssons (se nedan) och i Karl Erikssons färläätt (se nedan), samt att Björn Näfs förnamn även bars av en son till Martin Bengtsson. Det kan även noteras, att Karl Orestason beseglat Nils Björnssons hustrus testamente (DS, nr 2363), och att Martin Bengtsson beseglat tillsammans med Tyrgils Klemensson (DS, nr 3262). Därjämte har Rosén (a. a., s. 112, not 13) fäst uppmärksamheten på ett brev av 1299 (DS, nr 1280), vari en riddare Björn Nilsson, som möjligen är identisk med Björn Näf, jämte sedermera drotsen Abjörn Sixtensson (Sparre av Tofta, se ovan, s. 85) kallar Orestes Keldorsson sin »consanguineus», vilket han sammanställer med Orestes' broder Röd Keldorssons äktenskap med en syster till Abjörn Sixtensson samt med ett odaterat brev (DS, nr 1771) från bl. a. Karl Orestason till Tyrgils Klemensson (se hans ätt nedan) om en Filip Björnssons frieri; denne Filip Björnsson nämner 1300 (DS, nr 1319) jämte en Sigmund Keldorsson en Björn sångare »pater» (bör i Sigmund Keldorssons fall enligt påpekande av A. F. Liljeholm översättas med svärfader, ej styvfader, såsom Rosén vill göra gällande). Belägg saknas emellertid för att »consanguineus» (blodsfrände) kan användas då det endast är fråga om svägerlag (jfr Liljeholm i PHT 1950, s. 94), varjämte bör påpekas, att Sigmund Keldorsson, som i motsats till Orestes Keldorssons son icke förde färlavapnet utan tre klöverblad (HiSig 3: 263), tillhörde en helt annan brödraskara än Orestes Keldorsson (Liljeholm i PHT 1950, s. 87, not 1; ej heller Orestes' broder Röd Keldorssons efterträdare såsom slottsfogde i Stockholm, Saxe Keldorsson, kan bevisas vara deras broder, såsom Rosén antar). Intet tyder alltså på att Filip Björnsson, såsom Rosén förmodar, var son till Björn Nilsson.

Förutom av nedan behandlade ätter har färlavapnet även förts av flera personer, som icke kunnat anknytas till dem (se vapenregistren till HiSig och RPB, DS, nr 4834, SD, nr 507 och RA perg 23.4 1445, 20.7 1446 och 24.8 1514, Gardell, Gravm. 1, nr 279, E 3, s. 716, och G. Carlsson i PHT 1951 s. 2).

Litteratur: C. G. Kröningssvärd, Genealogiska tabeller (bilaga till DDal, 1853), tabell mellan tab. XVI och XVII; Svenskt biografiskt lexikon, Ny följd 4 (1861—62), s. 106 ff (båda dessa endast av historigrafiskt intresse); B. Hildebrand, Färla, i SMoK 2 (1944), s. 650.

Angående Björn Näfs ätt är att nämna, att det ej kunnat bevisas, att Nils Björnsson var son till Björn Näf, men att detta synes troligt med hänsyn till att de båda tillhörde högfrälset och voro knutna till Västergötland; det sistnämnda framgår i Björn Näfs fall av att han begravdes i Gudhems kloster, i Nils Björnssons av hans ingifte i Algotssönernas ätt och svägerlag med västgötalagmannen Knut Magnusson (Tyrgils Knutssons ätt, se ovan, s. 90). Avsaknaden av belägg för

dessa båda karakteristika gör, att man icke med samma grad av sannolikhet kan våga anse Björn Näf vara fader till den Arvid Björnsson, som förde färlavapnet 1328 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 119, not 16), och vars hustru liksom sin föregående make Johan Bondason var knuten till södra Uppland (DS, nr 2488 och 2985). Senare uppträda 1392 i Västergötland med färlavapnet bröderna Peder Arvidsson Rænnewardh och Björn Arvidsson (RPB, nr 2615).

Årkebiskop Olof Björnsson, som i litteraturen länge uppgivits vara Björn Näfs son, förde icke färlavapnet, varför ingen anledning torde föreligga att hänföra honom till denna ätt (se B. Hildebrand i SMoK 2, s. 650).

Björn Näf. Uppges ha tjänat Birger jarl och varit konung Magnus' lärare (Gardell, Gravm. 1, nr 139). Uppträder tidigast 1276 och var redan då riddare (DS, nr 618), vilket visar, att han ej, såsom uppges i litteraturen (se hänvisningar i LagS 2, s. 215), kan vara identisk med den 1285 (SD, nr 811)—1286 (DS, nr 913) uppträdande södermanlandslagmannen Björn, vilken icke var riddare. Var riksråd 1288 (DS, nr 975). Levde ännu 1296 (DS, nr 1165 och 1166) och möjligen ännu 1299 (DS, nr 1280), om han är identisk med den riddare Björn Nilsson, som då uppträder såsom släkting till Orestes Keldorsson. Litteraturuppgifterna, att han skulle ha dött 1310 (K. H. Karlsson i SAT 2, s. 35) eller 1312 (se t. ex. Stiernman, Höfd.-m. 1, s. 127, och ännu Gardell, Gravm. 1, nr 139), ha ej kunnat verifieras. Hans dödsdatum var emellertid 14.2 (SRS 1:1, s. 71), och han begrovs i Varnhems kloster (Gardell, Gravm. 1, nr 139). Ägde jord i Danderyds skplg (DS, nr 975). Vapen: två korslagda färlor (HiSig 3:71). — Var 1296 (DS, nr 1165) gift med *Kristina Ulvasedotter*, som levde ännu 1322 (DS, nr 2361) och var dotter av Ramfrid Gustavsdotter (lejon) i äktenskap med en Ulvase (K. H. Karlsson i SAT 2, s. 34 f).

Son (se ovan; då det är osäkert, om han var Björn Näfs son, kan det ej heller med säkerhet påstås, att han var född i angivet äktenskap):

? *Nils Björnsson.* Uppträder tidigast 1308 i ett brev, som uppper honom vara hertig Eriks råd (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 322), men detta brevs äkthet har med rätta betvivlats (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 144). Var riddare 1310 (ST 1, s. 368). Uppträder såsom riksråd från 1318 (Gen 75, f. 91; jfr Beckman, 1, s. 291 f) och som lagman i Närke från 1319 (DS, nr 2199). Nämnas som levande senast 1328 (DS, nr 2662) och dog troligen senast 1330, då han fått en efterträdare som lagman (LagS 1, s. 171). Ägde jord i Gudhems hd i Västergötland (DS, nr 2363) och i Övertjurbo hd i Västmanland (DS, nr 2109). Vapen: två korslagda färlor (HiSig 3:305 och inledn. ovan). — Gift möjligen redan 1317 och säkert senast 1320 med *Katarina*, som levde ännu 1322 och var dotter av riddaren Rörík Algotsson (Algotssönernas ätt, se ovan, s. 6) i äktenskap med närkeslagmannen Filip Törnessons (Hjorthorn, Törne Matssons ätt) dotter Birgitta (se ovan, s. 6). Hon var barnlös och valde gravplats i Riseberga kloster (DS, nr 2363).

Färla, Karl Erikssons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Angående ättens vapentinkurer och eventuella släktsammanhang med övriga färlaätter hänvisas till artikeln Färla, Björn Näfs ätt. Vapen: två korslagda färlor (jfr *ibid.*).

Ätten har av J. E. Almquist (LagS 2, s. 45) redovisats delvis med detta namn, delvis såsom »Färla av Eka». Gården Tovas nedan klarlagda ägarelängd visar emellertid, att fragmentet av Åke Bengtssons släktbok (Gen 27, RA), f. 14 v—15, har rätt, då det uppper, att Johan Karlsson och andra medlemmar av Karl Erikssons familj (han själv hade ännu ej observerats) tillhörde samma ätt som Åke Bengtsson Färla till Eka och Bergshammar.

Enstaka brev ur olika ättemedlemmars arkiv ha med sätesgården Bergshammars arkiv kommit till riksarkivet och med sätesgården Ekas arkiv till Uppsala universitetsbibliotek (dels perg, dels X 261 l—m).

Litteratur: H. Gillingstam, Åke Bengtsson Färla och hans skriftliga kvarlåtenskap, i PHT 1961, s. 61 ff.

Erik
Tab. 1Karl Eriksson
1394—1411
Tab. 2Bengt Karlsson
Tab. 3Ebbe Bengtsson
1435—1460
Tab. 4Karl Bengtsson
1439—1453
Tab. 5Nils Karlsson
1461—1494
Tab. 6Bengt Nilsson
1518, dog 1546
Tab. 7

Tab. 1

Erik. Endast känd genom sina barns patronymika.

Barn (RA perg 11.9 1425):

Karl Eriksson, 1394—1411, häradshövding. Se tab. 2.

Elin Erikdotter. Ägde jord i Svartlösa hd i Södermanland och levde ännu 11.9 1425 (RA perg). Vapen: två korslagda färlor (ibid.).

Tab. 2

Karl Eriksson (son av Erik, tab. 1). Uppträder tidigast 1394 (RPB, nr 2740 och 2741). Nämnas som häradshövding (jfr LagS 1, s. 110) i Daga hd i Södermanland 1401 (SD, nr 36 och 111)—1408 (SD, nr 1010). Levde ännu 1411 (SD, nr 1391). Hans sätesgård var Lund (RPB, nr 2741), med hänsyn till hans häradshövdingeämbete troligen det som ligger i Kattnäs sn i Daga hd. Vapen: två korslagda färlor (RPB, nr 2741; SD, nr 111). — Troligen gift senast 1396 med en *dotter* till Nils Anundsson (av sågskura kluven sköld) (RPB, nr 2823; jfr RPB, nr 1433, 1436, 1460 och 2975 samt RPB 3, s. 331, not 1).

Barn (RA perg 11.9 1425, 28.7 1484 och 18.6 1489; DN 16, nr 189; Tovas ägarelängd enl. SD, nr 1240, och Gen 41, f. 212, RA; Gen 27, f. 14 v, RA; Gen 41, f. 15 v, RA; intet talar vare sig för eller mot att de voro födda i angivet äktenskap):

Bengt Karlsson. Se tab. 3.

Martin Karlsson. Uppträder tidigast 1403 (SD, nr 388 a). Nämnas som häradshövding i Daga hd (jfr LagS 1, s. 110) 1410 (SD, nr 1352)—1419 (SD, nr 2654). Uppträder icke senare. Hans sätesgård var Tova i Ripsa sn i Rönö hd i Söder-

manland (SD, nr 1240). Vapen: två korslagda färlor (SD, nr 930, 1352, 2648, 2654).

Elin Karlsdotter. Ägde jord i Daga hd och var 1414 (SD, nr 1867) gift med *Jöns Finkenow*, som uppträder 1409 (SD, nr 1229)—1414 (SD, nr 1867).

Ingrid Karlsdotter. Var 11.9 1425 (RA perg) och troligen redan 1419 (SD, nr 2648) gift med *Claus v. d. Lipen*, som uppträder 1411 (SD, nr 1391)—25.1 1430 (Säfstaholmssaml. perg, RA). Jfr Ekström, Västerås stifts herdam. 1: 1, s. 531. Vapen: två korslagda färlor (RA perg 11.9 1425).

Johan Karlsson. Uppträder tidigast 1418 (SD, nr 2531). Nämnas som häradshövding i Öknebo hd (jfr LagS 1, s. 52) 1420 (SD, nr 2763)—1429 (Gen 71, s. 90, RA), i Daga hd (jfr LagS 1, s. 110) 1453 (Gen 79, f. 36 v, RA). Blev riksråd senast 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 26 f). Blev hövitsman på Nyköping 1436 (SFSS 44, s. 105; jfr Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 70, not 15). Nämnas som hövitsman på Åbo 1440 (ÅboSvB, s. 380; FMU, nr 2343)—1441 (FMU, nr 2378, 2384, 2392, 2399 och 2406). Blev riddare mellan 4.7 (FMU, nr 2397) och 2.10 (SMR, nr 1476) 1441, alltså vid konung Kristofers kröning 14.9 1441. Var 20.8 1442 (RA perg) hövitsman på (Söder-)Tälje. Uppträder från 11.3 1443 (RA perg) som lagman i Södermanland (jfr LagS 1, s. 97). Levde ännu våren 1457 (Kraft i KÅ 1940, s. 246—249) men var död 15.2 1458 (UUB perg). Hans sätesgård var Vad (SD, nr 2763; RA perg 19.6 1431; SMR, nr 471, 831 och 1022), nu Södertuna i Frustuna sn i Daga hd i Södermanland (SD, nr 2648; jfr Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 285). Ägde även annan jord i Daga hd (SD, nr 2648) och en gård i Strängnäs stad (RA perg 20.3 1450). Vapen: två korslagda färlor (SD, nr 2648; RA perg 1.11 1436 och 12.3 1451; avbildning

publicerad av J. W. Ruuth, Åbo stads hist., 2, s. 57). Litteratur: C. G. Styffe, BSH 3 (1870), inl., s. 267; K. Kumlien, Karl Knutssons pol. v. 1434—1448 (1933, passim). — Gifte sig senast 1433 med *Ingrid Matsdotter*, som levde ännu 1451 och var dotter av Mats Andersson (Hälbo-näsätten) i äktenskap med Katarina Erengisla-dotter (tre sjöblad) (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 16 f och 45).

Tab. 3

Bengt Karlsson (son av Karl Eriksson, tab. 2). Känd blott genom sönerns patronymika. — Om den äldre litteraturens på förväxling beroende felaktiga uppgifter om hans äktenskap se J. Liedgren i Bromma hembygdsfören:s årsskr. 1959, s. 19, not 21.

Barn (Gen 41, f. 15 v och 212, RA; Gen 27, f. 14 v, RA; Tovas ägarelängd enl. SD, nr 1240, och Gen 41, f. 212, RA; jfr Bergshammarsaml. perg 23.11 1494, RA):

? *Märta* (*Bengtssdotter*). Uppges ha varit gift med *Nils Torstensson* i Akalby i Husby sn i Oppunda hd i Södermanland och moder till Elna Nilsdotter, vilken blev gift med den i Akalby efter Nils Torstensson bosatte Mickel Tasto (Gen 27, f. 14 v, RA; Gen 41, f. 15 v, RA), som beseglade tillsammans med nedannämnde Ebbe Bengtsson 30.11 1453 (RA perg) och sålde jord till dennes broder Ulf Bengtsson 25.7 1463 (RA perg). Om Mickel Tasto jfr B. Hildebrand i SBL 12, s. 612, och HH 31, s. 190. Akalby ägdes 1562 av deras brors sons sonson Åke Bengtsson (FrG 2, s. 90). Eftersom Nils Torstensson endast påträffats i urkunderna 1409 (SD, nr 1151), är det möjligt, att de angivna släktböckerna förväxlat två generationer, i vilket fall Märta alltså skulle vara faster till Ebbe Bengtsson och Ulf Bengtsson.

Ebbe Bengtsson, 1435—1460. Se tab. 4.

Karl Bengtsson, 1439—1453. Se tab. 5.

Ulf Bengtsson. Upptäder i urkunder 11.2 1448 (Bergshammars perg, RA)—25.7 1463 (RA perg) men uppges ha gjort sitt testamente 1473 (Gen 41, f. 16, RA). Hans sätesgård uppges ha hetat Ökna (Gen 27, f. 14 v, RA; Gen 41, f. 16, RA) och är troligen identisk med den gård med detta namn, som hans brors sons sonson Åke Bengtsson 1562 ägde i Vadsbro sn i Oppunda hd (FrG 2, s. 90). Ägde i övrigt jord i Villättinge RA perg 25.7 1463) och Åkers (perg 11.2 1448 och tergalanteckn. å perg 27.3 1434, Bergshammarsaml., RA) hd i Södermanland. — Var i barnlöst äktenskap förenad med *Ingeborg Björnsdotter* (Gen 27, f. 14 v, RA), vilken troligen är identisk med den person med detta namn, som var gift 1447 (FMU, nr 2697) och då uppges vara dotter till borgmästaren i Viborg Björn djäkn

(Djäkn, Björn Peterssons ätt, jfr R, s. 83) i äktenskap med Ingrid Ingadotter (beväpnad arm). På det 1447 utfärdade brevet baksida har nämligen noterats »Vasbro», alltså namnet på den socken, i vilken det ovannämnda Ökna torde vara beläget, d. v. s. Vadsbro sn i Oppunda hd i Södermanland. Ingeborg Björnsdotter levde ännu 1463 (FMU, nr 3206) och hade tidigare varit gift med Jöns Jakobsson (Garp, äldre ätten, se denna nedan, tab. 4, jfr R, s. 141), som uppträder som levande senast 1449 (FMU, nr 2786).

Tab. 4

Ebbe Bengtsson (son av Bengt Karlsson, tab. 3). Uppträder 1435 (SMR, nr 230)—11.6 1460 (RA perg). Hans sätesgård var »Hedlundha» (Gen 27, f. 15, RA; jfr Gen 41, f. 15 v och 176, RA), d. v. s. nuvarande Hedenlunda i Vadsbro sn i Oppunda hd (O. Eneroth, Herrg. Söderm. s. 106). — Gift senast 1456 med *Cecilia Magnusdotter*, dotter av Magnus Nilsson (Yxta-ätten) i äktenskap med en dotter till Olof Häkansson i Yxta i Lilla Mellösa sn i Villättinge hd i Södermanland (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 139 f).

Söner (Gen 27, f. 15, RA; Gen 41, f. 15 v, 176 och 212, RA; åtminstone sonen Bengt var född i angivet äktenskap; se nedan):

Bengt Ebbason. Bodde efter fadern på Hedenlunda (Gen 41, f. 176, RA) och ägde sin farfars broders ovannämnda forna sätesgård Tova i Ripsa sn i Rönö hd, som efter honom ärvdes (Gen 41, f. 212, RA) av hans morbror Nils Månsson (Yxtaätten, jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 138 ff).

Mårten Ebbason. Dog tydligen före brodern (jfr ovan).

Tab. 5

Karl Bengtsson (son av Bengt Karlsson, tab. 3). Uppträder 1439 (SMR, nr 931)—19.5 1453 (RA perg). Hade som sätesg. Nyby (nu Nyborg) i Håtuna sn, Håbo hd, Uppl. (Bergshammars perg 27.1 1450; RA perg 19.5 1453). Uppges ha varit hövitsman på Örebro (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 114 och 118, RA; Rål. Fol. vol. 12, f. 114 och 118, KB; Gen 41, f. 15 v, RA) 1452 (Stiernman, Höfd.-m. 1, s. 153; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 304). Ägde jord i Åkers (Bergshammarsaml. perg 23.11 1494, RA) samt Rönö och Österrekarne (RA perg 22.2 1461) hd i Södermanland och Bro hd i Uppland (X 1, f. 82, UUB). — Som hans änka nämnes 22.2 1461 (RA perg) *Birgitta Nilsdotter* i Nyby, som då uppper sig ha fått Nyby och annan jord i Håbo hd i fädernearv samt var omgift med Laurens Tomasson (Ärbyätten), sedermera härads hövding i Vaksala hd och underlagman i Uppland (LagS 2, s. 139). Uppgiften, att Nyby

var hennes fäderneärv, tyder på att hon var dotter till den Nils Matsson (tre horn), som 1410 (SD, nr 1354) bott i Nyby samt är känd som underlagman i Uppland och häradshövding i Håbo hd (LagS 2, s. 95), men det torde icke kunna bevisas, att dennes 22.2 1427 (Säfstaholmssaml. perg, RA) nämnda hustru Elin var hennes moder.

Son i angivet äktenskap (RA perg 22.2 1461):

Nils Karlsson, 1461—1494. Se tab. 6.

Tab. 6

Nils Karlsson (son av Karl Bengtsson, tab. 5). Uppträder 22.2 1461 (RA perg)—23.11 1494 (Bergshammarsaml. perg, RA). Hans sätesgård var Bergshammar i Fogdö sn, Åkers hd i Södermanland (RA perg 20.9 1489), och han ägde även annan jord i samma hd (Bergshammarsaml. perg 28.7 och 20.8 1484, RA). Vapen: två korslagda färlor (RA perg 28.7 och 20.8 1484 samt 20.9 1489). — Gift senast 1484 med *Anna Filipdotter*, dotter av Filip Olsson (två hjärtan) och Kristina Nilsson (delad sköld) (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 74, not 292). Anna var 1506 änka efter en Nils Matsson (Läma; se Gillingstam i PHT 1962, s. 49, not 19) och bodde på Bergshammar ännu 1526 (G1R 3, s. 227).

Barn (Gen 27, f. 14 v, RA; Gen 41, f. 15 v., RA; ärvandet av Bergshammar; åtminstone Bengt och Karin voro födda i angivet äktenskap enl. X 265 g, f. 85, UUB):

»Denn dale *Carll Nilsson* vnge» (Gen 27, f. 14 v, RA; jfr Gen 41, f. 15 v, RA).

Bengt Nilsson, 1518, dog 1546, riddare, riksråd. Se tab. 7.

Karin Nilsson. Levde ännu 1555 (X 265 g, f. 85, UUB). Ägde jord i Håbo, Torstuna och Åsunda hd i Uppland, Siende hd i Västmanland samt Oppunda, Rönö och Åkers hd i Södermanland (X 265 h, UUB). — Gift (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 265 v, RA; Rål. Fol. vol. 12, f. 264 v, RA; jfr X 265 h, UUB) första gången med *Erik Kuse*, vilken var häradshövding i Österrekarne 1504—1516, i Västerrekarne 1508—1509 och i Åkerbo hd i Västmanland 1511—1517 (LagS 2, s. 75), blev slottsfogde i Stockholm 1519 (SStadsB II: 5, s. 207), tidigare varit gift med Bengta Erikdotter (Brunnholmsätten) (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 303, RA; Rål. Fol. vol. 12, f. 302, KB) och avrättades i Stockholms blodbad 8.11 1520 (G. Carlsson i HT 1920, s. 141). — Var 1.11 1530 (UUB perg och Bergshammarsaml. perg, RA) omgift med *Henning Petersson* (växt), vilken enl. Peder Swart (K. Gustaf I:s krönika, ed. Edén, s. 36 f), som kallar honom »Henning van Brokenhwss», var holsteinare och ledde belägringen av Kastel-

holm 1521. Han var fogde i Värmland 1525—1529 (LokF 4, s. 81; Sjödin, Befr.-krig, 2, s. 329, not 3), blev 1530 (G1R 7, s. 147) häradshövding i Åkers hd i Södermanland (jfr LagS 1, s. 112), i vilket ämbete han kvarstod ännu 27.1 1534 (Bergshammarsaml. perg, RA), och 1534 (G1R 9, s. 86) häradshövding i Selebo hd i Södermanland (jfr LagS 1, s. 114), i vilket ämbete han kvarstod ännu 28.9 1535 (RA perg), samt hade som sätesgård sin hustrus ärvda (UUB perg och Bergshammarsaml. perg, RA 1.11 1530) gård Nyby i Hätuna sn i Håbo hd i Uppland (UUB perg 24.1 1533 och 1.11 1536; Bergshammarsaml. perg 27.1 1534; jfr Herrg, s. 56). Efter 1536 uppträder han icke.

Tab. 7

Bengt Nilsson (son av Nils Karlsson, tab. 6). Uppträder tidigast 1518 (Peder Swart, K. Gustaf I:s krönika, ed. Edén, s. 4; jfr G. Carlsson i HT 1952, s. 389, not 2). Fick 2.1 1527 Lövsta, Hällnäs och Valö socknar i Uppland i förläning (G1R 4, s. 1). Slogs till riddare vid Gustaf I:s kröning 12.1 1528 (G1R 5, s. 9). Blev riksråd i juni 1529 (G1R 6, s. 186) men förekommer icke såsom sådant senare än 1531 (G1R 7, s. 415). Dog 1.5 1546 (X 265 h, UUB). Hans sätesgård var det fäderneärvda Bergshammar i Fogdö sn i Åkers hd i Södermanland (Herrg, s. 108). I övrigt innehade han jord i Bro, Hagunda, Trögds, Vallentuna och Örbyhus hd i Uppland, Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Villättinge, Åkers, Öknebo och Österrekarne hd i Södermanland, Siende och Ytterturbo hd i Västmanland, Finspångaläns och Lysings hd i Östergötland samt Tjusts hd i Småland (X 265 h, UUB). Vapen: två korslagda färlor (Ambrosiani i Utställn. af äldre kyrklig konst i Strängnäs 1910. Studier 2, s. 88). Litteratur: Två svenska fräsemäns syndaregister från 1500-talet, i HT 1894, s. 267—271; B. Helmfriid, Ståthöga (1952), s. 29 ff; H. Gillingstam, Åke Bengtsson Färla och hans skriftl. kvarläten-skap, i PHT 1961, s. 62 f. — Gifte sig omkring 17.8 1529 (Ericssbergs arkiv perg) med *Bengta*, som dog 1542 och begravdes i ovannämnda Fogdö (Ambrosiani, a. a., s. 88) samt var dotter (E. Nordström i PHT 1941—1942, s. 50, not 17; HH 1, s. 58) till riddaren Åke Jöransson (Tott, jfr DAA 1900, s. 423 f) och Märta Bengtsdotter (Ulv). Hon ägde jord i Bålinge, Hagunda, Norunda, Torstuna, Trögds, Vaksala, Åsunda, Ärlinghundra och Örbyhus hd i Uppland, Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Västerrekarne och Österrekarne hd i Södermanland, Snevringe och Åkerbo hd i Västmanland, Glanshammars hd i Närke, Aska och Göstrings hd i Östergötland, N. Møre, Stranda och Östra hd i Småland, Algotsums hd på Öland, Ale, Flundre, Kinne-fjärdings, Kullings, Vadsbo, Väne och Åse hd i

Västergötland samt Visnums hd i Värmland (X 261 l och X 265 h, UUB).

Barn (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 45; HT 1894, s. 271) i angivet äktenskap (X 261 l och X 265 h, UUB):

Kristina Bengtsdotter. Dog 17.8 1560 och begravdes i Söderköpings stadskyrka (Vapen o. dräkter, pl. 6). Ägde jord i Bälinge, Håbo, Lagunda, Norunda, Olands, Seminghundra, Trögds, Åsunda och Örbyhus hd i Uppland, Daga, Jönåkers, Oppunda, Rönö, Villättinge, Åkers, Öknebo och Österrekarne hd i Södermanland, Siende och Snevringe hd i Västmanland, Björkekinds, Bobergs, Bråbo, Finspångäläns, Gullbergs, Göstrings, Hanekinds, Kinda, Skärkinds och Vifolka hd i Östergötland, Aspelands, Handbörds, N. Möre, Tjusts och Östra hd i Småland samt Ale och Flundre hd i Västergötland (X 265 h, UUB). Vapen: två korslagda färlor (Vapen och dräkter, pl. 6; brev 14.4 1556 i Bielkesaml., Adl. ätten, vol. 1, RA). — Blev gift 7.10 1548 (G1R 19, s. 304; jfr HH 20, s. 161) med sedermera riksrådet och friherren *Karl Holgersson* eller *Karl Gera* (jfr SoK, s. 85), som dog 25.6 1566 och begravdes i Söderköpings stadskyrka (Vapen o. dräkter, pl. 6).

Åke Bengtsson eller *Åke Färila* (för släktnamnet jfr inledn. till Färila, Björn Näfs ätt ovan). Inskrevs vid Rostocks universitet i nov. 1551 (Matr. d. Univ. Rostock 2, s. 121) och vid Wittenbergs 17.8 1553 (Album Ac. Vit. 1, s. 283). Uppges ha tjänat konung Filip II av Spanien i Sienasaken och därefter i Neapel (HT 1886, s. 39), varmed torde åsyftas händelser 1555—1557 (G. Carlsson i Vetensk. forskn. 1920, s. 36; jfr densamme i PHT 1920, s. 97, not 4). Inskrevs vid universitetet i Bologna 1558 (Å. Sällström i Archivistica et mediævistica Ernesto Nygren oblat, s. 429). Återkom till Sverige från Italien först i februari 1560 (X 265 h, UUB; för mig påpekad av prof. Gottfrid Carlsson). Var 1561 löjtnant vid Upplandsfanan (Braunerhjelm, K. Lifreg. t. häst hist. 5: 1, s. 3). Utnämndes 16.12 1561 (RR, f. 74) till ryttmästare över de svenska skyttarna i Livland. Stadfästes 1.9 1562 (RR, f. 202) av Erik XIV såsom ståthållare i Pernau, vartill han redan tidigare förordnats av Klas Kristersson (Horn, jfr E 3, s. 685, R, s. 187), ny fullm. 5.1 1563 (RR suppl., f. 14). Utnämndes 6.7 1563 (RR suppl., f. 195 och 196 v) till överste för allt krigsfolket i Livland men ersattes genom brev 7.10 1563 (RR, f. 204 v—211 v; jfr f. 241) med Henrik Klasson (Horn; jfr E 3, s. 671, R, s. 181). Förde befäl i Blekinge i aug. 1564 samt vid Älvsborg och Bohus jan.-mars 1565 (Westling i HB 6, s. 490 och 512 f). Utnämndes 16.5 1565 (RR, f. 27) till Henrik Klassons (Horn) löjtnant i Livland. Blev i början av år 1566 hövitsman på Varberg (Westling, a. a., s. 542) men avgick på

grund av sjukdom mellan 9.7 (Erik XIV:s almanacksanteckn., ed. Stenbock, s. 16) och 25.9 samma år (HH 8: 2, s. 130). Blev 5.7 1568 slagen till riddare (HSH 12, s. 163). Var 1568 härads-hövding i Daga hd i Södermanland (Gen 71, s. 86—87, RA; jfr Försläningsreg. 38, KA, samt J. E. Almquist i PHT 1953, s. 60, och LagS 1, s. 110). Förordnades till slottsloven på Kalmar 5.1 1570 (RR, f. 2 v). Var hertig Karls råd 1572 (HKR 1572—1573, f. 6 v, RA; Westling, Hert. Karls furstendöme, s. 14) och ståthållare på Stockholms slott 1573 (SStadsB, 2, ny följd 4, s. 444). Nämnes som härads-hövding i Trögds hd i Uppland (jfr LagS 1, s. 59) 1572 (Uppl. domb. 8, s. 174)—1578 (Sandbergsska saml. Å 7141, KA; Lossius, Die Urkunden der Grafen de Lagardie, s. 32 f), i Noraskogs hd i Västmanland (jfr LagS 1, s. 189) 1572 (Str. domböcker och rättegångshandl., vol. 27, RA)—1578 (Sandbergsska saml. Å 7141 v, KA), i Åkerbo hd i Västmanland (jfr LagS 1, s. 153) 1573 (Sandbergsska saml. Å 7163 v, KA)—1578 (anf. saml. Å 7141 v) och i Lindesbergs bergslag (jfr LagS 1, s. 189) 1578 (anf. saml. Å 7141 v, KA). Uppträder som riksråd från 1573 (SStadsB, 2, ny följd 4, s. 455). Dog i Stockholm 9.12 1578 (Jac. Gisionis, Chronologia, s. 122 f) och begravdes i Riddarholmskyrkan (Jac. Gisionis, a. a., s. 123) trol. 2.1 1579 (HT 1886, s. 39). Hans sätesgård var 1560—1561 Björnö i Åby sn i N. Möre hd i Småland, från 1562 Eka i Lillkyrka sn i Trögds hd i Uppland och från 1569 omväxlande Eka och Bergshammar i Fogdö sn i Åkers hd i Södermanland (Herrg, s. 52, 108 och 187). Fick 1564 jämte Herman Fleming i för-läning Libbel eller Libatse i Goldenbecks sn i Estland (LokF 2, s. 607) och innehade 1567—1568 Ås hd i Västergötland utom Rångedala sn (LokF 2, s. 122, och 3, s. 58). Ägde hus i Stockholm (SStadsB, 2, ny följd 3, s. 330 och 332 ff), jord i Bro, Hagunda, Håbo, Rasbo, Sollen-tuna, Torstuna, Trögds, Ulleråkers, Åsunda och Ärlinghundra hd i Uppland, Jönåkers, Oppunda och Rönö hd i Södermanland, Tuhundra, Ytter-tjurbo och Åkerbo hd i Västmanland, Glansham-mars hd i Närke, Aska, Bobergs, Bråbo, Dals, Hanekinds, Kinda och Vifolka hd i Östergötland, Handbörds, Konga och N. Möre hd i Småland, Algutsrums, Gräsgårds, Hulterstads och Möckle-by hd på Öland samt Ale, Barne, Flundre, Kul-lings, Källands, Laske, Skånings, Vadsbo, Valla och Åse hd i Västergötland (X 261 l, UUB). Vapen: två korslagda färlor (RA perg 20.9 1571, vidfäst 8.4 1531; E 256 c. f. 21 v, UUB). Litteratur: F. Westling, Åke Bengtsson Ferla, i NF, 2:a uppl. 8 (1908), s. 71; Braunerhjelm, K. Lifreg. t. häst hist. 5: 1 (1917), s. 3; G. Carlsson, Äldre Vasatiden (Vetensk. forskn., årsbok 1920), s. 36; H. Norman, Åke Bengtsson (Färila), i SMoK 2 (1944), s. 650; B. Helmfrid, Ståthöga (1952), s. 32

ff; H. Gillingstam i PHT 1961, s. 61 ff; — Var ogift men hade en *frilla* vid namn Karin Söfferingsdotter, som av honom fick två gårdar i Ökna i Gryts sn i Daga hd i Södermanland och senast 1585 gifte sig med en »skyttehovman»

Nils Hansson (FrG 2, s. 614 och 731) samt levde ännu 25.11 1596 (Bergshammarsaml. perg, RA). Jfr Ersättningsakt nr 2 och Byten i åtskilliga län utan nummer, vol. 1, KA.

Färila, Martin Bengtssons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Angående ättens eventuella släktsammanhang med övriga färilaätter hänvisas till ingressen till artikeln Färila, Björn Näfs ätt. — Vapen: två korslagda färlor.

Samtidigt med Martin Bengtsson levde en Martin Nilsson, som 1336 (DS nr 3200) förde färilavapnet. Han var möjligen fader till den västgötske Nils Martinsson, som förde samma vapen enligt morgongåvobrev till sin hustru Ingrid Nilsdotter 1375 (Rött nr 246: Rasmus Ludvigssons förteckn. över Knut Posses till Sätenäs jordabrev, s. 37, KA) och hade en broder vid namn Folke Martinsson (VFT 3: 7—8, s. 151 f). År 1347 (DS, nr 4257) beseglade en Gunne Nilsson med färilavapnet (HiSig 3: 643) vid en uppgörelse mellan Tyrgils Klemenssons (jfr dennes färilaätt nedan, tab. 1) svärson och dotter.

Tab. 1

Martin Bengtsson. Uppträder tidigast 1336 (DS, nr 3262). Dog 1353 eller 1354 (DS, nr 4947 och 5072). Ägde jord i Tveta hd i Småland (DS, nr 4947). Vapen: två korslagda färlor (HiSig 3: 491). Det är icke känt, om han är identisk med den Martin Bengtsson, som 1337 (DS, nr 3288) uppges vara son till en Bengt Petersson, vilken även hade en son Jöns och döttrar, gifta med en Ture Eriksson resp. en Ingemund Tjelvason. — Gift troligen senast 1338 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 15 f) med *Ragnhild*, som var dotter till Gjurd Nilsson (Oxenstierna), ägde jord i Västergötland samt i Tveta (DS, nr 4947), Västra (DS, nr 5072) och Östbo (Skoklostersaml. perg nr 44, RA) hd i Småland och levde ännu 1357 (Skoklostersaml. perg nr 44, RA).

Söner (i angivet äktenskap; Gillingstam, a. a., s. 15 f m. not 73):

Gjurd Martinsson. Uppträder endast 1354 (DS,

nr 5072). Vapen: två korslagda färlor (DS, nr 5072).

Björn Martinsson, 1354. Se tab. 2.

Tab. 2

Björn Martinsson (son av Martin Bengtsson, tab. 1). Uppträder endast 1354 (DS, nr 5072). Vapen: två korslagda färlor (Gillingstam, a. a., s. 15, not 69).

Dotter (vapen och patronymikon):

? *Kristina Björnsdotter.* Uppträder 1378 (RPB, nr 1330)—1381 (RPB, nr 1597 och 1598). Ägde jord i Sköllersta hd i Närke (RPB, nr 1597). Vapen: två korslagda färlor (RPB, nr 1372). Hon kan dock lika gärna ha varit dotter till en Björn Laurensen, som 1352 (DS, nr 4834) förde färilavapnet. — Gift senast 1378 (RPB, nr 1330) med *Henrik Svinakula*, som uppträder 1368 (RPB, nr 838)—1381 (RPB, nr 1597 och 1598).

Färla, Orestes Keldorssons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Angående ättens vapen och eventuella släktsammanhang med övriga färläätter hänvisas till inledningen till artikeln Färla, Björn Näfs ätt.

Keldor Tab. 1

Röd Keldorsson
1286—1305
Tab. 2

Orestes Keldorsson
1292, dog 1299
Tab. 3

Karl Orestesson
1310—1335
Tab. 4

Tab. 1

Keldor. Endast känd genom sönernas patronymika.

Söner (DS, nr 1060 och 1148):

Röd Keldorsson, 1286—1305, riddare. Se tab. 2.

Orestes Keldorsson, 1292, dog 1299, riddare. Se tab. 3.

Tab. 2

Röd Keldorsson (son av Keldor, tab. 1). Uppträder tidigast 1286 och var redan då riddare (DS, nr 913). Nämnas som slottsfogde på Stockholm 1289 (DS, nr 989)—1291 (G. Bolin, Sthlms uppk., s. 482). Levde ännu 1305 (DS, nr 1468 och 1475). Ägde gods i Norunda hd i Uppland (DS, nr 1134 och 1183). Vapen: en tredelad sköld med mellersta fältet snett rutat och med en lilja i varje ruta (HiSig 3: 99). — Hans hustru *Ingrid* dog barnlös senast 1301 och var dotter till drotten Abjörn Sixtenssons (Sparre av Tofta) moder *Ingrid Abjörnsdotter* (DS, nr 1347; jfr ovan, s. 85). Intet hindrar, att hon var herr Abjörns helsyster, varför hon troligen var dotter även till dennes endast genom hans patronymikon kände fader Sixten. — Röd Keldorssons änka hette *Margareta* och bodde ännu 1310 i Viksta sn i Norunda hd i Uppland (SRS 2: 1, s. 310 ff).

Dotter (patronymikon; ej född i det tidigare giftet men kan ej heller bevisas vara dotter till *Margareta*):

? *Ragnhild Rödslotter*. Uppträder endast i ett brev 1344 (DS, nr 3786) och var då gift med *Johan Karlsson* i Österby (ortens läge ej angivet), vilken, eftersom brevet beseglats av riksrådet Gisle Elinason (Sparre av Aspånäs, se denna ätt nedan, tab. 4) och dennes son Magnus, torde vara identisk med Gisle Elinasons 1345 (DS, nr 3911) nämnde systerson med detta namn, vilken uppträder redan 1321 (DS, nr 2904).

Tab. 3

Orestes Keldorsson (son av Keldor, tab. 1). Uppträder tidigast 1292 och var redan då riddare (DS, nr 1060). Dog 1299 (Gen 41, f. 209 v, RA) och begrovs i Stockholms gråbrödrakloster (DS, nr 1280 och 1290). Hans gravsten är möjligen den sten med färlavapnet men utan bevarad inskription, som avbildats av Gardell, Gravm. 2, s. 150—151. Om eventuell nordisk bakgrund till diplomens namnform Orestes se M. Lundgren i Uppsalastudier tillegn. Sophus Bugge, s. 15 ff.

Son (patronymikon):

Karl Orestason, 1310—1335, riddare, riksråd. Se tab. 4.

Tab. 4

Karl Orestason (son av Orestes Keldorsson, tab. 3). Uppträder tidigast 1310 (ST 1, s. 372). Blev riddare något av åren 1312 (DS, nr 1836)—1314 (DS, nr 1981) och nämnes från sistnämnda tidpunkt även som riksråd. Levde ännu 1335 (DS, nr 3164) men var död 1345 (DS, nr 3935). Ägde jord i Bro hd i Uppland (DS, nr 3935) samt i Aska och Dals hd i Östergötland (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 294). Vapen: två korslagda färlor (HiSig 3: 269, 313; se även inledn. t. Björn Näfs färläätt ovan). — Gift senast 1318 med *Helena*, som dog senast 1345 och var dotter till riddaren, riksrådet och lagmannen Magnus Gregersson (Folkungaättens oäkta gren, ovan s. 43 f) och Ingegärd Filipdotter (Rumbyätten, se denna nedan, tab. 2).

Barn (patronymika; sonens vapen; Engström, Bo Jonsson 1, s. 292, not 78; intet talar vare sig för eller mot att de voro födda i angivet äktenskap):

Johan Karlsson. Fick 1327 provision till kanonikat i Uppsala med expektans till prebende (Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 355). Fick *Lagga* prebende därstädes efter kaniken Nils Kristina-

son (DS, 5, s. 310), vilken dött 1328 (B. Beckman i KÅ 1939, s. 142). Uppgiften (Åmark i KÅ 1939, s. 67) att han en tid innehaft Simtuna prebende i Uppsala, har ej kunnat verifieras (jfr DS 5, s. 317). Fick Danmarks prebende i Uppsala, sedan kaniken Sigmund blivit biskop i Strängnäs (DS 5, s. 312), vilket inträffade 1345 (DS, nr 3892 och 3954). Detta prebende lämnade han, sedan han tack vare sina tjänsteår fått byta till sig Tierps prebende efter kaniken Nils Jonssons död (DS 5, s. 312 och 316), som ägde rum 6.12 1351 (DS, nr 5395). Av detta prebende, varav han uppbar inkomster åtminstone 1351 (DS, nr 4753) och 1356 (RPB, nr 249), kom han dock formellt ej i besittning, enär det av påven förbehölls dennes bekante kollektor Johannes Guilaberti (DS, 5, s. 316; jfr DS, nr 5383 och 5395). Johan Karlsson återfick därför Danmarks prebende, som han behöll till sin död (DS, 5, s. 312; jfr RPB, nr 386, 683 och 810), ehuru han 3.2 1353 av påven utnämns till domprost i Linköping, varvid han dock måste lämna den av honom innehavda kyrkoherdebefattningen i Västerlövsta i Uppland (DS, nr 5401, 5402 och 5408; jfr AC, nr 555, 584 och 590). Peringskiöld's (Mon. Ullerak., s. 255) av Åmark i KÅ 1939, s. 61 och 67, upprepade uppgift, att han var syssloman i Uppsala domkyrka från 1353, har ej kunnat verifieras. Fick 17.6 1360 även ett

prebende i Lund (AC 1, nr 601 och 603). Uppträder som konungens kansler 1356 (RPB, nr 249 och 250)—1360 (RPB, nr 484) men avgick före 1.5 1361 (RPB, nr 1819; RPH, nr 5). Flydde till Norge med biskop Nils Markusson omkr. 1372 (SRS 3: 2, s. 107; jfr Herman Schück, *Ecl. Lincop.*, s. 83 m. not 72). Dog 4.5 1378 (Gardell, *Gravm.* 1, nr 219). Ägde jord i Sollentuna hd i Uppland (DS, nr 6521; RPB, nr 587 och 1181; Gardell, a. a. nr 219). Vapen: två korslagda färlor (KÅ 1939, s. 70; Gardell, a. a. nr 219). — Litteratur: M. Åmark, *Upsala domkyrkas medeltida sysslomän*, i KÅ 1939, s. 67—70; L. Sjödin, *Urkundsstilar från 1300-talets mitt*, i *Archivistica et mediaevistica Ernesto Nygren oblata* (1956), s. 373 ff; Herman Schück, *Kansler och capella regis under folkungatiden*, i HT 1963, s. 178.

? *Ingegärd Karlsdotter*. Var 1347 (DS, nr 4250 f) gift med riddaren *Valdemar Eriksson* (Folkungättens Valdemarsgren, se ovan, s. 48), som gifte om sig med *Helga Anundsdotter* (Rörik Birgerssons ätt, se denna, tab. 5) och levde ännu 1369.

Bengta Karlsdotter. Var 16.7 1349 (DS, nr 4463) gift med riddaren, riksrådet och upplandslagmannen *Israel Birgersson* (Finstaätten, se ovan, s. 36), som dog 1351 och då var gift med en *Birgitta* (DS, nr 4873).

Färla, Tyrgils Klemenssons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Angående ättens eventuella släktsammanhang med övriga färlaätter hänvisas till ingressen till artikeln Färla, Björn Näfs ätt. Vapen: två korslagda färlor.

Tab. 1

Tyrgils Klemensson. Uppträder tidigast 1302 (DS, nr 1367). Blev riddare något av åren 1302 (DS, nr 1367)—1310 (ST 1, s. 368). Dog något av åren 1340 (Reg. å dokument: Misc. 10: 34, VHAA:s dep. i RA)—1342 (samma källa, 10: 46). Ägde jord i Danderyds skplg och Färentuna hd i Uppland (DS, nr 3295), Svartlösa hd i Södermanland (DS, nr 3295), Fellingsbro (DS, nr 1367 och 4470) och Åkerbo (DS nr 1367, 2109 och 4115) hd i Västmanland samt Vista hd i Småland (DS, nr 2677; Gen 75, f. 42, RA). — Hans änka *Ingrid Nilsdotter* uppträder 1342 (Reg. å dok.: Misc. 10: 46)—1346 (DS, nr 4115) men dog senast 1351, då hon vid arvskiftet uppges ha ägt jord i Kinds, Kinnefärds, Källands, Redvägs, Vilske och Ås hd i Västergötland, Mo, Tveta och Vista hd i Små-

land, Sköllersta hd i Närke, Jönåkers hd i Södermanland samt Danderyds skplg i Uppland (DS, nr 4676). Tidigare hade hon även ägt jord i Vartofta hd i Västergötland (Reg. å dok.: Misc. 10: 46). Hon var troligen (K. H. Karlsson i Örnberg 5, s. 149; Liljeholm i PHT 1950, s. 106) dotter till Nils Kettelsson (Bielke; jfr E 1, s. 354), eftersom sonen Nils Tyrgilsson kallas »consanguineus» (DS, nr 4416, 4417) till Nils Kettelssons sondotter Ingegärd Gustavsdotter, vars förmyndare Nils Tyrgilsson och hans bröder varit (DS, nr 3675).

Barn i angivet äktenskap (DS, nr 4676):

Nils Tyrgilsson, 1333—1351, riddare. Se tab. 2.

Klemens Tyrgilsson. Nämnas som levande 1337 (DS, nr 3295)—1369 (RPB, nr 866). Uppträder från 1358 som munk (RPB, nr 384) i Eskilstuna johanniterkloster (RPB, nr 423 och 660; DS, nr

6614). Ägde jord i Aska (RPB, nr 660) och Finspångaläns (DS, nr 4893 samt RPB, nr 423, 660 och 866; Gen 75, f. 678, RA) hd i Östergötland, Jönåkers hd i Södermanland (DS, nr 4676 och 6614), Sköllersta hd i Närke (DS, nr 4676) och Åkerbo hd i Västmanland (DS, nr 4115). Vapen: två korslagda färlor (HiSig 3: 539; RPB, nr 423).

Gunhild Tyrgilsdotter. Nämnes som levande 1347 (DS, nr 4257)—1351 (DS, nr 4676). Ägde jord i Kinnefjärdings (DS, nr 4257 och 4676), Källands (DS, nr 4676), Redvägs (DS, nr 4116 och 4676), Skånings (DS, nr 4257) samt Vilske och Ås (DS, nr 4676) hd i Västergötland, Glanshammars hd i Närke (DS, nr 4116) och Åkerbo hd i Västmanland (DS, nr 4257). — Gift senast 1346 (DS, nr 4115 och 4116) med *Ofrad Leksön* (kvadrerad sköld), som icke uppträder senare än 1347 (DS, nr 4257). Grandinsons (NMU, nr 134, 136) identifiering av Gunhild Tyrgilsdotter med Stenar Jonssons likanämnda hustru har ej kunnat bevisas vara riktig; mot den talar, att dessa makar voro gifta redan 1348 (DS, nr 4362), samt Stenars låga sociala ställning (DS, nr 4608).

Magnus Tyrgilsson. Uppträder tidigast 1351 (DS, nr 4676 och 4678). Fick som kanik i Uppsala dess trettonde prebende vid dess tillkomst 1357 (DS, nr 3835, s. 318) men erhöll efter sin vapenfrände Johan Karlssons död 1378 Danmarks prebende, som han behöll till sin död (DS 5, nr 3835, s. 312). Dog tidigast 1385 (RPB, nr 2157). Ägde jord i Danderyds skplg (DS, nr 4676; RPB, nr 953; VHAA:s dep. i RA perg 14.5 1381), Frösåkers (RPB, nr 1752), Lagunda (RPB, nr 1620), Närdinghundra (RPB, nr 1162), Olands (RPB, nr 1752), Rasbo (RPB, nr 1608 och 2022) och Ärlinghundra (RPB, nr 1162 och 2022; UUB perg 10.11 1364) hd i Uppland, Jönåkers (DS, nr 6614) samt Hölebo, Rönö, Svartlösa och Öknebo (HH 4, s. 340) hd i Södermanland, Snevringe hd i Västmanland och Glanshammars hd i Närke (RPB, nr 1752), Finspångaläns hd i Östergötland (RPB, nr 423 och 953), Vista (DS, nr 4676; RPB, nr 1122) och Mo (DS, nr 4676) hd i Småland samt Redvägs (DS, nr 4676) och Ås (DS, nr 4676; RPB, nr 953) hd i Västergötland. Vapen: två korslagda färlor (DS, nr 4676).

Tab. 2

Nils Tyrgilsson (son av Klemens Tyrgilsson, tab.1). Uppträder tidigast 1333 (DS, nr 3015). Blev riddare 1348 eller 1349 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248). Dog tidigast 1351 (DS, nr 4676, 4678 och 5297). Ägde jord i Mo (DS, nr 4676 och 4678), Tveta (DS, nr 4676), Vista (DS, nr 3015 och 4676) och Västra (DS, nr 4147) hd i Småland, Kinds (DS, nr 4676 och 4678), Redvägs (DS, nr 4116) och Vartofta (Reg. å dok.:

Misc. 10:46, VHAA:s dep. i RA) hd i Västergötland, Glanshammars hd i Närke (DS, nr 4116) Fellingsbro (DS, nr 4470), Norrbo (DS, nr 4417) och Åkerbo (DS, nr 4115, 4257, 4583 och 4584) hd i Västmanland samt Danderyds skplg (DS, nr 4676), Olands (DS, nr 3815) och Ärlinghundra (DS, nr 4417) hd i Uppland. Litteratur: O. Björnånger, Kolsvabygdens historia 3, i Kolsvabygd 1956, s. 91. — Gift senast 1340 (DS, nr 3511) med *Ingeborg*, dotter (DS, nr 3511) till Eskil Andersson (Lejonlilja), troligen (Liljeholm i PHT 1955, s. 134) i äktenskap med Margareta Kristiernsdotter (Kristierns från Öland ätt). Hon ägde jord i Frösåkers, Norunda, Olands, Rasbo och Sollentuna hd i Uppland samt Norrbo hd i Västmanland (Skoklostersaml. 1, Kv. vol. 31, s. 19, RA), levde ännu 1360 (RPB, nr 484) och begravdes i Uppsala domkyrka (Gardell, Gravm. 1, nr 210).

Barn i angivet äktenskap (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 111, not 617, och 140, not 134; att även Eskil var född i angivet äktenskap, framgår av hans förnamn):

Dotter. Var 1360 (RPB, nr 484) gift (jfr K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 4 f) med *Jon Knutsson* (Tre rosor; jfr SoK, s. 104), som uppträder 1358 (RPB, nr 384)—1378 (RPB, nr 1364).

Eskil Nilsson. Uppträder tidigast 1360 (RPB, nr 484) och dog något av åren 1371 (RPB, nr 994)—1383 (RPB, nr 1909). Ägde jord i Danderyds skplg (RPB, nr 914 och 994). Vapen: två korslagda färlor (RPB, nr 994).

Laurens Nilsson, 1370—1382. Se tab. 3.

Tab. 3

Laurens Nilsson (son av Nils Tyrgilsson, tab. 2). Uppträder tidigast 1370 (RPB, nr 914). Levde ännu 1382 (RPB, nr 1752 och 1753) men var död 1409 (SD, nr 1067). Ägde jord i Danderyds skplg (RPB, nr 914 och 994; SD, nr 1067), Frösåkers (RPB, nr 1752), Långhundra (SD, nr 1067), Olands (RPB, nr 1752; SD, nr 1067) och Rasbo (SD, nr 1067) hd i Uppsala samt Snevringe hd i Västmanland och Glanshammars hd i Närke (RPB, nr 1752). — Hans 1409 (SD, nr 1067) nämnda änka *Sigröd Magnusdotter* (kluven sköld) torde av vapnet att döma vara identisk med Magnus Peterssons (kluven sköld; jfr ovan s. 27) i Frövi 1354 (DS, nr 5059) uppträdande minderåriga dotter med detta förnamn.

Barn (i angivet äktenskap; SD, nr 1067):

Magnus Laurensen. Uppträder endast 1409 (SD, nr 1067). Vapen: två korslagda färlor (SD, nr 1067).

Dotter. Var 1409 (DS, nr 1067) gift med en i övrigt okänd *Mats Andersson* (av vågskura styckad sköld).

Garp

Av Eric Anthoni

Riksrådsätten Garp är att döma av namnet (fornsv. garper = tysk, som slagit sig ned i Norden; Söderwall, Ordb., suppl.), som bäres främst i de äldsta släktleden, av tysk härstamning. Släkten synes ha inkommit tidigt på 1300-talet, eftersom en sannolik medlem av ätten redan 1367 bär det nordiska förnamnet Tore (tab. 1). Ätten var bosatt i Egentliga Finland. Det har talats om två släkter Garp, Storgårdssläkten och Koskissläkten (R, s. 140 f), men det är i själva verket fråga om två grenar av samma ätt (Anthoni i Soc. sc. Fenn, årsb. 25 B: 2, s. 13 ff). Ätten utdog i början av 1500-talet. Den förde i vapnet trappgavlar i något olika gruppering med skölden möjligen »delad och växlad» med vitt och blått (tab. 3). En annan finländsk frälsesläkt med en knytnäve i vapnet har med tvivelaktig rätt också kallats Garp (R, s. 141 f). Något släktsammanhang mellan denna 1400-talsätt och riksrådsätten kan ej påvisas trots uppgiften, att en medlem av den sistnämnda skulle ha ärvt vapnet med den knutna näven (R, s. 141). Ytterligare ett par personer med namnet Garp, som sakna bevisligt samband med ätten, framtråda i 1400-talets Finland. Av dem uppträder Jöns Garp 1405 såsom (frälse)nämndeman i Borgå (FMU, nr 1207), medan en Hans Garp 1421 (FMU, nr 1671, jfr 2158 och ÅboSvB, nr 439) uppträder såsom innehavare av jord i Danskila i Oripää i Pöytis sn i Egentliga Finland, där frälsejord senare förekommer.

Litteratur: E. Anthoni, Kring vår medeltidsgenealogiska forskning, i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2 (1947); samme förf., Några medlemmar av ätten Garp, i Genos 1955, s. 86 ff; T. Carpelan, Medeltidssläkterna Garp och deras inbördes samband, i GSFÅ 1925, s. 12 ff.

<p>Tore Garper 1367 Tab. 1</p>		
<p>Anders Garp 1373—1387 Tab. 2</p>		
<p>Jöns Andersson 1373—1407 Tab. 3</p>	<p>En till namnet okänd son (1402 ?) Tab. 7</p>	<p>Gregers Andersson 1417—1449, var död 1450 Tab. 8</p>
<p>Jakob Jönsson el. »Jeppe Joensson» 1420—1425 Tab. 4</p>	<p>Gregers Jönsson 1423 Tab. 5</p>	<p>Anders Gregersson 1447—1494 Tab. 9</p>
	<p>Nils Gregersson 1476—1483 Tab. 6</p>	<p>Jöns Andersson el. Johannes Garp 1484—1512 Tab. 10</p>

Tab. 1

Tore Garper. Faste vid pantsättning 1367 på Åland för en jordägare i Nykyrko sn i Egentliga Finland (ÅboSvB, nr 203). Var nära frände, fader eller broder, till den följande att döma av namnskicket och andra omständigheter (Carpelan i GSFÅ 1925, s. 13 ff).

Son eller broder (se ovan):

Anders Garp, 1373—1387, fogde. Se tab. 2.

Tab. 2

Anders Garp (son eller broder till Tore Garper, tab. 1). Uppträder som sigillvitne i Åbo

1373 (ÅboSvB, nr 221). Nämnes 1376 »Bo Jonssons fogadhe i Löpsta», d. v. s. Lepistö i Virmo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 851), vilket uttryck bör tolkas som Anders Garp i Löpsta, Bo Jonssons fogde. Uppträder sista gången 1387, då han i Stockholm överläter jord i Finland (ÅboSvB, nr 265). Var bosatt i Löpsta eller Lepistö åtminstone år 1376 (FMU, nr 851), innehade Storgården i Letala sn (Carpelan, a. a., s. 13 ff), Vias i Töfsala sn (FMU, nr 823, 832 f) samt därutöver gods i Vemo sn (ÅboSvB, nr 265), allt i Egentliga Finland. — Var troligen gift *två gånger*, eftersom ålderskillnaden mellan barnen

är stor och yngste sonen Gregers' mor synes ha varit gift även med en Jöns, vars barn, »samsyskonen» Anders Jönsson och Margareta Jönsdotter, hustru till Torkil Jönsson i Kimito sn i Egentliga Finland, nämnas bror och syster till Gregers Andersson (FMU, nr 2787 f). Tidigare synes Anders Garp ha varit gift med en nära fränka till prästmannen Ulfhard Ulfhardsson, eftersom en Filip Ulfhardsson och Jöns Andersson, Anders Garps son, sägas vara den före 2.5 1405 i Prag avlidne Ulfhards närmaste arvingar (FMU, nr 1221).

Barn (fadernsnamnen, det gemensamma vapnet och syskonskapet mellan vissa av barnen; FMU, nr 1221; ÅboSvB, nr 435, 492, samt dessas godsbesittningar; jfr Carpelan, a. a., s. 13 ff; Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 13 ff):

Jöns Andersson, 1373—1407, riksråd. Se tab. 3.

Tord Andersson. Nämnes första gången 1405 (FMU, nr 1221, där han i regesten med orätt påstås vara död). Överlätt såsom kanik i Åbo 1431 till biskopen för sin skuld till honom arvgodset Syttö i Letala sn i Egentliga Finland jämte ängar som tagits från sätesgården, d. v. s. Letala storgård (ÅboSvB, nr 435). Nämnes som död 1439 (ÅboSvB, nr 484).

En till namnet okänd *son*. Se tab. 7.

Katarina Andersdotter. Nämnes 1411 som *Påvel Karpalainens* (Carpelan-Karpelain, jfr R, s. 67) hustru (ÅboSvB, nr 332), tydligen i hans senare gifte (FMU, nr 3454, 5674). Katarina har synbarligen på sin del fått faderns gods Vias, som senare innehas av hennes son Tord (jfr R, s. 68) (FMU, nr 3162) liksom Vuorenpiää, likaledes i Töfsala sn, vilket han fått för en summa penningar, som han lånat modern (FMU, nr 5674). En del av Vuorenpiää hade Tords helbroder Stig erhållit 1449 (FMU, nr 2780) vid ett skifte med kusinen Jöns Japsson (tab. 4). Katarina Andersdotter har överlevt sin man (FMU, nr 5674), vilken senast nämnes 1420 (FMU, nr 1633).

Gregers Andersson, 1417—1449, häradshövding. Se tab. 8.

Tab. 3

Jöns Andersson (son av Anders Garp, tab. 2). Framträder troligen första gången 1373 (ÅboSvB, nr 223), med större sannolikhet 1380 (ÅboSvB, nr 244) som sigillvitne i Egentliga Finland. Beseglar med bevarat sigill 1386 en skrivelse å »fräsemanna vägnar» (FMU, nr 948). Var riksråd 1396 (Anthoni i FHT 1951, s. 101 f) och 1399 (Rääf, Ydre 4, s. 431) och troligen även vid den internordiska herredagen i Hälsingborg i augusti 1401 (Anthoni i FHT 1951, s. 103). Deltar i konungsräfsten i Finland 1405, stundom nämnd »konungsdomhavande i halvt Tavastland», stundom endast konungs-

domhavande, stundom endast som närvarande (Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 15, och i FHT 1951, s. 103). Uppträder ännu ett par år senare, omkring 1407 (ÅboSvB, nr 355; om tidpunkten jfr Anthoni i FHT 1948, s. 135 f). Har innehaft Storgården i Letala sn, varifrån dottern enligt en 1500-talskälla var kommen (Wallin i HArk 16:1, s. 104), troligen även Lepistö i Virmo sn, som senare innehades av dotterbarnen (FMU, nr 2907 f, 2918, 3311, 3684) och strögods i samma snr samt i Töfsala sn (FMU, nr 1741, 5674). Vapen: 1) fem nedvända trappgavlar, balkvis sammanställda två och tre (HaSig, nr 102; jfr Anthoni i FHT 1951, s. 102); 2) en ginbalk, uppbärande tre trappskurna gavlar (HaSig, nr 112); enligt C. H:son Ugglå, Svea Rikes råds längd III, s. 42, förde Jöns Andersson »tre rutor bandervis satte i skölden, som bandervis var delad och växlad med hvitt och blått».

Barn (Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 16; FMU, nr 1741, 1721):

Jakob Jönsson, 1420—1425. Se tab. 4.

Gregers Jönsson, 1423. Se tab. 5.

Kristina Jönsdotter. — Nämnes 22.1 1435 (ÅboSvB, nr 453), såsom hustru till slottsfogden i Åbo, häradshövdingen i Masko hd i Norr Finland *Klas Lydekason* eller *Klas Djäkn* (Djäkn, Lydekasonernas ätt, se denna ovan, tab. 2) som levde 1395 (FMU, nr 1026)—1435 (ÅboSvB, nr 435). Omtalas i en 1500-talskälla vara kommen från Storgården i Letala sn (Wallin i a. a., s. 104). Hennes barn innehade Lepistö och andra släktgods (FMU, nr 2907 f, 2918, 3311, 3684).

Katarina Jönsdotter. — Var gift med häradshövdingen *Hartvig Dyker* (Borstbölesläkten, jfr R, s. 47), vilken nämnes 1405 (FMU, nr 1210)—1432 (ÅboSvB, nr 438). Katarina nämnes som dennes (avlidna) hustru någon gång efter 1412 (ÅboSvB, nr 355), då mannen till domkyrkan ger godset Heikkilä i Virmo sn i Egentliga Finland, som han ärvt efter makarnas gemensamma barn. Antagandet att Katarina Jönsdotter varit dotter av Jöns Andersson styrkes av att både denne och hans svärson *Klas Lydekason* gått i borgen för *Hartvig Dyker* (ÅboSvB, nr 355), och att dennes arvingar ärvde vissa garpgods, bland annat i Tursanperä i Virmo sn, som en kort tid hade innehafts av *Klas Lydekasons* son *Henrik Klasson* (FMU, nr 3111, 3368). Därtill ha *Hartvig Dykers* ättlingar fört Garparnas trappgavelvapen (R, s. 47). En del av dessa omständigheter ha tidigare tytts på det sätt, att Jöns Andersson antagits varit gift med en fränka till *Hartvig Dyker*, men detta måste anses mindre sannolikt (Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 15; jfr s. 39).

Tab. 4

Jakob Jönsson eller **Jeppe Joensson** (son av Jöns Andersson, tab. 3). Nämnas första gången 22.11 1420 som främste landssyneman i Kjulo sn i Nedre Satakunda (ÅboSvB, nr 388). Dömes 1424 i stadig besittning av jord som fadern innehaft (FMU, nr 1741). Uppträder ännu 21.6 1425 (FMU, nr 1778). Jakobs sätesgård synes varit Letala storgård, till vilken såväl han själv (ÅboSvB, nr 388) som hustrun (FMU, nr 4086) nämnes. Ägde även jord i Virmo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 1778). — Var gift med *Ragnhild Eriksdotter*, som dog medan Henrik Klasson (Djäkn, Lydekasönernas ätt, se denna ovan, tab. 2) var lagman i Norrfinne lagsaga (FMU, nr 4086), d. v. s. mellan 1449 och 1458. Sedan hennes broder häradshövdingen (jfr LagS 1, s. 79, 83) Erik Eriksson (kluven sköld med halv lilja; se RA perg. 8.9 1469) i Sandika i Edebo sn i Uppland också avlidit, föll Forssa i Tensta sn i Norunda hd i samma landskap på hustru Ragnhilds arvingars lott (FMU, nr 4076—4078, 4081, 4090, 4092).

Barn (åtminstone Karin, Kristina och Hartvig födda i angivet äktenskap; Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 16 f):

Jöns Jakobsson eller *Japsson*. Nämnas första gången 18.3. 1439 (ÅboSvB, nr 477) och sista gången 31.1 1449, då han ingår ett jordskifte med sin fars kusin Stig Karpalainen (Carpelan-Karpelain, jfr R, s. 67), varigenom han mot hälften av moderns andel i Vias i Töfsala sn tillbytte sig Stigs andel i Svensby i Vemo sn (FMU, nr 2786), båda i Egentliga Finland. Har tydligen med sin hustru kommit i besittning av gods i Nyland och i Sverige (FMU, nr 2697). — Var gift med *Ingeborg Björnsdotter*, dotter (FMU, nr 2697, jfr nr 2353) av Björn Petersson (Djäkn, Björn Peterssons ätt, jfr R, s. 83) och Ingrid Ingadotter (beväpnad arm). Hustru Ingeborg förlikes 1463, nu omgift (Åke Bengtsson Färlas släktbok, Gen 27, f. 14 v, RA) med Ulf Bengtsson (Färila, Karl Erikssons ätt, se denna ovan, tab. 3), med svågern Hartvig Jakobsson, som åt »welbyrdigha quinne hustru Ingeborgh, Wlff Benktsons hustrv, som min brodher Jens Jacopson tilforene atthe» överlämnar de två gårdar Torlax och Kordiala i Nykyrko sn i Egentliga Finland, vilka han och före honom hans moder innehaft men i verkligheten voro hustru Ingeborgs morgongåvogods (FMU, nr 3206). Ingeborg har synbarligen ärvt gods i Vadsbro sn i Oppunda hd i Södermanland (anteckn. »Vasbro» på FMU, nr 2697; jfr Färila, Karl Erikssons ätt ovan, tab. 3). En om garpvapnet erinrande vapenbild i Strängnäs domkyrka (Gen 73, s. 68, o. 74, s. 287, RA) kan tänkas ha samband härmed.

Karin (Gen 38, f. 18 RA; jfr Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 17). Hennes dotterbarn, bland andra Kristiern Frilles söner, ärvde Karins morbror förutnämnde Erik Eriksson i Sandika (FMU, nr 4077 o. 4559, jfr Anthoni i a. a., s. 17). — Var möjligen gift med *Jöns Bengtsson*, 1437 (FMU, nr 2227)—1442 (ÅboSvB, nr 511), häradshövding i Masko hd, som tydligen var gift med en dotter till Jakob Jönsson. I en 1600-talskälla (Inventarium 1628, Virmo kyrkoarkiv) kallas Hartvig Jakobsson Jöns Bengtssons »svärfar», uppenbarligen emedan ett medeltida »måg» har uppfattats som svärson i stället för sväger.

Kristina till Autis i Lemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 4050). — Var gift med en *Olof*. Deras döttrar ärvde sin del i Forssa efter morbrodern Erik Eriksson i Sandika (ovan), vilken de försälja medels olika brev, nämnande Hartvig Jakobsson sin morbror (FMU, nr 4076, 4078, 4081, 4092). Enligt ett 1485 daterat intyg valde »Cristin i Awtws» på dödsbädden sin lägerstad i Nådendals kloster och gav samtidigt till detta sin hälft av Tursanperä i Virmo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 4050).

Arvidus Jacobi. Arvidus de Finland eller Filand inskrevs 4.11. 1444 vid Erfurts universitet, 1445 vid universitetet i Leipzig (Grotenfelt i HARK 13, s. 102; 17, s. 285). Arvidus Jacobi blev baccalaureus vid universitetet i Paris 1449, licentierades som magister 1450, var prokurator för den tyska nationen 7.4—1.6 1453 (Auct. chart. univ. Paris, 2, s. 758, 813, 838, 900). Nämnas i hemlandet i kusinen Henrik Klassons (Djäkn, Lydekasönernas ätt, se denna ovan, tab. 2) första testamente 1449 (FMU, nr 2817). Omtalas som mäster Arvid kanik i Åbo 1451 (FMU, nr 2918) och som ärkedjäkne 1464 (ÅboSvB, nr 602). Innehade härunder även Lojo sn i Nyland som prebende (FMU, nr 4192, 4214 f, 4511). Uppträder sista gången som levande 20.9 1479 (ÅboSvB, nr 674), och var död före 15.8 1485, då en annan person var ärkedjäkne (FMU, nr 4045). Begrovs i Åbo domkyrka (FMU, nr 4111). Ägde gods i Letala och Virmo socknar i Egentliga Finland (ÅboSvB, nr 674; FMU, nr 3766). Vapen: fem trappsurna gavlar, ordnade tre och två (HaSig, nr 41).

Hartvig Jakobsson. Nämnas första gången 1447 (FMU, nr 2704). Var häradshövding i Vemo hd i Egentliga Finland 8.9 1449 (FMU, nr 2810). Omtalas som lagman i Norrfinland första gången 1456 (FMU, nr 3002). Satt i konungsråfst 1463 (FMU, nr 3204), i landsrätt 1466 (FMU, nr 3300) och 1476 (FMU, nr 3656). Omtalas 1464 som konung Karl Knutssons råd (FMU, nr 3244), deltog 1470 i ett par riksrådsdomar (FMU, nr 3433 f). Utfärdade sitt testa-

mente på Ravea i Virmo sn i Egentliga Finland 17.12 1486 (FMU, nr 4111). Dog där senast 21.12 1486 (FMU, nr 4152). Ägde som sätesgård Letala storgård (FMU, nr 5631), som efter honom får namnet Hartikkala, men har tidvis varit bosatt i Nykyrko sn (Ivar Flemings jordebok, s. 6), vidare jordegendom i Euraäminne (FMU, nr 3930), Letala (FMU, nr 4111), Nykyrko (FMU, nr 5631), Sagu och Virmo (FMU, nr 4111) snr i Egentliga Finland. Vapen: 1) tre trappgavlar, ställda två och en med baserna mot en balkvis lagd kavle (HaSig, nr 178), 2) fem trappgavlar, ställda tre och två, de nedre som sköldfot (HaSig, nr 185), 3) fem trappgavlar, ställda tre och två med baserna mot en balkvis lagd kavle (HaSig, nr 188), 4) fem trappgavlar, ställda tre och två med baserna mot en bjälkvis lagd kavle (HaSig, nr 213). Samma vapen, närmast likt nr 2, har funnits i Virmo kyrka (Af-bildn, nr 57) ävensom i Töfsala kyrka (Hausen, Anteckn., Eg. Finl., s. 30 o. 33). — Blev senast 1451 (FMU, nr 2886; jfr Anthoni i Genos 1955, s. 110) gift med *Ingeborg Magnusdotter*, dotter (FMU, nr 4085) av Magnus Fleming (jfr R, s. 121, E 2, s. 736, Ca 1, s. 358; för det olösta problemet, vem som var Magnus' Flemings hustru, se Anthoni i FHT 1960, s. 84). Ingeborg Magnusdotter skänker med mannens bifall 1486 en gård i Pemar sn i Egentliga Finland till Nädendals kloster (FMU, nr 4085). Levde 21.12 1490 (FMU, nr 4329) och möjligen ännu 21.1 1494 (FMU, nr 4534).

Tab. 5

Gregers Jönsson (son av Jöns Andersson, tab. 3). Sigillerar 1423 i Åbo en pantförskrivning omedelbart efter (sin broder) Jakob Jönsson (FMU, nr 1721).

Son (Anthoni i Genos 1955, s. 87 f):

Nils Gregersson. 1476—1483. Se tab. 6.

Tab. 6

Nils Gregersson (son av Gregers Jönsson, tab. 5; R, s. 17, har med orätt trott honom vara medlem av släkten Balck). Frändömes 1476 gods i Virmo sn i Egentliga Finland till förmån för Nädendals kloster (FMU, nr 3656). Uppträder 1483 (FMU, nr 3968) som faste på Åland vid Kort Hartvigssons giftermål med Birgitta Henriksdotter (Fleming, jfr R, s. 117, E 2, s. 733), kusin till Nils Gregerssons hustru. Att denne tillhörde ätten Garp visas av att hans namn jämte garpvapnet och hustruns vapen målats i taket i Töfsala kyrka i Egentliga Finland i början av 1470-talet (Hausen, Anteckn. Egentl. Finl., s. 30, 33; Anthoni i Genos 1955, s. 86). — Var gift (Anthoni i Genos 1955, s. 87) med sin kusin Hartvig Jakobssons (tab. 4) svä-

gerska *Margareta* (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 213, RA) *Magnusdotter*, dotter av väpnaren Magnus Fleming (jfr R, s. 121, E 2, s. 736, Ca 1, s. 358).

Barn (med Margareta, FMU, nr 4085, 4318, 4326; jfr Anthoni, a. a., s. 38):

Henrik Nilsson. Nämnes 1486 (FMU, nr 4085) och 1490 (FMU, nr 4318), vid det första tillfället som Ingeborgs, Magnus Flemings dotters (jfr R, s. 121, E 2, s. 736), systerson. Det är att märka, att Hartvig Jakobssons (tab. 4), Ingeborg Magnusdotters mans, vapen jämte ett Flemingvapen sitter omedelbart intill Nils Gregerssons och hans hustrus i Töfsala kyrkotak (Hausen, Anteckn., Eg. Finl., s. 30, 33).

Karin Nilsson. Ingavs 1486 av (mostern) Ingeborg Magnusdotter (Fleming) i Nädendals kloster (FMU, nr 4085). Avstod 1490 jämte sin syster Märta Nilsson (FMU, nr 4326), från eventuellt arv efter (faderns kusin) Henrik Klassons (Djåkn, Lydekasönernas ätt, se denna ovan, tab. 2) änka Lucia Olofsdotter (Skelge).

Märta Nilsson. Utfärdar 1490 tillsammans med sin syster Karin Nilsson ett brev (FMU, nr 4326).

Tab. 7

En till namnet **okänd man** (son till Anders Garp, tab. 2). Var kanske identisk med den frälseman Peter Andersson, vilken 1402 uppträder som främsta sigillvittne i Åbo (ÅboSvB, nr 295).

Dotter (ÅboSvB, nr 492):

En till namnet *okänd kvinna*. Var gift (ÅboSvB, nr 492, 639) med *Bengt Mikaelsson* (vänstervänt horn; HaSig, nr 124) till Paimala i S:t Marie sn i Egentliga Finland, vilken omnämnes 1405 (ÅboSvB, nr 307)—1420 (a. a., nr 384). Deras son Lars omtalas 1441 som avliden, då morfaderns broder Gregers Andersson (tab. 8) försålde sitt och sina syskons arv i Paimala by efter Lars (ÅboSvB, nr 492).

Tab. 8

Gregers Andersson (son av Anders Garp, tab. 2). Framträder första gången 1417 (ÅboSvB, nr 374). Var häradshövding i Vemo hd i Egentliga Finland 1437 (ÅboSvB, nr 465). Levde ännu 4.2 1449, då han utfärdade sitt andra testamente (FMU, nr 2787), men var död 2.8 1450 (FMU, nr 2849). Skrivs till sätesgården Koskis i Vemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 2513, 2608, 2653, 2674), där han utfärdar sitt testamente 1449 (FMU, nr 2787). Vapen: 1) sex trappgavlar, ginbalkvis ställda tre och tre med baserna mot varandra men åtskilda av ett stränglikt mellanrum (HaSig, nr 160), 2) sex trappgavlar, balkvis

ställda med spetsarna uppåt (HaSig, nr 166). — Var 11.11 1421 (ÅboSvB, nr 391) bland biskop Magnus' svågrar (»mogha»), d. v. s. gift med en *dotter* av Olof Tavast. Porthans kommentar till Juusten, Chron. episc. Finl., s. 424, och efter honom R, s. 472, E 8, s. 187, och F. Holmén i FHT 1945, s. 91, identifiera henne med biskopens syster Kristina, men detta är ej rätt, ty Kristina levde ännu 1439 (ÅboSvB, nr 481), och Gregers Andersson hade redan före den 1435 (ÅboSvB, nr 453) sista gången nämnde Klas Lydekasons (Djåkn) död till denne sålt (FMU, nr 3073, 3108) sin senare hustru *Anna Jönsdotters* (ginbalksvis ställt renhorn; HaSig, nr 197) morgongåva av hennes föregående man Lähteenoja i Eura sn i Nedre Satakunda. Hon hade tidigare varit gift med Lasse Laurensen (FMU, nr 1788), även kallad Lasse Finne (FMU, nr 3073, 3108), som nämnes som levande 1403 (FMU, nr 1175)—1423 (FMU, nr 1721) och var död 1425 (FMU, nr 1788). I utbyte mot morgongåvan hade hon av Gregers Andersson fått Nygård och Hietois i Vemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3073). Hustru Anna ägde vidare jord i Euraåminne (FMU, nr 2849) och Vittis (FMU, nr 2776) snr i Nedre Satakunda samt i Töfsala sn i Egentliga Finland (FMU, nr 2849). Innehade dessutom fädernegodset »Kunudasäter» (Käsätter?) i Götllunda sn i Glanshammars hd i Närke, som nämnes 22.8 1462 i samband med en beskyllning, vilken hennes brorsöner Mats och Ulf Peterssöner riktade mot henne, att hon förskingrat deras fäderne och moderne, men tillbakavisades av henne, som då ännu levde i Nädendals kloster (FMU, nr 3184).

Barn (FMU, nr 2730, 3184; ej i äktenskapet med Anna enl. F. Holmén i FHT 1945, s. 92, men ej nämnda bland biskop Magnus' syskonbarn 1439 i ÅboSvB, nr 481, vilket kunde tolkas så, att de voro av ett i övrigt okänt äktenskap):

Anders Gregersson i Koskis, 1447—1494, väpnare. Se tab. 9.

Katarina i Gunnila. Nämnes 1462 (FMU, nr 3184). Var möjligen hustru till frälsemannen *Erik* i Gunnila i Vemo sn i Egentliga Finland, som levde 1477 (ÅboSvB, nr 653).

Tab. 9

Anders Gregersson (son av Gregers Andersson, tab. 8). Nämnes 1447 (FMU, nr 2730). Satt i landsrättsnämnd 1476 (FMU, nr 3656, 6678), i räfstenämnd 1488 (FMU, nr 4206), möjligen i egenskap av häradshövding. Skulle enligt faderns testamente erhålla halva Koskis' storgård i Vemo sn i Egentliga Finland vid dennes död och andra hälften vid styvmoderns fränfalle (FMU, nr 2730). Skrevs till Koskis (ÅboSvB, nr 586; FMU, nr 3378, 4575). Gjorde jämte söner an-

språk på det av hans kusins son Hartvig Jakobs-son (tab. 4) till Åbo domkyrka skänkta Santa-saari, d. v. s. Sandö i Sagu sn, varom rättegång och dom påbjöds av riksföreståndaren 1494 (FMU, nr 4111, 4575). Fick i bakarv Hartvig Jakobssons gods i Nykyrko sn (FMU, nr 5631) ävensom Letala storgård eller Hartikkala i Letala sn, alla i Egentliga Finland, och ett flertal av dennes gods, som senare innehades av son-dottern Anna Jönsdotters (tab. 10) arvingar inom ätten Görtzhagen (BFH 5, nr 120, 230; Anthoni, Konfl. mellan hertig Carl o. Finl., s. 399—401). — Var gift (Anthoni i Genos 1954, s. 101 f) med *Karin*, dotter av Olof Svärd (Svärd, äldre ätten, se denna nedan, tab. 4), vars enda kända hustru hette Elin Jönsdotter (FMU, nr 2879).

Barn (FMU, nr 4575, 5466; Anthoni i Genos 1954, s. 99, 101 f, 1955, s. 88; endast Jöns, Margareta och Peter uppges direkt vara Karins barn):

Jöns Andersson, 1484—1512, häradshövding. Se tab. 10.

Peter Andersson, synbarligen en av de söner, som nämnas utan namn 1494 (FMU, nr 4575). Omtalas i finländska släkttavlor från tiden omkring 1570 som herr Per i Koskis (Anthoni i Genos 1954, s. 99, 102). Är tydligen identisk med kyrkoprästen i Ulvsby 1498 Peter Andersson (FMU, nr 4803). Lever ännu 1530 (Anthoni i Genos 1955, s. 88) men är död 1533 (G1R 8, s. 230). Ägde gods i Ulvsby sn i Satakunda, dels arvgods, som han velat giva sin son *utom äktenskap* Anders Persson, konungens tjänare, dels bördat gods (Anthoni i Genos 1955, s. 88; Avellan i Satakunda 3, s. 139, 144). Anders Persson är möjligen identisk med Anders Persson, ärlig sven, som 1532 köpte gods i Reso sn i Egentliga Finland (BFH 3, nr 25, jfr 31 o. 593). Huruvida han är densamme som Anders Persson Pyhäranta, väpnare i Gudmarby i Töfsala sn i samma landskap (BFH 3, nr 163), är mera ovisst.

En *dotter*. — Var gift med en Pål (Avellan i a. a. 3, s. 139; Ruuth i HArk 11, s. 295, noten).

? *Margareta* till Haga i Janakkala sn i Tavastland nämnes i en omkring 1570 tillkommen släkttavla (Anthoni i Genos 1954, s. 101 f) som dotter till hustru Karin, förmodligen i hennes enda kända gifte, äktenskapet med Anders Gregersson. Denna Margareta har synbarligen varit gift med *Nils Larsson* till Haga (Hagasläkten; se Anthoni i Skr. utg. av Hist. samf. i Åbo 5, s. 36, 42).

Tab. 10

Jöns Andersson eller **Johannes Garp** (son av Anders Gregersson, tab. 9). Troligen densamme som Johannes Garp de Suecia, vilken

1484 inskrives vid Rostocks universitet, där han följande år blir baccalaureus (Grottenfelt i HArk 13, s. 106). Håller 1490 enligt ett extrakt av 1663 häradsting i Koskis i Vemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 4323) men blev häradshövding där först efter årsskiftet 1495—1496 (Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 18). Förlorade före maj månad 1503 sitt häradshövdingedöme, vilket han förgäves försökte återfå (FMU, nr 4972, 5302, 5325). Biskop Magnus nämner Johannes Garp 5.2 1497 (FMU, nr 4731) ärkebiskop Jakob Ulfssons tjänare (famulus). Befann sig på Åbo slott 1502, då Magnus Frille där belägrades av Sten Sture d. ä:s anhängare (FMU, nr 5325). Nämmes 29.10 1510 (FMU, nr 5466) och torde ha varit i livet ännu 1512 (FMU, nr 5631). Skrevs till Koskis i Vemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 5302, 5466, 5630, jfr nr 5300, 5331). — Var gift med *Margareta* (X 8, f. 123, UUB), dotter (Skokl. 1, Fol. vol. 57, f. 202 v, 207, 215, RA) av Klas Henriksson (Horn af Kanckas, jfr R, s. 181, E 3, s. 671). Med hänsyn till ålderskillnaden mellan de båda kullarna av Klas Henrikssons barn torde Margareta vara född i hans första äktenskap med Kristina Kristiernsdotter (Frille; jfr Gen 20, f. 47 v, och Gen 25; Horn, RA, samt FMU, nr 5380).

Döttrar (Anthoni i a. a., s. 18 f, och i Genos 1954, s. 101 f; Gen. 25; Horn, RA; Skokloster 1, Fol. vol. 57, f. 202 v, 207, 215, RA; födda i äktenskapet med Margareta enl. X 8, f. 122 v—123, UUB; jfr BFH 3, nr 238):

Margareta Jönsdotter. — Var gift (Gen. 25; Horn, och Skokl. 1, Fol. vol. 57, f. 202 v, 207,

215, RA; jfr BFH 3, nr 238) med *Henrik Henriksson* (Dönsbysläkten, jfr R, s. 91) till Dönsby i Karis sn i Västra Nyland, vilken även benämnes *Henrik skrivare* (FMU, nr 6479) och troligen är identisk med den Henrik skrivare, vilken framträder 1524 (FMU, nr 6193), var lagläsare 1547 i Raseborgs hd, 1550 och 1555 i Pikis, 1551 och 1554 i Halikko samt 1534 och 1552 underlagman i Söderfinne lagsaga (Y. Blomstedt i Hist. Tutkimuksia 51) och nämnes ännu 1556 (Handl. t. bel. af Finl. kam. förh. 2, s. 37). Ramsay har sammanblandat honom med Henrik skrivare till Kesoi i Vemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 5305), ett av honom genom köp förvärvat garp-gods (Teitts klagomålsreg., s. 22; jfr FMU, nr 6560). Denne Henrik, som var slottsskrivare på Åbo, framträdde 1504 (FMU, nr 5014), levde ännu 1511 (FMU, nr 5522) men var död 1523 (Teitts klagomålsreg., s. 22; jfr FMU, nr 6560). Han kan också tänkas varit hustru Margaretas man, men det är av kronologiska grunder mindre sannolikt.

Anna Jönsdotter. — Var gift (Gen. 25; Horn; Skokl. 1, Fol. vol. 57, f. 207, 215) med *Johan Jakobsson* (Görtzhagen, jfr R, s. 172) till Sorais i Lemo sn i Egentliga Finland (BFH 3, nr 594), som förekommer i frälselängderna 1537 och 1556 (Handl. t. bel. af Finl. kam. förh. 2, s. 28, 32).

Karin Jönsdotter. — Var gift (X 8, f. 123, UUB) med *Anders Andersson* till Lahdingo i Vemo sn i Egentliga Finland (jfr Anthoni i Soc. sc. Fenn. årsb. 25 B: 2, s. 19).

Grevarna av Gleichen

Av *Sven Axelsson*

Ätten härstammade från Thüringen i Tyskland, där grevskapet Gleichen med stamslottet Gleichen, efter vilket ätten fått sitt namn, var beläget sydväst och öster om staden Erfurt (Sagittarius, Hist. d. Graftsch. Gleichen, s. 4 ff; Beyer, Gesch. d. St. Erf., karta till s. 353). Första gången en medlem av ätten kan beläggas som greve av Gleichen är 1116 (Annales Reinhardstrunnensis i ThürGQ 1, s. 21). Tidigare och även ofta senare kallade sig dess medlemmar efter ett annat slott i Thüringen för grevar av Tonna (v. Tettau i MVGErf 5, s. 139 ff). I början av 1400-talet skedde en uppdelning av ätten i två linjer: Gleichen-Tonna och Gleichen-Blankenhain, vilkas medlemmar residerade på slotten Tonna, resp. Blankenhain (v. Tettau, a. a., s. 222; jfr Verneburg i MVGErf 6, s. 58). Ätten utslocknade i Tyskland 1631 (Sagittarius, a. a., s. 1). Den blev genom giftermålsförbindelser befryndad med de danska konungarna av den Valdemariska ätten samt med förnäma danska stormansätter. Från omkring 1230 kom därför medlemmar av släkten att tidtals uppehålla sig i Danmark och några decennier senare även i Sverige och spelade under senare hälften av 1200-talet samt

början av 1300-talet en viss politisk roll i ifrågavarande länder (se Rosén, Striden 1302—1319, passim). Ätten hade till vapenbild en lioniserad leopard, som från 1284 är krönt (PASig, nr 50; Petersen i ANO 1883, s. 26 f, 41; Kornerup i ANO 1877, s. 241 med not 2; DAA 1894, s. 140; Posse, Siegel d. Adels d. Wettiner L. 3, Taf. 27 f), fältet blått, leoparden 1264 i guld (Kornerup, *ibid.*), sedermera i silver, kronan i guld (Kneschke, Deutsches Adels-Lexicon 3. s. 538; DAA 1894, s. 140; Rietstap, Armorial 1, s. 785).

En adlig släkt von Gleichen utan grevetitel, som stod i tjänsteställning till grevarna av Gleichen, uppträder i urkunder från mitten av 1300-talet till slutet av 1400-talet. Dess förste kände medlem Günther von Gleichen förde två björnramar i sitt vapen (Posse, a. a., Taf. 30).

En annan med ätten Gleichen genom giftermålsförbindelser befreundad grevesläkt, Eberstein eller Everstein, för ett med densamma nästan identiskt vapen (DAA 1892, s. 100, 1894, s. 139; Posse, a. a., s. 24 f, Taf. 8 f). Medlemmar tillhörande de båda ätterna uppträda från 1100-talets mitt tillsammans i urkunder från Thüringen (GQProvSachs 13, nr 106, 184—186, 543 f) men även i danska diplom från 1280-talet (DDan 2: 1, nr 45, tillägg s. 76, 110 f, 114, 116), då bosättning skett i Danmark på grund av släktmedlemmars ingifte i betydande danska adessläkter (DAA 1892, s. 100 ff; 1894, s. 139 ff).

Tab. 1

Greve **Lambert II**. Var från 1193 fogde i staden Erfurt och vid det i staden belägna S:t Petersklostret (GQProvSachs 23, nr 57, 72, 82) och den förste av ätten, som konsekvent kallar sig greve av Gleichen (v. Tettau i MVGErf 5, s. 155—165). Dog sannolikt 14.9 1227 (GQProvSachs, neue Reihe, 5, s. 112 f; jfr v. Tettau i MVGErf 5, s. 163, noten). Vapen: en lioniserad leopard (Posse, Siegel d. Adels d. Wettiner L. 3, Taf. 27: 2). — Var gift med *Sofia*, dotter av greve Sigfrid av Orlamünde (två av greve Lamberts söner, Ernst och Henrik, kalla nämligen i ett brev, daterat 1246, Sigfrids son Herman sin morbror; v. Tettau i MVGErf 5, s. 169) och *Sofia* dotter av danske konungen Valdemar I (Saxo Grammaticus, Gesta Dan., ed. Olrik et Ræder, s. 534, 539; AD, s. 88 f, 139, 193; se även v. Rietzenstein, Reg. d. Grafen von Orlam., s. 85, och den gen. utredn. i Pomm. Urkundenb. 1., s. 281 f). Grevinnan *Sofia* d. y. dog 3.9 1244 (MGHS 16, s. 34).

Bland barnen (i angivet äktenskap; GQProvSachs, 23, nr 100, o. neue Reihe 5, nr 210, 216):

Greve *Ernst IV* 1250—1271, var död 1277, riddare. Se tab. 2.

Tab. 2

Greve **Ernst IV** (son av greve Lambert II, tab. 1). Bosatte sig vid mitten av 1200-talet i Danmark (DDan 2: 1, nr 23), där han stannade till omkr. 1267 (DDan 2: 2, nr 79). Nämnas som riddare från 1250 (DDan 2: 1, nr 23). Stod jämte Danmarks änkedrottning Margareta Sambiria från 1259 i spetsen för Erik klippings förmyndarregering (Hakonar saga, ed. Vigfusson, kap. 305, s. 312; Erslev i Danm. Riges Hist. 2, s. 53). Återvände sedan till Erfurt, där han sist

omtalas 18.10 1271 (GQProvSachs 23, nr 242). Dog före 16.5 1277 hos sin broder biskop Herman av Kammin i Stolp (Pomm. Urkundenb. 2: 1, nr 1064). Vapen: en lioniserad leopard (PASig, nr 10, Posse, Siegel d. Adels d. Wettiner L. 3, Taf. 27: 4). — Var tidigare gift med *Ingeborg*, dotter av Peter Strangesen (en halv ulv, sammansatt med en huvudlös örnkropp) och Ingeborg från Kalundborg (SRD 4, s. 554, 583, tab. V till s. 545). Greve Ernst var alltså sväger till Birger brosas sondotter Filip Larsson, eftersom denne var gift med Helena, en annan dotter av Peter Strangesen (Hakonar saga, ed. Vigfusson, kap. 262, s. 258; Munch, Det norske Folks Hist. 1: 4: 2, s. 204 f; PASig, nr 8). Att greve Ernst, såsom det uppgives i dansk genealogisk litteratur (se t. ex. DAA 1894, s. 140 f), efter Ingeborgs död gifte om sig med Nils Vangsens (en gul örnklo, som fram till slutet i till en vit örvinge; Kornerup i ANO 1877, s. 239) dotter Inger, är mindre troligt. Enligt texten i Sorö gåvobok var Inger nämligen i sitt senare äktenskap gift med en greve av Everstein (SRD 4, s. 546), vars ätt, såsom ovan nämnts, förde samma vapen som grevarna av Gleichen. Greve Ernst blev senast 1266 omgift (DDan 2: 2, nr 17) med *Margareta*, dotter av Valdemar Sejrs munskänk Olov Ebbesen (två gula hjorthorn) (SRD 4, s. 551 f; Kornerup i ANO 1877, s. 225) och tidigare gift med en dansk storman Tage (SRD 4, s. 547; PASig, nr 62).

Bland barnen (SRD 4, s. 547, 551 f; DDan 2: 5, nr 129):

2. Greve *Henrik IV*, 1282—1317, var troligen död 1320, riddare, danskt och svenskt riksråd. Se tab. 3.

Tab. 3

Greve **Henrik IV** (Annales 1098—1328 i AD, s. 199, uppger vid år 1313 ordningsnumret V,

vilket torde bero på felskrivning från dess förlaga; son av greve Ernst IV, tab. 2). Synes tidigast förekomma i källmaterialet 1282, då han som riddare och troligen dansk riksråd var närvarande vid en hovdag i Nyborg (SRD 6, s. 224). Nämnas som svenskt riksråd 1288 (DS, nr 975). Troligen på grund av sin grevetitel intager Henrik en särskild värdighetsställning i brevet vittnesförteckning, i det han placerats mellan biskoparna och de lägre kyrkliga ämbetsmännen och före samtliga världsliga stormän (se även DS, nr 976). Tillhör sannolikt rådet även under de första åren av Birger Magnussons förmyndarregering (Kirkehist. Saml. 1: 1, s. 562 ff; DS, nr 1051; Rosén i Sc 1948—1949, s. 306; jfr Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 135). År 1293 utfärdade greve Henrik ett brev i Danmark, vari han avstod patronatsrätten till Tjæreby kyrka till S:t Peters kloster i Næstved på Själland (SRD 4, s. 388). Skänkte 1300 tvenne gårdar på Själland till sin halvbroder Olov Tagesen (två hjorthorn) (DDan 2: 5, nr 129; PASig, nr 62). Nämnas 1301—1307 endast i urkunder från Thüringen och torde därför större delen av denna tid ha vistats i sitt grevskap (GQProvSachs 5, nr 808, 847, 861, 892; 23, nr 517 f, 524, 530; ThürGQ 10, nr 675; v. Tettau i MVGErf 5, s. 200). Underhandlade 1308 å danske konungen Erik Menveds och hans anhängares vägnar för avslutandet av ett stillestånd med hertigarna Erik och Valdemar i Sverige (ST 1, s. 336; Rosén, Striden 1302—1319, s. 150—153). Omtalas samma år i Thüringen som frånvarande (GQProvSachs 23, nr 541). År 1311 kallar konung Erik Menved honom sitt råd (DDan 2: 6, nr 129). Angivet år utställer greve Henrik gåvobrev till kyrkliga inrättningar i Erfurt (GQProvSachs 5, nr 939, 945) och sluter tillsammans med sonen Herman ett tioårigt förbund med denna stad (a. a., 23, nr 566). Testamenterade 1314 i Vreta i sitt och sin hustru *Lucias* namn sin gård Tuna i Kattnäs sn i Daga hd i Södermanland till abbedissan Kata-

rina i Vreta, en dotter av hans »gener» Svante-polk Knutsson (Svantepolk Knutssons ätt), och till Vreta kloster med villkor att gården skulle disponeras av greve Henrik och hans hustru, så länge de levde (DS, nr 1952; jfr nr 1994). Befinner sig i livet ännu 13.8 1317, då han vistas i Thüringen (GQProvSachs 23, nr 604), men är troligen död före 7.3 1320, då Bo Nilsson (Natt och Dag; jfr E 5, s. 386 f), som var gift med en avkomling till Svantepolk, tillbyter sig Vreta klostrets ovannämnda gård i Tuna by (DS, nr 2228; se även K. H. Karlsson, reg. till DS 1—2, s. 824). Den omständigheten, att greve Henrik kallar Svantepolk Knutsson sin »gener» (DS, nr 1952), tyder på att de genom giftermålsförbindelse voro befrlyndade med varandra (se Rosén, Striden 1302—1319, s. 18; Axelson i HT 1950, s. 143 med not 6, 8; Ljung, Söderköp. hist. 1, s. 34, not 9; Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 84, not 456). Vapen: en lioniserad leopard (PASig, nr 50, 79; HiSig 3: 67; Posse, Siegel d. Adels d. Wettiner L. 3, Taf. 27: 8—10).

Bland barnen (v. Tettau i MVGErf 5, s. 200; bevis saknas för att sonen var född i angivet äktenskap):

Greve **Ernst VI**. Omtalas 1306 i en urkund från Thüringen tillsammans med sin fader och sina bröder Henrik och Herman (v. Tettau i MVGErf 5, s. 200). Nämnas i Sverige 1308—1310 (ST 1, s. 335 f, 372; DS, nr 1577, 1703). Var med största sannolikhet den av greve Henriks söner, som 1313 stupade vid staden Kolding på Jylland (AD, s. 168, 199), ty av övriga kända söner omtalas Henrik i ett brev 1321 (GQProvSachs 5, nr 1142), medan Herman ej dog förrän 17.6 1346 (GQProvSachs 1, s. 178). Vapen: en hjälm med fem vippor (HiSig 3: 203; sigillet är av samma utseende som faderns kontrasigill och brodern Hermans tidigare sigill (Posse, Siegel d. Adels d. Wettiner L. 3, Taf. 27: 9, 28: 4). — Var veterligen *ogift*.

Hama, se Ama

Hällekiätten

Av *Hans Gillingstam*

Denna troligen från Norra Vedbo eller Östra hd i Småland härstammande lågfrälse ätt nådde först med sin siste manlige medlem, riksrådet Axel Matsson (tab. 3), en ställning inom det västgötska högfrälset.

Enligt traditionen, som kan beläggas från 1586, d. v. s. endast fyra år efter släktens utlocknande, förde ätten samma vapen som Vinstorpaätten, d. v. s. en kluven sköld med en halv lilja i högra fältet och två balkar i det vänstra (Rasmus Ludvigsson i Rött nr 246, s. 38, KA; Utter i Gen 41, f. 91 v, RA, och i X 4, f. 20, 53, 55 v, UUB; anvapen på Axel Matssons dotterdotters drottning Gunilla Bielkes kista i Uppsala domkyrka; senare anvapen i bl. a. Arboga landsförs., Lossa och Visingsö kyrkor samt Skara och Västerås domkyrkor, RiksantÅ:s bildarkiv; jfr ovan, s. 95 ff). Utter har dock ursprungligen ehuru med tvekan (Gen 41, a. st.) alternativt ett vapen med högra fältet tomt och två bjälkar i det vänstra. Identiteten med Vinstorpa vapnet kan ej styrkas i det bevarade samtida materialet, som inskränker sig till sigillen för medlemmarna av de senare generationerna av släkten och ett graverat vapen. Sigillen äro otydliga. Axel Matssons och Anna Axelsdotters innehålla dock åtminstone en kluven sköld, och på en pokal i Aspö kyrka i Södermanland (Nord. museets bildarkiv; Lage Posses bildsaml., RHA), troligen utförd åt henne och hennes man eller för något av makarnas barn, representeras hon av Vinstorpaättens vapen. Då traditionen är tidig och icke motsäges av primärmaterialet, är det möjligt, att den är riktig. Enligt senare anvapen voro vapnets färger (de variera dock något i detaljer) desamma som på vissa bilder av Vinstorpaättens, d. v. s. båda sköldfälten i guld, den halva liljan i rött (eller blått) och balkarna blå (eller röda) (Gen 42, f. 16, RA; Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 3, 171, 324, RA; Rål, Fol. vol. 12, f. 30, 170, 323, KB). På grund av vapenlikheten har Hällekiätten av Silfving benämnts Yngre Vinstorpaätten. Något genealogiskt samband mellan Hällekiätten och Vinstorpaätten har dock icke kunnat påvisas.

Utters uppgift (Gen 41, f. 91 v, RA, och X 4, f. 20, UUB), att Mats Pávelssons föräldrar skulle ha varit en i övrigt okänd riddare Pável Björnsson (så även Rasmus Ludvigsson i Sandbergsska saml., FF 9144, KA), och Margareta, en i övrigt icke känd dotter till Peter Ulfsson (Roos af Ervalla, jfr E 6, s. 393), har icke kunnat verifieras liksom ej heller Rasmus Ludvigssons uppgift, att Mats Pávelsson skulle ha tillhört den danska släkten Laxmand (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 66, RA).

Litteratur: P. Sjögren, Handlingar ur släkten Posses arkiv, i PHT 1949, s. 12 ff; J. Silfving, Den yngre Vinstorpa-ättens gårdsinnehav i Säby socken, i Från Sommabygd till vätterstrand 7 (1963), s. 108 ff.

Tab. 1

Pável Knutsson. Har ej påträffats i bevarat urkundsmaterial. Silfvings (ovan a. a.) uppgift, att Mats Pávelssons fader hette Pável Jönsson i Faderstorp, har ej kunnat verifieras.

Barn (Gen 2, s. 146, RA):

Margareta. — Var gift (Gen 2, s. 146, RA) med *Håkan Bengtsson* (bölja), vilken nämnes 1473—1507 (Härenstam, Finnv., s. 390) samt bosatt på Hindsekind i Värnamo sn i Östbo hd i Småland var häradshövding i Östbo hd 1469—1507 (LagS, 1 s. 334) och var död 1508 (Bergshammarsaml. perg, RA). Om deras avkomlingar se Härenstam, a. a., s. 390, och RA perg 17.2 1518.

Mats Pávelsson, 1474—1484. Se tab. 2.

Tab. 2

Mats Pávelsson (son av Pável Knutsson,

tab. 1). Nämnd 1474—1484 såsom bosatt i »Faderstorp» och ägde även gods i Säby sn i Norra Vedbo hd (Sjögren i PTH 1949, s. 13); »Faderstorp» torde vara identiskt med nuvarande Farstorp i Nye sn, Östra hd i Småland, eftersom en gård där 1562 (FrG 4, s. 84) ägdes av hans sondotterson (Anna Pdtr Bielkes släktbok, f. 60, RHA) Erik Gustavsson (Roos af Hjelsäter; jfr E 6, s. 408). Vapen: enligt uppgift 1586 av Rasmus Ludvigsson (i Rött nr 246, s. 38; jfr släktingressen): en kluven sköld med en halv lilja i högra fältet och två balkar i det vänstra. — Var gift med *Anna* (X 4, f. 20, UUB), dotter av Ture Körning (Gen 2, s. 114, RA) och 24.2 1474 (RA perg) nämnd som brorsdotter av Birger Körning, vilken då bodde i Hövik i Gränna sn i Vista hd i Småland och var häradshövding i samma hd (jfr LagS, 1, s. 349). *Anna* ägde gods i Aspelands hd i Småland (HH 16: 1, s. 127 f).

Barn (åtminstone Axel född i äktenskapet med Anna; Gen 2, s. 114, RA):

Axel Matsson, 1496—1526, riksråd. Se tab. 3.

Cecilia. — Var gift (Gen 2, s. 17, 114 och 146, RA) med *Lasse Abjörnsson* (Liljesparre).

Tab. 3

Axel Matsson (son av Mats Pávelsson, tab. 2). Uppträder i urkunderna 8.7 1493 (HH 4, s. 283)—1526 (G1R 3, s. 82). Nämnt som riksråd 1512—1526 (ST 3, s. 576, 4, s. 55; G1R 3, s. 82). Hans sätesgård var Hällekis i Medelplana sn i Kinne hd i Västergötland (RA perg 27.10 1496 9.7 1506, 19.1 1507, 12.3 1518; UUB perg 26.11 1500). Ägde i övrigt jord i detta hd (HH 16: 1, s. 82; RA perg 20.8 1498) och i Kåkinds hd (RA perg 20.8 1498) i Västergötland samt i Norra Vedbo (HH 16: 1, s. 94; RA perg 26.8 1493), Vista (HH 16: 1, s. 82) och Östra (RA perg 28.10 1496, 7.1 1517) hd i Småland. Vapen: kluven sköld, möjligen med spets (?) från höger i högra fältet (DRA perg 31.10 1520; RA perg 28.10 1496, 19.1 1507, 12.3 1518; SSB perg 9.7 1516). — Gav 26.8 1493 (RA perg) morgongåva till *Brita Eriksdotter*, som var dotter (Gen 2, s. 25, RA; jfr Sjögren, Posse, s. 28, 39) av Erik Nilsson och Elin Jönsdotter (äldre Välingeätten) samt tidigare enligt morgongåvbrev 1485 (Sjögren i PHT 1949, s. 13) varit gift med slottsfogden på Åbo Johan Kyle (jfr E 4, s. 367), vilken ej är känd som levande senare än 1490 (Sjögren i PHT 1949, s. 14, not 1).

Barn (med Brita; Gen 2, s. 25, RA):

Elin. — Var gift (Anna Pdr Bielkes släktb., f. 60, RHA) med *Gustaf Knutsson* (Roos af Hjälmsäter; se E 6, s. 394) till Hjälmsäter i Medelplana sn i Kinne hd i Västergötland, vilken uppträder i källorna 1524 (G1R 1, s. 266)—1537 (HH 3, s. 5) och tidigare eller senare var gift (Anna Pdr Bielkes släktb., f. 48 v, RHA) med Brita Knutsdotter (Ribbing; jfr E 6, s. 289). Peringskiölds Ätteboks (RHA) uppgift om hans omgifte med en kvinna med beväpnat manslår i vapnet, som av E (6, s. 394) kallas Ingeborg, har ej kunnat verifieras.

Anna. Dog 1582 och begrovs s. å. i Medelplana kyrka (SAT 1, s. 117). Ägde jord i Gudhems, Kinne, Skånings, Vadsbo, Vartofta, Ås och Åse hd i Västergötland, Allbo, N. Vedbo och Östra hd i Småland samt Aska hd i Östergötland (Broomé, Posse, s. 48 ff). Fru Annas vapen, som återfinnes i sigill vid hennes brev 14.2 1553 till Axel Eriksson (Bielke) (Bielkesaml.: Adl. ätten, vol. 1, RA, meddel. av krigsarkivarien B. Broomé), är stiliserat men kan mycket väl tydas som Vinstorpaättens. — Var gift med riksrådet *Axel Posse* (se E 6, s. 3), som dog mellan 10.12 1551 och 14.2 1553 (Broomé, Posse, s. 42) samt tidigare troligen redan 1502 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 543 med not 292) och ännu 1505 (Sjögren i PHT 1949, s. 14, not 3) varit gift med *Elsa Nilsdotter* (Sparre av Ellinge, jfr ovan, s. 83).

Knut (Gen 2, s. 25, RA). Ej påträffad i nu kända urkunder.

Ille, Sune Sunasons ätt

Av *Eric Anthoni*

Den äldsta Illeätten, riksrådet Sune Sunasons ätt, för aldrig i samtida handlingar släktnamn. Namnet Ille uppdyker först hos en av de på kvinnolinjen från riksrådsätten härstammande Illeätter, som genealogerna omtala. Riksrådsätten, som med sedermera riksrådet Sune Sunason 1407 fick frälsebrev, synes ha utgått ur det kyrkliga frälse, som omnämnes i Finland (Anthoni i HArk 52, s. 111). Den utdog på manslinjen i senare hälften av 1500-talet. Från en dotter till riksrådet härstamma de bägge yngre s. k. Illeätterna. Den ena räknar bland sina medlemmar lagmannen Jeppe Persson till Porkala i Lampis sn i Tavastland och har efter denna sätesgård tidigare (R, s. 205 f) kallats Ille, Porkalaätten, men bör benämnas Jeppe Perssons ätt (Anthoni i Genos 1957, s. 33 ff). Den andra inskrevs på svenska riddarhuset 1625 och redovisas där som adliga ätten Ille. Ätterna Ille förde en böjd arm i sina vapen, i den introducerade ättens och Jeppe Perssons ätts med fransk lilja i handen.

Litteratur: E. Anthoni, Den äldsta Illeätten, i HArk 52 (1947).

Tab. 1

Sune Torgilsson. Nämnas 1414, då biskop Magnus Tavast (medeltidssläkten, jfr R, s. 471 f, E 8, s. 187) överläter jord i bl. a. Ylivesi i Bir-

kala sn i Övre Satakunda till Sune Torgilsson och andra arvingar till Pável Höna mot landgild och tjänst (FMU, nr 1424). Sune Torgilsson har även ägt del i Suontaka i Tyrväntö sn i Tavastland (FMU, nr 2441) och troligen Prästkulla i Tenala

sn i Västra Nyland, fordom kyrkligt frälse (Anthoni i HArk 52, s. 114). — Var troligen gift två gånger, tidigare med en *okänd* kvinna, senare synbarligen med en *dotter* till Pål Høna i Birkala sn i Övre Satakunda (jfr Anthoni i a. a., s. 113, 117).

Barn (Anthoni, a. a., s. 112—117; för Torgils godsinnehav och fadersnamn; Sune, Olof och Gregers voro bröder enl. FMU, nr 1678, Sune och Torgils enl. FMU, nr 1788):

1. *Sune Sunason*, 1402—1448, lagman och riksråd. Se tab. 2.

1. *Olof Sunason*. Ägde del i Prästkulla och var död 11.7 1421 (FMU, nr 1678).

1. *Gregers Sunason*. Framträder 1421 (FMU, nr 1678). Pantsätter i maj 1423 allt sitt arv efter föräldrarna i Tenala sn till sin broder Sune Sunason (FMU, nr 1721).

2. *Torgils Sunason*. Ingår 1425 (FMU, nr 1788) jämte (sin halvbroder) Sune Sunason och sin fasters svärson (FMU, nr 2738) Niklis Harittu en överenskommelse om arvet efter Lasse Laurensson eller Lasse finne (FMU, nr 3073, 3108) till Lähteenoja i Eura sn i Egentliga Finland, som nämnes i en avskrift under formen Lasse fume som sigillvitne 1423 vid Gregers Sunasons pantsättning av gods i Tenala (FMU, nr 1721), med Lasses änka Anna Jönsdotter (omg. m. Gregers Andersson, Garp, se denna ätt, tab. 8), som åt dem överlämnar Kynämäki i Bjernå sn i Egentliga Finland. Torgils Sunason, som skrevs (FMU, nr 2441) till biskopsgodset Ylivesi (nu Tyrkkölä) i Birkala sn i Övre Satakunda, levde ännu 3.1 1448 (FMU, nr 2738) men var död 20.1 1450 (Anthoni, a. a., s. 115). Innehade synbarligen en »*manusskog*» i Norrbotten i Satakunda (ÅboSvB, nr 727).

2. En *dotter*. Nämnes (FMU, nr 2441) som syster till Torgils Sunason och som mor till Jöns Laurensson av »*Nwdala*» (trol. Nuutala i Sääksmäki sn i Taavastland).

Tab. 2

Sune Sunason (son av Sune Torgilsson, tab. 1). Framträder 1402 (FMU, nr 1154), då kallad härads hövding i Töfsala, tydligen det senare Vemo hd i Egentliga Finland, därvid förande det frälse signet han senare begagnar tills han blir lagman (HaSig, nr 110). Erhöll 7.12 1407 frälsebrev av konung Erik av Pommern (FMU, nr 1263) samtidigt med ett antal personer, som av gammalt gällt som frälsemän. Var som riksråd närvarande vid rådsmötet på Långholmen utanför Stockholm 11.8 1435 (FMU, nr 2137). Nämnes som riksråd vid flera senare tillfällen, senast 1439 (ÅboSvB, nr 461; FMU, nr 2191, 2265, 2267, 2311). Blev efter den finländska lagsagens delning 1435 lagman i Söderfinland och nämnes

som sådan från 1437, då han som lagman sitter i landsrätten (FMU, nr 2216). Omtalas sista gången som levande 5.2 1448 (FMU, nr 2743). Har senast 31.1 1449 (FMU, nr 2786) som lagman efterföljts av Henrik Klasson (Djåkn, Lydekasönernas ätt, se denna ovan, tab. 2). Sune Sunason tilldömdes 1419 Henelax (Prästkulla) i Tenala sn i Nyland såsom sitt fädernegods (FMU, nr 1553, brevets äkthet osäker), förvärvade 1421 (FMU, nr 1678) av brodern Gregers den avlidne brodern Olofs del i Prästkulla och erhöll 1423 (FMU, nr 1721) som pant av brodern Gregers dennes efter föräldrarna ärvda båda gods i samma sn. Han ägde även det synbarligen efter honom uppkallade Sunila i Virmo sn och Kahi-luoto i Töfsala sn samt gods i Vemo sn, alla i Egentliga Finland (FMU, nr 3196). Pantsatte 8.3 1419 hustruns gods i Ylistaro i Kumo sn i Nedre Satakunda (FMU, nr 1562). Vapen: en högervänd behandskad arm (HaSig, nr 110, 149). — Var möjligen gift med en *dotter* till Kort Bitzer (Bidz, se denna ätt ovan, tab. 1), vilket kan förklara godsinnehavet i Kumo sn i Nedre Satakunda och biskop Kort Bidz' och lagman Erik Bidz' närvaro 1463, då Sune Sunasons barn skifta arvet efter fadern (FMU, nr 3196). Kort Bitzers enda kända hustru var Kristina (FMU, nr 1019) Magnusdotter (ÅboSvB, nr 386; jfr FMU, nr 1006).

Barn (patronymika; FMU, nr 2310, 3196; fadern nämnes ej till namnet, men arvtagarnas patronymika och innehavet av Prästkulla och gods i Vemo hd äro övertygande indicier för härstamningen; släktföljden Sune Sunason—Anders Sunason—Sune Andersson i Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 251 v, RA):

? *Jeppe Sunason*, som 1439 bland de yngre frälsemännen nämnes bland utfärdarna av en skrivelse av det finländska fräset, är möjligen en son till riksrådet (FMU, nr 2310). Nämnes 1441 som hövitsmannens på Åbo Johan Karlssons (Färla, Karl Erikssons ätt, se denna ovan, tab. 2) tjänare (FMU, nr 2402).

Valborg Sunadotter. Omtalas 1463 vid arvskiftet med brodern Anders (FMU, nr 3196). Får på sin del Prästkulla i Tenala sn samt gods i Töfsala och Vemo socknar. Har tydligen besuttit Metsäkyliä, senare kallat Moisis, i Lojo sn i Västra Nyland, där arvskiftet efter föräldrarna förrättades (FMU, nr 3196), och omtalas där tydligen redan 1456, dock utan namns nämnande, jämte sonen Arvid Persson som innehavare av Missekol, d. v. s. Metsäkyliä, i Lojo och i Sameit (skall vara Sammatti) (FMU, nr 3016), och 1462 som Valborg i Metsäkyliä, som skiftade jord med en man, som uppkallas efter Kyrman (J: Kirma) i Sammatti (FMU, nr 3168). — Var tidigare gift med *Per* (Anthoni i Genos 1957, s. 33 ff., möjligen identisk med Peter Olsson till Mälkilä i

Bjernå sn i Egentliga Finland 1413 (FMU, nr 1393)—1430 (FMU, nr 1937), vilket gods senare innehades av Valborg Sunadotters dotter Margareta Persdotter (FMU, nr 5858). Från Valborg Sunadotters son lagmannen Jeppe Persson härstammar **Jeppe Perssons ätt** (Anthoni i Genos 1957, s. 33 ff, tidigare, R, s. 205 f, kallad Ille, Porkalasläkten). Valborg blev omgift med *Bengt Mårtensson* (Anthoni i HArk 1952, s. 117 f). En så benämnd person, som i sitt signet för en uggla (HaSig, nr 180), förrättar 1448 lagmansting för Sune Sunason (FMU, nr 2743). Bengt Mårtensson ägde 1451 frälsejord i Lojo sn (FMU, nr 2898), där Metsäkylä ligger, och är troligen identisk med den likanämnde hövitsmannen på Raseborg omkr. 1437 (LECU 1: 9, nr 152) — 1442 (FMU, nr 2474). Från makarnas dotter (Genos 1954, s. 101) Ingrid härstammar den 1625 på Riddarhuset introducerade **adliga ätten Ille** (R, s. 204 f, E 4, s. 10 f).

Anders Sunason, 1463. Se tab. 3.

Tab. 3

Anders Sunason (son av Sune Sunason, tab. 2). Nämnas vid arvskiftet med system 1463, då han på sin del får Sunila och allt gods i Virmo sn samt Stor-Kahelit (Kahiluoto) i Töfsala sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3196). — Var gift med en till namnet *okänd* kvinna.

Son (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 251 v, RA):

Sune Andersson, 1515. Se tab. 4.

Tab. 4

Sune Andersson (son av Anders Sunason, tab. 3). Hans innehav av Sunila framgår av ett intyg av kyrkoherden i Virmo av 1573, uppläst i rätten 1642 (FRA vol. kk 3, f. 292, och i avskrift förekommande bland Red:kommis:s i Åbo o. Björneborgs län akter 2, f. 1869, KA). Uppträder 1515 som frälseyneman i Nykyrko sn i Vemo hd under namnet Sune Kahelit 1515 (FMU, nr 5807), vilket bevisar hans innehav av Kahiluoto.

Barn (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 251 v, RA; Red:kommis:s i Åbo och Björneborgs län akter 2, f. 1869, KA, enl. film nr 641, FRA):

Erik Sunesson till Kahiluoto. Finnes i rusttjänstlängden 1537 (Handl. t. bel. af Finl. kam.

förh. 2, s. 29) och som Erik Svensson ännu 1562 (a. a., s. 44), men är tydligen död 1565 (a. a., s. 232), då hans systerdotters man (BFH 4, nr 476) Arvid Matsson (Footangel, jfr R, s. 127, E 2, s. 786) rustar för Kahiluoto. — Var gift med *Karin*, dotter (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 307, RA) av väpnaren Jöns Petersson och *Birgitta Tordsdotter* (Carpelan-Karpelain, jfr R, s. 68). Hustru Karin dog utan bröstärvingar före 13.3 1550 (BFH 3, nr 323) då mannen träffade överenskommelse om arvet efter henne med hennes kusin (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 307, RA) kyrkoherden i Töfsala Mickel Karpelain (jfr R, s. 69, E 1, s. 756, Ca 1, s. 184).

Jakob Sunesson nämnes jämte Erik Sunesson såsom arvinge (barn) till gamle Sune Andersson i en av bl. a. kyrkoherden Daniel Juslenius vidimerad avskrift av en »väl vidimerat Copia» av kyrkoherden i Virmo Henricus Olais på menige mans i socknen vägnar utfärdade intyg av 14.9 1573 (Red. komm. i Åbo och Björneborgs län akter, vol. 2, f. 1869, RA). Enligt en släkttavla som av Karl Johansson Gyllenflög vidfogats akterna (a. a., f. 1861) skulle Jakob Sunesson haft dottern *Elin Jakobsdotter*, som hade varit gift med *Tomas Gröp* (jfr R, s. 241) och blivit mor till *Valborg Tomasdotter*, redögörens mormorsmor, men uppgiften stödes icke av dokument. Fastän *Tomas Gröps* hustru hette *Elin* (R, s. 241), måste uppgiften betecknas som osäker, då den avser att bevisa, att *Hietamäki gård* i Virmo sn hade varit gammal frälse, och då den är svår att förena med vad vi veta om arvet efter Erik Sunesson (Anthoni i HArk 52, s. 119).

Margareta Sunesdotter (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 251 v, RA). Innehade Sunila eller Soinila. — Var enligt Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 251 v, RA, gift med *Måns Nilsson* (Stiernkors, jfr R, s. 433, E 7, s. 663), vilket dock är uteslutet (Carpelan i GSFÅ 1926, s. 57—59); skall troligen vara *Mårten Jönsson* (Stjärnkors, Holmaätten, R, s. 437, jfr s. 399), som levde 1537 och vars söner *Erik* och *Henrik* 1571 uppträdde med arvsanspråk på mödernets efter *Erik Sunesson* (BFH 5, nr 17). Blev senare gift med *Mats Markusson* (Hietamäkisläkten, jfr R, s. 177) till *Hietamäki* i Virmo sn i dennes tidigare gifte (Carpelan, a. a., s. 57—59). *Mats*, som framträtt 1533 (BFH 3, nr 32), och levde ännu 1586 (R, s. 177), blev efter hustru *Margaretas* död omgift med *Valborg Tomasdotter* (Gröp; jfr R, s. 241).

Kurck, äldre ätten

Av Eric Anthoni

Ätten är utgrenad ur den under senare hälften av 1300-talet till Finland inflyttade äldre ätten Svärd. Den upptog moderneättens, som var av finskt ursprung, namn Korke (Korki, Kurke, Kurck) och förde i ett fall (tab. 5) talande vapen, en trana (på finska kurki). I övrigt bibehölls fäderneättens vapen, ett svärd mellan tre stjärnor. Om ättens ursprung och framträdande se vidare under äldre ätten Svärd.

Äldre ätten Kurck utdog på manssidan 1522 med biskop Arvid Kurck, men namnet upptogs av ättlingarna till biskopens syster i hennes äktenskap med riksrådet och lagmannen i Satakunda med Österbotten Knut Eriksson, d. v. s. yngre ätten Kurck, som introducerades på Riddarhuset 1625, upphöjdes i friherrlig värdighet 1651 (jfr R, s. 245, E 4, s. 337 ff), förde två bjälkar mellan två hjärtan, det övre omvänt, i sitt vapen och utdog på svärdssidan 1934, helt och hållet 1946.

Litteratur: E. Anthoni, Några finländska släkttavlor från tiden omkring 1570, i Genos 1954; samme förf., Vem var Magnus Flemings maka?, i Genos 1955, och Ett nyfunnet originalbrev av år 1455 och dess upplysningar om medeltida släktförbindelser, i FHT 1960.

Herman Svärd

Tab. 1

se äldre ätten Svärd

?Peter Svärd
se äldre ätten Svärd

?En till namnet okänd son
Tab. 2

?Nils Korke el. Kurke
1400—1427, var död 1428
Tab. 5

Jeppe Kurke
1418—1455
Tab. 3

Klas Kurke
1456—1477
Tab. 4

Tab. 1

Herman Svärd (Gen 38, f. 25 v, RA; jfr dock Genos 1954, s. 99 och 101). Av tysk börd, om man får döma av förnamnet. Tydligt gift med kvinnlig medlem av en frälsesläkt *Korke* (*Kurck*) av finskt ursprung, vars gods (FMU, nr 913) Niemenpää i Våno sn i Tavastland senare tillhörde Nils Korkes brorson (FMU, nr 1777 f) Henrik Svärd (FMU, nr 1537). Se äldre ätten Svärd, tab. 1.

Barn (Gen 38, f. 25 v, RA, vars filiationsuppgifter dock i övrigt torde vara oriktiga; Peter Svärd och Nils Korke bröder även enl. Gen 38, f. 6v, och Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 216, men enligt Genos 1954, s. 99, var Nils Korke broder till Herman Svärd; för den antagne, till namnet okände sonen se motivering nedan, tab. 3; släktnamnet talar för att såväl han som Nils Korke var född i Herman Svärds antagna gifte, och arvet av Niemenpää tyder på att även Peter Svärd var född i detta äktenskap; Nils Korke synes ha varit yngst av bröderna):

? Peter Svärd. Se äldre ätten Svärd nedan, tab. 2.

? En till namnet okänd son. Se tab. 2.

? Nils Korke eller Kurke, 1400—1427, riddare. Se tab. 5.

Tab. 2

? En till namnet okänd son (av Herman Svärd, tab. 1), vilken ej är omnämnd i källmaterialet (se närmare nedan), har sannolikt haft sonen (Anthoni i Genos 1954, s. 100, och 1955, s. 109 ff):

? Jeppe Kurke, 1418—1455. Se tab. 4.

Tab. 3

Jeppe Kurke (son av en till namnet okänd son, tab. 2, till Herman Svärd). Upptages i äldre genealogier (Gen 38, f. 6 v, 25 v; Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 216, RA) som son till Nils Korke (tab. 2), men kan ej ha varit det, eftersom Nils Korke ärvdes (Anthoni i FHT 1960, s. 86) bland andra av brorsonen Olof Svärd (äldre ätten, se

denna, tab. 4). Troligt är, att Jeppe var son till en obekant broder (tab. 2) till Nils Korke och Peter Svärd (Anthoni i Genos 1954, s. 99 f, och 1955, s. 109 ff), för den händelse han inte var son till den sistnämnde, vilket dock är mindre sannolikt. Att han vore son till Herman Svärd, såsom uppges i släkttavlor från omkr. 1570 och i Gen 38, f. 35, ter sig oantagligt med hänsyn till att han är så mycket yngre än Nils Korke och närmast jämnårig med dennes brorsöner. Att han härstammar från den äldsta Kurckätten visas av för- och släktnamn (se nedan, äldre ätten Svärd), medan sonens vapen ådagalägger härstamningen från äldre ätten Svärd. Har identifierats med domaren Jakob Köske eller Koske i Nyland 1404 (FMU, nr 1188) och 1413 (FMU, nr 1413), men då läsningen Koske förekommer i två av varandra oberoende dokument, av vilka det ena bevarats i original, då Jeppe Kurke ej kan visas ha förbindelse med Nyland, och då han uppenbarligen är mycket yngre än Jakob Koske, kan identifikationen ej godtas. Jeppe Kurke nämnes första gången i Henrik Svärds morgongåvobrev 12.6 1418 (FMU, nr 1537). Satt 20.8 1455 i konungsnämnd i Lempälä sn i Övre Satakunda, troligen i egenskap av häradshövding där (FMU, nr 2981). Dog troligen kort därefter, eftersom sonen följande år var häradshövding där. — Var 22.1 1435 gift (ÅboSvB, nr 453) med *Karin Klasdotter* (FMU, nr 2908, 2918, 3836), dotter av slottsfogden Klas Lydekason (Djåkn, Lydekasonernas ätt, se denna ovan, tab. 2) och (Wallin i HArk 16:1, s. 104 f) Kristina Jönsdotter (Garp, äldre ätten, se denna ovan, tab. 3). Hustru Karin bodde på Nynäs i Nousis sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3836; HArk 16:1, s. 105) och innehade Askais i Lemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3836).

Barn (Anthoni i Genos 1954, s. 101, 103 f; Anna född i angivet äktenskap enl. FMU, nr 3836, Klas enl. Gen 38, f. 15v, 20, 23v; för Karins modernebröd se J. Teitts klagomålsreg., s. 34):

Klas Kurke, 1456—1477, häradshövding. Se tab. 4.

Anna Jakobsdotter. — Hade varit gift med *Hans Saxen* och blev före 8.10 1480 omgift (FMU, nr 3836) med häradshövdingen i Pikis hd i Egentliga Finland *Sten Henriksson* (Renhuvud, se denna ätt nedan, tab. 1), nämnd 1447—1490, som tidigare varit gift med Anna Gödekadotter (arvsförlikn. 1473 i Förbr. gods akter 182: brevförteckn.: 11, KA; jfr Anthoni i FHT 1957, s. 3 o. 8), vilken var dotter (Anthoni i FHT 1957, s. 3 o. 8; FMU, nr 3836) av Gödeke Fincke (äldre ätten, jfr R, s. 109) och Katarina Nilsdotter (Tavast, medeltidsätten, jfr R, s. 473) och var död vid nyssnämnda arvsförlikning efter föräldrarna 1473. Anna Jakobsdotter och Sten

Henriksson ingåvo 1480 i Nådendals kloster var sin dotter ur deras tidigare giften (FMU, nr 3836).

Karin Jakobsdotter till Totkijärvi (nu Tottijärvi) i Tottijärvi kapellförsamling i Övre Satakunda. Nämnes 1510 (FMU, nr 5490), då hon sålde jord i Pöytis sn i Eg. Finland till Knut Eriksson (Kurck, yngre ätten). — Blev troligen omkring 1460 gift med häradshövdingen i Säxmäki härad *Jöns Olofsson* (Skytte, medeltidsätten; jfr R, s. 406, J. Gallén i FHT 1935, s. 38 f, samt Anthoni i Soc. scient. fenn. årsb. XXV B, nr 2, s. 36 ff, och i Genos 1954, s. 103 f), som levde 1466 (FMU, nr 3300, 3301)—1473 (FMU, nr 3543) men var död 1477 (jfr Anthoni i Soc. scient. fenn. årsb. XXV B, nr 2, s. 35), och blev senare omgift (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 307v, RA; jfr FMU, nr 6436, G1R 24, s. 135, X 1, f. 107, UUB, och E. Anthoni i Soc. sc. fenn. årsb. XXV B, nr 2, s. 36 ff) med häradshövdingen *Jeppe Folmarsson* (jfr R, s. 208), som uppträder 1492 (FMU, nr 4419)—1529 (FMU, nr 6436) och tidigare varit gift med en Birgitta, som jämte biskop Kort och hans brorson riddaren Henrik Bidz (se denna ätt ovan, tab. 3 och 5) ägt del i Nynäs i Nousis sn i Egentliga Finland (Stavsundssaml. ppr 22.9 1530, RA). — I det tidigare äktenskapet blev Karin mor till biskop Märten Skytte i Åbo (Anthoni i Genos 1954, s. 101 o. 103; jfr R, s. 406). Döttrar i hennes senare äktenskap blevo stammödrar för den introducerade ätten Hästesköld, av vilken flera medlemmar kallat sig Kurck (Lagus, Undersökn. om finska adelns gods och ätter, s. 286; jfr R, s. 202 f, o. E 3, s. 783) och för den yngre ätten Svärd (X 1, f. 107, UUB; jfr Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 307v, RA, o. R, s. 461 f).

Tab. 4

Klas Kurke (son av Jeppe Kurke, tab 3). Nämnes 1456 i en dålig avskrift som »landshövding», felläsning för häradshövding, i Övre Satakunda (FMU, nr 3002), där han tydligen som sådan efterträtt fadern Jeppe Kurke, vilket styrker genealogiernas (se Genos 1954, s. 99 o. 101, samt Gen 38, f. 15v, 18v, 20, 22, 23, 23v, 25v, 32 o. 35, RA) uppgift om den senares faderskap till Klas, något som också indiceras av att han bär Jeppe Kurkes svärfaders Klas Lydekasons förnamn. Nämnes därefter som häradshövding i Övre Satakunda 1463 (FMU, nr 3197)—1477 (FMU, nr 3706). Satt i landsrättsnämnd 1466 (FMU, nr 3300). Var efter Kristian I:s maktövertagande 1457 en tid fogde på Åbo slott (FMU, nr 3046) och 1463 fogde i Satakunda å (svärfadern) Jöns Olofssons (Stenbock, äldre ätten, jfr E 7, s. 566) vägnar (FMU, nr 3222; jfr nr 3253). Nämnes 1470 som fogde i Tavastland

(FMU, nr 3412). Levde ännu 4.8 1477 (FMU, nr 3706) men tydligen ej 28.1 1479, då en annan person, Erik Ragvaldsson (Fargalt), var härads-hövding i Övre Satakunda (FMU, nr 3778). Synes ha innehaft Laukko i Vesilax sn i Övre Satakunda (Juusten, Chron., s. 32). Vapen: ett lig-gande svärd mellan tre femuddiga stjärnor (HaSig, nr 207). — Var enligt Hans Brask (Gen 2, s. 58 o. 60, RA) gift med *Elin Jönsdotter*, dotter (Rääf, Ydre, 1, s. 280) av Jöns Olofsson (Stenbock, äldre ätten, jfr E 7, s. 566), som från 1440-talet (FMU, nr 2420, 2696) var bosatt i Finland. Det kan bero på frändskap, att Klas Kurck 1463 var fogde för Jöns Olofsson (jfr ovan). När en Jöns Olofsson, som kort tid förut dött i Reval, 1488 säges vara »ohem» till Arvid Kurck och hans bror och syster, vilka voro närmast att ärva den döde (FMU, nr 4207), måste »ohem» i detta fall betyda »morfar». Enligt yngre genelogier hette Klas Kurkes hustru Ingrid (Gen 38, f. 23, 23v och 32, RA; Rålamb Fol. vol. 4: 2, s. 75 och 77, KB) och var dotter till en eljest okänd Jöns Olofsson med ätten Krummes vapen. Om Jöns Olofssons hustru varit en dotter till Magnus Fleming, såsom där uppges synes hon ej ha hetat Margareta (jfr R, s. 121, E 2, s. 736, Ca 1, s. 358), vilket namn hellre tillkommer den dotter till Magnus Fleming, som var gift med Nils Gregersson (Garp, äldre ätten, se denna ovan, tab. 6). Snarare hette hon Karin (Teitts klagomålsreg., släkttavla vid s. 27). Att någon frändskap rådde mellan Arvid Kurck och Magnus Flemings ättlingar, antydes av deras förhållande till arvet efter Lucia Olofdotter (Skelge) (FMU, nr 4318, 4328 f; jfr Anthoni i Genos 1955, s. 110 ff).

Bar n (Genos 1954, s. 101; med Elin Jönsdotter; Gen 38, f. 22; jfr Rääf, Ydre, 1, s. 280, och FMU, nr 4207):

Elin Klasdotter. — Blev senast 1489 (Rääf, Ydre, 1, s. 280) gift (BFH 3, nr 100) med härads-hövdingen i Österbotten (FMU, nr 4377), sedermera riksrådet och lagmannen i Österbotten och Satakunda *Knut Eriksson* (sköld delad av en kavle mellan två med baserna mot densamma ställda sjöblad; HaSig, nr 257) vilken levde ännu 22.12 1535 (G1R 10, s. 332) men var död 1538 (BFB 3, nr 100). — Om de oriktiga litteraturuppgifterna om Knut Erikssons börd se Gillingstam i Genos 1964. — Från makarna, vilkas ättlingar upptogo moderns släktnamn, härstammar den yngre, introducerade ätten Kurck (jfr R, s. 245 ff, E 4, s. 337 ff).

Arvid Korke eller *Kurck*. Föddes på Laukko gård i Vesilax sn i Övre Satakunda (Juusten, Chron. s. 32). Blev baccalaureus vid Paris' universitet 1486, licentiat 1487 och incipient samma år (Auct. chart. univ. Paris 2, sp. 597, 633 f). Nämnas 1488 i sitt hemland magister (FMU, nr 4207) samt 1490 kanik och kyrko-

herde i Åbo (FMU, nr 4290, 4317). Blev dekan i Åbo (Juusten, a. a., s. 32) efter det företrädaren Magnus Johannis, sista gången nämnd 1496 (FMU, nr 4679), avlidit. Valdes till biskop i Åbo sommaren 1510 (FMU, nr 5460), erhöi konfirmation härpå i Ravenna 17.3 1511 (FMU, nr 5509) och vigdes i Strängnäs 5.10 1511 till biskop av ärkebiskopen Jakob Ulfsson (FMU, nr 5551, 5552). Postulerad till ärkebiskop av Uppsala domkapitel (G. Wieselgren, Sten Sture d. y. och Gustav Trolle, s. 389) trol. våren 1522 (Sjödin, Befr.-krig 2, s. 383). Drunknade 23.5 (J. Messenius, Chronicon episcoporum, s. 113) 1522 (G1R 1, s. 139) utanför Öregrund under överfart till Sverige (Peder Swart, Konung Gustaf I:s krönika, ed. Edén, s. 49). Vapen: 1) ett på spetsen stående svärd mellan tre sexuddiga stjärnor (HaSig, nr 75), 2) biskopssigill med svärdsvapen (HaSig, nr 27, 28).

En son. Omnämnes 1488 (FMU, nr 4207) jämte brodern Arvid och dennes syster i brevet om arvet efter morfadern Jöns Olofsson (Stenbock, äldre ätten; se E 7, s. 566). Var troligen gift med *Aylidz Henrikdotter* (Anthoni i FHT 1957, s. 9 o tab. s. 7) synbarligen en dotter (X 1, f. 106v, UUB) till Henrik Tavast (medeltidsätten; jfr R, s. 472 f). Denna sålde 1503 Lökkila i Birkala sn i Satakunda till Knut Eriksson, sin »svåger» (Förbr. gods akter 182, brevfort.: 9, KA). Man har velat identifiera (Gillingstam) försäljerskan av Lökkila med Alissa Henrikdotter (Horn), som var gift med Olof Svärd d. y. (äldre ätten Svärd, tab. 6, se nedan), men bl. a. den omständigheten, att Måns Nilsson till Ahtis förskaffat sig brevet om Lökkila, anknyter detta till Henrik Tavast, varför den gjorda konjekturen måste förkastas. Förbr. gods akter 182, brevfort., KA, upptar flera brev, som beröra Henrik Tavast eller dennes styvsöner, söner till Henrik Görtzhagen.

Tab. 5

? *Nils Korke* eller *Kurck* (son av Herman Svärd, tab. 1). Omtalas första gången 1.7 1400 (RPB, nr 3109) Nämnas som riddare 1401 (SD, nr 87). Medverkade 1413 bland konungens rådgivare och män vid utlysande av råfsteting i Uppsala stift (SD, nr 1703). Var härads-hövding i Frösåkers hd i Uppland 1420 (SD, nr 2725; jfr LagS 1, s. 19). Dog 1427 el. 1428 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 24 f) och var död 18.5 1428 (RA perg). Innehade Harviala med flera lägenheter i Väno sn i Tavastland, vilka utbyttes mot Ailos och Vadio i Reso sn, vidare Kaustala, nu Koustar, i Kimito sn, Träskegården i Pargas sn (FMU, nr 1777, 1778) samt Löpö i Töfsala sn (FMU, nr 1154), allt i Egentliga Finland. Torde efter överflyttningen till Sverige ha bott på hustruns gård i Lundås i Debo sn i Frösåkers

hd i Uppland (Styffe, s. 384, jfr SD, nr 1008). Innehade jord i Häverö skplg i Uppland (SD, nr 1163). Vapen: en trana (HaSig, nr 133). — Blev före 1.7 1400 (RPB, nr 3109; jfr SD, nr 87) gift med *Cecilia Filipdotter* (FMU, nr 1983; SMR, nr 146), dotter av riksrådet Filip Karlsson (Folkungaättens oäkta gren, se ovan s. 45). Cecilia nämnes redan 1375 (RPB, nr 1860) och var alltså troligen född av den första av dennes båda 1390 (RPH, nr 80) nämnda hustrur, Ingeborg Kettilvastadotter. Hon var 20.1 1381 (RPH, nr 45; jfr RPB, nr 2182) gift med Olof Karlsson (tre mindre fyrkanter, en i vartdera sköldhörnet), som levde 28.4 (RPB, nr 2394) och 7.7 (RPB, nr 2409) 1389, möjligen ännu 1392 (RPB, nr 2651). Cecilia levde ännu 26.9 1434 (SMR, nr 146) men

var död 20.1 1435 (SMR, nr 185). — En dotter till Cecilia Filipdotter var gift med Märten Duva (ej av ätten Dufva i Finland), vilken nämnes 1411 (SD, nr 1446)—1415 (SD, nr 2032), och vars söner (SMR, nr 1529) Per och Olof Duva gjorde anspråk på arvet efter »mormodern» Cecilia Filipdotter (SMR, nr 185, 206, 244). Denna dotter var säkert i hennes gifte med Olof Karlsson, eftersom Nils Korke ärvdes (Anthoni i FHT 1960, s. 86) av brorsonen Olof Svärd (äldre ätten, se denna nedan, tab. 4).

D o t t e r (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 12 o. 16; att hon var född i angivet ätenskap kan ej bevisas):

En *dotter*. Dog före 1421 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 12; jfr s. 16).

Lejonbalk

Av *Hans Gillingstam*

Ätten har här benämnts efter sitt äldsta kända vapen, som tillika kom att bli dess definitiva. Det vapen, den uppvända vingen, som fördes av två av stamfaderns söner, av vilka dock den ene senare upptog sin faders, kom att fortleva hos den från en av deras systrar härstammande ätten Puke (se denna ätt nedan), inom vilken redan hennes man förde detsamma. Båda vapnens tinkturer äro okända. Larssons (nedan a. a., s. 387) förmodan, att lejonbalkvapnet av Karl Ingeborgason upptagits från mödernet, medan vingvapnet härrörde från hans fäderne, saknar stöd i källmaterial. Ej heller hans förmodan, att Karl Ingeborgason var son till den före 1266 (DS, nr 844) avlidne Folke »de Verendia», är tillräckligt underbyggd.

I allmänhet var ätten knuten till Småland, där tre av dess äldsta medlemmar voro lagmän. Endast en av dess sista medlemmar, Ulf Holmgersson (tab. 4), kom genom sin anslutning till konung Håkan under kampen mot Albrekt av Mecklenburg att bli bosatt i helt andra trakter.

Litteratur: J. Silfving, Två medeltida lagmanssläkter från Varend och Tiohärad I. Karl Ingeborgsson och hans söner (lejonbjälke) i GT 1950, s. 157—180. L.-O. Larsson, Det medeltida Varend (1964), s. 386—390.

Karl Ingeborgason
1263—1266
Tab. 1

Magnus Karlsson
1282—1315 (1316)
Tab. 2

Holmger Magnusson
1312—1341
Tab. 3

Ragvald Magnusson
1319—1322
Tab. 5

Ulf Holmgersson
1358—1395, dog senast 1397
Tab. 4

Tab. 1

Karl Ingeborgason. Uppträder tidigast 1263 och bar redan då titeln »dominus» (DS, nr 485). Nämnas som lagman i Tiohärads 1266 (DS, nr 522; jfr LagS 2, s. 81, vars från Stiernman, Höfdingaminne 1, s. 371, härrörande uppgift om hans uppträdande ännu 1268 ej kunnat verifieras). Nämnas ej som levande efter 1266. Valde gravplats i Nydala kloster (DS, nr 899). Ägde jord i Mo hd i Småland (DS, nr 899). Vapen: en klaven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra sex gånger styckat (HiSig 3: 25). — Var 9.4 1263 (DS, nr 485) gift med *Ulfhild Sigtryggsdotter*, vilken liksom mannen valde gravplats i Nydala kloster (DS, nr 899) och var dotter av *Sigtrygg Bengtsson* (Boberg, se ovan, s. 24). A. F. Liljeholm (GT 1953, s. 104) antar, att hon icke var född i dennes äktenskap med en halvsyster till Birger jarl, men häremot måste invändas, att Karl Ingeborgasons son Magnus hade samma namn som Birger jarls fader, och att de övriga sönerns namn Folke, Holmger och Filip förekomma bland Birger jarls farbroder Birger brosas ättlingar. Liljeholm (ibid.) har också förmodat, att Ulfhild var Karl Ingeborgasons första hustru, och i en otryckt anteckning motiverar han antagandet, att Karl Ingeborgason varit gift flera gånger, med åldersskillnaden mellan sonen Magnus och de övriga barnen, med Magnus' dotters äktenskap med Bengt Boberg, som anses ha varit sonson till Ulfhilds broder Bengt Sigtryggs (se ovan, s. 24 f), samt att Magnus icke som systrarna i nu bevarat brev stadfäst brodern Folkes donation till Vreta kloster. Intet av dessa argument är dock helt övertygande.

Barn (DS, nr 742, 889 och 901; Mohlin, Kristoffer II, s. 382, not 23; SFSS 158, s. 62; Liljeholm har i GT 1953, s. 104 och 106 visat, att åtminstone dottern Katarina var född i äktenskapet med Ulfhild):

Folke Karlsson. Uppträder tidigast 1273 och var redan då lagman i Tiohärads (DS, nr 565; jfr LagS 1, s. 326). Blev riddare något av åren 1273—1280 (Löfqvist, Om riddarv., s. 246), möjligen vid konung Magnus' kröning 1276 (a. a., s. 254). Dog något av åren 1285 (DS, nr 805)—1286 (DS, nr 905). Valde gravplats i Nydala kloster, om han dog i Småland, men i Vreta kloster, om han dog utanför Småland (DS, nr 742). Ägde jord i Allbo, Kinnevalds, Norrvidinge, Västra och Östra hd i Småland (DS, nr 742), Gudhems och Kåkindes hd i Västergötland (DS, nr 742), Rönö hd i Södermanland (DS, nr 742) samt Aska (DS, nr 742) och Hammarkinds (DS, nr 706) hd i Östergötland. Vapen: en uppvänd vinge (HiSig 3: 35).

? *Holmger Karlsson.* Nämnas i Erikskrönikan

vid skildring av tornerspel 1277 eller 1278 (SFSS 158, s. 62); jfr Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 363, vars identifiering av Holmgers uppgivne fader »herra Karl lagman» med Karl Ingeborgason är att föredraga framför B. Beckmans identifiering i ANF 65, s. 286 f, med den värländske lagmannen Karl Haraldsson, eftersom namnet Holmger även förekommer hos Karl Ingeborgasons sonson Holmger Magnusson och dotterson Holmger Puke (se denna ätt nedan, tab. 1). Möjligen identisk med den riddare Holmger, som avrättades 1280 (SRS 1: 1, s. 41) och troligen var gift (E. Hjärne i HVUÅ 1951, s. 51 f) med *Helena Filipdotter*, död tidigast 1328 (DS, nr 2654 och 2666) och dotter av riddaren Filip Finvidsson (Rumbyätten, se denna nedan, tab. 2), vars enda kända hustru var en till namnet okänd dotter av Karl Tjelvason (Fänöätten, ovan, s. 50 f).

Filip Karlsson. Ägde jord i bl. a. Mo och Västra hd i Småland och valde gravplats i Nydala kloster (DS, nr 901). Dog troligen före brodern Folkes testaments tillkomst 1282, eftersom han i olikhet med brodern Magnus ej nämnes däri (DS, nr 742). I varje fall är Filip's odaterade testamente (DS, nr 901) tillkommet före Folkes död, alltså senast 1286, eftersom denne däri nämnes såsom levande.

Ingeborg Karlsdotter. Kallas 1287 »domina» (DS, nr 951). Dog något av åren 1287 (DS, nr 951)—1301 (DS, nr 4526; jfr DS 6, s. 1146). — Troligen (påpekande av A. F. Liljeholm) gift med den riddare *Tore Bonde*, som beseglade hennes och systemens stadfästelsebrev på brodern Folkes donation till Vreta kloster (DS, nr 889), och vars dödsdag var den 9 mars (SRS 1: 1, s. 72), ty en Johan Toresson, tydligen deras son, förde 1299 liksom senare hennes syster Katarinas ättlingar hennes bröders vapen, uppvänd vinge (HiSig 3: 114), och dennes hustru ihågkoms i Ingeborgs broder Magnus Karlssons hustrus testamente 1287 (DS, nr 951).

Katarina Karlsdotter. Bodde i Kosjöhult i Simonstorps sn, Bråbo hd i Östergötland (DS, nr 4970; jfr UUB perg 9.1 1319). Levde ännu 3.1 1319 (UUB perg). Ägde jord i Västra hd i Småland (DS, nr 901; UUB perg 9.1 1319). — Gift (Mohlin, Kristoffer II, s. 382, not 23) med riddaren *Ragvald Puke*, som levde ännu 1308 (DS, nr 1577).

Magnus Karlsson, 1282—1315 (1316), riddare, lagman i Tiohärads. Se tab. 2.

Tab. 2

Magnus Karlsson (son av Karl Ingeborgason, tab. 1). Uppträder tidigast 1282 och var då »iuuenis» (DS, nr 742). Blev riddare senast 1287 (DS, nr 951). Nämnad som lagman i Tiohärads 1301 (DS, nr 4526; jfr DS 6, s. 1146, och LagS 2,

s. 216)—1304 (DS, nr 1431 och 1448) och innehafe möjligen detta ämbete ännu 1307 men efterträdde senast 1313 (Rosén, Striden 1302—1319, s. 241 med not 90) av Ture Kettilson (Bielke). Uppträder som levande enligt diplomerna senast 1315 (DS, nr 1999, 2016 och 2035) men skall enligt äldre genealogier ha beseglat med lejonbalksvapnet ännu 1316 (Gen 62: fasc. »Slägtanteckningar af samma person som slägtbok nr 27», RA; jfr X 1, f. 81, UUB, Gen 41, f. 179 v och 260 v, samt Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 213, RA). Ägde jord i Aspelands hd i Småland (DS, nr 2035), Bobergs hd i Östergötland (DS, nr 1435 och 1446), Åkers hd i Södermanland (DS, nr 1093, 1435 och 1446) och Näs hd i Värmland (DS, nr 4526). Vapen: en uppvänd ving (HiSig 3: 83), sedan en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra sju gånger styckat (HiSig 3: 184). — Var 1287 gift med *Cecilia Elofsdotter*, som ägde jord i Norrvinge och Västra hd i Småland, Bobergs och Dals hd i Östergötland samt Jönåkers hd i Södermanland och valde gravplats i Nydala kloster (DS, nr 951) samt var dotter till Birger jarls broder Elof (ovan, s. 26). Som Magnus Karlssons änka nämnes emellertid 1333 *Ragnhild Ragvaldsdotter*, som ägde jord i Valkebo hd i Östergötland (DS, nr 3016; Gen 62: fasc. »Slägtanteckningar af samma hand som slägtbok nr 27», RA; för identifieringen av ortnamnet i sistnämnda notis se U 269 a, s. 42, UUB) och valde gravplats i Linköpings domkyrka (DS, nr 3016).

Barn (vapen, patronymika och förnamn; UUB perg 9.1 1319; DS, nr 1862 och 4269; Holmgers moderneborn frångår av s. 26 ovan, Ragvalds av förnamnet samt av moderns och hans sons donationer till samma prebende (DS, nr 3016 och 4269; jfr Herman Schück, Eccl. Linc., s. 421, not 4), Ingrid och Karls av deras tidiga uppträdande, Ulfs av hans sena uppträdande):

1. *Ingrid Magnusdotter*. Var 1315 (DS, nr 2016) änka efter *Bengt Boberg* (se ovan, s. 25), vilken endast nämnes som levande 1304 (DS, nr 1450), då han ännu var omyndig. 1313 brändes i Lödöse två kvinnor, som beskyllt Magnus Karlssons dotter (namnet ej nämnt) för att icke ha fött det barn hon hade utan fått det från annat håll (SRS 1: 1, s. 93).

1. *Karl Magnusson*. Uppträder i bevarade brev endast 1312 (DS, nr 1862). Uppges ha beseglat brev ännu 1326 med lejonbalksvapnet (Gen 62: fasc. »Slägtanteckningar af samma person som slägtbok nr 27», RA). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra sju gånger styckat (HiSig 3: 221).

1. *Holmger Magnusson*, 1312—1341, riddare. Se tab. 3.

2. *Ulf Magnusson*. Uppträder enligt Utter tidigast 1316 (Gen 41, f. 260 v, RA), enligt diplomerna 1320 (DS, nr 2220). Blev riddare senast 1327 (DS, nr 2619, 2621 och 2640). Dog något av åren 1338 (DS, nr 3395)—1343 (DS, nr 3689). Ägde jord i Bråbo (DS, nr 3395) och Göstrings (DS, nr 2784) hd i Östergötland, Jönåkers (DS, nr 2640) och Västerrekarne (DS, nr 3111 och 3395) hd i Södermanland, Åkerbo hd i Västmanland (DS, nr 3111) samt Grimstens hd i Närke (DS, nr 3689). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra sex gånger styckat (B 15, f. 30, RA; Gen 62: Fasc. »Slägtanteckningar af samma person som slägtbok nr 27», RA). — Var 1338 (DS, nr 3395) gift med *Katarina*, som då uppges vara syster till riksrådet och lagmannen Lars Ulfsson (Ama; jfr denna ätt ovan, tab. 5) och alltså torde ha varit dotter till dennes fader riksrådet Ulf Holmgersson (Ama), tydligen — att döma av hennes och mannens sena uppträdande i urkunderna — i dennes senare äktenskap med Birger jarls dotterdotter Elena. Är troligen identisk med den Katarina Ulfsdotter, som 1346 (DS, nr 4055) kallas moder av en Ingeborg Torstensdotter, och torde sålunda före äktenskapet med Ulf Magnusson ha varit gift med en Torsten.

2. *Ragvald Magnusson*, 1319—1322, riksråd. Se tab. 5.

Tab. 3

Holmger Magnusson (son av Magnus Karlsson, tab. 2). Uppträder tidigast 1312 (DS, nr 1862), som riddare från 1337 (DS, nr 3329). Senast nämnd 1341 (DS, nr 3604). Valde gravplats i Nydala kloster (DS, nr 1862). Ägde jord i Norrvinge (DN 5, nr 241), Västra (DS, nr 2589) och Östra (DS, nr 1862) hd i Småland. Vapen: en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra sju gånger styckat (HiSig 3: 222 och 353; Gen 75, f. 224, RA). — Hans senast 1326 avlidna hustru hette *Ingeborg* (DS, nr 2589).

Söner (vapen och patronymika; bröder enl. B 15, f. 159, RA; att Ingeborg var deras moder, förefaller ej troligt, eftersom de börja uppträda så sent):

Magnus Holmgersson. Uppträder tidigast 1352 (DS, nr 4817) och var redan då kanik i Västerås (DS, nr 4821). Var 1354 kyrkoherde i Hultsjö sn i Västra hd i Småland (DS, nr 5065). Ägde jord i Östra hd i samma landskap (DS, nr 4817, 4821, 4899 och 5065; B 15, f. 159, RA). Var ännu 1358 kanik i Västerås (B 15, f. 159, RA) men nämnes icke senare. Vapen: en fyrstyckad sköld, sedan en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra fältet fyra gånger styckat (Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 504).

Ulf Holmgersson, 1358—1395, riddare, norskt riksråd. Se tab. 4.

Tab. 4

Ulf Holmgersson (son av Holmger Magnusson, tab. 3). Uppträder tidigast 1358 (B 15, f. 159, RA). Blev riddare något av åren 1358—1365 (Löfqvist, Om riddarv., s. 249) och norskt riksråd senast 1369 (Nielsen, Det norske Rigsr., s. 237). Levde ännu 1395 (ST 2, s. 516, 522 och 545) och dog senast 1397 samt begravdes i Ids kyrka i östra Norge (Biskop Eysteins Jordeb., s. 507). Ägde jord i Tuhundra hd i Västmanland (BSÄK 7, s. 113), Norrvinge (DN 5, nr 241) och Östra (B 15, f. 159 och 159 v, RA) hd i Småland, i Vadsbo hd i Västergötland och i Norge (DN 7:1, nr 320). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra fältet sju (RA perg 26.6 1365) eller åtta (Huitfeldt-Kaas, Norske Sigiller, nr 858) gånger styckat. Litteratur: P. A. Munch, Det Norske Folks Hist. 2, 2 (1859—63), s. 155; I. Andersson, »Folkresningen» i Sverige 1371 (Sc. 1929), s. 37. — Gift senast 1386 (DN 7, nr 320) med *Cecilia Jonsdotter*, som ägde jord i Vadsbo hd i Västergötland (SD, nr 1353), dog i mars eller april 1411 och begravdes i Vadstena klosterkyrka (SRS 1:1, s. 130) samt var dotter (DN 16, nr 151; jfr K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 82 ff) av norska riksrådet Jon Haftorsson (Äldre Sudreimsätten, i Sverige Roos af Hjemsäter, jfr E 6, s. 391 ff, o. Heber, Norsk adel, s. 85 f), tydligen i dennes äktenskap med Birgitta Knutsdotter (Tyrgils Knutssons ätt, ovan, s. 90), eftersom hon i så fall kan ha uppkallats efter dennas mor (se ovan, s. 90).

? **Son** (vapen; patronymikon; SD, nr 1353, tyder på att Cecilia ej var hans moder):

Karl Ulfsson. Uppträder i Norge dels 1412 (DN 1, nr 634), dels i ett odat. brev från 1420- eller 1430-talet (DN 6, nr 483). Vapen: av vågskura kliven sköld med ett lejon (?) i högra fältet och det vänstra tre gånger delat (NRA odat. perg, tr. DN 6, nr 483). — H. J. Huitfeldt-Kaas uppger i Personalhist. Tidsskr. 1:6 (släkt-tavla vid s. 262), att Karl Ulfsson hade en *son* Ture och en *syster* Åsa (jfr DAA 1895, s. 191), men filiationerna ha ej kunnat verifieras i de av honom anförda källorna, och deras sigill äro ej kända.

Tab. 5

Ragvald Magnusson (son av Magnus Karlsson, tab. 2). Uppträder tidigast 1319 (DS 3,

s. 383, noten; jfr Rosén, Striden 1302—1319, s. 322) och var troligen redan då riksråd, i vilken egenskap han uttryckligen nämnes från 1320 (DS, nr 2270). Levde ännu 1322 (DS, nr 2334 och 2339). — Hans hustru var troligen (påpekande till förf. av A. F. Liljeholm) *Ingrid Filipdotter*, dotter av riksrådet Filip Ulfsson (Ulv) — troligen i hans första äktenskap med en dotter till marsken Karl Gustavsson (två korslagda liljor), eftersom fru Ingrid så tidigt var gift — och sedan omgift (jfr Lundholm i PHT 1958, s. 94 f m. not 37) med den 1328 (DS, nr 2688)—1347 (DS, nr 4128) nämnde och i digerdöden (1350) avlidne (SD, nr 2303; jfr Löffler i PHT 1903, s. 82) riddaren Karl Bengtsson (Oxhuvud, Karl Bengtssons ätt). Enligt en av Rasmus Ludvigsson i Gen 26:1, RA, nedskrivnen excerpt, som av de övriga notiserna å samma blad att döma torde återgå på ett av de talrika sedan utskurna bladen mellan f. 66 och f. 104 i A 9, RA, hade hon nämligen före sitt äktenskap med Karl Bengtsson varit gift med en Ragvald, och om denne är identisk med Ragvald Magnusson, förklaras, att hans nedannämnde son Magnus Ragvaldsson 1346 (DS, nr 4124) fick ett salubrev beseglat av Karl Bengtsson samt av Filip Ulfssons söner Ulf och Bengt och 1344 (DS, nr 3859) utfärdat brev tillsammans med bl.a. Karl Bengtsson, att Bengt Filipsson jämte sin kusin Nils Abjörnsson (Sparre av Tofta, ovan s. 85) och dennes brorson Karl Ulfsson 1354 (DS, nr 5006) var Magnus Ragvaldssons testamentsexekutor, samt att Karl Bengtssons dotter och måg Sigge Magnusson (Håkan Tunasons ätt, se ovan, s. 100) då hade en skuld till Magnus Ragvaldssons testamentsexekutorer.

Son (vapen; patronymikon; förnamn; DS, nr 4269; ihågkommande av samma prebende vid Linköpings domkyrka som Magnus Karlssons, tab. 2, änka enl. DS, nr 3016, och Nygren i LBH, ny serie 3, s. 256 f) i angivet äktenskap (se ovan):

Magnus Ragvaldsson. Uppträder tidigast 1344 (DS, nr 3859). Ägde jord i Valkebo hd i Östergötland (DS, nr 4124 och 4269). Levde ännu 1347 (DS, nr 4269) och enligt äldre genealogier ännu 1349 (Gen 62: fasc. »Släktanteckningar af samma person som släktbok nr 27», RA; jfr Gen 41, f. 179 v., RA) men var död 1354 (DS, nr 5006). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i högra fältet och det vänstra sju gånger styckat (Brocmans dipl. 1: Misc. 11: 64, VHAA:s dep. i RA; jfr DS, nr 4124; Gen 62: nyss ang. släktant., RA).

Leopard, se Magnus Marinasons ätt

Lepasätten

Av Eric Anthoni

Lepasätten eller ätten Lejon, såsom den kallats på grund av det vapen medlemmarna av dess senare släktled förde, framträder med häradshövdingen i Hollola hd Hans Pedersson, som torde ha dött i början av 1480-talet. Med sonsonen Björn Klasson når ätten upp i främsta ledet av det finländska frälset. Den utgår på manssidan med dennes söner Hans och Klas Björnsson på 1570-talet. Stamfadern förde två fågelfötter i sitt sigill, medan vapnet enligt Björn Klassons och Hans Björnssons sigill var ett halvt lejon i övre fältet av en delad sköld, möjligen en brisyr av Björn Klassons svärfars utdöda moderneänt Slawekas vapen, delad sköld med halvt lejon i övre fältet (se Gillingstam i PHT 1947, s. 5 f, 11 o. 30).

Delar av Björn Klassons arkiv samt handlingar, som ärvts från dennes morfar Björn Ragvaldsson och farmors far Henrik Svärd, ha genom dottern Annas giftermål med Mats Larsson (Cruus) jämte deras ättlingars arkivalier kommit att bli bevarade i DIGS i LUB (jfr E. Tegnér i VHAAH, ny följd 12: 1, s. 29). Andra spillror av Lepasättens och Björn Ragvaldssons arkiv ha genom Axel von Persen d. ä:s ingifte i ätten De La Gardie hamnat i den nu i RA befintliga Stavsundssamlingen (påpekande av arkivarien J. Liedgren och fil. dr H. Gillingstam).

Litteratur: K. Blomstedt, Lejon- eli Lepaan suku, i Kansallinen Elämäkerrasto, 3 (1930), s. 412 f.

Tab. 1

Hans Petersson är den tidigast framträdande medlemmen av ätten. Hans föregivne fader Peter Hansson, som enligt en genealogi skall ha innehaft Lepas i Tyrväntö kapellförsamling i Hattula sn i Tavastland 1450 (Gen 38, f. 37 v, RA), återfinnes ej i samtida källor och torde liksom Åkersteins årtal 1450 för dennes uppträdande vara en fantasiprodukt. Hans Petersson synes vara identisk med en av de två frälsemän med detta namn, som på tjugonionde och trettiandra plats, tydligen unga, 1439 deltaga i frälsets framställning i Dönhoff Calles sak (FMU, nr 2310; jfr Djäkn, Lydekasönernas ätt ovan, tab. 2, o. R, s. 473). Vi veta ej heller vem av dessa det var, som 1442 i Lojo sn i Nyland framträder som häradshövding i Raseborgs östra hd (FMU, nr 2474) och 1447 som »friboren» sitter i konungsnämnd i Ingå sn i Nyland (FMU, nr 2689). En av dem torde vara identisk med Hans Petersson, som efter 1439 (ÅboSvB, nr 481) avstår sin hustrus väntade arvods i Tavastland till Olof Nilsson eller Tavast (medeltidsätten, jfr R, s. 473, E 8, s. 187 f) på Porkala i Lampis sn i Tavastland mot ett gods i Germundsby i Tenala sn i Västra Nyland (FMU, nr 3001). Densamma har troligen omkring 1455 haft arvsanspråk på en del av Porkala (FMU, nr 3001). Så gott som säkert identifierad uppträder Lepasättens stamfar Hans Petersson från 1461 såsom ovannämnde Olof Tavasts efterträdare som häradshövding i Hollola hd i Tavastland (FMU, nr 3149). Ett vid lands-tinget vid Tavastehus 1481 avgivet vittnesbörd av en Hans Persson, som tidigare, tydligen 1454, varit fogde på Gripsholm, har hänförts till Hans

Petersson till Lepas (FMU, nr 3859; jfr BSH 3, s. LXXVI, not 5; Styffe, Skand. 3:e uppl., s. 293, not 4), men här kan det vara fråga om en medlem av ätten Stiernsköld (Gillingstam i Värmdö skeppslags fornminnesförenings årsbok 1945—1946, s. 21, och i PHT 1947, s. 22, not 2), vilket säkert är fallet med den Hans Persson, som 1483 är med på Gotland vid uppgörelsen mellan Sten Sture den äldre och Ivar Axelsson (Tott) (FMU, nr 3964), ty under brevet därom har funnits ett sigill med Stiernsköld-vapnet enl. Gen 75, f. 530, RA. Hans Petersson innehade utom Lepas säteri i Kulsiala-Tyrväntö kapellförsamling i Tavastland, till vilket han skrevs först 1481 (FMU, nr 3861), även jord i Våno (FMU, nr 3220) och Asikkala (BFH 1, s. 4, 9) snr i samma landskap samt i Ruovesi sn i Övre Satakunda (a. a., s. 5). Hans Petersson nämnes sista gången med visshet 23.3 1481 (FMU, nr 3861); uppgiften om honom som häradshövding i Hollola hd 1486 (BFH 1, s. 80, not) är tvivelaktig; den 13.10 1483 nämnes Arnick (=: Arvid) Olofsson (Assersönernas ätt, Anthoni i Soc. sc. Fenn. Årsb. XXV B, nr 2, s. 21 f) såsom häradshövding där (BFH 1, s. 60; jfr FMU, nr 3978), vilket ämbete denne också 1488 möjligen innehar (FMU, nr 4205, 4206), och 1484 talas det om rår, som tillförne i Hans Perssons tid blivit föremål för fastställelse (BFH 1, s. 25). Vapen: två fågelfötter (HaSig, nr 208; sigillet visserligen fragmentariskt under det genealogiskt avgörande brevet FMU, nr 3860, men fragmentet visar sig vid granskning kunna härröra från samma stamp, som HaSig, nr 208, och Henrik Svärds övriga mågars medverkan i det med detta sigill beseglade bre-

vet FMU, nr 3312, tyder också på identitet med Hans Petersson till Lepas). — Var gift (Gen 38, f. 37 v; Anthoni i Genos 1954, s. 101 f) med *Ragnhild Henriksdotter*, dotter till riksrådet Henrik Svärd (äldre ätten, se denna nedan, tab. 3) och Birgitta Klasdotter (Djäkn, Lydeka-sönernas ätt, se denna ovan, tab. 2). Ragnhild Henriksdotter återfinnes ej med full säkerhet i urkundsmaterialet. Hon torde dock vara identisk med den Ragnhild, som jämte systern Elin före 1456 innehade en skog i Asikkala sn (BFH, 1, s. 96). Att Hans Petersson verkligen var gift med en dotter till Henrik Svärd framgår bland annat av att sonen fick sin mormorsfars namn Klas, men framför allt av att Hans Petersson jämte två andra mågar till Henrik Svärd 1481 säljer Ruohosenmaa i Lemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3860), av sonsonens bördande (FMU, nr 6114) av Niemenpää, som varit Henrik Svärds morgongäva (FMU, nr 1597) och dennes måg Järl Jönssons sätesgård (FMU, nr 3860), samt av sondotterns innehav av Harviala (FMU, nr 6452), som tidigare tillhört Henrik Svärd (FMU, nr 1777 f) och hans änka (FMU, nr 3494, 4662); jfr även ovan i ingressen anförda arkivhistoriska fakta.

Son (med Ragnhild; se ovan och Gen 38, f. 37 v, RA):

Klas Hansson (? 1465—)1498, häradshövding. Se tab. 2.

Tab. 2

Klas Hansson (son av Hans Petersson, tab. 1). Kan möjligen vara identisk med den Klas Hansson, som 1465 och 1466 var fogde i Satakunda (FMU, nr 3275, 3303) och med den man med samma namn, som 1482 sigillerar i Kalvola sn i Tavastland bland »välbördige män» (FMU, nr 3949). Var 1496 häradshövding i Hattula hd i samma landskap (FMU, nr 4662). Ägde Lepas, till vilket han skrevs (FMU, nr 6114). Nämnas som levande sista gången 10.9 1498 (FMU, nr 4801) och dog troligen före 12.3 1503, då Bengt Nilsson var häradshövding i Hattula hd (FMU, nr 4968; Åkerstein anger felaktigt årtalet 1515 för hans sista framträdande). — Var möjligen gift två gånger, tidigare uppenbarligen med en dotter till häradshövdingen i Raseborgs östra hd i Västra Nyland och fogden på Tavastehus Björn Ragvaldsson (stjärnkors), som uppträder 1452 (FMU, nr 2911)—1482 (FMU, nr 3900). Dennes vapen skall nämligen hava förts av Klas Hanssons hustru (Gen 38, f. 37 v, RA), hennes son fick namnet Björn, och denne innehade (se tab. 3) ett av Björn Ragvaldsson 1462 köpt gods Torp i Ingå sn i Nyland (perg 14.2 1462 Stavsundssaml. RA; FMU, nr 3169) liksom jord i Gammalgård i Lampis sn i Tavastland, där han också innehaft jord (FMU, nr 3312, 3510) vartill kommer, att flera brev ur Björn Ragvaldssons

arkiv liksom handlingar med proveniens från Björn Klasson ärvt till DIGS i LUB och Stavsundssamlingen i RA. Björn Ragvaldssons enda kända hustru var enligt Rasmus Ludvigsson (Skoklostersaml. 1, Fol. vol 57, f. 196 v, RA) Elin Eriksdotter (Get), vilket styrkes av att Björn Ragvaldssons dotterson Erik Fleming (jfr Ca, s. 356) tvistade om sin mors moderne i Sverige (G1R 18, s. 439; Erik Flemings jordeb., f. 87, FRA; BFH 3, nr 156) med brodern Ivar och med Erik Gets sondotters svärson (E 3, s. 16; Herrg, s. 123 f) Jöran Knutsson (Svan av Djula). Tydligt kan änka efter Klas Hansson nämnas 1509 en hustru *Karin* till Lepas (FMU, nr 5399). En identifiering av makarna med en Klas Hansson och hans hustru Karin, dotter (Gen 2, s. 115, RA) av Erik »Matsson» i »Casby» och Birgitta Ragvaldsdotter (Fargalt, se s. 32 ovan), torde vara oriktig, eftersom Rasmus Ludvigsson (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 280 v, RA) uppger, att Birgitta Ragvaldsdotters make var den i urkunder belagde (se Gillingstam i SoH 1950, s. 59) Erik Mickelsson (björnlår; jfr ovan s. 17) på Kasby i Lagga sn, Långhundra hd, och att deras dotter Karins make hette Klas Brand på Nämndö; tydligen är hon den Karin Eriksdotter (björnlår), som 1548 och 1555 var gift med Knut Larsson i Västanvik på Nämndö (Herrg, s. 91; jfr även RA perg 23.3 1541).

Barn (FMU, nr 6114, 6452; om sonens modernebörd se ovan).

1. *Björn Klasson*, 1517—1550, riddare och riksråd. Se tab. 3.

Birgitta i Harviala i Våno sn i Tavastland. Ägde även smärre gods i Våno sn (pprsbrev 12 jan. 1553, Stavsundssaml., RA). Var död 5.7 1529 (FMU, nr 6452), då brodern Björn Klasson av Cecilia Matsdotter (halvbock) på Ribby i Västerhaninge sn, Sotholms hd, i Sverige, syster till Birgittas ävenledes avlidne man *Lasse Matsson* och senast 1557 (BFH 3, nr 454) änka efter en Klas Michelsson, inlöser Birgittas morgongäva Borgby i Sibbo sn i Nyland. Lasse Matsson är synbarligen identisk med den likanämnde häradshövdingen i Hattula hd 1514 (FMU, nr 5756)—1520 (FMU, nr 6025).

Tab. 3

Björn Klasson (son av Klas Hansson, tab. 2). Trol. identisk med den »Bero Nicolai de Finlandia», som studerade i Louvain 1517 och Paris 1519 (E. Jørgensen i Personalh. Tidsskr. 8:5, s. 121). Nämnas i Sverige första gången 1523, då han jämte kusinerna Ivar och Erik Fleming (jfr R, s. 117 ff, E 2, s. 734 f, Ca 1, s. 356) vid riksdagen i Strängnäs inkallas i riksrådet (G1R 1, s. 64). Deltar som riksråd i olika rådsmöten och riksdagar (G1R 1, s. 157; 2, s. 110; 4, s. 190, 227,

252; 5, s. 135; 6, s. 170; 7, s. 31), i legation till Novgorod 1524 (ST 4, nr 16) och 1536—1537 (G1R 5, s. 194; ST 4, nr 35). Satt hösten 1542 under Dackefejden jämte flera finländska frälsemän i slottsloven på Stockholms slott (G1R 14, s. 232). Nämnas som häradshövding i Hollola hd i Tavastland 1526 (FMU, nr 6235) och ännu 2.2 1550 (BFH 3, nr 321, 322). Dog före 11.6 1551 (G1R 22, s. 247). Nämnas efter stamgodset Lepas (se t. ex. BFH 3, nr 234 o. 280) men innehade härutöver talrika ärvda, bördade och köpta gods. Godsen, hustruns undantagna, uppräknas vid en inför riksrådet 4.8 1574 försiggången arvs-skiftesjämkning (FRA, vol. 6811, f. 277 f). De voro säterierna Gammelgård (delar) i Lampis sn (arv efter ovan nämnde Björn Ragvaldsson enl. FMU, nr 3312, och köp enl. Harviala kopieb., s. 378, 381, 383, FRA), Niemenpää i Våno sn (bördat 4.7 1523 FMU, nr 6114) och Lepas, alla i Tavastland, samt Tapila i Sagu sn i Egentliga Finland, strögods i Asikkala, Hollola, Lampis (köp 16.2 1544, BFH 3, nr 202), Padasjoki, Tuulois, Hattula, Janakkala (köp, FMU, nr 6491), Rengo, Våno (köp, FMU, nr 6491), Kulsiala, Portas och Rautalampi socknar, allt i Tavastland, samt i Ingå sn (arv och köp, FMU, nr 3169, 3489; BFH 3, nr 176) och i Sibbo sn (köp, FMU, nr 6452) i Nyland samt i Halikko, Lundo, Pöytis (köp enl. BFH, nr 202; arv enl. FRA, vol. 60 c, f. 31), Sagu och Virmo socknar i Egentliga Finland. Vapen: ett halvt lejon i övre fältet av delad sköld (BFH 3, nr 245, bil.). — Var gift med *Karin Jöransdotter*, dotter (Gen 38, f. 21 v, 26 v—27, 30 v, 38; jfr RA perg 7.2 1544) av Jöran Hansson (Stiernsköld, jfr E 7, s. 668) och Ingeborg Siggesdotter (Sparre, jfr E 7, s. 401). Vid arvsfiktet efter fadern 5.8 1544 erhöll hustru Karin gods i Bälänge och Långhundra hd i Uppland (DIGS: släktark. Lillie 3, avskrift av svågern Knut Anderssons (Lillie af Ökna) skiftesbrev, LUB). Levde ännu 4.1 1580 (BFH 5, nr 236) och skrevs då till Harviala gård i Våno sn, som hon innehade till hälften som morgongåva, till hälften förvärvat av henne själv (Harviala kopieb., s. 320, 321, 323, 325 f, FRA). Dog före 30.9 1584 (samma källa, s. 325). — Hustru Karin fick efter mannens död med den från Preussen härstammande, till Finland överflyttade Hans Erthel, vars far adlades i Polen 1555, senast nämnda år (Teitts klagomålsreg., s. 237) en son, den sedermera mycket omtalade Hans Hansson till Monikkala i Janakkala sn i Tavastland (R, s. 101, 536; SoK, s. 192). Denne var tydligen född utom äktenskap, eftersom han 1592 själv förlänades med farfaderns sköldemärke (SoK, s. 192).

Barn (med Karin; FRA, vol. 6811, f. 277; Teitts klagomålsreg., s. 173; Gen 38, f. 37 v—38, RA).

Hans Björnsson, 1549—1572, riddare och ståthållare. Se tab. 4.

En till namnet okänd dotter till fru Karin på Harviala blev 25.9 1547 gift (Stavundssaml. perg 15.8 1550, RA; Teitts klagomålsreg., s. 173) med *Johan Månsson* (Hagasläkten, se Anthoni i Skr. utg. av Hist. samf. i Åbo 5, s. 31 ff) till Brödrtorp i Pojo sn i Nyland. Hon var kanske äldst bland syskonen, ty Johan Månsson är nämnd 1538—1546 (Anthoni, a. a., s. 39 f) och var död före 12.6 1548 (Erik Flemings jordeb., s. 264 f., FRA).

Ingeborg Björnsdotter. Säges vid arvsfiktet efter fadern 1559 ha varit omyndig men var död vid arvsfiktetsjämkningen 1574 (FRA, vol. 6811, f. 277 f). Ingeborg uppgives ha dött ogift (Gen 38, f. 37 v, RA), men förekommer i Finl. silverskattereg. 1571, 3, ed. Roos, s. 31 f, vilket talar för att hon då var änka.

Jöran Björnsson. Återfinnes ej i samtida handlingar, men namnges i Gen 38, f. 37 v, RA, vars uppgifter om de vid arvsfiktet 1559 levande men 1574 döda och icke vid namn nämnda barnen i övrigt synas vara riktiga. Namngivningen efter morfadern gör uppgiften sannolik. Jöran Björnsson torde vara en av de två mellan 1559 och 1574 döda sönerna.

Melker Björnsson. Är tydligen den andre av de söner, som voro »ofwermaga» 1559 men dött senast 1574. Han återfinnes jämte ett antal svenska eller finländska adelsöner bland »vår nådiga Herres drenger» i ett register över hertig Johans hovfolk på Åbo slott, troligen 1562 (BFH 4, nr 44).

Klas Björnsson. Nämnas bland hertigens drängar efter den föregående. Då han var övermaga 1559 (FRA, vol. 6811:277), kan det ej ha varit han, som under benämningen Nicolaus Beronis, finlandus, omtalas i Wittenberg 1550 (Grottenfelt i HArk 17, s. 293). Klas Björnsson sökte och erhöll 1574 vid uppnådd myndig ålder jämkning i det arvsfiktet brodern Hans föranstaltat 1559 (FRA, vol. 6811, f. 277). Begick dråp på en borgares i Viborg tjänare, för vilket han 1567 löses med böter (BFH 4, nr 338). Fällde häradsdom i Hattula sn i Tavastland 1575 (BFH 5, nr 128). Satt i slottsloven i Reval 1576—1577 (RR 15.9 1576 o. 1.7 1577), var död 4.1 1580, då arvsfiktet efter honom ägde rum (BFH 5, nr 236). Innehade vid sin död Gammelgård (delar) i Lampis sn, vartill han kallade sig 16.9 1575 (BFH 5, nr 128) samt strögods i Asikkala, Hattula, Hollola, Lampis, Rautalampi och Tuulois socknar, alla i Tavastland, ävensom i Ingå sn i Västra Nyland.

Karin Björnsdotter. Var synbarligen ogift vid arvsfiktet efter fadern 1559 men blev senast 1571 (Finl. silverskattereg. 1571, 3, ed. Roos, s. 30 o. 32) gift (Gen 38, f 21v, RA) med *Bengt Johans-*

son (Görtzhagen, jfr R, s. 171 ff), nämnd 1561—1591 (R, s. 172) till Hartikkala i Letala sn i Egentliga Finland i hans tidigare gifte; han fick på sin hustrus del vid arvsförfogandet 1574 Tapila i Sagu sn samt landbogs i Halikko, Lundo, Pöytis, Sagu och Virmo socknar i Egentliga Finland samt i Janakkala och Väno socknar i Tavastland (FRA, vol. 6811, f. 277). Hustru Karin dog före arvsförfogandet efter brodern Klas 1580 (BFH 5, nr 236).

Anna Björnsdotter. Erhåller vid arvsförfogandet 1574 Niemenpää i Väno sn jämte strögods i Asikkala, Janakkala, Lampis, Portas, Rautalampi och Väno socknar, alla i Tavastland (FRA, vol. 6811, f. 277). Lovades av modern vid bröllopet äganderätten till Harviala i Väno sn i Tavastland utöver vanlig arvslott, vilket löfte inför nattvardsgivande präster upprepades tre dagar före moderns död (Harviala kopieb., s. 321—325, FRA). — Var gift med slutligen lagmannen i Norrfinland riksrådet *Mats Larsson* (Cruus, jfr E 2, s. 129), som gav henne morgongåva 27.6 1575 (BFH, nr 120) och avled 1606 före 2.7 (RR juni—dec., f. 8, RA). Anna, som skrevs till Harviala (RR juni—dec. 1606, f. 8 v, RA), uppsatte 1618 på sotsängen sitt testamente på Brinkala gård i Kaksakta kapellförsamling i St Karins sn i Egentliga Finland (DIGA 5, s. 20).

Tab. 4

Hans Björnsson (son av Björn Klasson, tab. 3). Föddes trol. omkring 1530 och var den äldste av bröderna (Gen. 38, f. 38, RA). Inskrevs som Johannes Bero de Abo, nobilis, 9.11 1549 (Hark 13, s. 109) vid universitetet i Rostock och 1550 som Johannes Beronis, succus, vid universitetet i Wittenberg (Hark 17, s. 293). Tillhörde senast i januari 1555 Gustav Vasas hov (G1R 25, s. 74 f). Tjänade den närmaste tiden hertig Johan (G1R 27, s. 262). Jämte Erik Spore (jfr R, s. 416) förordnad 9.2 1558 till slottsloven på Nyslott i Gustav Finckes (se denna ätt ovan, tab. 5) frånvaro (G1R 28, s. 617). Blev dubbad till riddare vid Erik XIV:s kröning 13.7 1561 (Tegel, Eric XIV:s hist., s. 36). Tillhörde hertig Johans hov på Åbo slott 1562 (BFH 4, nr 44). Fick av hertigen i november 1561 brev på det hö, som tillhörde häradshövdingetjänsten i Satakunda (BÅH 1: 7, s. 53) och 29.5 1562 fullmakt på tjänsten (BÅH 1: 7, s. 75). Förordnades 14.5 1562 jämte Henrik Klasson (Horn af Kanckas) och kanslern Ezechias Gipfert i legation till Polen (BÅH 1: 7, s. 57). Deltog som hertigens rådgivare i dennes resa till Polen (Blomstedt, Henrik Klauup. Horn, s. 451 ff). Var 1563—1565 löningssherre i Reval (LokF, 4; Schirren, Verz. livl. Gesch.-Qu., nr 1751, 1764, 1799 och s. 184). Utsågs 15.5 1565 till slottsfogde i Reval (BFH 4, nr 194). Lämnade posten samtidigt som svärfadern Henrik Klasson (Horn

trädde tillbaka som ståthållare senhösten 1568 (T. Annerstedt, Det sv. väldet, s. 42 f). Sändes våren 1569 i legation till Polen (HSH 12, s. 171). Förordnades 9.2 1570 (RR) jämte Klas Åkesson (Tott), att bege sig till Reval för att söka bringa slottet åter i svenska händer. Utsågs 9.5 s. å. (RR) jämte Klas Åkesson till kommissarie i Livland för att underhandla med adeln och Revals borgerskap om trohetseden till konungen. Blev 6.6 s. å. (RR) förordnad att jämte Klas Åkesson ha befälet över krigsfolket i Livland. Utänmdes 29.9 1570 (RR) till ståthållare i Reval och det svenska Livland (d. v. s. Estland). Häradshövding i Säxmäki hd i Tavastland 1570 (BFH 4, nr 230). Död genom ett olycksfall i början av 1572 (RR, svar till Klas Åkesson 7.3 1572). Skrevs till Lepas säteri (se t. ex. SRA 1, s. 715, samt BFH 4, nr 337 o. 432) och innehade landbogs i Asikkala, Janakkala, Lampis, Lehijärvi, Rautalampi, Tuulois och Väno sn i Tavastland (Finl. silverskattereg. 1571, 3, s. 30—32, 96, 187 f), i Pöytis sn i Egentliga Finland (FRA, vol. 60 c, f. 31) samt i Bälinge och Långhundra hd i Uppland (FrG 1, s. 108). Vapen: Halvt lejon (Gen 79, f. 31, RA). Litteratur: K. Blomstedt, Hannu Björnipoika Lejon, i Kansallinen elämäkerrasto 3, s. 413 ff. — Var gift med *Karin Henriksdotter*, dotter (Gen 38, f. 22, RA) av riksrådet Henrik Klasson (Horn af Kanckas, jfr R, s. 181 f, E 3, s. 671 f), och Elin Arvidsdotter (Stålmarm, jfr R, s. 445, E 8, s. 1 f). Karin Henriksdotter levde ännu 1594 (K. Blomstedt i Kansallinen elämäkerrasto 3, s. 415).

Barn (Gen 38, f. 25 v, 26 v, 37 v—38, RA):

Sofia Hansdotter. Dog 1654 (R, s. 535) och begravs i Åbo domkyrka (R, s. 259). — Blev efter 1600 men före 1606 (FRA, vol. 4384, f. 28, 98) gift med häradshövdingen i Masko och Pikis härad i Egentliga Finland *Tomas Beurraeus* (jfr R, s. 22, E 1, s. 353 f), som dog 1635 och begravs i Hattula kyrka.

Kerstin Hansdotter. — Var gift med ståthållaren *Gödik Fincke* (yngre ätten, se denna, tab. 6) i hans tredje gifte och blev 23.1 1621 (Joseph Michaëli annot., Biogr.: Wallenius, FRA) omgift med ståthållaren i Narva, lagmannen i Karelens och fältöversten *Axel Kurck* (yngre ätten, jfr R, s. 246 f, E 4, s. 338) i hans senare gifte. Axel Kurck dog 30.5 1630 och begravs i Ulvsby kyrka (jfr Kerstin Hansdotters brev 27.12 1630 till Åke Tott, RA). Kerstin Hansdotter levde ännu 1632.

Elin Hansdotter. — Blev efter 1606 (FRA, vol. 4387, f. 14) gift (Gen 38, f. 38, RA) med ryttmästaren *Otto von Grothusen* (jfr R, s. 157, E 3, s. 176) och begravs 28.2 1616 i Åbo domkyrka (BÅH 1, s. 169). Mannen dog omkring 1650 och begravs i Björneborgs stadskyrka.

Karin Hansdotter. — Var gift med *Evald*

Freytag (von Loringhoven) till Kostifer i Jeglechts sn i Harrien i Estland, ryttmästare och slotsloven på Narva, som uppträder 1572—1586 och var död 1594 (Gen. Handb. d. balt. Rittersch., Livl., 1, s. 432 f). För mannens trogna tjänst erhöll Karin Hansdotter 14.7 1594 för sin och barnens livstid i förläning Uddeva by i S. Marien-Magdalenen sn i Jerwen i Estland

(tyskspråkiga RR, anf. dag, jfr 19.6 1594). Hon var 1595 omgift med *Henrik Ruthe* till Jöggis i Kegels sn i Harrien i Estland, som levde på Kostifer ännu 1603 (Beitr. z. Kunde Est-, Liv- u. Kurl. 7, s. 425). Som änka efter honom levde Karin Hansdotter 1620 (LokF 3, s. 304) och möjligen ännu 1627 (Beitr. z. Kunde Est-, Liv- u. Kurl. 7, s. 425).

Magnus Marinasons ätt (= "Leopard")

Av *Hans Gillingstam*

Denna södermanländska ätts vapen var enligt Bergshammarvapenboken (SAT 2, plansch vid s. 120; vapenboken nu i RA) en sköld, kluven av guld, vari ett rött lejon, och av blått, vari en halv lilja av silver. Rasmus Ludvigsson har samma färger, dock angives den halva liljan varit av guld (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 20 v, 317 v, RA; Rål, Fol. vol. 12, f. 12, 20 v, 174 v, 316 v, KB).

Ehuru av såväl sigillerna som av vapnet i Bergshammarvapenboken klart framgår, att djuret i ättens vapen är vad man redan under medeltiden inom heraldiken kallade lejon (Gillingstam i Herald. Tidsskr. 1962, s. 247 ff) har det av Rasmus Ludvigsson (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 20 v, 169 v, 317 v, RA; Rål, Fol. vol. 12, f. 12, 20 v, 21 v, 168 v, 174 v, 316 v, 331 v, KB) uppfattats naturalistiskt (jfr Wulff i Herald. Tidsskr. 1961, s. 151 ff, jfr 1962, s. 278), trots det att leoparden inom heraldiken vänder huvudet en face och framställs gående på alla fyra benen. Rasmus' uppgift har kommit att gå igen hos äldre författare (Stiernman, Höfd.-m. 1, s. 125; Uggla, Rådslängd 3, s. 27), och ätten har sedan länge kallats »Leopard» (Per; KHK; K. H. Karlsson i NF:s andra uppl. 16, sp. 192; Annerstedt i X 58 d, s. 185—200, UUB). T. o. m. i sigillbeskrivningarna i HiSig och RPB har felet vunnit insteg och därigenom spritts i så gott som hela den moderna litteraturen (annorlunda dock F. U. Wrangel i SAT 2, s. 127, Engström, Bo Jonsson 1, s. 7, och G. Carlsson i PHT 1951, s. 41). Stamfadern Magnus Marinasons metronymikon är anmärkningsvärt och frestar till kombination med Folkungaättens lejonvapen, eftersom Marina under 1200-talet endast kan beläggas som namn på en av konung Valdemar Magnussons döttrar (jfr R. Pipping, Kommentar till Erikskrönikan, s. 300); även Magnus Marinasons förnamn ger ju associationer till Folkungaättens.

Samma vapen fördes även av underlagmannen i Södermanland (DS, nr 5091) Finvid Larsson (HiSig 3: 650), som uppträder 1346 (DS, nr 4076) —1356 (RPB, nr 248 och 277), samt dennes brorsöner Magnus och Lars Filipssöner (RPB, nr 765 och 1084; om den senares ingifte i Aspenäsätten se ovan, s. 13), men de sistnämnda fader Filip Larsson förde en stjärna belagd med lejon (HiSig 3: 617) och farbrodern Anbjörn Larsson, som var kanik i Västerås, kyrkoherde i Leksand och prost i Dalarna, kluven sköld med lejon i det högra och två stolpvis ordnade stjärnor i det vänstra fältet (Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 497, och 1: 2, s. 455). Magnus Marinasons söner Nils, Birger och Lars beseglade 1346 (DS, nr 4076) tillsammans med Anbjörn och Filip Larssöner ett brev åt Finvid Larsson, och Nils Magnusson kallas 1348 (DS, nr 4294) »consanguineus» av Larssönernas systerson Holmger Jonsson (Rörík Birgerssons ätt, se denna nedan, tab. 7); även senare uppträda medlemmar av de båda familjerna tillsammans (DS, nr 4791; RPB, nr 248 och 1084). Däremot kan ingen släktskap eller några förbindelser beläggas med den uppländske frälsemannen Eskil Andersson (Lejonlilja) och hans son riddaren Anders Eskilsson, vilka också förde ett lejon och en halv lilja men med skölden styckad i stället för kluven (HiSig 3: 251, 322 och 520; Anders Eskilsson förde senare i stället ett s. k. leopardiserat lejon utan lilja enl. HiSig 3: 669; om dessa personer se Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 140 och 142—144).

Fragment av Magnus Marinasons (DS, nr 1582) och Birger Magnussons (tab. 3) (DS, nr 2618,

2837, 2857, 3482 och 4442) arkiv voro bevarade ännu på 1600-talet, då de avskrevos i Lars Eriksson Sparres kopieböcker B 14 och B 15, RA, tillsammans med bl. a. från dennes farmor ärvda trollebrev; troligen kommo dessa brev till Birger Trolle d. y:s arkiv, då hans hustru i mitten av 1450-talet ärvde Birger Magnussons forna sätesgård Fållnäs (jfr Sjögren, Trolle, s. 52).

Litteratur: K. A. Karlinder, Rosor eller Rutor (PHT 1922), s. 22; Närkes medeltida urkunder 1, utg. av K. G. Grandinson (1935), s. 20 och 35 f; H. Gilllingstam, Lejon och Leopard, i Heraldisk Tidsskrift 1962, s. 247 ff.

Magnus Marinason

1293—1308

Tab. 1

Finvid Magnusson 1304—1310 Tab. 2	Birger Magnusson 1325, dog 1349—1352 Tab. 3	Håkan Magnusson 1331, dog 1343—46 Tab. 4	Lars Magnusson 1326—1360 Tab. 6
		Magnus Håkansson 1361, dog 1399 Tab. 5	Magnus Larsson Tab. 7
			Jöns Magnusson (1390) 1396—1435 Tab. 8

Tab. 1

Magnus Marinason. Uppträder 1293 (DS, nr 1093)—1308 (DS, nr 1582) och var redan förstnämnda år riddare. Ägde jord i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 1506). Vapen: en klujen sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 163). Tidigare sannolikt gift med en till namnet *okänd* kvinna (se ovan, s. 98) och senast 1304 omgift med *Kristina*, som levde ännu 16.6 1331 (DS, nr 2856) och var dotter av riddaren Birger Håkansson (Hjorthorn, Birger Håkansson's ätt) och Ingeborg Tunadotter (Håkan Tunason's ätt, se ovan, s. 97 f).

Barn (DS, nr 1435, 1557, 2856, 3034, 3802, 4082, 4083, 4085 och 4339, samt DS 5, s. 317, och RA odat. perg, nr 47):

1. *Johan Magnusson.* Blev 4.1 1304 kanik i Uppsala med Simtuna som prebende (DS 5, s. 317; jfr DS, nr 1428). Daterade 1307 i Orléans sitt testamente, vari han kallar sig magister och utväljer grav i dominikanklostret där (DS, nr 1557). Kan icke som levande säkert beläggas senare. Vapen: en klujen sköld med lejon i det högra och halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 168).

1. *Nils Magnusson.* Uppträder tidigast 1307 och var redan då kanik i Strängnäs (DS, nr 1557). Blev 1322 eller 1323 domprost där (DS, nr 2336 och 2385). Dog 13.12 1350 (A 28, s. 12, KB) efter att ha valt gravplats i Strängnäs domkyrka (DS, nr 4082). Ägde jord i Jönåkers (DS, nr 4346), Rönö (DS, nr 2825), Selebo (DS, nr 2924, 4079, 4083 och 4099), Åkers (DS, nr 2542, 2825, 2841, 2924, 3085, 3325, 3388, 3780,

3802, 3886, 3922, 4022, 4082, 4083, 4098 och 4114), Öknebo (Gen 75, f. 126, RA) och Österrekarne (DS, nr 2385, 2476, 3401, 3570, 4079, 4099 och 4294) hd i Södermanland, Färentuna hd i Uppland (odat. perg nr 30, RA), Snevringe hd i Västmanland (DS, nr 4083) samt Vadsbo hd i Västergötland (DS, nr 3401 och 3570). Vapen: en klujen sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 421). — Litteratur: G. Carlsson, Biskopssäte, domkyrka och kloster från äldsta tid till 1563 (Strängnäs stads historia, 1959), s. 467—468.

1. *Ingevald Magnusson.* Uppträder tidigast 1307 (DS, nr 1557). Nämnes från 1323 (DS, nr 2407) som kanik i Strängnäs och innehade där Söra prebende (DS 4, s. 242). Blev efter sin broder Nils' död 1350 domprost där (DS, nr 4716; jfr G. Carlsson i Strängnäs hist., s. 468) men dog redan 20.1 1352 (A 28, s. 1, KB). Ägde jord i Daga (DS, nr 1672, 3092 och 4339), Rönö (DS, nr 2702 och 4339; Gen 75, f. 200 v, 222, 222 v och 408, RA), Selebo (DS, nr 4592; RA odat. perg nr 47), Svartlösa (DS, nr 1672), Åkers (DS, nr 1672) och Öknebo (DS, nr 1672; RA odat. perg nr 47) hd i Södermanland samt Skölstersta hd i Närke (DS, nr 4339; Gen 75, f. 200 v) och Torstuna hd i Uppland (RA odat. perg nr 47). Vapen: en klujen sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 197 och 317).

1. *Finvid Magnusson*, 1304—1310. Se tab. 2.

2. *Birger Magnusson*, 1325—1349, riddare. Se tab. 3.

2. *Håkan Magnusson*, 1331—1343, riddare. Se tab. 4.

2. *Lars Magnusson*, 1326—1360, riddare. Se tab. 6.

? 2. *Dotter*. Gift senast 1331 (DS, nr 2856) med *Törne Törnesson* (Hjorthorn, *Törne Matssons* ätt), som annars endast är känd från *Matts Kettilmundssons* testamente 1326 (DS, nr 2601); jfr *B. Beckman*, *Matts Kättilmundsson* 2, s. 242.

2. *Dotter*. Gift (Karlinder i PHT 1922, s. 15) senast 1344 (DS, nr 3802) med *Nils Jonsson* (Rävelstaätten), som levde ännu 1351 och då uppges vara riksråd i ett brev (DS, nr 5263), som emellertid i flera fall visat sig icke vara vittnesgillt i fråga om riksrådstitlar (Engström, *Bo Jonsson* 1, s. 31, not 78; ovan, s. 12, 92 och 100).

Tab. 2

Finvid Magnusson (son av *Magnus Marina-son*, tab. 1). Uppträder 1304 (DS, nr 1435)—1310 (DS, nr 1672). Ägde jord i Daga, Svartlösa, Åkers och Öknebo hd i Södermanland (DS, nr 1672). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3:198). Då sonen torde ha varit halvbroder (RPB, nr 918 och 1084; SD, nr 1745) till *Ragvald Magnusson* (*Håkan Tunasons* ätt), gifte *Finvid Magnussons* änka tydligen om sig med dennes fader (se ovan s. 98) *Magnus Ragvaldsson*, som uppträder 1325 (DS, nr 2507)—1338 (DS, nr 3359), och om den *Märeslev*, som 1330 (DS, nr 2798) fick morgongåva av *Magnus Ragvaldsson*, var *Ragvald Magnussons* moder, var hon alltså *Finvid Magnussons* änka.

Son (DS, nr 4083; RA odat. perg nr 47; om dennes modernebörd se ovan):

Magnus Finvidsson. Uppträder tidigast 1344 (DS, nr 3802). Nämnes såsom lagman i Södermanland (jfr LagS 1, s. 97) 1367 (RPB, nr 792)—1378 (RPB, nr 1353) och såsom häradshövding i Österrekarne hd 1371 (RPB, nr 980; jfr LagS 1, s. 116). Dog 1378 eller 1379 (RPB, nr 1353 och 1465). Ägde jord i Åkers och Öknebo hd i Södermanland (RPB, nr 1084; SD, nr 1745) samt *Snevringe* hd i Västmanland (DS, nr 4083). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3:656). — Var 6.6 1374 gift med *Margareta* (latinisering?) *Knutsdotter* (RPB, nr 1084), vilken, såsom *A. F. Liljeholm* påpekat, möjligen är identisk med den 1357 eller 1358 avlidne (*Gillingstam*, Ätt. Ox. o. V., s. 48) riddaren *Halsten Peterssons* (*Halsten Peterssons* ätt) senast 1385 (RPB, nr 2074) avlidna änka *Märta* (obs. namnformen sammanhänger med att hon blott nämnes i svenska brev) *Knutsdotter* (Tre rosor, jfr SoK, s. 104), ty denna testamenterade jord till *Strängnäs domkyrka* (RPB, nr 2074), ehuru *Halsten Petersson* endast kan visas ha ägt jord i Götaland (*Gillingstam*, a. a., s. 47). I så

fall var hon dotter till sedermera västgötalagmannen *Knut Jonssons* (Tre rosor) 1432 (VFT 1: 2, s. 45) nämnda farmor *Kristina Bengtsdotter* (*Bengt Hafridssons* ätt, se denna ovan, tab. 2) i äktenskap med en annars icke känd riddare *Knut* (jfr DS, nr 4039) av ätten *Tre rosor* (jfr SoK, s. 104).

Tab. 3

Birger Magnusson (son av *Magnus Marina-son*, tab. 1). Uppträder tidigast 1325 (DS, nr 2534). Blev riddare något av åren 1340—1343 (*Löfqvist*, Om riddarv., s. 248). Dog något av åren 1349 (DS, nr 4442)—1352 (DS, nr 4791), troligen i konung *Magnus'* ryska krig, eftersom han uppges ha svultit ihjäl i Ryssland (X 1, f. 81, UUB; Gen 41, f. 8 v och 184, RA). Hans sätesgård var *Fällnäs* i Sorunda sn i Sotholms hd i Södermanland (DS, nr 4791; jfr DS, nr 4083). Ägde i övrigt jord i *Hölebo* (DS, nr 2857), *Selebo* (DS, nr 4055), *Sotholms* (DS, nr 2618 och 2857), *Svartlösa* (DS, nr 2857) och *Öknebo* (DS, nr 2618 och 2857) hd i Södermanland, *Sjuhundra* och *Trögds* hd i Uppland (DS, nr 2856) samt i *Lödöse* i Västergötland (DS, nr 3482). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 449). — Gift (påpekande av *A. F. Liljeholm*) senast 1325 (DS, nr 2534; jfr DS, nr 3130) med en dotter till riksrådet *Ulf Holmgersson* (*Ama*; se denna ätt ovan, tab. 2), troligen (med hänsyn till *Birger Magnussons* sena uppdykande i källmaterialet) i dennes senare äktenskap med *Birger jarls* dotterdotter *Elena* (jfr DS, nr 784, med DS, nr 749 och 800). Hon är tydligen den *Birger Magnussons* hustru, vilken nämnes som levande 1326 (DS, nr 2601). Omgift senast 1334 (DS, nr 3034) med *Katarina Olofsdotter*, som levde ännu 1352 (DS, nr 4791), och vars börd ej är känd (se *Gillingstam*, Ätt. Ox. o. V., s. 86).

Barn (DS, nr 4055, 4083 och 4791; RPB, nr 248, 451; *Katarinas*, *Mats'* och *Magnus'* modernebörd är ej känd; jfr dock nedan):

? *Katarina Birgersdotter*. Levde ogift 1346 (DS, nr 4055).

? 2. *Dotter*. Nämnes i brev från åren 1346—1350 (DS, nr 4083) såsom *Katarina Olofsdotters* dotter, utan att det uppges, om hon även är *Birger Magnussons*. Möjligen identisk med *Katarina Birgersdotter* och med den dotter till *Birger Magnusson*, som uppträder i ett brev från tiden 1350—1352 (RA odat. perg nr 47).

Mats Birgersson. Uppträder i ett odat. brev från tiden 1350—1352 (RA odat. perg nr 47) och i daterade brev 1352 (DS, nr 4791)—1356 (RPB, nr 248). Ägde jord i *Västerrekarne* och *Österrekarne* hd i Södermanland (RPB, nr 248). Vapen:

en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (RA perg 20.2 1352). Var 1356 gift med en *Kristina* (RPB, nr 248).

Magnus Birgersson. Uppträder i ett odat. brev från tiden 1350—1352 (RA odat. perg nr 47) och i daterat brev 1360 (RPB, nr 451). Uppges av Rasmus Ludvigsson ha varit gift med *Elin Gregersdotter*, dotter av riddaren Gregers Styrbjörnsson (Styrbjörnssonernas ätt) och omgift med den 1380 avlidne Magnus Porse och möjligen ytterligare en gång (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 85 m. not 471; jfr s. 82). Elin levde ännu 1387 (RPB, nr 2331). Det kan ej bevisas, att hon var dotter till Gregers Styrbjörnssons enda kända hustru (RPB, nr 870) Katarina Bengtsdotter (huvud; jfr ovan, s. 13).

Tab. 4

Håkan Magnusson (son av Magnus Marina-son, tab. 1). Uppträder tidigast 1331 (DS, nr 2856). Blev riddare något av åren 1336 (DS, nr 3232 och 3238)—1343 (DS, nr 3732). Dog något av åren 1343 (DS, nr 3732)—1346 (DS, nr 4085). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 436 och 556). — Var gift 23.8 1334 (DS, nr 2755; jfr noten vid DS, nr 3081) med *Kristina Arvidsdotter*, som redan då (DS, nr 3080) bar frutitel och alltså var änka efter en riddare. Hon var dotter av hertigarna Eriks och Valdemars råd, riddaren Arvid Gustavsson (Sparre av Vik, se denna ätt nedan, tab. 1) i äktenskap med Ramborg Israelsdotter (And, jfr ovan, s. 86), vilket framgår av jordinnehav i Sätra i Upplands-Näs sn, Ulleråkers hd, Uppland (DS, nr 1757, 2012, 2755, 3081 och 3232). Blev omgift (DS, nr 4083) med *Birgitta Finvidsdotter*, som var dotter av riksrådet och riddaren Finvid Nilsson (Frössviksätten, se ovan, s. 48 f) i äktenskap med Kristina Magnusdotter (Folkungaättens oäkta gren, se ovan, s. 43), ingick i S:ta Klara kloster i Stockholm 1361, nämnes som abbedissa där 1364—1366 och levde ännu 1378 (ovan, s. 49).

Barn (DS, nr 4083, 4567; Nordberg, S. Clare m., s. 46, 79 och 83; SStadsB 1: 1, s. 444):

1. *Arvid Håkansson*. Uppträder 1346 (DS, nr 4082)—1350 (DS, nr 4567). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (HiSig 3: 618).

? 2. *Dotter*. Nämnes i odat. brev från åren 1346—1350 (DS, nr 4083) och 1350—1352 (RA odat. perg nr 47) såsom Birgitta Finvidsdotters dotter, utan att det uppges, om hon även är Håkan Magnussons.

2. *Magnus Håkansson*, 1361, dog 1399, riddare. Se tab. 5.

Tab. 5

Magnus Håkansson (son av Håkan Magnusson, tab. 4). Uppträder tidigast i ett odat. brev från tiden 1350—1352 (RA odat. perg nr 47). Blev riddare något av åren 1364 (Nordberg, a. a., s. 79)—1365 (RPB, nr 671). Tillhörde 1398 konung Eriks unionsråd (Suhm, Hist. af Danm. 14, s. 650; jfr G. Carlsson i PHT 1951, s. 5, not 9). Dog mellan 21.3 (RPB, nr 2966) och 10.9 (B 16, f. 60, RA) 1399. Ägde jord i Hagunda, Trögds och Ulleråkers hd (RPB, nr 2964—2966) samt Åkers skplg (VFT 2: 8—9, s. 155) i Uppland, Selebo (DS, nr 4083) och Sotholms (RPB, nr 671; Nordberg, a. a., s. 46 f) hd i Södermanland samt Vista hd i Småland (B 16, f. 60, RA). Vapen: en kliven sköld med ett lejon i det högra och en halv lilja i det vänstra fältet (RA perg 12.2 1380). — Gift (se ovan, s. 101 f) senast 1383 med *Margareta*, som levde ännu 1399 samt var dotter till riddaren Lidinvarld Haraldsson (Lidinvarld Haraldssons ätt) i äktenskap med Katarina Magnusdotter (Bengt Bossons ätt, se denna ovan, tab. 3).

Döttrar (RPB, nr 2966; åtminstone dottern Kristina var född i angivet äktenskap enl. ovan, s. 101; uppgiften om dottern Birgitta är en kombination av A. F. Liljeholm):

? *Birgitta*. Dog senast 1390 och var trolovad (K. H. Karlsson i PHT 1898—1899, s. 21 f; påpekande av A. F. Liljeholm) med riddaren, sedermera lagmannen i Östergötland och riksrådet Ivar Nilsson (Ivar Nilssons ätt, se ovan, s. 66), som blev gift kort efter 13.12 1390, då påvlig dispens erhöles, med Margareta Tordsdotter (Bonde, jfr E 1, s. 512).

Märta. Uppträder 1399 (RPB, nr 2966). Tro- ligen identisk med lagmannen *Nils Erengislasons* (Hammerståätten, jfr SoK, s. 92) hustru med detta namn, som dog senast 1423, varefter denne, som dog 1440, gifte om sig med Katarina Knutsdotter (Grip, äldre ätten); se Bendix i PHT 1956, s. 139 ff.

Kristina. Uppträder 1399 (RPB, nr 2966)—1435 (SFSS 46, s. 340). Gift (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 24) senast 1399 (B 16, f. 60, RA) med riddaren, riksrådet och lagmannen i Närke *Bengt Stensson* (Natt och Dag, jfr E 5, s. 389), som efter hennes död gifte om sig med Anna Andersdotter (tre rutor; RA perg 21.12 1451) och dog 1450 eller 1451 (ST 3, s. 239; RA perg 21.12 1451). Kristinas son, det såsom Engelbrekts mördare bekanta riksrådet Magnus Bengtsson (Natt och Dag, jfr E 5, s. 389), förde sin möderneätts vapen (Rosman, Bj.-Säby 1, s. 321; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 113, not 630).

Tab. 6

Lars Magnusson (son av Magnus Marina-son, tab. 1). Uppträder tidigast 1326 (DS, nr

2601). Blev riddare 1335 eller 1336 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248), troligen vid konung Magnus' kröning 21.7 1336 (Löfqvist, a. a., s. 259). Levde ännu 1360 (RPB, nr 447, 451, 453, 467 och 1817) och omtalas såsom död först 1374, varvid uppgives, att han slutligen blivit munk i Eskilstuna johanniterkloster (RPB, nr 1115). Enligt dess nekrologium var hans dödsdag 30.3 (NTBB 1929, s. 9 och 18). Bodde 1353 på Berg i Älgå sn i Jösse hd i Värmland (DS, nr 4915) och ägde i övrigt jord i detta (DS, nr 3259), Kils (NMU, s. 36, not 1), Visnums (DS, nr 2692 och 3033) och Älvdals (NMU, s. 36, not 1) hd i Värmland, Barne (DS, nr 4791, 4792, 4861 och 4926), Kinne (RPB, nr 1814) och Vadsbo (Sjögren i PHT 1949, s. 16) hd i Västergötland, i Närke (DS, nr 3259), i Västerrekarne (DS, nr 2692; RPB, nr 248) och Österrekarne (RPB, nr 248, 447 och 451) hd i Södermanland samt i Trögds hd i Uppland (DS, nr 4988; RPB, nr 447 och 451). — Gift senast 1329 (DS, nr 2692) med en till namnet *okänd* kvinna. — Gav 19.6 1346 (tydligt ej vid bröllopet, eftersom de hade gift eller åtminstone trolovad dotter redan 1352) morgongåva till *Katarina Petersdotter* (DS, nr 4085), som i tidigare äktenskap med Erengisl Torkelsson (Barun; Liljeholm i PHT 1956, s. 133; obs. ej riddare enl. DS, nr 4605), blivit moder (RPB, nr 1115) till Torkel Erengislason eller Torkel Barun och Knut Erengislason. Hon var alltså dotter till deras mormor (Klingspor o. Schlegel, Engsö, s. XVII; Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 82, not 434) fru Estrid av Helgamo i äktenskap med riddaren Peter Porse (K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 87 och 91; Mohlin i PHT 1957, s. 65).

Barn (DS, nr 4083; NMU, s. 36, not 3; RPB, nr 451; K. H. Karlsson i VFT 2: 8—9, s. 179; Ingeborgs, Mats' och Magnus' modernebörd är ej känd):

Ingeborg. Nämnad i ett brev från åren 1350—1352 (RA odat. perg nr 47). Troligen identisk med den Ingeborg, som i ett brev från åren 1346—1350 (DS, nr 4083) uppträder bland Lars Magnussons broder Nils Magnussons arvingar och då var gift med *Ulf Nilsson* (sparre över lilja), vilken vid tre tillfällen under åren 1352—1360 förekommer i brev om Lars Magnussons godstransaktioner (DS, nr 4791 och 4861; RPB, nr 451) och levde ännu 1378 (HH 4, s. 340). Av honom fick hon jord i Västbo hd i morgongåva (HH 16: 1, s. 211, not 651). Senare gifte hon om sig med *Arvid Ribbing* (HH 16: 1, s. 211, not 651; jfr Erslev i Personalhist. Tidsskr. 3, s. 7, Härenstam, s. 51 och 398, samt E 6, s. 287).

Mats (Larsson). Uppträder endast 1360 (RPB, nr 451).

Dotter. Nämnad i odat. brev från åren 1346—1350 (DS, nr 4083) och 1350—1352 (RA odat. perg nr 47). — Gift — åtminstone trolovad senast 1352 (DS, nr 4861) — med *Gudserk Karlsson* (sjöblad; jfr HiSig 3: 150 och 478), vars dotter Estrid, Heneka Bekmans hustru, var en av Peter Porses ättlingar (Liljeholm i PHT 1955, s. 134).

? *Magnus Larsson*. Se tab. 7.

Tab. 7

Magnus Larsson (? son av Lars Magnusson, tab. 6). Endast känd som mellanled mellan fadern och sonen Jöns (K. H. Karlsson i VFT 2: 8—9, s. 179; obs. även Säbys i Berga sn, Vadsbo hd, historia enl. VFT 2: 8—9, s. 140, och B 16, f. 37, RA).

Söner (K. H. Karlsson i VFT 2: 8—9, s. 179; SD, nr 449):

Bengt. Död senast 1404 (SD, nr 449).

Ragvald. Död senast 1404 (SD, nr 449).

Jöns Magnusson, 1390—1435, riddare. Se tab. 8.

Tab. 8

Jöns Magnusson (son av Magnus Larsson, tab. 7). Är möjligen den Jöns Magnusson, som uppträder redan 1390 (RPB, nr 2464). Var riddare 1396 (ST 2, s. 662). Levde ännu 1435 och var då häradshövding i Dalsland (SMR, nr 200; jfr LagS 1, s. 234). Hans sätesgård var troligen Tun i Tuns sn i Åse hd i Västergötland (Styffe, Skand., 3:e upplag., s. 151, not 1; jfr Sjögren, Posse, s. 40 f). Ägde i övrigt jord i Laske (SD, nr 2783), Vadsbo (SD, nr 449; B 16, f. 37, RA) och Vilske (SD, nr 2479) hd i Västergötland. Vapen: en kluven sköld med en halv lilja i det högra och ett lejon i det vänstra fältet (RA perg 3.5 1409). — Var 1404 gift med *Gesa* (SD, nr 449) *Nilsson* (K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 6; Sjögren, Posse, s. 41), som troligen var av dansk börd (Sjögren, Posse, s. 42).

Dotter i angivet äktenskap (K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 6):

Dotter. Var 1422 (B 16, f. 37, RA) gift med riksrådet och västgötalagmannen *Knut Jonsson* (Tre rosor), som levde ännu 1438 (FMU, nr 2265; SMR, nr 677) och efter hustruns död gifte om sig med Agnes Alfsdatter (Bolt; jfr SoK, s. 104, H. Sollied i Norsk Slektshist. Tidsskr. 7, s. 61, 63, och Haber, Norsk adel, s. 94 f).

Malstaätten

Av Hans Gillingstam

Denna ätt, som kommit att benämnas efter sitt stamgods (jfr Brilioth, Sv. kyrka, s. 30, not 1) Malsta i Malsta sn i Lyhundra hd i Uppland, förde enligt Bergshammarvapenboken (RA; SAT 2, plansch mellan s. 120 och 121) i vapnet en kluven sköld med högra fältet rött och det vänstra tre gånger styckat av silver och blått. Bergshammarvapenbokens bild återger (jfr G. Carlsson i PHT 1951, s. 40 ff) ättens siste medlems, Kettil Johanssons, vapen. Såsom framgår av nedanstående redovisning av sigillmaterialet, var det emellertid endast denne och hans farfar Gregers Johansson, som förde exakt det i vapenboken återgivna vapnet. Mellanledet Johan Gregerssons och hans broder ärkebiskop Birger Gregerssons sigill visa sålunda i stället en kluven sköld med *högra fältet fem gånger ginstyckat*.

Ätten synes ursprungligen ha tillhört det uppländska lägrälset men kom så småningom att tillhöra högrälset tack vare de båda märkliga prelater, som utgingo ur densamma, biskop Tomas i Växjö och hans brorson, den ovannämnde ärkebiskopen. Såväl på svärds- som på spinnsidan tycks den ha utlocknat före 1300-talets slut.

Fragment av dess arkiv ha över Johan Gregerssons dotters avkomlingar kommit att bli bevarade, dels i original, dels i regest (K. H. Karlsson i VFT 2: 8—9, s. 182; Sjödin i MRA 1943, s. 56; jfr Gillingstam i Archivist. et mediævist. Ernesto Nygrens oblata, s. 160).

Samma vapen som Gregers Johansson och Kettil Johansson förde den 1289 avlidne ärkebiskopen Magnus Bossons broder, riksrådet Bengt Bosson (HiSig 3: 55, 128 och 356), dennes son riksrådet Magnus Bengtsson (HiSig 3: 415), båda ovan behandlade under rubriken Bengt Bossons ätt, tab. 2 och 3, den 1355 uppträdande härads hövdingen i Ulleråkers hd i Uppland Nils Jarlason (DS, nr 5100) och en något senare likaledes i Uppland uppträdande Magnus Anundsson (RPB, nr 946) samt dennes brorson Nils Gregersson (SD, nr 904), men släktskap eller ens kontakt mellan dessa personer och Malstaätten har ej kunnat beläggas.

Litteratur: K. H. Karlsson, Slakten Tre rosors godsarkiv, i VFT 2: 8—9 (1908), s. 182; B. Hildebrand, Malstaätten, i SMoK 5 (1949), s. 223.

Tab. 1

Johan i Malsta. Uppträder 1298 (DS, nr 1237)—1317 (DS, nr 2085).

Barn (hemort och patronymikon; att de voro syskon framgår av DS, nr 2501, 3878 och 4805, samt RPB, nr 1227):

Gregers Johansson, 1314—1325. Se tab. 2.

Tomas Johansson av Malsta (AC 1, nr 745; HiSig 2: 190). Uppträder tidigast 1325 och var redan då magister men studerade ännu i Paris (DS, nr 2501). Blev 26.9 1329 genom påvlig provision kyrkoherde i Skepptuna sn, Seminghundra hd i Uppland (AC 1, nr 745). Blev 28.5 1332 genom påvlig provision kanik i Strängnäs, ehuru han redan var kanik i Uppsala och kyrkoherde i Skepptuna (Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 357). Såsom kanik i Uppsala innehade han först Heliga Trefaldighets prebende efter en Johannes (DS 5, s. 131), som levde ännu 1333 (DS, nr 2982), men fick omkr. 1335 (DS, nr 3107; jfr DS, nr 3396, 3439 och 3902, samt Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 421) Simtuna prebende (DS 5, s. 317). Biskop Bo i Växjö anhöll om hans förordnande såsom sin koadjutor

1341 (DS, nr 3589). Valdes något av åren 1343 (DS, nr 3746)—1344 (DS, nr 3849) till dennes efterträdare som biskop i Växjö. Dog 1375 eller 1376 (Brilioth, Sv. kyrka, s. 83). Litteratur: R. Steffen, Den heliga Birgittas uppenbarelser (1909), s. 32—35 och 312 f; Y. Brilioth, Sv. kyrka, Kungadöme och påvemakt 1363—1414 (passim); S. Engström, Bo Jonsson 1 (passim); Y. Brilioth, Den senare medeltiden, i Sv. kyrkans hist. 2 (passim); L.-O. Larsson, Det medeltida Varend (passim).

Katarina Johansdotter. Var 1376 död utan bröstarvingar (RPB, nr 1227).

Tab. 2

Gregers Johansson (son av Johan i Malsta, tab. 1). Uppträder 1314 (DS, nr 1975)—1325 (DS, nr 2501). Var död 1345 (DS, nr 3878). Vapen: en kluven sköld med vänstra fältet tre gånger styckat (HiSig 3: 337). — Troligen gift (påpekande av A. F. Liljeholm med anledning av DS, nr 4604, samt sonen Birgers förnamn) med en *syster* till Gustav Birgersson (Sparre av Hjulsta och Ängsö, se denna ätt nedan, tab. 1).

Barn (DS, nr 5105; RPB, nr 1227; B 15, f. 274 v, RA) i angivet äktenskap (DS, nr 4604):

Inga Gregersdotter (B 15, f. 274 v, RA). Uppträder möjligen redan 1317 (DS, nr 2085). Levde ännu 1355 (DS, nr 5105). Ägde jord i Bälinge och Lyhundra hd samt Bro och Vätö skplg (DS, nr 5105). Fick 18.1 1337 (DS, nr 3276) jord i Snevringe hd i Västmanland såsom morgongåva av *Guttorm Toresson* (kluken sköld), som levde ännu 28.7 1365 och då var härads-hövding i Bro skplg (Sävstaholmssaml. perg, RA; jfr LagS 1. s. 28).

Birger Gregersson. Föddes omkr. 1327 (Brilioth, Sv. kyrka, s. 59). Blev 24.11 1342 genom påvlig provision kanik i Strängnäs (Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 359). Var såsom sådan även kyrkoherde i Österhaninge sn, Sotholms hd i Södermanland (RPB, nr 1754). Utnämndes 13.3 1356 av påven till domprost i Uppsala och var då baccalaureus in legibus (AC 1, nr 520). Nämnas 1364—1366 såsom konung Albrekts kansler (AC 1, nr 689; RPB, nr 654 och 726) och 1365 (RPB, nr 654) såsom riksråd. Valdes till ärkebiskop i Uppsala 6.11 1366 (Spegel, Skrifvel. Bewis, s. 21 ff). Stadfästes av påven 23.7 1367 och invigdes 25.7 1367 samt dog 11.3 1383 (SRS 3: 2, s. 101). Ägde jord i Bro och Vätö skplg samt Färentuna, Lyhundra, Långhundra, Trögds, Ulleråkers och Vallentuna hd i Uppland (RPB, nr 1227 och 1347). Vapen: en kluken sköld med högra fältet fem gånger ginstyckat (HiSig 3: 686). Litteratur: S. Engström, *Birger Gregersson* i SLB 4 (1924), s. 424—427; Y. Brilioth, Sv. kyrka, kungadöme och påvemakt 1363—1414 (1925), särskilt s. 59—99; Engström, *Bo Jonsson 1* (1935, passim); Y. Brilioth, Den senare medeltiden 1274—1521 (Sv. kyrkans hist. 2, 1941), särskilt s. 262 ff; C.-G. Undhagen, *Birger Gregerssons Birgitta-officium* (SFSS, andra serien 6), s. 10 ff; Herman Schück, *Kansler och capella regis under folkungatiden*, i HT 1963, s. 180 f.

Johan Gregersson, (1317—)1350—1357. Se tab 3.

Tab. 3

Johan Gregersson (son av Gregers Johans-

son, tab. 2). Uppträder möjligen redan 1317 (DS, nr 2085) men säkert 1350 (DS, nr 4604)—1357 (RPB, nr 311). Var död 1368 (RPB, nr 834). Hans sätesgård var Malsta (DS, nr 4805). Ägde i övrigt jord i Lyhundra hd (DS, nr 4805 och 5143) samt Bro och Vätö och Frötuna och Länna skplg (DS, nr 5143). Vapen: en kluken sköld med högra fältet fem gånger ginstyckat (HiSig 3: 687). — Gav 23.4 1352 morgongåva till sin hustru *Sigröd Kettildsdotter* (DS, nr 4805), som levde ännu 1368 och då ägde jord i Lysings hd i Östergötland (RPB, nr 834) samt var dotter (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 148, not 174) av riddaren Kettil Ragvaldsson, även kallad Kettil Puke (se denna ätt nedan, tab. 2), ovisst i vilket äktenskap.

Barn i angivet äktenskap (RPB, nr 834, 1227 och 1658):

Dotter. Gift senast 1368 (RPB, nr 834) med *Uddorm Petersson* (Rakeredsätten), som uppträder 1348 (DS, nr 4331)—1377 (RPB, nr 1302). Jfr K. H. Karlsson i VFT 2: 8—9, s. 182.

Kettil Johansson. Uppträder tidigast 1376 (RPB nr 1227). Nämnas såsom riddare och härads-hövding (jfr LagS 1, s. 305) i Bråbo hd i Östergötland från 23.6 1380 (Grytgöls bruks ark. perg, dep. i Tekn. mus.) och innehade sistnämnda ämbete ännu 3.6 1385 (avskr. i Risinge kyrkoark., VLA). Levde ännu 1386 (RPB, nr 2193; Das Rostocker Weinbuch 1382—1391, s. 34). Fick senast 1390 en efterträdare i härads-hövdingeämbetet (LagS 1, s. 305) och var död 1395 (RPB, nr 2783). Ägde jord i Lyhundra, Långhundra, Ulleråkers och Vallentuna hd samt Bro och Vätö och Frötuna och Länna skplg (RPB, nr 1227, 1347 och 1774; SD, nr 1156). Vapen: en kluken sköld med högra fältet rött och det vänstra fältet tre gånger styckat av silver och blått (RA perg 27.10 1376; SAT 2, plansch mellan s. 120 och 121). — Hans hustru *Kristina Finvidsdotter*, som dog senast 1392, var dotter av riksrådet Finvid Finvidsson (Frössviksätten, ovan, s. 49) i äktenskap med Katarina Magnusdotter (Aspenäsätten, ovan, s. 12).

Puke

Av Hans Gillingstam

Denna huvudsakligen till Östergötland knutna ätts vapen, en uppvänd vinge (ibland, tydligen efter ätten, kallad »pukehorn») hade tidigare förts av stamfadern Ragvald Pukes svågrar, tioräds-lag-

männen Folke och Magnus Karlssöner (Lejonbalk), av vilka den senare dock några år innan vapnet kan beläggas som Ragvald Pukes upptog sin faders lejonbalksvapen (se artikeln Lejonbalk ovan). Pukevapnets tinkturer äro okända (det på Stockholms gråbrödraklosters medeltida antependium i färg avbildade vapen, som B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 520, anser vara ätten Pukes, visar en nedvänd vinge och torde i stället ha tillhört en medlem av den skånska ätten Krognos (DAA 1893, s. 270).

Ätten torde ha utdött på svärdssidan 1396, på spinnsidan omkr. 1420. Oriktig är nämligen B. Hildebrands tydligen på KHK, RHA, återgående uppgift i SMoK 6, s. 177, att till densamma hörde en i början av 1400-talet uppträdande Karl Holmgerrson. Av RA perg 24.6 1409 (jfr DS, nr 4905) framgår nämligen, att denne var son till en Holger Åkason, och hans vapen, som är känt genom detta brev samt sigillteckningar i B 15, f. 95 v, 96 och 105 v, RA, visar icke pukevapnet utan en nedvänd vinge, det vapen, som fördes av den skånska ätten Krognos, i vilken namnet Holger också förekom (jfr PASig nr 140, 564, 744 och 786); även det i Sverige under medeltiden ovanliga namnet Åke tyder på skånsk härstamning.

Ända till mitten av 1400-talet fortlevde emellertid namnet Puke hos vissa medlemmar av en på mödernet från den äldre ätten Puke härstammande gren av ätten Bonde (E 1, s. 514). Namnet bars även av den bekante upprorsledaren Erik Puke (död 1437) av Rossviksätten, vars släktskap med den äldre ätten Puke dock icke var av sådan art, att han härstammade från den; hans farmor synes ha varit systerdotter till marsken Erik Kettilsson Pukes mor. Tydligen var upprorsledaren uppkallad efter marsken i fråga om såväl förnamn som tillnamn (jfr andra exempel hos Ahnlund i HT 1945, s. 350 f och Setterkrans i Antroponymica Suecana 2, s. 106). Samtidigt levde i Östergötland en storbondesläkt med namnet Puke, av vilken en medlem likaledes hette Erik (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 62, not 139).

Litteratur: K. H. Karlsson, Puke, i NF:s andra uppl. 22 (1915), sp. 572; B. Hildebrand, Puke, i SMoK 6 (1949), s. 177; H. Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden (1952), s. 146—150.

Ragvald Puke

1286—1308

Tab. 1

Kettil Ragvaldsson el. Puke

1310—1336

Tab. 2

? Folke Puke

dog senast 1343

Tab. 4

Erik Kettilsson el. Puke

1361, dog 1396

Tab. 3

Tab. 1

Ragvald Puke. Uppträder tidigast säkert 1297 och var då riddare (DS, nr 1195; för datering av DS, nr 889, se K. H. Karlsson i Svenska ättartal 6, s. 87 not 1). Nämnas 1308 som hertig Eriks råd i ett brev (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 322), vars äkthet dock med rätta betvivlats (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 144). Uppträder ej som levande senare än detta år (DS, nr 1577). Vapen: en uppvänd vinge (Hadorphs st. kopieb. E 80, maskinfol. 258 v, VHAA:s dep. i RA; Gen 75, f. 29, RA). — Gift med *Katarina* (Mohlin, Kristoffer II, s. 382, not 23; SRS 2:1, s. 304 f), dotter (DS, nr 889 och 901) av lagmannen i Tiohärad Karl Ingeborgason (Lejonbalk, se denna ätt ovan, tab. 1) i äktenskap (Liljeholm i GT 1953, s. 104 och

106) med Ulfhild Sigtryggsdotter (Boberg, jfr s. 24 ovan). Fru Katarina levde ännu 9.1 1319 (UUB perg), bodde i Kosjöhult i Simonstorps sn, Bråbo hd i Östergötland (DS, nr 4970; jfr UUB perg 9.1 1319) och ägde jord i Västra hd i Småland (DS, nr 901; UUB perg 9.1 1319).

B a r n (släktnamn, patronymika, vapen; DS, nr 3252; ovan s. 53 och 62; sönerna Filip, Folke och Holmger torde vara födda i angivet äktenskap, eftersom samma namn burits av Katarina Karlsdotters tidigt avlidna bröder; dotterdottern Hafrid Glysingsdotters förnamn visar enl. Liljeholm i GT 1953, s. 104 och 106, att även hennes mor var född i angivet äktenskap; intet tyder på att de övriga barnen hade annan modernebörd):

Dotter, gift med en medlem av ätten *Glysing*

(s. 53 ff ovan), tydligen i dennes andra äkten-
skap, och med honom moder till riksrådet Kettil
Glysing, ofta kallat Puke Glysing; hennes man
var troligen den ende enligt nu kända urkunder
då i Sverige uppträdande ättemedlemmen, rid-
daren *Henrik Glysing*, som uppträder som levan-
de 1295—1324 (se s. 53 ovan).

Kettil Ragvaldsson eller *Kettil Puke*, 1310—
1336, riddare. Se tab. 2.

Filip Ragvaldsson, 1332 kallad *Filip Puke*
(Herman Schück i HT 1963, s. 169, not 165).
Uppträder från 1312 (DS, nr 1851) som kanik i
Linköping och innehade där Petri martyris
(Skrukeby) prebende (DS, nr 1891, 1900, 1912,
1915, 1917 och 1923; jfr Nygren i LBH, n. s.
3, s. 126 och 232 f, och Herman Schück, Eccl.
Linc., s. 492). Blev 1321 (Herman Schück i HT
1963, s. 163, m. not 130) dekan i Linköping och
nämnes från sistnämnda tidpunkt även som ko-
nungens kansler. Kallas då även magister men
22.7 samma år (DS, nr 2309) doctor decretorum.
Nämnes 1322 (DS, nr 2334 och 2339)—1323 (DS,
nr 2389) som riksråd. Fick 27.8 1330 påvlig
provision på kanonikat i Uppsala och Strängnäs
(Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 357). Dog 1332
(Henrik Schück i Saml. 1908, s. 52; Herman
Schück, a. a., s. 432). Ägde jord i Göstrings hd i
Östergötland (DS, nr 2784). Vapen: en uppvänd
vinge (HiSig 2: 249). Litteratur: Henrik Schück,
Konungastyrelsens författare, Samlaren 1908, s.
49 ff; Herman Schück, Ecclesia Lincopensis
(1959), s. 492 f; samme förf., Kansler och capella
regis under folkungatiden, i HT 1963, s. 163—
168; J. Gallén, Filip Ragvaldsson, i SBL 16,
s. 23 f.

? *Folke Puke*, dog senast 1343. Se tab. 4.

Holmger Ragvaldsson eller *Holmger Puke*. Upp-
träder tidigast 1321 (DS, nr 2307). Blev riddare
1336, troligen vid konung Magnus Erikssons
kröning 21.7 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247 och
259). Levde ännu 1345 (DS, nr 3998). Ägde
gods i Göstrings (DS, nr 2307, 2522 och 2523),
Lysings (DS, nr 2307, 3006 och 3998) och Valke-
bo (DS, nr 3967) hd i Östergötland. Vapen: en
uppvänd vinge (HiSig 3: 477).

Bengta (Ragvaldsdotter). Uppträder endast
1350 (DS, nr 4554) och hade då jämte sin man
Erengisl Petersson (Bonde; jfr E 1, s. 514), som
är nämnd tidigast 1319 (DS, nr 2217) och icke
uppträder efter 1350, bl. a. en son med namnet
Ragvald Puke, varför hon torde vara dotter till
den äldre bäraren av detta namn, vilket även
styrkes av godshistoriska fakta (L.-O. Larsson,
Det medeltida Varend, s. 403). Fragment av
hennes svärson Nils Uddssons arkiv ärvdes av
Trollarna och äro avskrivna jämte dessas hand-
lingar i den sparriska kopieboken B 15, RA
(Sjögren, Trolle, s. 41 ff och 69, not 6), vilket

förklarar, att där även avskrivits åtta brev för
den ovannämnde, tydligen barnlöse och av sina
syskon och syskonbarn ärvde Holmger Ragvalds-
son eller Puke (DS, nr 2307, 2522, 2523, 3006,
3200, 3245, 3900 och 3991).

Tab. 2

Kettil Ragvaldsson eller **Kettil Puke** (son
av Ragvald Puke, tab. 1). Uppträder tidigast
1310 (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 323; ST 1,
nr 174). Blev riddare 1336, tydligen vid konung
Magnus Erikssons kröning (Löfqvist, Om rid-
darv., s. 248 och 259) men nämnes icke senare
i livet. Begrovs i Alvastra kloster (RPB, nr
3008). Vapen: en uppvänd vinge (HiSig 3: 469).
— Var första gången gift med en till namnet
ej känd *kvinn*a (jfr Liljeholm i PHT 1955,
s. 135). — Gifte om sig med en *dotter* — enligt
Arvid Trolles lagbok (SAT I, s. 169) dotter-
dotter, vilket torde vara omöjligt av kronolo-
giska skäl — av Brud Benason (Lejonansikte,
Bengt Nilssons ätt, s. 71 f ovan), tillsammans
med vars son Jöns Brudsson han beseglar 1336
(DS, nr 3207). Hon begrovs i Alvastra kloster
(RPB, nr 3008).

Barn (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V. s. 147 ff;
Liljeholm i PHT 1955, s. 135; den föga kände
Bengt Pukes inplacering i denna syskonskara
vilar på iakttagelsen, att hans förnamn var van-
ligt inom ätten Lejonansikte):

1. *Jon Kettilsson*. Uppträder tidigast 1338
(DS, nr 3381). Blev riddare något av åren 1341
(DS, nr 3576)—1351 (DS, nr 5297). Dog något
av åren 1353 (DS, nr 4907)—1360 (Engström, Bo
Jonsson 1, s. 305). Innehade jord i Aspelands
(DS, nr 3418), Handbörds (Rosman, Bj.-Säby 1,
s. 353), Sevede (Sjöholmssaml. perg 31.8 1369,
RA), S. Möre (Rosman, a. a. 1, s. 353) och
Tunaläns (DS, nr 3418 och 4907) hd i Småland
samt i Algutsrums och Möckleby hd på Öland
(Rosman, a. a. 1, s. 353). Vapen: en uppvänd
vinge (DS, nr 3418 och 4907; Gillingstam, Ätt.
Ox. o. V., s. 146, not 164). — Gav 3.9 1338 (DS,
nr 3381) morgongåva till sin hustru *Botild
Jonnsdotter*, som ingavs i Vadstena kloster, dit
gods donerades för henne 1379 (RPB, nr 1446)
av hennes frände riksrådet Anund Jonsson
(Lejonansikte, Hemming Ödgislasons ätt; jfr
ovan s. 75), samma år (RPB, nr 1447) av riks-
rådet Jöns Hjärnes änka Kristina Nilsson
(Rane Jonssons ätt; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o.
V., s. 49, not 255) och 1382 (RPB, nr 1675) av
Märta Gisladotter (Sparre av Aspås, se denna
ätt nedan, tab. 4), vars svärson (Bendix i PHT
1956, s. 137) riksrådet Erengisl Nilsson (Ham-
merståtten, jfr SoK, s. 91) 1398 (RPB, nr 2923)
innehade de gods den då avlidna fru Botild ägt
i Njudung.

1. *Dotter*. Gift (DS, nr 3418) senast 1338

(DS, nr 3381) med *Lyder Ruska*, som dog senast 1350 (DS, nr 4638 och 4648).

1. *Dotter*. Gift (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 149) med riddaren *Jon Nilsson* (Rickeby-ätten), som uppträder 1333—1351 (Gillingstam, a. a., s. 144 f).

Dotter. Gift (Liljeholm i PHT 1955, s. 135) med en *Vämund*, troligen identisk med *Vämund Nilsson* (påfågel), som uppträder 1339 (DS, nr 3426)—1366 (RPB, nr 711). Deras dotterdotter *Margareta Lassadotter* uppgavs vid sin död i Vadstena kloster 1402 vara 34 år gammal (SRS 1:1, s. 115), varför deras äktenskap torde ha ingåtts senast omkr. 1350.

Sigrid Kettilsdotter. Uppträder senast 1368 och ägde då jord i Lysings hd i Östergötland (RPB, nr 834). Fick 23.4 1352 (DS, nr 4805) jord i Lyhundra hd i Uppland såsom morgongåva av *Johan Gregersson* (Malstaätten, se denna ätt ovan, tab. 3), som dog något av åren 1357 (RPB, nr 311)—1368 (RPB, nr 834).

? 2. *Bengt Puke*. Uppträder 1342 (DS, nr 3653)—1345 (DS, nr 3993). Vapen: en uppvänd vinge (B 14, s. 8, RA). — Om den *Bengt Puke*, som uppträder 1405 (SD, nr 600)—18.2 1430 (RA perg), härstammade från honom, är okänt. Vapnet i hans sigill är otydligt (RA perg 25.1 1422 och 18.2 1430).

2. *Iljana* (Kettilsdotter). Nämnas 1363 (RPB, nr 588)—1377 (RPB, nr 1233) som priorinna i Skänninge nunnekloster. Hennes företrädarinnan nämnes 1348 (DS, nr 4350), hennes efterträdarinnan 1380 (RPB, nr 1484). A. Schücks uppgift (Skänninge stads hist., s. 133), att hon förekommer som priorinna redan 1357, har ej kunnat verifieras.

2. *Erik Kettilsson* eller *Erik Puke*, 1361, dog 1396, riddare, riksråd, marsk. Se tab. 3.

Tab. 3

Erik Kettilsson eller **Erik Puke** (son av Kettil Ragvaldsson eller Kettil Puke, tab. 2). Uppträder tidigast 1361 (DS, nr 6518). Nämnas från 1363 såsom marsk i Värmland och betecknades senare av folkungapartiet som marsk i Sverige, där han dock icke var erkänd innehavare av marskämбетet mer än vid uppgörelsen 1371 och från 1388 (Löfvist i VSLÄ 1936, s. 47, 49 och 53 f). Blev riddare något av åren 1364—1367 (Löfvist, Om riddarv., s. 249). Var svenskt riksråd 1371 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 177, 184, 295 och 300) och från 1389 (SRS 3:2, s. 241, not a). Nämnas såsom konung Håkans råd 1370—1379 (ST 2, s. 402, not 3; DN 8, nr 191 och 199, samt 2, nr 459). Innehade länge som förlänning Värmland (Engström, Bo Jonsson, 1, s. 177 m. not 265) och från 1371 (RPB, nr 1855) Amnholms slottslän i Västergötland (jfr Styffe, Skand., 3:e uppl.,

s. 180), vilka områden han behöll till sin död jämte Orust i Bohuslän och Soløer i Norge (De äldste danske Archivreg. 1, s. 80). Dog omkr. 1 febr. 1396 (RPB, nr 3008) och begrovs i Vadstena kloster i slutet av sept. samma år (SRS 1:1, s. 109). Innehade jord i Aska (DN 10:1, nr 83), Lysings (RPB, nr 2879 och 3008) och Vifolka (RPB, nr 588 och 2859) hd i Östergötland, i Rünstens hd i på Öland (RPB, nr 783, 2501 och 2827; jfr HH 16:1, s. 158 m. not 483), i Kinne (RPB, nr 1036) och Vadsbo (DN 7, nr 320) hd i Västergötland, i Grums (RPB, nr 1572 och 2445; De äldste danske Archivreg. 4, s. 26), Nordmarks (Lignell, Grefsk. Dal 2, s. 220), Näs (UUB perg 9.1 1367) och Visnums (NMU, s. 62) hd i Värmland, i Tössbo hd i Dalsland (Lignell, a. a. 2, s. 221 f), i Orusts östra, Stängnäs och Tanums hd i Bohuslän (Gillingstam i Norsk Slekthist. Tidsskr. 1950, s. 394 f) samt i Norge (DN 7, nr 320). Vapen: en uppvänd vinge (RPB, nr 1040). Litteratur: P. A. Munch, Det norske Folks Historie 2:1—2 (1859—1863), passim; Svenskt biografiskt lexikon, Ny följd, 8 (1879—1881), s. 287—290; K. H. Karlsson, Erik Kettilsson Puke, NF:s andra uppl., 22 (1915), sp. 572; I. Andersson, »Folkresningen» i Sverige 1371, i Sc 1929, s. 35 f; S. Engström, Bo Jonsson 1 (1935), passim; K. Kumlien, Erik Kettilsson Puke, SMoK 6 (1949), s. 177. — Gift senast 1390 (DN 4, nr 581) med *Ingrid* (SRS 1:1, s. 110) *Magnusdotter* (DN 4, nr 581), som dog före honom, och vars begravda lik efter hans död flyttades till Vadstena kloster (SRS 1:1, s. 110). Hon har i ett nu förlorat brev av konung Håkan kallats »fränke» och hade före äktenskapet med Erik Kettilsson Puke varit gift med Eystein Ormssönn, en son till den norske drotsen Orm Eysteinssönn (Gen 62: fasc. »Slägtanteckningar 1500-talet, delvis skrifna af samma person som slägtbok N:o 3», RA; jfr Gillingstam i Norsk Slekthist. Tidsskr. 1950, s. 392).

Barn (RPB, nr 1572; SD, nr 1176; RepD 1:3, nr 5943; eftersom svärsonen efter Erik Kettilsson Pukes död innehade bl. a. de bohusslänska gods, som *Ingrid Magnusdotter* torde ha medfört från sitt första äktenskap (Gillingstam i Norsk Slekthist. Tidsskr. 1950, s. 394), synes det troligt, att åtminstone dottern var född i angivet äktenskap):

Kettil (Eriksson). Levde ännu 1381 (RPB, nr 1572). Han (eller möjligen en annars okänd broder till honom) blev dödad på Orust i Bohuslän och begrovs långt senare i Vadstena kloster tillsammans med fadern (SRS 1:1, s. 109 f).

Katarina Eriksdotter. Dog något av åren 1417 (SD, nr 2398)—1421 (RepD 1, nr 5943). Ägde jord i Lysings hd i Östergötland (SD, nr 1176). — Gift senast 1396 (RPB, nr 2827) med den skånske frälsesmannen *Azel Kettilsson* (Krognos;

jfr DAA 1893, s. 271 f), som dog något av åren 1405 (SD, nr 578)—1409 (SD, nr 1176).

Tab. 4

Folke Puke (troligen son av Ragvald Puke, tab. 1). Dog senast 1343 (DS, nr 3693). — Hans

då uppträdande änka *Kristina*, som tidigare nämnes 1334 och ägde jord i Kållands hd i Västergötland, var syster till riddaren Folke Ormsson (Gumsehuvud; ovan s. 62).

Son (i angivet äktenskap, DS, nr 3693):

Ragvald. Uppträder endast 1343 (DS, nr 3693).

Renhuvud

Av *Eric Anthoni*

Av genealogerna har namnet Finne tillagts denna ätt utan att detta på något sätt motiveras av samtida handlingar. Synbarligen har detta skett till följd av sammanblandning med en på kvinnolinjen därifrån härstammande ätt, vars äldste kände medlem kallades Henrik Finne. Ätten Renhuvuds stamfader är rådmannen i Åbo, sedermera fogden och häradshövdingen Sten Henriksson, som 1455 blev adlad. Med hans son lagmannen och riksrådet Henrik Stensson, som avrättades 1522, utdog ätten på manssidan. Från en av dennes systrar, som var gift med Henrik Finne, härstammar den 1536 adlade lågfrälse släkten Finne (se nedan), vilken liksom den här behandlade moderneätten förde ett renhuvud som vapenbild, varav det konventionella släktnamnet Renhuvud uppkommit.

Tab. 1

Sten Henriksson. Ursprungligen rådmän i Åbo (FMU, nr 4205). Nämnes första gången 1447 såsom Engelbert Japssons (under)fogde på Tavastehus (FMU, nr 2720) och såsom sådan ännu 1450 (FMU, nr 2852). Var fogde i Norrbotten, synbarligen innefattande Österbotten och Västerbotten, 1454 (FMU, nr 2959) och ännu 1456, då han benämnes fogde på Korsholm (FMU, nr 3009). Får 10.2 1455 skölde- och frälsebrev av konung Karl Knutsson (Palmskiöld 242: 181, UUB). Förrättar lagmansting för lagmannen i Norrfinne lagsaga Hartvig Jakobsson (Garp) 1456 (FMU, nr 3002) och ännu 1466 (FMU, nr 3294), för lagmannen i Söderfinne lagsaga Erik Bidz 1462 (ÅboSvB, nr 594) och ännu 1464 (ÅboSvB, nr 599) samt för lagmannen i samma lagsaga Jöns Djäkn 1476 (FMU, nr 3635). Håller häradsting i Masko hd för Peter Karpelan 1468 (FMU, nr 3358; ÅboSvB, nr 611). Erhåller 19.6 1468 av hövitsmannen Erik Axelsson (Tott) häradshövdingebrev på Pikis hd och 17.4 1469 konung Karl Knutssons stadfästelsebrev härfpå (Anthoni i FHT 1950, s. 127 ff). Sitter i landsrättsnämnd 1476 (FMU, nr 3656, 3661) och 1488 (FMU, nr 4205, 4206, 4208). Nämnes som levande senast 21.12 1490 (FMU, nr 4329). Skrevs till Poiko i Rimito sn i Egentliga Finland (Gen 48, RA), som han 1456 köpt (FMU, nr 3009; jfr nr 3662) av svågern Jeppe Fincke (äldre ätten, jfr R, s. 109), och hade gods i Nousis (FMU, nr 4316), Pemar (FMU, nr 3119) och Sagu (FMU,

nr 3836) snr i Egentliga Finland och en stengård i Åbo (Gen 61: Finne, RA). Vapen: ett renhuvud (HaSig, nr 203). — Blev gift (arvsförl. 1473 i Förbr. gods akter 182: brevförteckn.: 11, KA; FMU, nr 3836, jfrd m. 3009, 3332; jfr Anthoni i FHT 1951, s. 129 ff o. FHT 1957, s. 3 o. 8) troligen före 1456 (FMU, nr 3009) med *Anna*, som var dotter till Gödeke Fincke (äldre ätten; jfr R, s. 109) och Katarina Nilsdotter (Tavast, medeltidsätten, jfr R, s. 473) till Viljais i Rimito sn i Egentliga Finland. Var död vid arvsförlikningen efter föräldrarna 1473, då hennes barn erhöles gods i Pargas, Rimito och Sagu snr i Egentliga Finland. Blev före 8.10 1480 omgift med *Anna Jakobsdotter*, dotter (FMU, nr 3836; Gen 48, RA) till Jeppe Kurck (äldre ätten, se denna ovan, tab. 3) och Karin Klasdotter (Djäkn, Lydekasönernas ätt, se denna ovan, tab. 2) till Nynäs i Nousis sn i Egentliga Finland. *Anna Jakobsdotter* hade tidigare varit gift med Hans Saxen (FMU, nr 3836).

Barn (Gen 48, RA; FMU, nr 3836, 4316):

1. *Ingrid Stensdotter* (Gen 48, RA). — Var gift med *Henrik Finne* (jfr R, s. 114) i Säxmäki sn i Tavastland, som nämnes 1490 (FMU, nr 4316). Makarnas son Sten Henriksson adlades 1536 (G1R 11, s. 216; jfr SoK, s. 74; R, s. 114 f) med sin 1522 utdöda moderneätts vapen. Hans ätt, som efter stamfaderns fader benämns *Finne*, utdog med stiftaren eller hans son (R, s. 114 f).

1. *Elseby Stensdotter*. Inges av fadern 8.10 1480 som nunna i Nådendals kloster (FMU, nr 3836).

2. *Henrik Stensson*, 1490—1522, lagman och riksråd. Se tab. 2.

2. *Klas Stensson*. Uppges i en fogderäkenskap för 1557 (FRA, vol. 60 a, f. 43 f; jfr vol. 60 c, f. 29—30) ha förvärvat Yläne gård i Pöytis sn i Egentliga Finland sig till underhåll till döddagar, varvid han i utmarken byggt sig en landbogård. Kallas i anförd källa härads hövding i Masko och Vemo hd i Egentliga Finland. Det senare torde endast innebära, att han förrättat ting för brodern Henrik. I Masko kan Klas Stensson ha varit härads hövding efter Didrik Hansson, död 1512 (FMU, nr 5607; hans änka Margareta Hermansdotter (Fleming) gifte om sig med Klas' broder Henrik, som härigenom blev svåger till Didriks efterträdare i ämbetet Per Fleming, R, s. 114, 121), och till 1515 (FMU, nr 5795), från vilken tid samtida uppgifter om härads hövdingen i häradet saknas, men det är troligare, att Klas också här endast hållit ting för härads hövdingen, brodern Henriks nyssnämnde svåger Per Fleming.

2. *Per Stensson*. Användes av slottsfogden på Åbo Josef Petersson (Djulaätten) vid viktiga budsändningar 1504 och 1505 och ännu 11.11 1510 (FMU, nr 5071, 5099, 5166, 5486). Har 22.10 1505 (ej 1405) enligt uppgift i 1595 års dombok utfärdat ett härads hövdingebrev i Hollola hd (FMU, nr 1225). Levde fortfarande 11.11 1510 (FMU, nr 5486) men dog kort före 6.1 1511, då hans änka *Margit* omtalas, liggande i barnsäng på en hans landbogård i Hauho sn i Tavastland (FMU, nr 6696; brevet är av Hausen feldaterat, det är skrivet kort efter 6.1 1511). Uppgiften (R, s. 114), att hon levat ännu 1567, beror på felidentifiering (jfr Grotenfelt i HArk 15, s. 107, och BFH 4, nr 369). Per Stensson ägde även jord i Nousis och Virmo snr i Egentliga Finland (Gen 61: Finne, RA).

2. *Anna Stensdotter*. — Var gift med »*små Per*» i Åbo (Gen 48, RA). Erhöll efter fadern en stengård i Åbo, efter brodern Per Stensson gods i Virmo sn i Egentliga Finland och efter brodern Henrik Stensson (dog 1522) gods i Lappo och Uskela snr, alla i Egentliga Finland (Gen 61: Finne, RA).

2. *Elin Stensdotter*. — Var gift med borgaren i Åbo *Nils Muurla* (Gen 48, RA). Ärvde halva Poiko i Rimito sn och jord i Nousis sn i Egentliga Finland samt i Lampis sn i Tavastland (Gen 61: Finne, RA).

2. *Margareta Stensdotter*. Ingavs av fadern 28.10 1490 i Nådendals kloster (FMU, nr 4316; jfr Gen 48, RA).

Tab. 2

Henrik Stensson (son av Sten Henriksson,

tab. 1). Var landsfogde i Norr Finland 1490 (FMU, nr 4323) och fogde på Tavastehus 1498 (FMU, nr 4798) och ännu 1505 (FMU, nr 5116) såsom Ingeborg Åkesdotters (Tott) tjänare. Var härads hövding i Vemo hd i maj 1503 (FMU, nr 4972), troligen redan från hösten 1502, då Jöns Andersson (Garp) miste härads hövdingeämbetet (FMU, nr 5325). Fick häradet på livstid (FMU, nr 5325) och behöll det även efter det han blivit lagman intill sin död (FMU, nr 6004, 6070). Övergick som fogde på Tavastehus till Svante Nilsson, troligen vid larsdagen (10.8) 1505 (FMU, nr 5116, jfr 5153). Blev 1506 eller 1507 lagman i Norrfinne lagsaga (FMU, nr 5225; jfr nr 5218), vilken före september 1511 minskades, då Knut Eriksson (Kurck, yngre ätten, jfr R, s. 245 f, E, s. 337) fick Satakunda och Österbotten som ett särskilt lagmansöme (FMU, nr 5548, 5569). Var troligen riksråd i september 1512 vid Sten Sture den yngres besök i Finland (FMU, nr 5611, 5616) men nämnes uttryckligen som riksråd först 1520 (FMU, nr 6011). Innehade hösten 1513 i tio veckor Raseborgs slott (FMU, nr 5682, 5694). Avrättades på Åbo slott på Kristian II:s befallning i jan. 1522 (Peder Svart, K. Gustav I:s krönika, ed. Edén, s. 47). Innehade som säteri Poiko gård i Rimito sn samt ströghods i Lappo (Gen 61: Finne, RA), Pemar (Gen 61: Finne, RA) och Uskela (FMU, nr 5507) snr, allt i Egentliga Finland, i Tenala sn i Västra Nyland (FMU, nr 5507) samt i Janakkala (FMU, nr 4968, 4992), Hauho (FMU, nr 6696) och Lampis snr (FMU, nr 5507, 5961; Gen 61: Finne, RA) i Tavastland. Vapen: ett renhuvud (HaSig, nr 261, 261 a). — Blev troligen före 1.8 1503 (FMU, nr 4982) gift med *Valborg Jakobsdotter* (Gen 48, RA), som var dotter (FMU, nr 5503; jfr Anthoni i Genos 1957, s. 34 o. 38 f) av lagmannen i Söderfinne lagsaga Jeppe Persson (Jeppe Perssons ätt, av R, s. 206, kallad Ille, Porkalaätten) och Märta Olofsdotter (Tavast, medeltidsätten, jfr R, s. 473). Blev senare omgift med *Margareta*, som var från Villnäs i likanämnd kapellförsamling i Lemo sn i Egentliga Finland (Gen 48, RA) och således uppenbarligen dotter av Herman Fleming (jfr R, s. 121, E 2, s. 736, Ca, s. 359), vars enda kända hustru var Elin Filipdsdotter (FMU, nr 4337). Margareta var änka efter häradsfogden och fogden på Åbo slott Didrik Hansson (Gen 48, RA), vilken dog 20.9 1512 (FMU, nr 5607). Margareta Hermansdotter fick Marianvuori i Pemar sn i Egentliga Finland som morgongäva (Gen 48, RA) och halva Poiko på livstid (Gen 61: Finne, RA) av sin senare man Henrik Stensson. Hon dog 1547 (Gen 61: Finne, RA).

B a r n (Gen 48, RA):

1. Till namnet okända *barn* till Valborg Jakobsdotter, överlevde henne men dogo före fadern (Gen 48, RA).

Rumbyätten

Av A. Filip Liljeholm †

Stormannaätt från Uppland, som i senare tid uppkallats efter gården Rumby eller Romby, nu Runby, i Eds socken i Vallentuna, nu Sollentuna, hd i Uppland. Till Rumby skrevs alltid ättens mest kände medlem, Filip Finvidsson.

Genom sitt giftermål med en syster till Johan Karlsson (Fänöätten, se ovan s. 51), en systerdotter till Filipssönerna (Aspenäsätten, se ovan s. 10), kom Filip av Rumby att deltaga i dessa herrars resning mot konung Magnus men skonades år 1280 till livet av konungen mot att avstå en stor del av sina egendomar (Liljeholm i PHT 1952, s. 56).

Rumbyätten var liksom Fänö- och Finstättarna intimt knuten till Sigtuna dominikankloster, och Filip av Rumby son Peter var före sin ärkebiskopstid först lektor och sedan prior där. Två av hans bröder voro kyrkoherdar i Uppland, den ene av dem även kanik. Filip, som själv var riddare, hade endast en son i det världsliga livet, vilken ävenledes blev riddare men dog barnlös, varigenom ätten utslocknade på manssidan.

Får man döma av namnet Filip och det ovanliga Jedvard på Filip av Rumby och hans son, torde släktskap mellan Rumbyätten och Erikska ätten vara antaglig. Jedvard var namnet på Erik den heliges fader och Filip på hans yngre son, det senare namnet väl hämtat från Stenkilska ätten, inom vilken det bars av konung Filip, Inge den äldres brorson; Erik den helige var enligt den tillförlitliga Knyttlingasagan gift med en dotterdotter till Inge den äldre. Det är därför möjligt, att den Finvid, vanligen med tillnamnet Stryk(er), som ofta förekommer som beseglare av konung Knut Erikssons diplom under 1100-talets slut och således troligen var befryddad med konungahuset (DS, nr 64, 65, 70, 113, 116), är Rumbyättens stamfader. Senare synes ättens sätesgård ha blivit Benhamra i Vada sn i Vallentuna hd i Uppland, där Jedvard Filipssons bröllop 1307 ägde rum (DS, nr 1541).

Enligt Filip av Rumby och hans son Jedwards sigill (HiSig 3: 89, 97, 190) förde ätten som sköldemärke en schackpelsrutad balk. Peringskiöld uppgiver (Per: Rumbyätten), förmodligen återgående på ett av Utter återgivet vapen med samma utseende (Gen 42, f. 49 v, RA), att balken var rutad i rött och ofärgat (d. v. s. silver) och fältet ofärgat (d. v. s. silver). Ett liknande vapen med rutorna i blått och gult och fältet rött beskrives av Utter (Gen 41, f. 260 v; jfr f. 215, 216, RA).

Litteratur: C. M. Kjellberg, Erik den heliges ättlingar, i HT 1888, s. 372, 374; samme förf., Erik den heliges ättlingar och kronpretendenter bland dem, i HT 1923, s. 373 f; J. Gallén, Kring Fänö- och Rumbyätternas härstamning, i FHT 1949, s. 113—121; E. Hjärne, Holmger, Filip och Helena, i HVUÅ 1951, s. 31—56; B. Hildebrand, Erikska ätten, i SBL 14 (1952), s. 359—360; A. F. Liljeholm, Medeltida arvslagar och släktskapsbestämning 2, i PHT 1952, s. 46—56; samme förf., Rörík Algotssons hustru Birgitta Filipsdotter, i GT 1954, s. 180 f; S. Carlsson, Folkungarna, i PHT 1953, s. 84, 93.

Tab. 1

Finvid. Är endast känd genom sonens patronymikon. Hans till namnet okända hustru blev begravnen i Sigtuna hos predikarbröderna, till vilka sonen 1298 skänkte jord i Bro hd i Uppland (DS, nr 1234). Kjellberg (i HT 1923, s. 374) anser henne vara dotter till den år 1251 avrättade Filip Petersson, en av ledarna av folkungaproret s. å.

Son (DS, nr 1234):

Filip Finvidsson eller Filip av Rumby, 1276—1307, dominus. Se tab. 2.

Tab. 2

Filip Finvidsson eller Filip av Rumby.

Kallas i det svenska stadfästelsebrevet till Upplandslagen *Filip röde* (Sv, landskapslagar 1, s. 6). Nämnes första gången 1276 (DS, nr 618), bär då dominustitel och placeras som nr 6 bland de 16 »majores regni», som äro fastar vid och besegla konung Magnus' salubrev till Sko kloster, varav också framgår, att han tillhörde de stormän, som satte konung Magnus på tronen. Enligt Erikskrönikan (SFSS 158, v. 1036 ff) deltog han i stormännens uppror mot konung Magnus (jfr inledn. ovan). Förekommer på nytt i konungens omgivning som vittne vid ett gårdbyte 1283 (DS, nr 767) men ej vidare i rikspolitiska sammanhang. Nämnes 1296 som en av representanterna för Attundaland vid Upplandslagens utarbetande (DS, nr 1154). Levde ännu 1307 (DS,

nr 1541). Innehade jord i Frösäkers (DS, nr 1337), Färentuna (DS, nr 1745), Sjuhundra (DS, nr 1032), Trögds, Vaksala och Vallentuna hd (DS, nr 1745) samt Åkers skplg (DS, nr 1397) i Uppland. Vapen: en schackspelsrutad balk (HiSig 3: 89, 97). — Var gift med en dotter till Karl Tjelvason (Fånöätten, se ovan, s. 50 f) i dennes äktenskap med en syster till herrarna Johan och Birger Filipssöner (Aspenäsätten, se ovan, s. 10). Filip Finvidssons hustru dog före den 11.7 1293, varigenom hennes barn fingo ära sin kusin på mödernets Kristina Johansdotter (Elofssönernas ätt, se ovan s. 28 f), lagmannen Birger Peterssons (Finstaätten, se ovan, s. 35 f) tidigare hustru (Liljeholm i PHT 1952, s. 52—56, jfr ovan, s. 50 f).

Barn (DS, nr 1095, 1148, 1541, 2553, 2654, 2813; G. Bolin, Sthlms uppk., s. 481; Liljeholm i PHT 1955, s. 134; Sällström, Bologna, s. 166; åtminstone Ingegärd och Peter födda i angivet äktenskap, Liljeholm i PHT 1952, s. 50, 56):

Ingegärd Filipsdotter. Nämnas första gången 1293 (DS, nr 1095) och kallas då domina, varför hon troligen redan då var gift med riksrådet och riddaren *Magnus Gregerson* (Folkungaättens oäkta gren), med vilken hon säkert var gift 1295 (DS, nr 1148). Han levde 1285—1319 (se ovan s. 43) och hade tidigare varit gift med Ragnhild Erlandsdotter (Finstaätten, se ovan s. 37 f), som uppgjort testamente 1288 (DS, nr 981). Fru Ingegärd var änka, då hon år 1326 gjorde sitt testamente och valde sin grav hos mannen i Sigtuna dominikankloster (DS, nr 2553). Hon levde ännu 16.2 1328 (DS, nr 2654) men var död 1330 (DS, nr 2813).

Helena Filipsdotter. Nämnas 1326 och var då nunna i Sko kloster (DS, nr 2553). Ihågkommes också i brodern Jedwards testamente. Kallas 1328 »domina Helena in Sko» (DS, nr 2654, 2666). Huruvida domina betyder, att hon före inträdet i klostret varit gift med en riddare eller endast är klosterfru, kan ej med säkerhet avgöras. Av Erland Hjärne (HVUÅ 1951, s. 31—56) identifieras hon med den Helena Filipsdotter, vilken 1282 (DS, nr 753) var änka efter den 1280 (SRS 1: 1, s. 41) avrättade riddaren *Holmger* och är identisk med »domina Helena de Seo, Holmgeri relicta» i DS, nr 855 (jfr nedan). Holmger var troligen en son till Karl Ingeborgason (Lejonbalk; se ovan, tab. 1). Helena kan också vara identisk med den ena eller båda nedanstående döttrar till Filip Finvidsson.

En dotter. Var 1291 gift med lagmannen i Södermanland, riksrådet och riddaren *Johan Ingevaldsson* (Örnsparre), vilken nämnes som levande 1283 (DS, nr 767)—1304 (DS, nr 1428) och tidigare varit gift (DS, nr 1722) med Helga Haraldsdotter (Vingad lilja). I ett diplom av den

7.2 1291 (avtryckt i G. Bolin, Sthlms uppk., s. 480 f) kallas nämligen herr Filip av Rumbys »socer», d. v. s. svärfar, till herr Johan Ingevaldsson i Bromsten i Spånga sn i Sollentuna hd i Uppland (DS, nr 1722, kan alltså ej dateras senare än 1290). Möjligen var Filip av Rumbys ifrågavarande till namnet okända dotter identisk med dottern Helena.

En dotter. — Var gift med en son till fogden i Stockholm Kristiern (Kristierns av Öland ätt), sannolikt *Kristiern Kristiernsson* (Liljeholm i PHT 1955, s. 134). Kristiern Kristiernssons till namnet okända hustru kan naturligtvis vara identisk med den med Johan Ingevaldsson gifta dottern. Denne omtalas nämligen icke som levande efter 1304 (DS, nr 1428), och hans änka kan därför ha gift om sig med Kristiern Kristiernsson, som levde 1310 (DS, nr 1700) men var död 1312 (DS, nr 1833). För identiteten mellan Johan Ingevaldssons änka och Eskil Anderssons svärmödrer talar i någon mån den omständigheten, att denne senare som säkerhet för sina donationer sätter sin egendom i Valde i Skäfthammars sn i Olands hd i Uppland (DS, nr 2666), i vilken by Johan Ingevaldssons moder Sigrid säger sig vara besutten (DS, nr 1294).

Bengt Filipsson. Var 1296 student i Bologna och kyrkoherde i Litslena sn i Trögds hd i Uppland (Sällström, Bologna, s. 166, 182 f) samt blev troligen samma år innehavare av kanonikatet Alunda vid Uppsala domkyrka (Sällström, Bologna, s. 231, not 81). Var tydligen död, då efterträdare utsågs till ärkebiskop Nils Allason, som dog 4.2 1305, ty kaniken i Alunda hette då Sune (DS, nr 1579). Det är troligen Bengt, som tillsammans med några andra kaniker 30.12 1296 sigillerar (DS, nr 1184) med inskriptionen: S. Benedicti sacerdotis (HiSig 2: 134). Han hade alltså ännu ej skaffat sig ett kaniksigill.

Johan Filipsson. Var 1307 kyrkoherde i Knivsta sn i Ärlinghundra hd i Uppland (DS, nr 1541) och 1318 kyrkoherde i Frösunda sn i Seminghundra hd i Uppland (DS, nr 2141). Nämnas sista gången som levande 1320 (DS, nr 2260). Ägde jord i Vallentuna hd i Uppland (DS, nr 2215).

Jedvard Filipsson. Nämnas första gången 1307 (DS, nr 1541). Blev riddare mellan 1318 och 1325 (Löfqvist, s. 247) samt gör 1328, »debilis corpore», sitt testamente och väljer sin grav hos predikarbröderna i Sigtuna (DS, nr 2654). Jedvard dog troligen kort efter testamentets utfärdande och nämnes som död 1330 (DS, nr 2813). Han innehade gods i Danderyds skplg samt i Vallentuna och Seminghundra hd i Uppland (DS, nr 2654). Vapen: en schackspelsrutad balk (HiSig 3: 190). — Gav 10.4 1307 (DS, nr 1541) morgongåva till

Birgitta Nilsson, dotter till lagmannen i Tiohärads riksrådet och riddaren Nils Sigridson (Natt och Dag, jfr E 5, s. 386). Hon nämnes endast i det anförda morgongåvobrevet.

Peter Filipsson. Var 1321, då han första gången uppträder, lektor i dominikanklostret i Sigtuna (DS, nr 2297). Var prior i klostret 1322 (DS, nr

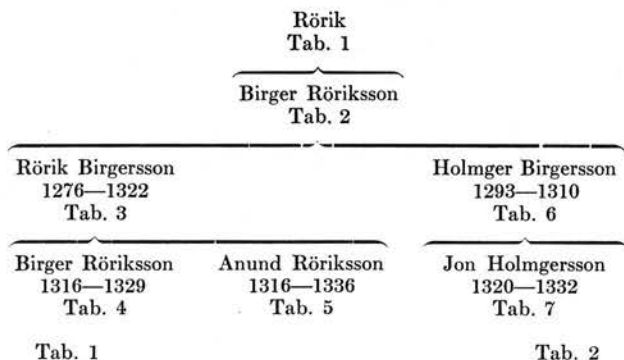
2363). Fungerade som provincialprior för Nordens dominikaner, då han 1332 valdes till ärkebiskop Olofs efterträdare, utnämndes genom påvlig provision samma år samt vigdes och fick sitt pallium i Avignon (DS, nr 2952). Ärkebiskop Peter dog 12.8 1341 och begrovs i sitt gamla konvent i Sigtuna (DS 5, s. 301).

Rörik Birgerssons ätt

Av *Hans Gillingstam*

Släkten har av äldre genealoger kallats »Äldre Ekaätten», en benämning som är oegentlig och olämplig, eftersom ätten endast har sin relativt vanliga vapenbild, en balk, gemensam med den ätt, som uppkallats efter gården Eka (jfr E. Nordström i PHT 1941—1942, s. 2, not 1). Ätten har av denna orsak här benämnts efter sin mest bekante medlem, riksrådet och riddaren Rörik Birgersson (tab. 3). Tinkturen i ättens vapen äro ej kända. — von Warnstedts uppgift (i Släkthist. tidskr. 1949, s. 73), att Rörik Birgersson var sonson till Matteus av Ask, är en ren namnkombination utan värde.

Litteratur: Chr. von Warnstedt, Riksmarsken Torgils Knutssons släktförhållanden, i Släkthist. tidskr. 1949, s. 73; A. F. Liljeholm, Medeltida arvsagar och släktskapsbestämning, i PHT 1952, s. 39 f; S. Carlsson, Folkungarna, i PHT 1953, s. 83 f, 105.

Rörik. Nämnes 1250 (DS, nr 377) utan att det framgår, om han då var död eller levande. — Gift senast 1250 med en *dotter* till Folke jarl (Liljeholm i PHT 1952, s. 39; S. Carlsson i PHT 1953, s. 83 f, 105), vars hustrus namn och börd ej äro säkert kända (S. Carlsson i PHT 1953, s. 85 med not 6).

Barn i angivet äktenskap (Liljeholm i PHT 1952, s. 39; S. Carlsson i PHT 1953, s. 83 f, 105):

Birger Röriksson. Se tab. 2.

Åtminstone ytterligare ett *barn* (DS, nr 377; för den i sammanhanget viktiga översättningen av »fili» se Liljeholm i PHT 1952, s. 53, och 1958, s. 27 f).

Birger Röriksson (son av Rörik, tab. 1). Ägde Strand i Jäders sn i Österrekarne hd i Södermanland (Liljeholm i PHT 1952, s. 39 f; jfr S. Carlsson i PHT 1953, s. 83 f).

Söner (Liljeholm i PHT 1952, s. 39; S. Carlsson i PHT 1953, s. 83 f, 105):

Rörik Birgersson, 1276—1322, riddare, riksråd. Se tab. 3.

Holmger Birgersson, 1293—1310. Se tab. 6.

Tab. 3

Rörik Birgersson (son av Birger Röriksson, tab. 2). Uppträder tidigast 1276 och var redan då riddare (DS, nr 618). Var hertig Eriks råd

enligt ett brev 1308 (Jägerstad, Hovdag och råd, s. 322), vars äkthet dock med rätta betvivlats (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 144). Var riksråd 1310 (Rosén, Striden 1302—1319, s. 239 m. not 80). Levde ännu 1322 (DS, nr 2325). Bodde 1289 i Uppsala ärkestift (DS, nr 1009). Ägde jord även i Siende hd i Västmanland (DS, nr 1190) och i Gäsene hd i Västergötland (DS, nr 2325). Vapen: en balk (HiSig 3: 78). — Fick 1289 dispens för äktenskap med *Helga Anundsdotter*, änka efter Magnus Ragvaldsson (DS, nr 1009), tydligen den 1285 avlidne drotsen (jfr Löfqvist i VSLÅ 1936, s. 18). Hon var dotter (DS, nr 1041) till riksrådet, lagmannen i Södermanland (LagS 2, s. 17 och 215) och riddaren Anund Haraldsson (vingad lilja) i äktenskap med Ingeborg (DS, nr 1042), som tydligen var dotter till Birger jarls halvbroder Elof (se ovan, s. 26 f).

Barn (DS, nr 2051, 2220, 2325, 2517 och 2715) i angivet äktenskap (DS, nr 2493; jfr Liljeholm i PHT 1955, s. 126, och i PHT 1956, s. 133):

Margareta Rörleksdotter. Uppträdde 1316 (DS, nr 2051)—1341 (DS, nr 3534), var död 1357 (RPB, nr 315) och ägde jord i Västerrekarne hd i Södermanland och Åkerbo hd i Västmanland (DS, nr 3515) samt i Bobergs (DS, nr 3534) och Hammarkinds (DS, nr 2785) hd i Östergötland. Vapen: en balk (HiSig 3: 717). — Uppges 1341 (DS, nr 3534 och 3560) ha haft flera makar, vilka då voro döda. Hennes förste man var tydligen en till namnet *okänd* man, med vilken hon hade sonen Harald Älg, som uppträder 1333 (E. Nordström i PHT 1941—1942, s. 8; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 221, not 30) och var död 1357 (RPB, nr 315). Blev omgift något av åren 1316 (DS, nr 2051)—1322 (DS, nr 2325), troligen senast 1320 (DS, nr 2220) med riksrådet *Tord Bonde* (jfr E 1, s. 511), som uppträder tidigast 1310 (ST 1, s. 368) och dog något av åren 1328 (Gillingstam i HT 1948, s. 125 f)—1330 (DS, nr 2785), troligen senast 1329 (DS, nr 2715).

Birger Rörleksson, 1316—1329. Se tab. 4.

Anund Rörleksson, 1316—1336, riddare, riksråd. Se tab. 5.

Folke Rörleksson. Uppträder 1316 (Gen 75, f. 348 v och 579, RA)—1329 (DS, nr 2715) och blev 1322 (DS, nr 2325 och 2364) kanik i Västerås. Vapen: en balk (Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 492). Litteratur: Ekström, a. a., 1: 1, s. 491 f.

Kristina Rörleksdotter. Uppträder 1322 (DS, nr 2325)—1325 (DS, nr 2517). Vapen: en balk (DS, nr 2493). — Var tidigare gift med en till namnet *okänd* riddare, efter vilken hon tydligen var änka 1325, om man får döma av hennes

dominatitel (DS, nr 2517). Blev omgift (Liljeholm i PHT 1956, s. 133) senast 1325 (DS, nr 2517, med viktig komplettering av G. Carlsson i SBL 5, s. 314) med *Erengisl Torkelsson* (båt), som var Birger Rörlekssons »gener» 1329 (DS, nr 2715) och levde ännu 1340 (DS, nr 4605) men i intet av dessa brev nämnes som riddare, varför den herrtitel han i brevförteckningen U 269 a, UUB (notisen tryckt av E. Nordström i PHT 1941—1942, s. 8), uppges ha burit 1333, torde vara med orätt tillagd. Han gifte efter Kristina Rörleksdotters död om sig med Katarina Petersdotter (Porse), som efter hans död gifte om sig med riddaren Lars Magnusson (Magnus Marinasons ätt, se denna ovan, tab. 6).

Tab. 4

Birger Rörleksson (son av Rörlek Birgersson, tab. 3). Uppträder tidigast 1316 (Gen 75, f. 348 v och 579, RA). Upprättade på dödsbädden 15.5 1329 sitt testamente (DS, nr 2715) och var död 1332 (DS, nr 2942) samt begravdes i Julita kloster (RPB, nr 384). Hans sockenkyrka var Forssa i Villättinge hd i Södermanland (DS, nr 2715), där testamentets dateringsort Sundby är beläget (RPB, nr 384), vilket alltså tydligen var hans sätesgård. Ägde i övrigt jord i Sköllersta hd i Närke (DS, nr 2492), Västra hd i Småland (DS, nr 2715; Gen 75, f. 579, RA), Gäsene hd i Västergötland (DS, nr 2325 och 2715) och Åkerbo hd i Västmanland (DS, nr 2715). — Gav 25.1 1320 (DS, nr 2220) morgongåva till *Ramfrid Bengtsdotter* (RPB, nr 384), som var dotter till riddaren, riksrådet och västgötalagmannen Bengt Hafridsson (Bengt Hafridssons ätt, se denna ovan, tab. 2) och hans hustru Margareta (DS, nr 2000) samt fick morgongåva av riddaren och riksrådet Karl Tukason (Läma) 1334 och dog något av åren 1360—1366 (se ovan, s. 78).

Son i angivet äktenskap (RPB, nr 411):

Rörlek. Ägde gods i Åkerbo hd i Västmanland men dog senast 1359 (RPB, nr 411).

Tab. 5

Anund Rörleksson (son av Rörlek Birgersson, tab. 3). Uppträder 1316 (DS, nr 2501)—1336 (DS, nr 3203). Blev riddare 1325 eller 1326 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247). Var riksråd 1327 (DS, nr 2624). Ägde jord i Fellingsbro, Ytterturbo och Åkerbo hd i Västmanland (DS, nr 2834), Trögds hd i Uppland (SAT 2, s. 33), Vifolka hd i Östergötland (DS, nr 2517) och Västra hd i Småland (Gen 75, f. 579, RA). Vapen: en balk (HiSig 3: 335). — Blev gift senast 1328 (DS, nr 2649) och troligen före 1325 (DS, nr 2536 och 2544) med en *dotter* till riddaren och riksrådet Folke Jonsson (Fänöätten, se ovan, s. 51 f) i äktenskap med Ramborg Ingevaldsdotter (DS,

nr 2649). Blev omgift med *Cecilia*, dotter till riddaren och riksrådet Magnus Nilsson (Ivar Nilssons ätt, se ovan, s. 64 f) i äktenskap med Abjörn Sixtenssons (Sparre av Tofta, jfr ovan, s. 85) systerdotter Ingrid (s. 65 ovan).

Barn (Rosman i SAT 2, s. 313):

2. *Magnus Anundsson*. Levde 1344 och ägde jord i Åkers hd i Södermanland (DS, nr 3860).

2. *Helga Anundsdotter*. Levde ännu 1397 (RPB, nr 2848). Ägde jord i Lagunda (DS, nr 3860) och Trögds (DS, nr 3860; RPB, nr 2795) hd i Uppland samt Kinda hd i Östergötland (DIGA 2, s. 3 ff). Vapen: en ginbalk (Fleetwood, Sv. medelt. kungasig. 3, s. 151 f). — Var tidigare gift med riddaren *Valdemar Eriksson* (Folkungaättens Valdemarsgren, se ovan, s. 48), som uppträder 1345—1369 och 1347 varit gift med Ingegärd Karlsdotter (? Färla, Orestes Keldorssons ätt, se denna ovan, tab. 4). Fru Helga blev senast 1379 (DIGA 2, s. 3 f) omgift med *Ya (Ivar) Königsmark*, som därefter icke synes varit nämnd som levande och dog senast 1397 (RPB, nr 2848).

Tab. 6

Holmger Birgersson (son av Birger Röriks-son, tab. 2). Uppträder 1293 (DS, nr 1091)—1310 (ST 1, s. 372). — Hans änka *Ingrid* nämnes som jordägare i Västergötland 1315 (DS, nr 2021) och levde ännu 1316 (Gen 75, f. 696, RA).

Barn (Liljeholm i PHT 1952, s. 40; DS, nr 2021 och 2910; Gen 75, f. 200 v, RA; av DS, nr 2021, framgår, att dottern var född i ovan-nämnda äktenskap; sönerns moderne är ej känt):

Birgitta. Ingavs 1315 i Riseberga kloster (DS, nr 2021).

Jon Holmgersson, 1320—1332. Se tab. 7.

Birger Holmgersson. Uppträder 1323 (DS, nr 2436)—1350 (DS, nr 4592). Vapen: en balk (HiSig 3: 325 och 360).

Bengt Holmgersson. Uppträder 1331 (DS, nr 2860)—1345 (DS, nr 3929), då hans sätesgård

uppges vara »Athö», troligen Ådö i Helgesta sn i Villåttinge hd i Södermanland. Ägde även jord i Rönö hd i Södermanland och Sköllersta hd i Närke (Gen 75, f. 200 v, RA). Vapen: en balk (Gen 75, f. 200 v, RA).

Tab. 7

Jon Holmgersson (son av Holmger Birgersson, tab. 6). Uppträder 1320 (DS, nr 2220)—1332, då han utfärdade sitt testamente, genom vilket han valde gravplats i Strängnäs domkyrka (DS, nr 2910). Vapen: en balk (HiSig 3: 410). Gav 28.12 1323 farfaderns forna gods Strand i Jäders sn, Österrekarne hd i Södermanland, i morgongäva till sin hustru *Helena* (DS, nr 2436), vilken troligen är den hans hustru, som levde ännu 1332 (DS, nr 2910). Om hon var moder till hans barn, vilket är troligt åtminstone beträffande sonen, som ärvt hennes morgongävo-gods, var hon tydligen (DS, nr 4114, 4294 och 4410) syster till bröderna Anbjörn (kluven sköld med lejon och två stolpvis ordnade stjärnor), Filip (stjärna belagd med lejon) och Finvid (kluven sköld med lejon och halv lilja) Larssöner (jfr inledn. t. Magnus Marinasons ätt, förut kallad Leopard, ovan).

Barn (Liljeholm i PHT 1952, s. 40; betr. deras moderne se ovan):

Holmger Jonsson. Uppträder som levande 1346 (DS, nr 4076 och 4114)—1350 (DS, nr 4592) men var död 1352 (DS, nr 4780). Hans sätesgård var det ovan-nämnda Strand i Jäders sn, Österrekarne hd (DS, nr 4114 och 4294; jfr Liljeholm i PHT 1952, s. 40), och han ägde i övrigt jord i detta (DS, nr 4294) samt Åkers (DS, nr 4114) hd i Södermanland och därjämte i Trögds hd i Uppland och i Dalarna (DS, nr 4410). Vapen: en balk (HiSig 3: 621).

Ingrid Jonsdotter. Levde ännu 1352 (DS, nr 4780). — Var troligen redan före 1343 (Gen 75, f. 200 v, RA) och senast 1348 (DS, nr 4294) gift med *Nils Bengtsson* (kluven sköld), vars föräldrar och barn utretts av Liljeholm i PHT 1952, s. 40.

Sparre av Aspås

Av Hans Gillingstam

Denna ätt, som tillhörde högfrälset under sin korta blomstringsperiod på 1300-talet — den kan ej spåras tidigare och utdög såväl på svärds- som på spinnsidan före detta sekels slut —, har av eftervärlden benämnts efter sitt vapen, en gyllene sparre i rött fält (Gillingstam i SoH 1953, s. 273), och sätesgården Aspås i Östervåla sn i Våla hd i Uppland, vilken dock torde ha inköpts först av Gisle Elinason (tab. 4; Liljeholm i PHT 1958, s. 24, not 4). Med ätterna Sparre av Tofta (ovan, s. 84 ff), Sparre av Vik (nedan) och Sparre av Hjulsta och Ängsö (nedan), vilka förde samma vapen men med motsatta tinkturer, äro gamla förbindelser skönjbara och med de båda förstnämnda även politiskt samgående under striderna mellan konung Birger Magnusson och hans bröder (Rosén, Striden 1302—1319, s. 229 och 232). Såväl Gisle Elinason (tab. 4) som Arvid Karlsson (tab. 2) hade liksom ätten Sparre av Tofta anknytning till Finnveden, men någon ursprunglig släktskap med denna ätt har ej kunnat bevisas; däremot var Gisle Elinasons andra svärmor tydligen halvsyster till Nils och Ulf Abjörnssöner (Sparre av Tofta, se denna ätt ovan, s. 85 ff). Äldre genealogiers uppgift, att Karl och Gisle Elinasöner skulle ha varit söner till Arvid Gustavsson (Sparre av Vik, se denna ätt nedan, tab. 1), torde vara en konstruktion (jfr Härenstam, Finnv., s. 290), av allt att döma på grund av vapnet samt Karl Elinasons son Arvids namn.

Litteratur: Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män, 15 (1848), s. 64—68; G. Anrep, Svenska adelns ättartaflor 4 (1864), s. 56 f (liksom föregående arbete endast av historiografiskt intresse); Närke medeltida urkunder, 1. Riseberga kloster. Utg. av K. G. Grandinon (1935), s. 50 ff; J. Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder (1939), passim; B. Hildebrand, Sparre, i SMOk 7 (1954), s. 133; L. Sjöstedt, Krisen inom det svensk-danska väldet 1356—1359 (1954), passim; A. F. Liljeholm, Till frågan om Sparre av Tofta- och Ulvätternas äldre historia, i PHT 1958, s. 24.

N. N.
Tab. 1

Karl Elinason 1304—1318 Tab. 2	Gisle Elinason 1310—1350 Tab. 4
Lars Karlsson 1335—1358 Tab. 3	Magnus Gislason 1335, dog 1372 el. 1373 Tab. 5

Tab. 1

Tab. 2

N. N. Gift med Elin.

Barn (enl. sönernas metronymika; Karl och Gisle bröder enl. DS, nr 3911):

Dotter (påpekande av A. F. Liljeholm). Mor till den Johan Karlsson, som nämnes i urkunderna från 1321 (DS, nr 2304), förde en sparre (tydliggen modernevapnet) i vapnet (HiSig 3: 456) och 1345 av Gisle Elinason kallas »nepos» (DS, nr 3911; om betydelsen av »nepos» se A. F. Liljeholm i PHT 1950, s. 99).

Karl Elinason, 1304—1318, riddare. Se tab. 2.

Gisle Elinason, 1310—1350, riddare, riksråd. Se tab. 4.

Gustav Elinason. Levde 1315 (DS, nr 2034). Har även beseglats ett brev tillsammans med Karl Elinason (RA odat. perg). Vapen: en sparre (RA perg 1.10 1315).

Karl Elinason (son av N. N., tab. 1). Uppträdde tidigast 1304 (SFSS 158, s. 134). Var slottsfogde på Kalmar 1311 (DS, nr 1823) och 1312 (DS, nr 1859) samt tydligen ännu 1318 (SFSS 158, s. 227; jfr Löffler i PHT 1904, s. 67, Kraft i HT 1931, s. 54 m. not 3, och A. Stade, Bugge, »Smålands konung», redivivus, s. 33 f och 36 f). Var riddare 1313 (ST 1, s. 378). Ägde jord i Danderyds skplg i Uppland (DS, nr 1823). Dog troligen 1318 eller kort därpå (Rosén, Striden 1302—1319, s. 302). Begrovs i dominikanklostret i Sigtuna (DS, nr 3911). Vapen: en sparre (B. Beckman, Matts Kättilmundsson, 1, s. 230).

Söner (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 176; Arvids av DS, nr 3532 (påpekande av A. F. Liljeholm) framgående anknytning till Villstads sn i Västbo hd i Småland, där Gisle Elinason hade arvegods (jfr Härenstam, Finnv., s. 291)

och även ihågkom kyrkan genom sitt testamente (DS, nr 3911); Arvid och Lars voro bröder enl. DS, nr 3172, 4040 och 4041):

Arvid Karlsson. Nämnas tidigast 1331, då han av påven providerades till kanik i Uppsala (Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 357). Erhöll där Alunda prebende (DS 5, s. 315; jfr Brilioth, a. a., s. 358) efter Ulf Holmgerrson (Ama), som dog 1335 (Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 493). Nämnas 1335 som kanik i Linköping (DS, nr 3172), 1340 som kanik både i Uppsala och i Linköping (DS, nr 3532); i Linköping innehade han prebenda Resurrectionis (Ålem) enl. DS, nr 3532, jämfört med DS, nr 4040 och 4041, samt Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 126 och 238, och Herman Schück, Eccl. Linc., s. 433. Skrev 19.12 1340 i Avignon sitt testamente, enligt vilket han valde sin gravplats i dominikanklostret därstädes (DS, nr 3532), och var död 29.5 1342, då hans efterträdare som innehavare av Alunda prebende providerades (Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 358). Ägde jord i Långhundra, Rasbo och Torstuna hd i Uppland (DS, nr 3532) samt i Tjusts hd i Småland (DS, nr 3532, 4040 och 4041).

Lars Karlsson, 1335—1358, riddare, riksråd, drots. Se tab. 3.

Tab. 3

Lars Karlsson (son av Karl Elinason, tab. 2). Uppträder tidigast 1335 (DS, nr 3138). Blev riddare 1335 (DS, nr 3138 och 3172). Nämnad som riksråd från 1346 (DS, nr 4069), som ståthållare i Skåne 1352—1354 (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 228), som konung Magnus' drots 1357 (Sjöstedt, a. a., s. 54). Levde ännu 1358 (ST 2, s. 256) och dog senast 1359 enligt regist av nu förlorat brev, som visar, att han då fick efterträdare som härads hövding i Bråbo hd i Östergötland (Gen 71, s. 127, RA; jfr LagS 1, s. 305). Ägde jord i Algutsrums hd på Öland och i Tjusts hd i Småland (DS, nr 4040 och 4041), i Långhundra hd i Uppland (RPB, nr 1367) samt troligen i Kinda hd i Östergötland (Sjöstedt, a. a., s. 201, not 228). Vapen: en sparre (HiSig 3: 455, 462 och 551). Litteratur: K. H. Karlsson, Lars Karlsson (Sparre), i NF:s andra uppl. 15 (1911), sp. 1250. — Troligen gift senast 1346 (DS, nr 4019; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 84, not 457) med *Birgitta Matsdotter*, dotter av riddaren Mats Törnsson (Hjorthorn, Törne Matssons ätt) och Ingegärd Svantepolksdotter (Svantepolk Knutssons ätt) samt änka efter en Knut Porse (Liljeholm i PHT 1955, s. 133; jfr Mohlin i PHT 1957, s. 67). Hon ägde jord i Dals hd i Östergötland (DS, nr 2601; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 294) samt troligen även sin mors forna sätesgård Händelö i S:t Johannis sn i Lödings hd i samma landskap (DS, nr 4019; jfr K. H. Karlsson i HT 1884, s. XXIX).

Dotter (patronymikon; sigill) i angivet äktenskap (K. H. Karlsson i HT 1884, s. XXIX; Liljeholm i PHT 1955, s. 133 m. not 1):

Ingegärd Larsdotter. Uppträder tidigast 1368 (RPB, nr 805). Dog något av åren 1378 (RPB, nr 1367)—1380 (RPB, nr 1547) och ärvdes av sin halvbroder (Liljeholm i PHT 1955, s. 133) Magnus Porse (Gillingstam, a. a., s. 84). Ägde jord i Långhundra hd i Uppland (RPB, nr 1367) och i Aska hd i Östergötland (RPB, nr 1547; Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 84). Vapen: en sparre (RPB, nr 1367). — Var tidigare gift med en till namnet *okänd riddare* (se ovan, s. 61) och blev senast 1368 (RPB, nr 805) omgift med *Arvid Kättilsson* (Gren, se ovan, s. 61), som uppträder i urkunderna från 1343, bodde på Ekeby i Rytterne sn i Snevringe hd i Västmanland och troligen dog 1369 (se ovan, s. 61). Av honom fick hon i morgongäva jord i nämnda hd (RPB, nr 852, 854 och 855).

Tab. 4

Gisle Elinason (son av N. N., tab. 1). Uppträder tidigast 1310 (DS, nr 1911, om dateringen se B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 218, not 69). Blev riddare något av åren 1315—1317 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247). Nämnas bland hertiginnornas råd från 1318 (Gen 73, s. 99, RA; jfr Beckman, a. a. 1, s. 291 f), som riksråd från 1320 (DS, nr 2270). Daterade 1345 (DS, nr 3911) sitt testamente på Aspnäs i Östervåla sn i Väla hd i Uppland, där ett salubrev till honom angående jord i trakten daterades 1347 (DS, nr 4212), och där hans söner sedan ägde ett stenhus (se nedan), varför det torde ha varit hans sätesgård (jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 279 f, och Liljeholm i HT 1958, s. 24, not 4). Nämnas som levande senast 1350 (DS, nr 4601). Hade valt sin gravplats i dominikanklostret i Sigtuna (DS, nr 3911). Innehade som pant av konung Magnus sedan 1334 Tierps och Väla hd (DS, nr 3041, 3568 och 3803). Ägde smärre gods i Bälinge (DS, nr 2304), Norunda (DS, nr 3911) och Väla (DS, nr 2639, 4077, 4078, 4212 och 6612) hd i Uppland, i Jönåkers hd i Södermanland (DS, nr 2640), i Grimstens hd i Närke (DS, nr 3689 och 3690), i Aska hd i Östergötland (DS, nr 3686), i Västbo hd i Småland (DS, nr 3586) samt i Kinds (DS, nr 3586) och Vadsbo (DS, nr 4361) hd i Västergötland. Vapen: en sparre (HiSig 3: 295 och 453). — Gift först (DS, nr 3382) med *Margareta*, som begrovs i dominikanklostret i Sigtuna (DS, nr 3911), dotter (Liljeholm i PHT 1958, s. 24, not 4) av riddaren och riksrådet Bengt Bosson (Bengt Bossons ätt ovan, tab. 2), vars enda kända hustru Ragnhild (DS, nr 1065 och 1737; SRS 2: 1, s. 312) var syster till riddaren Harald Älgs till börden okända hustru (Liljeholm i PHT 1952, s. 46; jfr B. Beckman,

Matts Kättilmundsson 2, s. 220, not 29). Omgift senast 1335 (DS, nr 3137 och 3172) med *Ingeborg* (DS, nr 3382) *Barnamsdotter* (DS, nr 3236), som dog senast 1338 (DS, nr 3382), och vars moder (Liljeholm i PHT 1958, s. 24; annorlunda B. Beckman, Till medeltidsgenealogiens metodik, s. 8 f) var nyssnämnde Bengt Bossons sons, riddaren och riksrådet Magnus Bengtssons änka Birgitta Knutsdotter (Lejonbjälke).

Barn (Liljeholm i PHT 1958, s. 24, not 4):

1. *Elena Gisladotter*. Troligen död före 1345, enär varken hon eller mannen nämnes i faderns testamente detta år (DS, nr 3911), och säkert före 1353, då mannen var omgift (DS, nr 4908), samt begravnen i Vadsbro kyrka i Oppunda hd i Södermanland (NMU, s. 51). — Gift senast 1336 (DS, nr 3247) med riddaren *Sigge Magnusson* (? Häkan Tunasons ätt, se denna ovan, s. 100), vilken nämnes som levande 1327—1359 och gifte om sig med Ramborg Karlsdotter (Oxhuvud, Karl Bengtssons ätt, se ovan, s. 100).

1. *Ingrid Gisladotter*. Levde ännu 1345, då hon utfärdade sitt testamente (DS, nr 3957), men torde ha varit död 1348 (DS, nr 4361). — Gift senast 1336 (DS, nr 3247) med riddaren *Törne Matsson* (Hjorthorn, Törne Matssons ätt), som icke senare nämnes i livet, och efter vilken hon var änka 1345 (DS, nr 3911).

1. *Magnus Gisslasson*, 1335—1372, riddare, riksråd. Se tab. 5.

2. *Elena Gisladotter*. Ingavs 1343 i Riseberga kloster (DS, nr 3690). Nämnes som abbedissa där 1359—1360 (RPB, nr 408, 445 och 457) men uppträder ej senare som levande.

2. *Katarina Gisladotter*. Nämnes tidigast 1345 och var då tydligen ännu ogift (DS, nr 3911). Ägde jord i Våla hd i Uppland och dog senast 1362 (DS, nr 6612). — Gift senast 1348 (DS, nr 4362; jfr DS, nr 3172 och 4498, och SRS 3: 2, s. 211) med riddaren och lagmannen i Närke, sedermera riksrådet *Karl Ulfsson* (Ulvåsaätten, se ovan, s. 94), som gifte om sig först med en Gyda eller Göda, sedan med Katarina Glysingsdotter (Glysing, se ovan, s. 54) och dog 1372 (se ovan, s. 94).

2. *Märta Gisladotter*. Ägde jord i Aska hd i Östergötland och Åkers hd i Södermanland (RPB, nr 1675). Levde ännu 1382 (RPB, nr 1675 och 1695). Vapen: en sparre (RPB, nr 1675). — Gift senast 1348 (DS, nr 4362; jfr DS, nr 3172, 4498 och 4557) med riddaren *Rörik Bonde* (jfr E 1, s. 512), som nämnes senast 1364 (RPB, nr 624).

2. *Barnam Gislason*. Sålde 18.1 1357 till sin broder Magnus Gislason stenhuset och kapellet på Aspnäs i Östervåla sn, Våla hd i Uppland (Sjöholmssaml. perg, RA). Ägde även andra gods i Våla, i Lagunda och Örbyhus hd i Uppland samt i

Västergötland (brev 18.1 1357, avskrivet i E 175, f. 579 ff, UUB, och i B. E. Hildebrands saml. till SD, 3, VHAA:s dep., RA). Nämnes i livet senast 1358 (B 16, f. 290 v, RA). Vapen: en sparre (B 16, f. 290 v, RA).

Tab. 5

Magnus Gislason (son av Gisle Elinason, tab. 4). Uppträder tidigast 1335 (DS, nr 3172). Blev riddare något av åren 1335 (DS, nr 3172) —1341 (DS, nr 3586). Nämnes som riksråd från 1362 (DS, nr 6584) men tycks 1371 ha uteslutits ur rådet (Engström, Bo Jonsson 1, s. 295 f). Uppträder som häradshövding i Tjust 1361 (DS, nr 6430)—1369 (RPB, nr 880; jfr LagS 1, s. 364) och i Gästrikland 1370 (RPB, nr 921; jfr LagS 1, s. 423). Bodde 1352 (DS, nr 4773) och 1353 (DS, nr 4950) tydligen på Örby (nu Örbyhus) i Vendels sn, Örbyhus hd i Uppland men köpte 18.1 1357 av sin broder Barnam Gislason stenhuset vid Aspnäs i Östervåla sn, Våla hd i Uppland (Sjöholmssaml. perg, RA) och daterade 1362—1370 flera brev på Aspnäs (DS, nr 6593; RPB, nr 803 och 921), varför det då torde ha varit hans sätesgård. Dog 1372 eller 1373 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 295, not 94). Ägde i övrigt gods i Danderyds skplg (SStadsB 1: 1, s. 444), Lagunda (E 175, f. 579, UUB), Långhundra (DS, nr 3247), Olands (DS, nr 4773 och 5113; SStadsB 1: 1, s. 444; VFT 2: 8—9, s. 172), Ulleråkers (RPB, nr 1066), Våla (RPB, nr 301; DS, nr 6593 och 6612; E 175, f. 579, UUB) och Örbyhus (E 175, f. 579, UUB) hd i Uppland, Gästrikland (DS, nr 6593), Snevringe hd i Västmanland (LBH, ny ser. 3, s. 251; DS, nr 6432), Sköllersta hd i Närke (NMU, s. 52), Grums (RPB, nr 1572) och Kils (NMU, s. 53) hd i Värmland, Aska (RPB, nr 864), Bankekinds och Björkekinds (DS, nr 6432), Finspångälans (RPB, nr 864) och Hanekinds (DS, nr 6432) hd i Östergötland, Tjusts hd i Småland (DS, nr 6430, 6432, 6443 och 6510) samt Kinds, Vadsbo och Valla hd i Västergötland (v. Möller i HFÄ 1868—72, bil., s. 88). Vapen: en sparre (HiSig 3: 463 och 578). — Gift senast 1346 (DS, nr 4056) med *Birgitta Knutsdotter*, vilken levde ännu 1373 (RPB, nr 1066) men var död 1381 (RPB, nr 1572), var dotter av riddaren och riksrådet Knut Folkason (Algotssonernas ätt, se ovan, s. 5) och Margareta Tyrgilsdotter (Tyrgils Knutssons ätt, se ovan, s. 89) samt tidigare varit gift med Erik Boberg, som levde ännu 1335, (se ovan, s. 25).

Döttrar i angivet äktenskap (Liljeholm i PHT 1950, s. 92):

Dotter. Levde troligen ännu 1373 (RPB, nr 1066) men var död 1375, då hennes nedan-nämnde make var omgift (RPB, nr 1133). — Gift senast 1369 (RPB, nr 864) med riddaren och riksrådet *Bengt Filipsson* (Ulv), vilken tidigare varit gift med Birgitta Karlsdotter (delad

sköld; jfr E 5, s. 386), som levde ännu 1359 (RPH, nr 4), och tidigast 1375 (RPB, nr 1133) gifte om sig med Cecilia Ulfsson (Ulvåsa-ätten, se ovan, s. 94) samt dog omkr. 1382 (RPB, nr 1657 och 1902). Deras avkomlingar ärvde Magnus Gislasons sätesgård Aspnäs (Styffe, Skand. 3:e uppl., s. 364 f).

Helena Magnusdotter. Dog troligen tidigast

1373 (RPB, nr 1066) men senast 1380 (RPB, nr 1481). — Gift senast 1369 (RPB, nr 864) med riddaren, riksrådet och lagmannen i Finland *Arvid Gustafsson* (Sparre av Vik, nedan, tab. 1), som dog 1379 eller 1380 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 294, not 94). Deras avkomlingar ärvde Magnus Gislasons tidigare sätesgård Örby (Styffe, Skand. 3:e uppl., s. 364).

Sparre av Hjulsta och Ängsö

Av *Hans Gillingstam*

Denna ätt, som är känd sedan 1300-talets förra hälft, förde i vapnet en röd sparre i guldfält (Gen 2, s. 107, RA; inskriften på en trätavla från 1500-talet i Sorunda kyrka, återgiven i Stiernman, Höfd.-m. 2, s. 79, och Klingspor o. Schlegel, Uplands herreg.: Hjulsta, sp. 5) liksom ätterna Sparre av Tofta och Sparre av Vik. Med dessa har dock ingen släktskap kunnat bevisas, ehuru gamla förbindelser äro skönjbara (Gillingstam i SoH 1953, s. 275; DS, nr 4812). Liksom dessa hade denna ätt gamla småländska förbindelser, ehuru den huvudsakligen synes ha varit knuten till Södermanland, innan en ättemedlem på 1400-talet genom äktenskap kom att inneha Hjulsta i Uppland och Ängsö i Västmanland, som blevo sätesgårdar för två grenar av ätten under några generationer. Den utslocknade på svärdsidan 1522, på spinnsidan 1605.

Om man får döma av förnamnen, böra till denna ätt förutom nedan upptagna personer även ha hört en Birger Nilsson och hans son Nils Birgersson, vilka under 1400-talets senare hälft bodde i Östergötland och förde sparrevapnet (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 99, not 551), enligt 1600-tals-tradition med samma färger som denna ätt (SvK, Uppl. 3, s. 262, not 7), men något samband har icke kunnat bevisas.

Litteratur: Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män, 15 (1848), s. 64—71; G. Anrep, Svenska adelns ättartaflor 4 (1864), s. 58 f (båda synnerligen föräldrade och otilförlitliga).

Birger Tab. 1

Fader Birgersson 1327—1349 Tab. 2		Nils Birgersson dog senast 1350 Tab. 12	
Bengt Fadersson 1343—1364 Tab. 3	Sven Fadersson 1345—1358 Tab. 11	Birger Nilsson 1350—1370 Tab. 13	
Ulf Bengtsson 1378, dog 1405—1412 Tab. 4			
Gustav Ulfsson 1427—1471 Tab. 5		Fader Ulfsson 1435—1479 Tab. 6	
		Nils Fadersson 1465—1495 Tab. 7	Bengt Fadersson 1475—1496 Tab. 9
		Fader Nilsson 1511—1516 Tab. 8	Knut Bengtsson 1511, dog 1522 Tab. 10

Tab. 1

Birger. Endast känd genom barnens patronymika.

Barn (DS, nr 4604; vapen och patronymika; att varken Fader Birgersson eller hans söner beseglat DS, nr 4604, innebär enligt påpekande av fil. dr S. Ljung möjligen, att han hade annan moder än sina syskon):

? **Dotter.** Troligen gift (påpekande av A. F. Liljeholm) med *Gregers Johansson* (Malstaätten, se denna ovan, tab. 2), som nämnes 1314 (DS, nr 1975)—1325 (DS, nr 2501) och var död 1345 (DS, nr 3878). Dennes söner (RPB, nr 1227) Birger Gregersson, sedermera ärkebiskop i Uppsala, och Johan Gregersson samt mågen (DS, nr 5105) Guttorm Turesson beseglade nämligen 1350 (DS, nr 4604) Gustav Birgerssöns och Margareta Birgersdotters brev om arvet efter systemen Elena Birgersdotter, och Birger Gregersson torde, om kombinationen är riktig, vara uppkallad efter sin morfar.

Fader Birgersson, 1327—1349. Se tab. 2.

Nils Birgersson, död senast 1350. Se tab. 12.

Elena Birgersdotter. Dog senast 1350 och uppges då ha ägt jord i Allbo hd i Småland (DS, nr 4604).

Gustav Birgersson. Nämd tidigast 1333 och var då fogde på Stockholms slott (DS, nr 2991). Levde ännu 1355 (DS, nr 5091) men var död 1381 och begravdes jämte sin hustru och sina barn i Forsa kyrka i Villåttinge hd i Södermanland (RPB, nr 1617). Ägde gods i Bro och Vätö skplg och Norunda hd i Uppland (DS, nr 2991) samt Oppunda (DS, nr 5091; Skoklostersaml. I, Fol. vol. 44, s. 55, RA), Svartlösa (DS, nr 3076) och Västerkarne (DS, nr 5091) hd i Södermanland. Vapen: en sparre (HiSig 3: 441). — Gift med *Helena Jönsdotter*, som ägde gods i Hölebo och Villåttinge hd i Södermanland och dog senast 1358 (RPB, nr 382 och 1617).

Margareta Birgersdotter. Uppträder endast 1350 (DS, nr 4604).

Tab. 2

Fader Birgersson (son av Birger, tab. 1). Uppträder i urkunderna 1327 (DS, nr 2604)—1349 (DS, nr 4464). Vapen: sparre (HiSig 3: 437). — Var 3.1 1327 (DS, nr 2604) gift med en dotter till Magnus Kristinason (Håkan Tunasons ätt, se ovan, s. 100). Hon ägde gods i Björkekind's hd i Östergötland (DS, nr 3082).

Söner (vapen och patronymika; jfr DS, nr 4812; mödernet okänt, men intet hindrar, att de voro födda i faderns enda kända äktenskap):

Bengt Fadersson, 1343—1364. Se tab. 3.

Sven Fadersson, 1345—1358. Se tab. 11.

Tab. 3

Bengt Fadersson (son av Fader Birgersson, tab. 2). Uppträder i urkunderna 1343 (DS, nr 3726)—1364 (RPB, nr 1832). Var häradshövding i Bankekind's hd i Östergötland 1359 (R. v. d. Hardt, Periculum ant. II). Ägde jord i Rönö hd i Södermanland (DS, nr 3978). Vapen: en sparre (RPB, nr 360). — Gift (SD, nr 613; B 16, f. 271, RA) med en *syster* till Ulf Kärling, som nämnes 1331 (DS, nr 2844)—1350 (DS, nr 4568). Annerstedts av M.-L. Nordmark i KÅ 1942, s. 126, publicerade påstående, att hon hette Bengta Bengtsdotter, återgår på den felaktiga regesten i RPB, nr 1314; av originalet framgår, att den brevet beseglade icke namngivna modern ej är Ulf Bengtssöns utan brevutfärderskan Bengta Bengtsdotters mor.

Barn (i angivet äktenskap; vapen och patronymika; SD, nr 613; B 16, f. 271, RA):

Sigröd Bengtsdotter. Ägde gods i Källands, Redvägs, Vartofta, Vilske och Åse hd i Västergötland (RA perg 9.4 1426 i vid. 2.7 1430) samt i Vista hd i Småland (SD, nr 621). Levde ännu 1405 (SD, nr 621) men var död 9.4 1426 (RA perg vid. 2.7 1430). Vapen: en sparre (SD, nr 621). — Gift (B 16, f. 16, RA) med *Tomas Pipa*, vilken nämnes som levande 1378 (RPB, nr 1314). Omgift senast 1397 (B 16, f. 16, 36 v och 57 v, RA) med *Nils Guttormsson* eller *Nils djäkn* (3 liljor), vilken nämnes som fogde i Västergötland 1409 (SD, nr 1053), 1413 (SD, nr 1792) och ännu 1417 (SRS 3: 2, s. 149), var häradshövding i Vadsbo hd i samma landskap 1409—1415 (LagS 1, s. 243), uppges vara omkring 60 år gammal 1417 (SRS 3: 2, s. 149), levde ännu 14.10 1427 (RA perg) samt uppges ha farit till den heliga gravens i Jerusalem 1430 och dött på hemresa därifrån 1431 (G. A. Sparre, Sv. medeltidssl., s. 100, Trolleholms ark., utan källhänv.; jfr C. J. Ljungström i VFT 1: 2, s. 43).

? *Märta* (Bengt'sdotter?). Död före 1428 och gift med *Anders Tomasson* (B 16, f. 271, RA), troligen identisk med den person med detta namn, som i vapnet förde två petsar uppifrån (RPB, nr 2818) och dog något av åren 1406—1409 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 66).

Ulf Bengtsson, 1378—1405, riddare. Se tab. 4.

Tab. 4

Ulf Bengtsson (son av Bengt Fadersson, tab. 3). Uppträder tidigast 1378 (RPB, nr 1314). Nämd som häradshövding i Gästrikland 1391 (DGestr., s. 59, GävILB, fotostatokopia hos VHAA:s diplomatariekommité; jfr LagS 1, s. 423)—1403 (SD, nr 353). Blev riddare mellan 23.7 1391 (DGestr., s. 53, GävILB) och 25.1 1392 (RPB, nr 2597). Bodde på sin hustrus gård (Liljeholm i PHT 1950, s. 97) Lagmansö i

Vadsbro sn i Oppunda hd i Södermanland (RPB, nr 2597). Ägde gods i Snevringe hd i Västmanland (BSH 2, s. 98). Dog något av åren 1405 (SD, nr 624)—1412 (SD, nr 1651). Vapen: en sparre (RPB, nr 2597 och 2773; SD, nr 299 och 388 a). — Gift (Ö. Tigerstedt, Hässelbyholm, s. 44 f; Liljeholm i PHT 1950, s. 97) senast 1392, då han bodde på Lagmansö (RPB, nr 2597), med en dotter av Håkan Halstensson (Halsten Peterssons ätt) i äktenskap med en dotter av riddaren Sigge Magnusson (? Håkan Tunasons ätt, se ovan, s. 101). Hon ägde jord i Österrekarne hd i Södermanland (Klingspor o. Schlegel, Engstö, s. LXV), dog före 29.12 1427 (RA perg) och gifte om sig senast 1412 (SD, nr 1651) med riddaren Ficke v. Vitzen d. y., som var härads hövding i Bobergs hd i Östergötland 1408—1424 (LagS 1, s. 290) och änkring (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 82) efter Katarina Magnusdotter (Porse) samt levde ännu 29.12 1427 (RA perg).

Barn (i angivet äktenskap; RA perg 29.12 1427 jmf m. SD, nr 1651; Liljeholm i PHT 1950, s. 97; SMR, nr 1124; RA perg 9.2 1449):

Märta Ulfsson. Dog mellan 18.10 1448, då hon av konung Karl fick Strängnäs stad samt Björksta och Tortuna socknar i Ytterturbo hd i förläning (RA perg), och 9.2 1449 (RA perg). — Fick 8.10 1425 (DRA perg) morgongåva av riddaren och riksrådet *Gustav Algotsson* (Sture, sjobladssätten, se denna ätt nedan, tab. 4), som dog 1448 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 102) och tidigare varit gift (Gillingstam, a. a., s. 89 f) med Elin Arvidsdotter (Oxenstierna, jfr E 5, s. 588).

Sigge Ulfsson. Troligen identisk med den »Syggo de Swecia», som inskrevs vid universitetet i Leipzig 1425 (Matr. d. Univ. Leipzig 1, s. 85) och där blev baccalaureus 1426 (a. a. 2, s. 106). Blev ärkedjälne i Strängnäs 1429 (G. Carlsson i Strängnäs hist., s. 855; DRA perg 8.11 1429). Provierades 18.7 1449 av påven till biskop därstädes (AC 1: 2, s. 358). Dog 3.6 1463 (Gardell, Gravm. 1, nr 451; jfr G. Carlsson, nedan a. a., s. 856). Ägde gods i Oppunda (SMR, nr 1124; RA perg 4.4 1451; RA ppr före 3.6 1463) och Åkers (SMR, nr 548 a) samt Jönåkers och Österrekarne (RA perg 4.4 1451; RA ppr före 3.6 1463) hd i Södermanland. Vapen: en sparre (RA perg 9.2 1449 och 24.3 1451). Litteratur: G. Carlsson i Strängnäs stads historia (1959), s. 504—507 och 855 f.

Gustav Ulfsson, 1427—1471, riksråd, riddare. Se tab. 5.

Fader Ulfsson, 1435—1479, riksråd, riddare. Se tab. 6.

Tab. 5

Gustav Ulfsson (son av Ulf Bengtsson, tab. 4). Uppträder tidigast 29.12 1427 (RA perg). Nämd som riksråd från 1435 (ST 3, s. 130 och

134). Blev riddare mellan 29.8 1447 och 9.2 1449 (RA perg), alltså troligen vid konung Karls kröning 1448. Dog mellan 8.10 1471 (Reuter-dahl, Sv. kyrk. hist. 3: 2, s. 549) och 12.2 1475 (RA perg). Hans sätesgård var Värhulta i Västermo sn i Västerrekarne hd i Södermanland (RA perg 14.11 1453). Ägde även andra gods i detta hd (Bergshammarsaml. perg 20.5 1469, RA) och i Bälunge hd i Uppland (RA perg 14.11 1453). — Gift senast 1435 med *Kristina Folkadotter*, dotter (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 79) av Folke Folkason (Rossviksätten) och Holmfrid Jonsdotter (Almöätten). Fru Kristina ägde gods i Kinda hd i Östergötland och levde ännu 12.2 1475 (RA perg).

Dotter (i angivet äktenskap; Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 79; Gardell, Gravm. 1, nr 506):

Ramborg Gustavsdotter. Dog 13.11 1492 (Gardell, a. a., nr 506). Vapen: en sparre (Gardell, a. a., nr 506). — Gift kort efter 12.6 1455 (RA ppr) med riddaren och riksrådet *Gregers Matsson* (Lillie af Greger Matssons ätt; jfr E 4, s. 664), som dog 24.3 1494 (Gardell, a. a., nr 506).

Tab. 6

Fader Ulfsson (son av Ulf Bengtsson, tab. 4). Uppges 1477 vara 60 år gammal (SFSS 2: 3, s. 185), vilket på grund av vad vi veta om faderns dödsår måste anses oriktigt och med hänsyn till andra i samma källa förekommande approximativa åldersuppgifter troligen betyder, att han ännu ej var 70 år gammal (jfr S. Engström, Bo Jonsson 1, s. 9, not 33) och alltså var född efter 1407. Uppträder tidigast 1435 (SMR, nr 275). Blev riddare mellan 4.7 1441 (RA perg) och 11.3 1443 (RA perg), alltså troligen vid konung Kristofers kröning 14.9 1441. Nämnas som riksråd från 1453 (Hadorph, Gambla stadgar, s. 52). Var härads hövding i Åkers hd i Södermanland 18.6 1471 (RA perg; jfr LagS 1, s. 112). Hans sätesgård var Ängsö i Ängsö sn i Ytterturbo hd i Västmanland (Klingspor o. Schlegel, Engstö, s. LXIV f.; DN 16, nr 268; Nordén, Norrk. medelt., s. 202; RA perg 8.12 1473 och 16.4 1478). Ägde gods i Österrekarne hd i Södermanland och Åsunda hd i Uppland (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. LXV), i Enköpings stad i sistnämnda landskap (RA perg 5.5 el. 15.9 1449) samt i Lösings hd i Östergötland (Nordén, a. a., s. 202) och Tveta hd i Småland (HSH 32, s. 427). Levde ännu 19.8 1479 (RA perg). Vapen: en sparre (RA perg 4.2 1451; Klingspor o. Schlegel, a. a., s. LXV). — Gifte sig mellan 27.3 1437 och 2.10 1439 (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. 21 och LXIII) med *Elin Nilsson* (DN 16, nr 157 och 185; Klingspor o. Schlegel, a. a., s. LXV), dotter (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XVII; jfr K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 88 ff, och Gillingstam,

Ätt. Ox. o. V., s. 96 ff) av riksrådet och riddaren Nils Bosson (Natt och Dag; jfr E 5, s. 387) och Kristina Johansdotter (Styrbjörnssönernas ätt) och tidigare gift med Ficke Olofsson (Hjulsta-ätten), som dog senast 1437 (Gillingstam, a. a., s. 317, not 352). Fru Elin levde ännu 1455 (DN 16, nr 185) men var död 1475 (UUB perg; Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXXI). Ägde Ängsö samt gods i Åsunda hd i Uppland, i Väster- och Österrekarne hd i Södermanland, i N. Möre och Tunaläns hd i Småland samt i Norrbotten (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. LXIII f).

Barn (i angivet äktenskap; RA perg 16.4 1478; UUB perg 1475; Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXXI):

Nils Fadersson, 1465—1495, riksråd, riddare. Se tab. 7.

Bengt Fadersson, 1475—1496, riksråd. Se tab. 9.

En dotter. Levde 1475 (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXXI).

Tab. 7

Nils Fadersson (son av Fader Ulfsson, tab. 6). Uppträder i urkunderna tidigast 1465 (FMU, nr 3256) och var redan då riddare och möjligen även riksråd, ehuru ett fullt säkert belägg för hans riksrådsvärdighet är känt först från följande år (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 443 f). Nämnes som härads hövding i Åsunda hd 20.10 1478 (RA perg)—1492 (Uppl. lagmansdombok 1490—1494, s. 37; jfr LagS 1, s. 60). Nämnes som levande senast 6.1 1495 (HSH 18, s. 15). Hans sätesgård var Hjulsta i Enköpings-Näs sn, Åsunda hd i Uppland (DN 16, nr 268; RA perg efter 1.5 1488 och efter 1.5 1490; SStadsB 2: 3, s. 177), som modern fått vid arvskiftet efter sin förste man (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. LXIII). Ägde även gods i Trögds hd i Uppland (RA ppr 19.1 1486). Vapen: en sparre (RA perg 7.10 1494; Gardell, nr 482). — Gift (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 317) med *Kristina Nilsdotter*, dotter av riksrådet och riddaren Nils Jönsson (Oxenstierna) och (Gillingstam, a. a., s. 312) Katarina Karlsdotter (Sture, gumsehuvudsätten). Hon ägde gods i Sollentuna hd samt Frötuna och Länna skplg i Uppland (RA perg 16.4 1478).

Barn (Gen 27, f. 31 v, Gen 21, f. 15 v, RA) i angivet äktenskap (Ulfs modernebörd framgår av Gardell, a. a., nr 482, Knuts av förnamnet, jfr G. Carlsson i PHT 1920, s. 106, de övrigas av Gen 2, s. 174, RA, och Gillingstam, a. a., s. 319):

Rakel Nilsdotter (Gen 27, f. 31 v, Gen 21, f. 15 v, RA).

Sem Nilsson (Gen 27, f. 31 v, Gen 21, f. 15 v, RA).

Ulf Nilsson. Dog 1484 och begravdes i Enköpings-Näs kyrka (Gardell, a. a., nr 482).

Knut Nilsson. Förekommer i bevarade källor 1475—1485 och dog i Visby, där han var en av Ivar Axelssons (Tott) svenner (Gillingstam, a. a., s. 319, not 355), troligen före 1487, då Ivar Axelsson lämnade Gotland och dog, samt säkerligen före fadern, enär icke han utan sysslingen Folke Gregersson (Lillie af Greger Mattssons ätt, jfr E 4, s. 644) blev förmyndare för brodern Fader Nilsson (RA perg 4.4 1514; jfr C 34, RA).

Karin Nilsdotter. Gift (Gen 2, s. 43, 107, 140 och 174, RA) med hövitsmannen *Tönne Eriksson* (Tott jfr DAA 1900, s. 439, o. E 8, s. 342), som gifte om sig före 1503 (Gardell, Gravm., nr 761) med hennes farbrors änka (se nedan, tab. 9) Hillevi Axelssdotter (Brahe) och 1512 (FMU, nr 5625) med Karin Erikssdotter (Bielke; jfr E 1, s. 359) samt avrättades i jan, 1522 (Peder Swart. K. Gustaf Is kronika, ed. Edén, s. 47; jfr Sjödin, Befr.-krig 2, s. 382), enl. E 8, s. 342 (utan källhänv.) 2.1.

Fader Nilsson, 1511—1516. Se tab. 8.

Elin Nilsdotter. Levde ännu 1545 (HH 13: 1, s. 5). Hennes sätesgård var Nynäs i Ösmo sn i Sotholms hd i Södermanland (Herrg, s. 89), och hon ägde även gods i Selebo och Österrekarne hd i Södermanland (Gillingstam, a. a., s. 319). — Gift (Chron. gen., ed. Perningskiöld, s. 3) med *Gotskalk Arendsson* (Ulv), vilken nämnes som levande 17.8 1472 (RA perg)—1496 (FMU, nr 4703).

Tab. 8

Fader Nilsson (son av Nils Fadersson, tab. 7). Var tydligen omyndig vid faderns död (RA perg 4.4 1514; jfr C 34, RA). Nämnes i livet 1511 (BSH 5, nr 387 och 388)—1515 (Nordén, Norrks medelt., nr 255; Klingspor o. Schlegel, Engsö, s. XXXIV). Var härads hövding i Åsunda hd enl. Styffes (Skand., s. 349) obestyrkta uppgift. Hans sätesgård var det faderneärvda Hjulsta i Enköpings-Näs sn, Åsunda hd (RA perg 4.4 1514). Måste ha levat åtminstone ännu 1516, eftersom dottern föddes 1517 (se nedan). Vapen: en sparre (RA perg 4.4 1514). — Gift efter 1509 (DN 16, nr 347) med *Botil Knutsdotter* (Chr. Gyllenstierna, Chron. gen., s. 8 f; inskr. på Peter Nilssons (Grip) epitafium i Sorunda kyrka, återgiven i Stiernman, Höfd.-m. 2, s. 78 ff, och Klingspor o. Schlegel, Uppl. herreg.: Hjulsta, sp. 4 f; jfr Nordin-Grip i Täljebygden 1951, s. 21 ff), vilken dog senast 1520 (DN 12, nr 596) och var dotter (DN 12, nr 596; jfr Nordén, a. a., nr 255) av riksrådet och riddaren Knut Alfsson (Tre rosor, jfr SoK, s. 104) i äktenskap med Görvel (Chr. Gyllenstierna, Chron. gen., s. 8; Nordén, a. a., nr 255) Eriks-

dotter (Gyllenstierna; DN 16: 1, nr 347; jfr E 3, s. 355).

Barn i angivet äktenskap (Chr. Gyllenstierna, Chron. gen., s. 9; ovannämnda inskr. på Peter Nilssons epitafium i Sorunda kyrka; HH 27: 1, s. 102; för de icke till namnet kända barnen Ms.-saml. d.-no. Pers.-hist. nr 16 c, f. 136, och Geneal. Herald. Selskab.: Generalia, Fol. vol. 73, f. 126 v, DRA):

En *dotter*. Död ogift (Ms.-saml. d.-no. Pers.-hist. nr 16 c, f. 136, DRA).

Två *söner* (Geneal. Herald. Selskab: Generalia Fol. vol. 73, f. 126 v, DRA).

Görvel Fadersdotter. Född 1517 på Hjulsta (ovannämnda epitafium). Dog 20.4 1605 på Börninge i Gustavs sn i Vemmenhögs hd i Skåne samt begravdes 5.5 samma år i Lund (DM 4: 4, s. 19), där hennes gravsten finnes i domkyrkan (Wrangel, Konstverk, pl. XXXIV). Ägde gods i Bälunge, Hagunda, Håbo, Långhundra, Norunda, Nardinghundra, Rasbo, Simtuna, Vaksala, Åsunda och Örbyhus hd i Uppland, Selebo, Öknebo och Österrekarne hd i Södermanland, Norrbo, Siende och Yttertjurbo hd samt Norbergs bergslag i Västmanland, Örebro hd i Närke, Aska, Björkekinds, Göstrings, Hanekinds, Kinda, Lysings och Vifolka hd i Östergötland, Norrvidinge, Sevede, Tjusts, Tunaläns, Uppvidinge, Norra och Södra Vedbo, Vista och Östra hd i Småland, Ale, Bollebygd, Gäsene, Kullings, Kåkind, Kållands, Marks, Redvägs och Vartofta hd i Västergötland samt Gillbergs, Grums, Kils, Näs och Ölme hd i Värmland (Possesaml. vol. 15, RA; Rött nr 246, KA; Redukt. deput. ark. D II: 1, s. 327—354, och D II: 2, s. 67—117, KA; jfr FrG 1, s. 108 och 115, 2, s. 75 och 82, 3, s. 87, och 4, s. 91), i Halland (L. Daee i NHT 3: 3, s. 255), i staden Lund i Skåne (R. Blomqvist i Skr. utg. av Fören. Det gamla Lund 19) samt mer än 600 gårdar i olika delar av Norge och på Shetlandsöarna (översiktligt specificerade av Daee i NHT 3: 3, s. 250—255). Fru Görvels svenska gods delades mellan hennes fasters och hennes mormors syskons arvingar (T. Berg i MRA 1927, s. 185 och 203; N. Ahnlund, Axel Oxenstierna, s. 163). Hennes porträtt (jfr B. Hildebrand i PHT 1929, s. 234) har senast publicerats av Nordin-Grip i Täljebygden 1951, s. 27. Litteratur: L. Daee, Om fru Görvel Fadersdotter och hendes norske Jordegods, i NHT 3: 3 (1895), s. 219—274; E. Madsen, Fru Görvel Faddersdotter, i Personalhist. Tidsskr. 6: 4 (1913), s. 69—80; S. H. Finne-Grönn, Görvel Fadersdotter (Sparre), i NBL 5 (1931), s. 144—146; J. Andersen, Sudrheimsætta, i Sjørum herred 1 (1942), s. 108—120; P. Colding, Sparre, Görvel Fadersdotter, i DBL 22 (1942), s. 337—339; I. Nordin-Grip, Peder Grip och Görvel Sparre. En minnestavla i Sorunda kyrka, Täljebygden 1951, s. 21—31. — Gift i augusti 1532 med *Peter Nils-*

son (Grip, yngre ätten, jfr SoK, s. 93), vilken var född 1507, drunknade i Mälaren 26.9 1533 och blev begravnen i Sorunda kyrka (samtl. uppg. efter inskr. på hans epitafium i Sorunda kyrka, se I. Nordin-Grip i Täljebygden 1951, s. 21 ff, o. Stiernman, Höfd.-m., 2, s. 78 ff). Han var riksråd (Saml. t. det norske Folks Spr. o. Hist. 1, s. 349 f), hade som sätesgård Fällnäs i Sorunda sn i Sotholms hd i Södermanland (Herrg, s. 90), och gav henne som morgongåva gods i Selebo och Västerrekarne hd i Södermanland, Nardinghundra hd i Uppland och Vifolka hd i Östergötland (Margareta Grips b., s. 330, Trolleholms ark.; filmkopia RA). Trolovad 1534 (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 34) med riddaren och danska riksrådet *Truid Ulfstand* (jfr DAA 1896, s. 430), med vilken hon blev gift före 11.1 1535 (DN 11: 2, nr 608). Som morgongåva erhöll hon av herr Truid gods i Halland (Daee i NHT 3: 3, s. 255). Han uppges ha varit född 1487 och tidigare varit gift med Ide Lagesdatter (Brok af Estrup, jfr DAA 1889, s. 108), som dött 1531 eller 1532 (DAA 1896, s. 430; DBL 24, s. 504). Herr Truid hade som sätesgård Torup i Bara sn och hd i Skåne (DN 1: 2, nr 1088), var hövitsman på Varberg (v. Möller, Bidr. t. Hallands hist., s. 180—201) och dog 16.11 1545 (Monum. hist. dan. 2: 2, s. 232). Fru Görvel blev mellan 22.10 1546 (Danske Kancelliregistranter 1533—1550, s. 471) och 11.7 1547 (DN 12: 1, nr 613 och 614) omgift med riddaren och danska riksrådet *Lage el. Lave Brahe* (jfr DAA 1888, s. 101 f, 1950: 2, s. 14, och DBL 3, s. 572 f), vilken som sätesgård hade Vittskövle i likanämnd sn i Gärdhs hd i Skåne ännu 1551 men från 1552 Krageholm i Sövestads sn i Herrestads hd i Skåne (Bruun i Afh. tilegn. Ax. Linv., s. 85) samt dog 5.3 1567 och blev begravnen i Lunds domkyrka (gravstensinskr. tr. i NHT 3: 3, s. 273).

Tab. 9

Bengt Fadersson (son av Fader Ulfsson, tab. 6). Nämnas tidigast 1475 (UUB perg; Klingspor o. Schlegel, Engso, s. XXXXI). Uppträder bland rikets råd och män tidigast 1486 (BSH 4, nr 74) men kan säkert beläggas som riksråd först 1489 (PSS 1, nr 198; DDal 1, nr 143; Hadorph, Gamb-la stadgar, s. 65). Hans sätesgård var Ängsö i Ängsö sn i Yttertjurbo hd i Västmanland (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. XXXXII och LXV; RA perg 11.5 1496), där han byggde ett stenhus (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXXIII), och som han fått vid arvskifte med brodern 1475 (UUB perg) jämte smärre gods i Yttertjurbo och Torstuna hd i Västmanland, Håbo, Vaksala, Åsunda och Örbyhus hd i Uppland samt Björkekinds hd i Östergötland. Levde ännu 8.6 1496 (RA perg). Vapen: en sparre (RA perg 11.5 1496). — Gift senast 1481 (Klingspor o. Schlegel, a. a., s.

XXXXII) med *Hillevi Axelsdotter*, som ägde gods i Väla hd i Uppland (Gillingstam i PHT 1947, s. 34) och i Göstrings hd i Östergötland (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXXII), var dotter (Gillingstam i PHT 1947, s. 34 f, och 1953, s. 49 och 53) av riddaren och danska riksrådet Axel Brahe (jfr DAA 1888, s. 99, o. 1950: 2, s. 9) och Marine Tygadatter (Lunge, jfr DAA 1902, s. 311) samt dog 22.12 1503 och begravdes i Ängsö kyrka (Gardell, Gravm. 1, nr 761) efter att ha gift om sig (FMU, nr 5008) med Tönne Eriksson (Tott, jfr E 8, s. 342, o. DAA 1900, s. 439) i hans andra gifte (jfr ovan tab. 7).

Barn (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. XXXXIII och LV, av vilken källa framgår, att dottern Anna var född i angivet äktenskap; Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 4, enl. vilken källa även Fader och Knut voro födda i angivet äktenskap; Gen 2, s. 107, RA; att även Axel var född i angivet äktenskap, framgår av förnamnet):

Anna Bengtsdotter. Uppträder i urkunderna tidigast 1504 (FMU, nr 5060). Hennes sätesgård var det moderneärvda (Gillingstam i PHT 1947, s. 34) Aspnaäs i Östervåla sn i Väla hd i Uppland (Herrg, s. 38). Ägde smärre gods i Bälinge, Frösäkers, Hagunda, Lagunda, Lyhundra, Norunda, Sollentuna, Torstuna, Väla, Åsunda och Örbyhus hd samt Frötuna och Länna skplg i Uppland, Selebo hd i Södermanland, Norrbo, Siende och Yttertjurbo hd i Västmanland, Bobergs, Göstrings, Hanekinds, Kinda och Ydre hd i Östergötland samt Konga och Sunnerbo hd i Småland (FrG 1, s. 100, 2, s. 383, not 37, 3, s. 77, och 4, s. 75; Bielkesaml.: Adl. ätten, vol. 22, RA; RA perg 19.2 1560; Liedgren i Bromma hemb. f. årsskr. 1957, s. 14 f, som även rättar fru Annas felaktiga identifiering i FrG 1 och 3). Dog 1561 (Liedgren, a. a., s. 14 f). Vapen: en sparre (Bielkesaml.: Adl. ätten vol. 22, RA). — Gift senast 1504 (FMU, nr 5060) med riddaren, riksrådet och lagmannen i Västmanland *Sten Turesson* (Bielke; jfr E 1, s. 358), som bodde på Råvelsta i Altuna sn, Simtuna hd i Västmanland (UUB perg 7.11 1508 och 7.5 1517) samt nämnes i livet senast 1520 (G. Carlsson i SBL 4, s. 165).

Fader Bengtsson (Chron. gen. ed. Peringskiöld, s. 4).

Knut Bengtsson, 1511, död 1522, riksråd. Se tab. 10.

Axel Bengtsson, död ung (Gen 2, s. 107).

Gustav Bengtsson, död ung (Gen 2, s. 107).

Tab. 10

Knut Bengtsson (son av Bengt Fadersonn, tab. 9). Uppträder i urkunderna tidigast 1511 (BSH 5, nr 387 och 388). Var riksråd 1520 (ST 3, s. 613, 618 och 620). Hans sätesgård var

Ängsö (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. XXXXIV). Dog 1522 (Handl. rör. H. Lek:s g. i Sthlm, 5—8, s. 18). Litteratur: C. A. Klingspor och B. Schlegel, Engso, s. 25 f; L. Sjödin, Befr. krig 2, s. 321. — Gav 22.10 1515 morgongåva till sin hustru *Kristina Eriksdotter* (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXXIV), som 10.8 1528 (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 32) gifte om sig (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. LVI) med sedermera riksrådet Lars Turesson (Tre rosor, jfr SoK, s. 105). Hon var dotter (Chr. Gyllenstierna, Chron. gen., s. 8; jfr Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 39) av riksrådet och lagmannen i Västergötland Erik Eriksson (Gyllenstierna; jfr E 3, s. 357) och Anna Karlsdotter (Vinstorpaätten, jfr ovan, s. 105) och uppges ha dött 26.11 1560 (Marg. Grips bok, s. 48, Trolleholms arkiv) men begravdes först 27.12 1561 (brev 14.2 1575 i Biogr. F 12 c: Lars Fleming, RA).

Barn (Gen 2, s. 107; dottern Hillevi född i angivet äktenskap enl. Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 39, liksom sonen Erik enligt sitt förnamn):

Hillevi Knutsdotter. Dog 1547 (Per: Trolle, RHA) eller 1548 (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. 26). — Gifte sig 10.7 1538 (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. 26) med *Arvid Trolle*, som dog 4.12 1549 och begravdes i Ängsö kyrka (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. 46). De bodde på Ängsö, sedan hennes moder med sin senare man flyttat till Penningby (Herrg, s. 33).

Bengt Knutsson, död ung (Gen 2, s. 107).

Erik Knutsson, död ung (Gen 2, s. 107). Att han omtalas som död redan i Gen 2, som tillkom 1544, visar, att han icke, såsom uppges av O. v. Dalin, Svea rikets historia 3, s. 615, not c, och Anrep 4, s. 59, kan vara identisk med den Erik Knutsson, som var fogde på Örebro från 1554 och stupade vid Axtorna 1565 (LokF 4, s. 48) men aldrig nämnes tillsammans med medlemmar av Knut Bengtssons familj; fogden Erik Knutsson tillhörde i verkligheten ätten Lilliehöök (J. E. Almquist i SoH 1962, s. 10, not 18).

Knut Knutsson, död ung (Gen 2, s. 107).

Tab. 11

Sven Fadersonn (son av Fader Birgersson, tab. 2). Uppträder i bevarade urkunder 1345 (DS, nr 3894)—1358 (RPB, nr 382). Var härads hövding i Siende hd 9.10 (brevavskrift i Svea hovrätts arkiv, RA, närmare redovisad i källredovisningen till SD, nr 6653), 4.11 (Bc 26, f. 32 v—33, VSLB) samt 11.11 (Bc 26, f. 32 v; nämnda avskriftssvit i Svea hovrätts arkiv) 1358 (jfr LagS 1, s. 143, not 1). Ägde jord i Siende hd i Västmanland (DS, nr 3894). Vapen: en sparre (HiSig 3: 671; Bc 26, f. 33, VSB). — Gift senast 1345 (DS, nr 3894) med *Ragnhild*

Filipsdotter, dotter av riddaren Filip Ragvalds-son (Lindöätten). Senare tydligen gift med en dotter till Brud Benason (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt, jfr ovan, s. 72).

Barn (patronymika; Tångsta ägarelängd enl. DS 3894, RPB, nr 2405, och RA perg 10.7 1447; relationer till Filip Ragvaldsson och dennes son Ragvald Filipsson enl. DS, nr 3894, RPB, nr 1152, och UUB perg 18.4 1382, varav Elins och Faders modernebörd framgår; Katarinas modernebörd framgår av SAT 1, s. 169):

1. *Elin Svensdotter*. Nämd 1375 (RPB, nr 1152) såsom gift med den mecklenburgske (Nordman, Albr. Herz. v. Meckl., s. 134) riddaren *Johan v. Schönberg*, som levde ännu 1394 (HR 1: 4, s. 202).

1. *Fader Svensson*. Levde 18.4 1382 (UUB perg) men var död 1389 (RPB, nr 2405). Ägde jord i Siende hd i Västmanland och Villättinge hd i Södermanland (UUB perg 13.4 1382; RPB, nr 2405). — Gift före 1389 (RPB, nr 2405) med *Katarina Amundsdotter*, som var dotter av riddaren och värmlandslagmannen Amund Hatt d. y. (RA perg 10.7 1447) och Kristina Ingemarsdotter (RA perg 13.12 1453 jämfört med att hennes systers man Magnus Logason (schackrutad balk) utfärdat RPB, nr 2405; svägerlaget med Magnus Logason framgår av RA perg 8.7 1432 och K. H. Karlsson i NHT 4: 2, s. 158). Katarina levde ännu 1419 och då var omgift med en Peder djäkn eller Peder Nilsson (SD, nr 2590). C. I. Ståhles uppgift i Nationen och hembygden 5, s. 85, not 22, att en Hemming Hatt var Fader Svenssons son, vilar på feltolkning av Hemmings sigillinskriftion vid RA perg 1.7 1446; den nyligen i Eskilstuna påträffade sigillstampen visar, att dennes patronymikon ej var Faderson utan Pedersson (påpekande av fil. lic. Sune Zachrisson, Uppsala), d. v. s. han var son till Fader Svenssons änka i hennes äktenskap med Peder djäkn.

2. *Katarina Svensdotter*. Nämnas i urkunderna 1416 (SD, nr 2241)—1417 (SD, nr 2423). Begr. i Norra Sandsjö kyrka i Västra hd i Småland (Gardell, Gravm. I, nr 372). Vapen: en sparre (SD, nr 2241; jfr Gardell, a. a., nr 372). — Var vid nämnda tid (tydligen sedan länge) gift med *Halsten Petersson* (båt), som bodde i Äppelholm i Norra Sandsjö sn i Västra hd i Småland (SD, nr 980; jfr SD, nr 2241 och 2423) och tidigare varit gift med en Kristina Jonsdotter, som var död 1383 (B 15, f. 247, RA). Från Katarina Svensdotters måg (MNSF 18, s. 102 f och 107 f) Nils Jonsson (Bååt; jfr E 1, s. 697) återvann hennes svägerskas son Hemming Hatt sin mors morgongäva (RPB, nr 2405) Tångsta i Kärrbo sn i Siende hd i Västmanland (RA perg 10.7 1447), och Sven Faderssons ättkomsthänding på Tångsta har bevarats till-

sammans med Halsten Peterssons och hans avkomlingars arkiv (Sjödin i MRA 1943, s. 55 och 58 ff).

Tab. 12

Nils Birgersson (son av Birger, tab. 1). Dog senast 1350 (DS, nr 4604). — Troligen gift med en *syster* till den Birgitta Sigmundsdotter, som 1352 (DS, nr 4770) kallar Birger Nilsson »nepos» och 29.7 1358 (UUB perg) en Nils Sigmundsson sin broder samt troligen var dotter av Sigmund Petersson (båt; HiSig 3: 500), eftersom Nils Sigmundsson förde båt vapnet (RPB, nr 833).

Son (i angivet äktenskap; DS, nr 4604 och 4770):

Birger Nilsson, 1350—1370. Se tab. 13.

Tab. 13

Birger Nilsson (son av Nils Birgersson, tab. 13). Uppträder i urkunderna 1350 (DS, nr 4604)—1370 (RPB, nr 960). Ägde gods i Daga (DS, nr 6635; RPB, nr 682), Hölebo (DS, nr 4611 och 6688; RPB, nr 303, 382, 585, 649 och 682), Selebo (DS, nr 6582; RPB, nr 612, 955 och 960), Svartlösa (DS, nr 6688) och Öknebo (DS, nr 6688; RPB, nr 649) hd i Södermanland samt Allbo hd i Småland (DS, nr 4604). Vapen: en sparre (DS, nr 4872). — Gift med en *Ragnilla* (SD, nr 56).

Barn (vapen och patronymika; Blädinge arvgång enl. DS, nr 4604 och SD, nr 838; Hörjesås' arvgång enl. DS, nr 4770 och SD, nr 838; Kolkes arvgång enl. DS, nr 6635, RPB, nr 2597, och SD, nr 36, 111 och 1796; Kesta arvgång enl. RPB, nr 303, och SD, nr 56, 2229 och 2230; åtminstone dottern var född i angivet äktenskap enl. SD, nr 56):

Märta Birgersdotter. Uppträder som levande i urkunderna 1375 (RPB, nr 1185)—1411 (SD, nr 1496). Vapen: en sparre (RPB 3, s. 256). Fick 1375 (RPB, nr 1185) och 1403 (SD, nr 276) morgongäva i Norunda, Långhundra och Lyhundra hd i Uppland av *Bengt Magnusson* (två spetsar uppi från) eller *Bengt Svarte* (RPB, nr 2710; SD nr 1796) i Stensta i Söderby-Karls sn i Lyhundra hd i Uppland, vilken levde ännu 1414 (SD, nr 1913).

Nils Birgersson. Uppträder i urkunderna 1381 (RPB, nr 1557)—28.5 1425 (RA ppr). Blev 29.6 1388 (RPB, nr 2374) sakristan i Strängnäs och nämnes fr. o. m. 1392 (RPB, nr 2597) som dekan samt 1395 (RPB, nr 2757 och 2773) som domkyrkosysselman därstädes. Efterträddes som dekan senast 1420 (SD, nr 2805) av sedermera ärkebiskopen Nils Ragvaldsson. Ägde jord i Daga (RPB, nr 2597; SD, nr 36 och 1796; RA perg 15.2 1421), Hölebo (RPB, nr 3092 och 3096; SD, nr 12, 1191, 2229 och 2230), Selebo (RPB,

nr 2597 och 3058; SD, nr 659 och 660) och manland samt Allbo och Västra hd i Småland Öknebo (SD, nr 660) hd och i Strängnäs stad (SD, nr 838). Vapen: en sparre (RPB, nr 2597; (RPB, nr 2976, 2982, 3107 och 3108) i Söder- UUB perg 12.3 1424).

Sparre av Vik

Av *Hans Gillingstam*

Denna ätt har av vår tids genealoger uppkallats efter sitt vapen, en röd sparre i guldfält (Gillingstam i SoH 1953, s. 273), och efter sin sätesgård Vik i Balingsta sn, Hagunda hd i Uppland. Trots gamla förbindelser med ätterna Sparre av Tofta och Sparre av Hjulsta och Ängsö, vilka förde samma vapen med samma tinkturer, och med ätten Sparre av Aspnäs, som förde samma vapen med motsatta tinkturer, kan ätten icke visas vara befyndad med dessa (Gillingstam i SoH 1953, s. 273 ff). I likhet med den först- och sistnämnda av dem tillhörde den högfrälset under hela sin korta blomstringstid. Den kan icke spåras före 1301 och utdog på svärdssidan omkring 1380, på spinsidan 1415.

Litteratur: Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män 15 (1848), s. 64—68; G. Anrep, Svenska adelns ättartaflor 4 (1864), s. 56 f (liksom föreg. arbete endast av historiografiskt intresse); B. Schlegel, Wijk (1876), s. 14—18; K. H. Karlsson, Drotsen Bo Jonssons (grip) härstamning, i SAT 2 (1889—1897), s. 35; samme förf., Vapenmålningarna vid fru Ramborgs graf i Väster-Åkers kyrka, i PHT 1906, s. 27—31; B. Thordeman, Wiks hus (Svenska fornminnesplatser 9, 1928); A. Lundegård, Om Engelbrekt, Erik Puke och Karl Knutsson som blef kung (1913), tab. IX; B. Hildebrand, Sparre, i SMoK 7 (1954), s. 133.

Tab. 1

Arvid Gustavsson. Uppträder i urkunderna tidigast 1301 (DS, nr 1347). Blev riddare något av åren 1301 (DS, nr 1347)—1303 (DS, nr 1411, som kallar hans hustru »domina»). Nämnes bland hertigarna Eriks och Valdemars råd 1307 (DS, nr 1566) och i ett brev av 1308 (Jägerstad, Hovdag och råd, s. 322), vars äkthet dock med rätta betvivlats (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 144). Dödades vid Nyköpings gästabud (SFSS 158, s. 222 f) natten mellan 10 och 11.12 1317 (Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 649). Hans sätesgård uppges ha varit Ekholmen i Veckholms sn i Trögds hd i Uppland (Gen 2, s. 75, RA). Vapen: en sparre (HiSig 3: 152 och 258). Litteratur: J. Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder (1939), passim. — Gifte sig något av åren 1301—1303 med *Ramborg Israelsdotter*, som dog tidigast 1331 och begravs i Västeråkers kyrka, Hagunda hd i Uppland (Gardell, Gravm., nr 166), samt var dotter av riddaren och lagmannen Israel Andersson (And, ovan, s. 8) i äktenskap med Ramfrid Gustavsdotter (lejon) och tidigast 1301 blivit änka efter Karl Gregersson (Folkungaättens oäkta gren, ovan, s. 42). Fru Ramborg

bodde möjligen redan 1303 (DS, nr 1411), troligen 1315 (DS, nr 2012) och säkert 1323—1331 (Gardell, Gravm., nr 152 och 166) på Vik och ägde andra gods i Hagunda (DS, nr 1757 och 2012; RA perg odat. nr 17; Gardell, a. a., nr 166), Håbo, Lagunda, Torstuna, Ulleråkers och Örbyhus (DS, nr 1757 och 2012) samt Norunda (RA perg odat. nr 17) hd i samma landskap.

Barn (i angivet äktenskap; Gardell, a. a., nr 152; patronymika och sigill; innehavet av jord i Sätra i Uppsala-Näs sn, Ulleråkers hd, enl. DS, nr 1757, 2012, 2755, 3081 och 3232, samt av Vik):

Kristina Arvidsdotter. Nämnes som levande 1334 (DS, nr 3080 och 3081 m. not), levde möjligen ännu 1343 (DS, nr 3732) men dog före mannen, eftersom denne före sin död gifte om sig (se nedan). Vapen: en sparre (HiSig 3: 708). — Var tidigare gift med en till namnet *okänd* riddare, eftersom hon bär frutitel 1334 (DS, nr 3080; jfr Schlegel, Wijk, s. 15). Blev omgift senast 1334 (DS, nr 2755; jfr noten vid DS, nr 3081) med riddaren *Håkan Magnusson* (Magnus Marinason's ätt, förut kallad Leopard, se denna ätt ovan, tab. 4; jfr Karlinder i PHT 1922, s. 22), som gifte om sig med Birgitta Finvidsdotter

(Frössviksätten, se ovan, s. 49), blev riddare något av åren 1336 (DS, nr 3232 och 3238)—1343 (DS, nr 3732) och dog något av åren 1343 (DS, nr 3732)—1346 (DS, nr 4085).

Gustav Arvidsson, 1334—1366, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 2.

Ramfrid Arvidsdotter. Dog 1323 och begrovs i Balingsta kyrka i Hagunda hd i Uppland (Gardell, a. a., nr 152).

Arvid Arvidsson. Föddes 1317 eller 1318 efter faderns död, om man får döma av förnamnet. Dog 1323 och begrovs i Balingsta kyrka (Gardell, a. a., nr 152).

Tab. 2

Gustav Arvidsson (son av Arvid Gustavsson, tab. 1). Uppträder i urkunderna från 1334 (DS, nr 2755, 3049 och 3081 med not). Blev riddare vid konung Magnus' kröning 21.7 1336 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247 och 259). Nämnad som riksråd från 1350 (DS, nr 4601), som lagman i Södermanland från 1355 (DS, nr 5089; jfr LagS 1, s. 97). Dog 1366 eller 1367 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 286, not 51). Hans sätesgård var troligen Vik (DS, nr 3080). Ägde i övrigt jord i Hagunda (DS, nr 3080), Norunda och Trögds (DS, nr 3732) samt Ulleråkers (DS, nr 3081) hd i Uppland, i Tuhundra hd i Västmanland (RPB, nr 1009) och i Kinda hd i Östergötland (DS, nr 3238). Vapen: en sparre (HiSig 3: 433, 457 och 602). Litteratur: L. Sjöstedt, Krisen inom det svensk-skånska väldet 1356—1359 (1954, passim); S. Engström, Bo Jonsson 1 (1935, passim). — Gav 22.8 1334 (DS, nr 3080) morgongåva till sin hustru *Kristina Petersdotter*, vilken nämnes som levande 1329 (DS, nr 2691)—1351 (DS, nr 4716 och 5287), ägde jord i Askers hd i Närke (Rasmus Ludvigssons fört. över Upps. domk:s jordabr., s. 170, VHAA:s dep. i RA; Register å dokument: Misc. 10: 68, VHAA:s dep. i RA) samt var dotter (Schlegel, Wijk, bil. 2) av riddaren och riksrådet Peter Ragvaldsson (tre rutor) och Birgitta Jonsdotter (? Aspenäsätten, se ovan, s. 10 f). Fru Kristina var änka efter riksrådet och marsken Erengisl Näskonungsson (delad sköld; jfr E 5, s. 386, och B. Hildebrand i SBL 14, s. 47—51), som dött 29.3 1328 (SBL 14, s. 47), och vars son Erengisl Erengislason uppges även vara hennes (Schlegel, Wijk, bil. 2).

Barn (patronymika och sonens sigill; RPB 1009; Gillingsstam, Ätt. Ox. o. V., s. 107, not 599; att döttrarna Ramborg och Birgitta voro födda i angivet äktenskap framgår av modernevapnet å deras gravsten (Gardell, Gravm., nr 199); intet tyder på att de övriga haft annan moder):

Ramborg Gustavsdotter. Begraven i Västeråkers kyrka i Hagunda hd i Uppland (ibid.).

Birgitta Gustavsdotter. Begraven i Västeråkers kyrka (ibid.).

Dotter. Dog senast 1371 (RPB, nr 1009). Gift (Gillingsstam, Ätt. Ox. o. V., s. 107, not 599) med riksrådet *Finvid Finvidsson* (Frössviksätten, ovan, s. 49), som gifte om sig med Katarina Magnusdotter (Aspenäsätten, jfr ovan, s. 12) och levde ännu 1378 (ovan, s. 49).

Märta Gustavsdotter. Ägde jord i Västerrekarne hd i Södermanland (UUB perg 21.3 1384) samt i Ydre hd i Östergötland (RPB, nr 2201; Rääf, Ydre 1, s. 199 f; RA perg 20.4 1446). Dog senast 21.3 1384 (UUB perg). — Gift med en till namnet *okänd riddare* (eftersom hon kallas fru i RPB, nr 2201) samt omgift med riksrådet *Folke Nilsson* (Ivar Nilssons ätt, se ovan, s. 66), som gifte om sig med Ramborg Staffansdotter (Ulv) och dog 1400 (ibid.).

Arvid Gustavsson, 1356—1379, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 3.

Tab. 3

Arvid Gustavsson (son av Gustav Arvidsson, tab. 2). Uppträder tidigast 1356 (RPB, nr 257). Nämnes som riksråd från 1362 (DS, nr 6584) och som lagman i Finland från 1366 (ÅboSvB, s. 131; FMU, nr 747). Blev riddare 1372 eller 1373 (Löfqvist, Om riddarv., s. 249). Uppträder som häradshövding i Lagunda hd i Uppland 1377 (RPB, nr 1272; jfr LagS 1, s. 62 f)—1378 (RPB, nr 1320). Dog 1379 eller 1380 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 295, not 94). Ägde gods i Långhundra, Norunda och Vallentuna hd i Uppland, Norrbo och Snevringe hd i Västmanland och Hardemo hd i Närke (RPB, nr 2180), Göstrings (RPB, nr 257 och 1564) och Ydre (RPB, nr 1953 och 2201) hd i Östergötland samt Södra och Norra Vedbo hd i Småland (RPB, nr 1481, 1953 och 2201). Vapen: en sparre (RPB, nr 1066). Litteratur: S. Engström, Bo Jonsson 1 (1935, passim). — Gift senast 1369 (RPB, nr 864) med *Helena Magnusdotter* (RPB, nr 1481), som troligen levde ännu 1373 (RPB, nr 1066) men var död 1380 (RPB, nr 1481), dotter av riddaren och riksrådet Magnus Gislason (Sparre av Aspås, se denna ätt ovan, tab. 5) och (RPB, nr 864 och 1066) Birgitta Knutsdotter (Algotsonernas ätt, se ovan, s. 5).

Dotter (UUB perg 11.11 1382; tydligen i angivet äktenskap, enär hon enl. nämnda brev synes ha ägt Örby (nu Örbyhus) i Vendels sn i Örbyhus hd i Uppland, som tidigare ägts av morfadern enl. DS, nr 4773 och 4950):

Margareta Arvidsdotter. Ägde enl. UUB perg 11.11 1382 Vik och det ovannämnda Örby. Dog 9.4 1415 och begrovs hos sin man i Vadstena (SRS 1:1, s. 136). Vapen: en sparre (RPB, nr 2489). — Gift senast 1385 (RPB, nr 2180) med riddaren, riksrådet och lagmannen i Uppland

Ture Bengtsson (Bielke; jfr E 1, s. 356 f), som dog 20.11 (SRS 1:1, s. 235) 1414 (jfr SD, nr 2016) och begrovs i Vadstena 14.1 1415 (SRS 1:1, s. 134). Deras avkomlingar ärvde såväl Vik som Örby (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 358 och 364).

Stjärnkors

Av *Eric Anthoni*

Denna frälseläkt använde aldrig släktnamn. Stjärnkors har den kallats på grund av vapnet, ett kors över en stjärna, medan man i finskspråkig litteratur benämnt den Särkilahtisläkten efter släktgodset Särkilax eller Särkilahti i Töfsala sn i Egentliga Finlands skärgård.

Det har hävdats, att den vore av rent finskt ursprung, och att den tidigast burit släktnamnet Mielivalta. Härmed förhåller det sig på följande sätt. År 1332 nämnes en Melevaldus de Tavastie, som förekommer i sådant sammanhang, att han måste anses ha intagit en förnämligare social ställning (ÅboSvB, nr 69 f). Drygt 40 år senare uppträder 1374 en Melevaltha i Särkilax som sigillvittne (FMU, nr 832). Ytterligare 30 år senare, 1410, utfärdas frälsebrev för Olof Petersson (FMU, nr 1336), som ägde Särkilax.

Först med honom börjar den säkra släktledningen, och med hans son Nils inträder ätten i högfrälsets led. Den fick endast en kort blomstringstid och utdog 1500 med biskop Magnus. Från en dennes systerdotter härstammar den introducerade adliga ätten Stjernkors. Talrika frälsemän, särskilt från Åbo skärgård, förde stjärnkorsvapnet utan att släktskap med riksrådsätten kan påvisas, bland annat en släkt, som 1427 försålde Sjusholm i Töfsala sn till Nils Olofsson (tab. 2), och från vilken bröderna riksråden riddarna Ivar och Erik Fleming (R, s. 117 ff, E 2, s. 734 f, Ca 1, s. 356), döda 1548, härstammade på modernet (jfr ovan Lepasätten, tab. 2).

Litteratur: E. Anthoni, Ett arvskitte inom äldre Stjernkorsätten, i FHT, 1961 s. 136—138.

Tab. 1

Olof Petersson. Erhöll 8.11 1410 i Flensburg daterat frälsebrev av konung Erik av Pommern (FMU, nr 1336). Var förste man i syne-nämnd 1417 (ÅboSvB, nr 373). Innehade Särkilax och Tammisto (Anthoni i FHT 1961, s. 138) jämte andra lägenheter i Töfsala sn (FMU, nr 2792) samt Kärknäs och andra lägenheter i Sagusn (Anthoni, a. a., s. 138), allt i Egentliga Finland.

Barn (FMU, nr 1336, 2792; Anthoni, a. a., s. 137 f):

Nils Olofsson i Särkilax, 1427—1449, riksråd. Se tab. 2.

Olof Olofsson i Särkilax, troligen en av de syskon, som enligt en anteckning 23.3 1449 hade ingått en arvsöverenskommelse med brodern Nils (FMU, nr 2792), sigillerade såsom »herr Olof Olofsson i Särkilax» brodern Nils och system Karinns överenskommelse av 2.3 1449 (Anthoni i FHT 1961, s. 138).

Karin Olofsdotter, ingår 2.3 1449 en arvsöverenskommelse med brodern Nils, därvid hon på

sin del får Kärknäs och en del av andra gods i Sagusn i Egentliga Finland (Anthoni i FHT 1961, s. 138). Var då änka efter *Jap Petersson*.

Tab. 2

Nils Olofsson i Särkilax (son av Olof Petersson, tab. 1). Nämnes första gången 1427, då han köper Sjusholm i Töfsala sn av Ragvald Ragvaldsson (FMU, nr 1855). Var riksråd 1435 (ST 3, s. 134) och 1439 (FMU, nr 2311) och konungsdomhävande vid landsrätten i Finland 1437 (FMU, nr 2215)—1446 (ÅboSvB, nr 527). Sitter i konungsnämnd vid råfsteting 1447 (FMU, nr 2757). Levde 23.3 1449 (FMU, nr 2792), men var tydligen död 29.9 1453 (FMU, nr 3001). Arvskitte efter honom förrättades 1458 och bekräftades 1465 (FMU, nr 3261). Innehade jämte hustrun utom Särkilax och annan jord i Töfsala sn (FMU, nr 2792, 3366, 3379; se även Anthoni i FHT 1961, s. 138) gods i Vemo sn (FMU, nr 3379), Tenhola i Lemosn (FMU, nr 3366), Kynämäki i Bjernäs sn (FMU, nr 3261) och gods i Halikko sn (FMU, nr 3261) samt i Sagusn (FMU, nr 3366, 3379), allt i Egentliga Finland. Vapen: ett likarmat kors över en sexuddig stjärna

(HaSig, nr 150). — Var gift med *Elin Nilsson* (FMU, nr 3261), dotter (FMU, nr 3001, 3329 f) av Nils Tavast (medeltidsätten, jfr R, s. 473) vars hustru var syster till häradshövdingen i Säxmäki hd Håkan Knutsson. Hustru Elin skiftade 1453 jord i Tavastland med sin broder riddaren Olof Nilsson eller Olof Tavast (FMU, nr 3001) och ingick 1467 en arvsöverenskommelse med sin »broder» Nils Tavast, varvid hon för aldrig erhållna gods i Tavastland fick Vääntelä i Lundo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3329 f). Hon var död 1.5 1468 (FMU, nr 3357). Arvskifte efter henne och hennes man förrättas 22.11 1468 (FMU, nr 3366).

Barn (med Elin Nilsson; FMU, nr 3261, 3366):

Magnus Nicolai. Blev baccalaureus vid Paris universitet 1455 och licentiat 1457 (Auct. chart. univ. Paris. 2, sp. 910, 916). Var kanik vid Åbo domkapitel 1462 (FMU, nr 3190). Blev senast juli 1463 prebendat vid Helga lekamenskoret i Åbo domkyrka (ÅboSvB, nr 602; jfr nr 596). Reste i början av maj 1465 till Rom (FMU, nr 3261). Skaffade sig där samma år i två repris, 21.8 (FMU, nr 3267) och 26.11 (FMU, nr 3276) påvens bekräftelse på innehavet av Helga lekamensprebendet (jfr AC, nr 1363). Framträdde som en ivrig ämbetsjägare. Tilldelades 12.12 1465 ett kanonikat vid Linköpings domkyrka (FMU, nr 3280), 28.12 s. å. domprostämberet i Skara (FMU, nr 3281; jfr K. H. Karlsson i KÅ 1905, s. 30) och 18.7 1466 domprostämberet i Åbo med bibehållande av Virmo regala pastorat och Helga lekamensprebendet (FMU, nr 3306; jfr AC, nr 1377). Förvärvade på återresan till hemlandet i Graz av kejsar Fredrik III lateransk pfalzgrevevärdighet (ÅboSvB, nr 606; FMU, nr 3317). Var som riksråd närvarande vid sammankomsten på Prästholmen vid Raseborg 1488 (FMU, nr 4185). Väljes efter Konrad Bidz' (se denna ätt ovan, tab. 2) död till biskop i Åbo 17.3 1489 (Juusten, Chron., s. 27), får påvlig stadfästelse 6.7 s. å. (AC, nr 1518) och invigdes midsommardagen 1490 i Uppsala till ämbetet (Juusten, a. a., s. 27; jfr FMU, nr 4299). Dog 12.3 1500 och begrovs i det av honom uppförda Allhelgonakoret i Åbo domkyrka (Juusten, a. a., s. 27). Fick vid arvskiftet efter föräldrarna 1468 på sin del Särkilax och Vuoris eller Söderlax i Töfsala sn jämte ett gods i Sagu sn (FMU, nr 3366). Inköper eller tillbyter sig talrika gods: i Lemo (ÅboSvB, nr 621), Masko (FMU, nr 3378, 4534), Pemas (ÅboSvB, nr 657, 666; FMU, nr 4058 f, 4534), Pikis (ÅboSvB, nr 615; FMU, nr 4107), Reso (ÅboSvB, nr 628, 643), Sagu (ÅboSvB, nr 621), S:t Karins (ÅboSvB, nr 630, 642), Vemo (ÅboSvB, nr 672) och Virmo (ÅboSvB, nr 615; FMU, nr 4354) snr i Egentliga Finland samt i Säxmäki (FMU, nr 4058) och Tuulois

(FMU, nr 4058 f) snr i Tavastland, av vilka flertalet, tillökade med andra, bland annat även i Lundo och Pargas snr i Egentliga Finland, gavs till det av Magnus som domprost grundade Allhelgonakoret i Åbo domkyrka (ÅboSvB, nr 677). Vapen: ett likarmat kors över en sexuddig stjärna (HaSig, nr 21, f, 35 f). Litteratur: R. Hausen, Magnus III Nilsson (Stjärnkors), i T. Carpelan, Finsk biografisk handbok, 2 (1903), s. 2078 ff; P. O. von Törne, Magnus Nilsson Stjärnkors, i FHT 1922, s. 112 ff; J. Jaakkola, Maunu III Särkilax, i Kansallinen elämäkerrasto, 5 (1934), s. 332 ff; G. Kellerman, Jakob Ulvsson (1935) s. 86 ff.

Birgitta Nilsson. — Var troligen redan 9.9 1454 (FMU, nr 2955) men i varje fall 28.6 1458 (FMU, nr 3261) gift med häradshövdingen (FMU, nr 2642, 2715, 3398) *Lars (Laurens) Valdemarsson* (Hagasläkten, se Anthoni i Skr. utg. av Hist. samf. i Åbo, 5, s. 34 ff., tidigare av R, s. 83, kallad Djäkn, Hyvikkäläsläkten) som nämnes 1440 (FMU, nr 2364)—1465 (FMU, nr 3261). Hustru Birgitta fick vid arvskiftet efter föräldrarna 1468 Kiimakallio och en tredjedel av Pankjoki i Vemo sn samt Kurkisaari eller Kurkialo i Sagu sn, båda i Egentliga Finland (FMU, nr 3366), och skänkte som Lars Valdemarssons »atherleffua» 1469 sitt morgongåvogods Hyvikkälä i Janakkala sn i Tavastland och ovan nämnda Kurkisaari till Nädendals kloster som provent för sig och sin dotter Elin (FMU, nr 3399). Hustru Birgitta var död 25.1 1479 (ÅboSvB, nr 672).

Margareta Nilsson. — Var gift med *Jon Stensson* 28.6 1458 (FMU, nr 3261). Får på sin del vid arvskiftet efter föräldrarna 22.11 1468, synbarligen som änka, Sjunholm och Rouvalax i Töfsala sn och Tenhola i Lemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3366).

Marta Nilsson. Får vid arvskiftet efter föräldrarna 22.11 1468 Nijasto i Töfsala sn och en tredjedel av Pankjoki i Vemo sn i Egentliga Finland (FMU, nr 3366). Levde ännu 1469 (FMU, nr 3437). — Var 28.6 1458 gift med *Olof Kirves* (FMU, nr 3261, 3378; jfr R, s. 230), som levde ännu 1476 (FMU, nr 3661) och gifte om sig (E. Anthoni i Soc. scient. fenn. årsb. XXV B, nr 2, s. 27) med Margareta Andersdotter (Lindelöf; jfr R, s. 264) i hennes senare äktenskap (Ivar Flemings jordebok, ed. Roos, s. 31, 33). — Makarnas dotter Karin Olofsdotter blev gift (FMU, nr 4680; jfr Anthoni, a. a., s. 28) med rådmannen (FMU, nr 4803), sedermera borgmästaren (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 252, RA) i Åbo Nils Persson, kallad Kiuku Niku (J. Teitts klagomålsregister, s. 266). Deras avkomlingar upptogo äldre ätten Stjärnkors vapen. Denna yngre ätt introducerades 1625 på Riddar-

huset, där den redovisas under namnformen *Stiernkors* (R, s. 430 ff, E 7, s. 662 ff).

Alissa Nilsson. Blev nunna i Nådendals kloster 1458, då Kynämäki i Bjerno sn i Egent-

liga Finland gavs som provent för henne av hennes blivande modernearv, vilket bekräftades 1465 (FMU, nr 3261) och 22.11 1468 (FMU, nr 3357), då hon tydligen alltjämt levde.

Sture, sjöbladsätten

Av *Kjell-Gunnar Lundholm*

Den av de medeltida Stureätterna, som förde tre balkvis (emellanåt ginbalksvis) ordnade svarta sjöblad i guldfält (*Anna Pdtr Bielkes släktb.*, f. 31 v, RHA; *Skoklostersaml. I*, Fol. vol. 57, f. 6, 317, RA; *Rål. Fol. vol. 12*, f. 7, 29 v, 33, 316, KB; *Gen 42*, f. 33, RA), är känd genom sex generationer och utslocknade 1503 med riksföreståndaren Sten Sture den äldre. Någon släktskap med andra släkter med samma namn har icke kunnat bevisas men förefaller trolig (jfr nedan).

Nämnda vapen fördes emellertid också av den s. k. Vingätten, som även var besutten i samma trakter av Västergötland som sjöbladsätten Sture. Vingättens mest kände medlem, lagmannen i Värmland, riksrådet och riddaren Gustav Tunason (levde 1315—1357; jfr ovan, s. 92), begagnade sig visserligen oftast av ett sigill, som endast innehöll en hjälm, men förde även de tre sjöbladen som vapen (sigill avritat i *Hadorphs st. kopieb.*, E. 80 b, s. 18, VHAA:s dep. i RA; *HiSig 3: 418*). Detta vapen står också på hans gravsten (*Gardell, Gravm. 1*, nr 208). Hans dotter i äktenskapet med *Mekhild Lydersdotter* (van Kyren, se ovan s. 69), Bengta, som blev *Heyne Snakenborgs* hustru, förde de tre sjöbladen (RPB, nr 1086; jfr SD, nr 2345). Eftersom Gustav Tunason hade en broder med namnet *Anund* (DS, nr 3048) och han dessutom låter *Anund Sture d. ä.* bestyrka en donation (DS, nr 4518, 4537), torde släktskap föreligga. Troligen voro de kusiner och tillhörde *Anund Sture d. ä:s* fader den Stureätt, som förde ett gumsehuvud — namnet *Magnus* på *Anund Sture d. ä:s* son, hemorts- och beseglingskontakt tala härför. *Anund Sture d. ä.* skulle då varit son till en syster till *Gustav Tunasons* fader *Tune Anundsson* och upptagit morfaderns vapen. Denne bör vara identisk med den *Anund Tunason* (jfr *Erikskrönikan*, v. 1047, där de flesta handskrifterna ha formen *Tuuason*), som deltog i *Filipssönernas* uppror. Härigenom får man en naturlig förklaring till att *Tune Anundsson* gifte sig med *Johan Filipssons* (*Aspenäsätten*, se ovan s. 10) änka *Ingeborg Svantepolksdotter* (*Svantepolk Knutssons* ätt) (utredn. om släktskapen m. Vingätten o. m. gumsehuvudsätten Sture meddel. av *H. Gillingstam* och *A. F. Liljeholm*).

Medan sjöbladsätten Sture under 1300-talet i huvudsak synes ha varit knuten till Västergötland, dominera i dess 1400-talshistoria beläggen på gårdar i Södermanland och östra Småland. *Sten Sture* den äldres många gårdar kommo med tiden att ingå i *Gustav I:s* arv och eget.

Litteratur: *G. Carlsson*, *Till de medeltida Stureätternas genealogi*, PHT 1920, s. 89—106; *K. G. Lundholm*, *Sten Sture den äldre och stormännen* (1956).

Anund Sture
1310, dog 1360 el. 1361
Tab. 1

Magnus Sture
1356—1391
Tab. 2

Algot Magnusson
1374, dog 1426
Tab. 3

Gustav Algotsson
1407, dog 1448
Tab. 4

Anund Sture el. Sture Algotsson
1407, dog 1434
Tab. 5

Gustav Sture
1438, dog 1444
Tab. 6

Tab. 1

Anund Sture. Nämnes tidigast 1310 (ST 1, s. 372). Var hertiginnan Ingeborgs råd 1321 (ST 1, s. 420). Blev riddare mellan 12.9 1326 (DS, nr 2579) och 29.7 1327 (DS, nr 2620), d. v. s. troligen i samband med hertiginnan Ingeborgs bröllop med Knut Porse 21.6 1327 (Löfqvist, Om riddarv., s. 258). Var riksråd 11.9 1344 (ST 2, s. 123). Var ståthållare i Skåne 29.7 1333 (DS, nr 2998; jfr Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 227) och häradshövding i Gäsene hd i Västergötland 20.7 1347 (DS, nr 4203; jfr LagS 2, rättelser o. tillägg). Avled 4.7 1360 eller s. d. 1361 (I. Collijn i NTBB 1929, s. 10 och 13; RPB, nr 452, 520). Innehade gårdar i Glanshammars hd i Närke (RPB, nr 452, 469; DS, nr 6556), i Kinds och Åse hd i Västergötland (DS, nr 2287, 2533; UUB perg 29.12 1331) samt i Bråbo och Dals hd i Östergötland (DS, nr 2704). — Vapen: tre sjöblad balkvis med spetsarna snett uppåt (HiSig 3: 320, 614). — Var 29.12 1331 gift med *Katarina* (UUB perg), som av beseglingen att döma troligen var syster till Karl och Erengisl Näsikonungssöner (delad sköld, jfr E 5, s. 385 f), vilka kallade Anund »gener» (svåger) (G. Carlsson i a. a., s. 92, not 3).

Barn (RPB, nr 520; B 16, f. 364 a, RA; ej känt, om de voro födda i angivet äktenskap):

Magnus Sture, 1356—1391, riddare. Se tab. 2.

Ingeborg. Var gift 1381 (B 16, f. 364 a, RA).

Tab. 2

Magnus Sture (son av Anund Sture, tab. 1). Nämnes tidigast 21.2 1356 och var då redan riddare (RPB, nr 245). Stod 1358 på Magnus Erikssons sida mot Erik Magnusson (ST 2, s. 256; jfr Sjöstedt, a. a., s. 200) och 1371 på Håkan Magnussons sida mot Albrekt av Mecklenburg (ST 2, s. 424). Levde ännu 14.10 1391 (RPB, nr 2581). Vapen: tre sjöblad balkvis 1) med spetsarna snett nedåt (RA perg 21.2 1356), 2) med spetsarna snett uppåt (RA perg 4.7 1360). — Var troligen före 21.2 1356 (RPB, nr 245) och säkert före 4.7 1360 (RPB, nr 461) gift med *Karin*, dotter (G. Carlsson i PHT 1920, s. 93) av riddaren Algot Magnusson (Algotssönernas ätt, se ovan s. 3) och Mekthild Lydersdotter (van Kyren, se ovan s. 69). Magnus Stures hustru avled före 14.9 1379 (B 16, f. 1, RA).

Barn i angivet äktenskap (B 16, f. 1, RA):

Algot Magnusson, 1374, dog 1426, riddare och riksråd. Se tab. 3.

Ingegärd Magnusdotter. Gift (Gen 2, s. 194, RA) m. *Bengt Vipa*, *Per Eriksson* o. senast 1379 (B 16, f. 1, RA) *Klaus Snakenborg*.

Tab. 3

Algot Magnusson (son av Magnus Sture, tab. 2). Omnämnes tidigast 21.9 1374 (RPB, nr

1096). Var hövitsman på Öresten 1385 (RPB, nr 2135). Blev riddare mellan 21.12 1395 och 2.8 1396, d. v. s. troligen i samband med hyllningen av konung Erik av Pommern 23.7 1396 (Löfqvist, a. a., s. 250, 266). Nämnes som riksråd från 1396 (ST 2, s. 655). Var hövitsman på Örebro 1392 (RPB, nr 2621) och i Uppland 1396 (RPB, nr 2832). Var drottning Margaretas ombud vid stilleståndsförhandlingarna på Gotland 1404 (SD, nr 452). Fick Styresholms slott och Ångermanland som livstidsförläning 1405 (SD, nr 622; jfr ST 3, s. 40). Hade Västerrekarne hd som län 1409 (SD, nr 1133) och Åkers hd 1419 (SD, nr 2633), båda i Södermanland. Var hövitsman på Gripsholm 1419 (ST 3, s. 40) och på Nyköping 1423 (ST 3, s. 72). Avled 7.3 1426 och begrovs i Vadstena (SRS 1: 1, s. 146; jfr även RA perg 3.10 1426 och Gardell, Gravm. 1, nr 378). Innehade gårdar i Dalsland samt i Flundre, Frökinds, Marks, Vartofta och Väne hd i Västergötland (SD, nr 1678; BSH 2, s. 44, 47), i Aska hd i Östergötland (SD, nr 554), i Bälinge och Håbo hd i Uppland (RPB, nr 2958; SD, nr 1467) samt i Selebo hd i Södermanland (SD, nr 882, 1985). Skrev sig till Rävsnäs i sistnämnda hd (ST 3, s. 40). Vapen: tre sjöblad 1) balkvis med spetsarna snett uppåt (RA perg 2.8 1386, 30.1 1387), 2) balkvis, med spetsarna snett nedåt (RA perg 30.3 1402, 20.9 1407, 8.6 1417, 11.6 1418, 18.3 1425). — Var före 30.8 1381 gift med *Märta Bosdotter* (RPB, nr 1618), dotter av riddaren och riksrådet Bo Bosson (Natt och Dag, jfr E 5, s. 387). Fru Märta hade tidigare varit gift med Kristofer Micheldorp (RPB, nr 1618), som nämnes som levande sista gången 22.12 1374 (RPB, nr 1117). Hon dog vid påsktiden 1414 (SRS 1: 1, s. 228) och begrovs i Vadstena 29.7 1414 (SRS 1: 1, s. 134; se även Gardell, Gravm. 1, nr 378).

Barn (SD, nr 882; jfr G. Carlsson i PHT 1920, s. 102; åtminstone sönerna födda i angivet äktenskap enl. K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 19, not 1):

Gustav Algotsson, 1407, dog 1448, riddare och riksråd. Se tab. 4.

Anund Sture eller *Sture Algotsson*, 1407, dog 1434, riddare och riksråd. Se tab. 5

Katarina Algotsdotter. Dog 1413 (SRS 1: 1, s. 229). — Var gift med lagmannen i Närke riksrådet *Karl Karlsson* (Ulvåsaätten; jfr ovan s. 94), som nämnes första gången (såsom häradshövding i Aska hd i Östergötland) 1383 (RPB, nr 1974; jfr LagS 2, s. 71) och dog 17.9 1398 (SRS 3: 2, s. 212 f), och senare med riddaren *Håkan Nilsson* (björnram) (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 181, not 61; Liljeholm i GT 1953, s. 122), vilken nämnes såsom levande 1403 (SD, nr 389) — 1420 (SD, nr 2832).

Märta (Gen 2, s. 80, RA). Dog före 7.8 1424. — Var gift med riksrådet och riddaren *Erik Ummereise*, som nämnes första gången 9.10 1390 (RPB, nr 2520) och sista gången 2.3 1414 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 102).

Tab. 4

Gustav Algotsson (son av Algot Magnusson, tab. 3). Nämnes tidigast 20.9 1407 och var redan då riddare (SD, nr 882). Var häradshövding i Oppunda hd i Södermanland 1430 (UUB perg januari a. å.). — 1440 (SMR, nr 1141; jfr LagS 1, s. 99). Torde ha blivit riksråd 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 26). Avled 1448 före 18.10 och begrovs i Strängnäs domkyrka (RA perg; jfr Gardell, Gravm. 1, nr 421). Skrevs till hustruns gård Ängsö i likanämnd sn i Yttertjurbo hd i Västmanland 1419 (ST 3, s. 40). Hade efter hennes död denna gård i förläning av svärmodern Birgitta Magnusdotter (Porse) (Klingspor o. Schlegel, Engsö, s. LXII f; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 93). Vapen: tre sjöblad 1) balkvis med spetsarna snett nedåt (RA perg 20.9 1407, 21.1 1410, 8.6 1417, 11.6 1418) eller uppåt (RA perg 30.8 1438), 2) ginbalksvis med spetsarna snett nedåt (Gardell, Gravm. 1, nr 421). — Blev före 5.8 1409 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 88 f) gift med *Elin Arvidsdotter*, dotter av riddaren och riksrådet Arvid Bengtsson (Oxenstierna, jfr E 5, s. 587 f) och Birgitta Magnusdotter (Porse). Fru Elin levde ännu 18.5 1419 (SD, nr 2628). Hon ägde Ängsö i Västmanland (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXIX). Blev 7.10 1425 omgift med *Märta Ulfssdotter* (G. Carlsson i PHT 1920, s. 103), dotter av riddaren Ulf Bengtsson (Sparre av Hjulsta och Ängsö, se denna ätt ovan, tab. 4) till Lagmansö i ätenskap med en dotter till vapnaren Håkan Halstensson (Halsten Peterssens ätt) (Liljeholm i PHT 1950, s. 96 f). Fru Märta levde ännu 18.10 1448 (RA perg).

Barn (RA ppr 12.7 1458; jfr Gillingstam, a. a., s. 349):

2. *Algot Gustavsson*. Var riddare 7.1 1451 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 103). Ägde gårdar i Dalsland, Halland, Värmland och Västergötland, i Möre i Småland samt på Öland (RA ppr 10.7 1458). Dog barnlös före 10.7 1458 (RA ppr).

2. *Elin Gustavsdotter*. Levde ännu 15.7 1494 men var död 2.6 1496 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 103). Torde ha ärvt sätesgården Lagmansö i Oppunda hd i Södermanland efter sina morföräldrar (Gillingstam, a. a., s. 497). Fick 1466 gårdar i Södermanland, Närke och Östergötland som morgongåva (DRA perg 25.9 1466) men avstod 1491 en del av dessa (i Jönåkers, Oppunda och Västerrekarne hd i Södermanland samt i Göstrings och Lysings hd i Östergötland) till systersonen Arvid Davidsson (Oxenstierna) (Gil-

lingstam, a. a., s. 493). Avstod likaledes gårdar i Hagunda, Trögds och Åsunda hd i Uppland till systerdottern Kristina Davidsdotter (Oxenstierna) (Gillingstam, a. a., s. 495). Ärvde efter brodern gårdar i Dalsland, Halland, Värmland, Västergötland, i Möre i Småland och på Öland (RA ppr 10.7 1458) men avstod gårdarna i Möre till systemen mot gårdar på Öland (RA ppr 12.7 1458). — Var tidigare gift med riddaren och lagmannen i Uppland *Knut Stensson* (Bielke, jfr E 1, s. 357) (RA perg 19.4 1452), som dog 1451 och blev begravnen i Vadstena 11.11 1451 (SRS 1: 1, s. 168). Blev före 12.6 1455 (v. Möller, Bidr. t. Hallands hist., s. 325; jfr Skoglund, De yngre Axelssönernas förb. med Sverige, s. 36, not 1) omgift med riksrådet och riddaren *Erik Axelsson* (Tott, jfr DAA 1900, s. 425 f), vilken tidigare varit gift (G. Carlsson i PHT 1922, s. 86) med Bengta Matsdotter (Lillie af Greger Mattssons ätt, jfr E 4, s. 663). Herr Erik dog kort före 28.3 1481 (BSH 4, s. 73).

2. *Birgitta Gustavsdotter*. Ärvde efter brodern gårdar i Möre i Småland samt på Öland (RA ppr 10.7 1458), avstod de senare till systemen mot andra gårdar i Möre (RA ppr 12.7 1458). Omnämnes sista gången som levande 1498 (Sjögren, Posse, s. 98 f). — Gift före 10.7 1458 (RA ppr) med riksrådet och riddaren *David Bengtsson* (Oxenstierna, jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., passim, o. E 5, s. 549) till Ekolsund i Husby-Sjutolfts sn i Trögds hd i Uppland, vilken avled 1470 (Olaus Petri sv. krönika, ed. Klemming, s. 265). Blev 1472 omgift med riksrådet *Knut Posse*, som dog 25.3 1500 (Sjögren, a. a., s. 244). Denne gav fru Birgitta gårdar i Barne, Frökinds, Källands, Vadsbo och Vartofta hd i Västergötland, i Sundals, Tössbo och Vedbo hd i Dalsland samt i Värmland i morgongåva (Sjögren, a. a., s. 92). Hon lämnade honom livstidsrätt till sätesgården Björnö i Åby sn i Möre i Småland (UUB perg 5.8 1478).

Tab. 5

Anund Sture, även kallad **Sture Algotsson** (G. Carlsson i PHT 1920, s. 103, not 2) (son av Algot Magnusson, tab. 3). Nämnes första gången 20.9 1407 och var troligen redan då riddare (SD, nr 882; SD, nr 272 och 273, äro feldaterade; jfr SMR, nr 15), vilket han säkert var 31.8 1409 (SD, nr 1138). Var troligen riksråd 12.4 1413 (SD, nr 1704, se även SD, nr 2661, och ST 3, s. 115). Levde ännu i juni 1434 (HR 1, s. 544) och begravdes 21.9 1434 (SRS 1: 1, s. 152). Skrevs 1419 till Grönskog i Fliseryds sn i Handbörds hd i Småland (ST 3, s. 40), som sannolikt var hustruns arvegods (Lundholm, a. a., s. 28). Innehade gårdar i Norrbo (SMR, nr 15) och Siende (SMR, nr 44 f) hd i Västmanland, Hölebo (Klingspor o. Schlegel, a. a., s. XXXIX) och Åkers

(SMR, nr 44 f) hd i Södermanland samt (troligen hustruns) i Ryds skplg (SD, nr 1166) och Sollen-tuna hd i Uppland (SD, nr 1138). Hade en gård i Aska hd i Östergötland i förläning av Vadstena kloster (RA perg 25.1 1428). Vapen: tre sjöblad 1) ginbalksvis, med spetsarna snett nedåt (RA perg 20.9 1407), 2) balkvis, med spetsarna snett uppåt (RA perg 18.3 1425). — Blev gift före 2.3 1424 (K. G. Westman, Aktsaml., s. 7) och sannolikt före 31.8 1409 (SD, nr 1138; jfr SD, nr 1166, och G. Carlsson i PHT 1920, s. 104) med *Kristina Anundsdotter*, dotter av lagmannen på Öland, riksrådet och riddaren Anund Jonsson (Lejonansikte, Hemming Ödgislasons ätt; jfr ovan s. 75) och antingen hans tidigare hustru Ram-borg Israelsdotter (Finståtten, se ovan, s. 37) eller hans senare hustru Agneta (enhörning, tro-ligen av ätten Nipertz) (Lundholm, a. a., s. 30). Fru Kristina levde ännu 21.10 1440 (SMR, nr 1245) men var död 1441 (SMR, nr 1275). Hon innehade gårdar i Vadstena (SMR, nr 958), i Lagunda (RA ppr 13.1 1429) och Sollentuna (Westman, a. a., s. 7, 10) hd i Uppland, i Siende hd i Västmanland (RA ppr 4.11 1429), i Vilske hd i Västergötland, i Bobergs hd i Östergötland och i Stranda hd i Småland (SMR, nr 1245) samt av allt att döma i Handbörds hd i Små-land, på Öland och i Ryds skplg i Uppland (Lundholm, a. a., s. 28 ff).

Son (RA perg 21.10 1440; i angivet äkten-skap, SFSS 2: 3, s. 185):

Gustav Sture, 1438, dog 1444, riddare och riks-råd. Se tab. 6.

Tab. 6

Gustav Sture (son av Anund Sture, tab. 5). Nämnas tidigast 1438 (SMR, nr 714). Förekommer som riksråd från samma år (FMU, nr 2265). Blev riddare mellan 8.7 1441 (SMR, nr 1420, se även DIGA 3, s. 79 ff) och 5.1 1442 (B 15, f. 192 f, RA), d. v. s. vid konung Kristofers krö-ning 14.9 1441. Var hövitsman på Älvsborg 7.9 1441 (LÄU 3, nr 230; jfr Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 186). Var 3.4 1443 samt vid sin död hövitsman i Kalmar (Ericsson, *Handl. o. brev*, nr 66; Kumlien, a. a., s. 206, se även BSH 2, s. 300 f). Levde ännu 2.1 1444 (HH 31, s. 119) men var död 29.1 s. å. (Kumlien, a. a., s. 205 f). Avled sannolikt 26.1 1444 (RA perg 12.2 1447; jfr Lundholm, a. a., s. 3, se även SRS 1: 1, s. 161). Innehade gårdar i Gullbergs (RA perg 8.3 1447) och Lysings hd i Östergötland (SMR, nr 1324), i Sköllersta hd i Närke (SMR, nr 1249), i Siende hd i Västmanland (RA perg 12.2 1447), i Bro, Vallentuna och Ärlinghundra hd (RA perg 31.12 1443, 8.2 1444) samt i Färentuna, Lagunda och Norunda hd och Ryds skplg i Uppland (C 22, RA; se även Lundholm, a. a.,

s. 31 ff). Vapen: tre sjöblad balkvis med spet-sarna snett uppåt (RA perg 30.8 1438). — Gift före 29.8 1438 (SMR, nr 802) med *Birgitta Stensdotter*, dotter av riksrådet Sten Turesson (Bielke, jfr E 1, s. 357) och Margareta Karls-dotter (Sparre av Tofta; jfr ovan s. 88). Fru Bir-gitta blev före 12.2 1447 (RA perg) omgift med riddaren och sedermera riksrådet och lagmannen i Uppland (jfr LagS 1, s. 15, 58) Gustav Karlsson (Gumsehuvud, ovan s. 63 f). Hon levde ännu 2.1 1461 (Skoklostersaml. perg, RA) men var död 4.6 1464 (DIGA 2, s. 134). Hon innehade gårdar i Öknebo (RA ppr 26.2 1447), Hålebo och Rönö hd i Södermanland, i Bro, Håbo, Lagunda och Trögds hd i Uppland, i Yttertjurbo hd i Väst-manland, i Aska och Dals hd i Östergötland och i Stranda hd i Småland, däribland sätesgårdarna Ekholmen i Veckholms sn i Trögds hd i Uppland och Strömsrum i Ålems sn i Stranda hd i Små-land (RA perg 7.6 1453; jfr Lundholm, a. a., s. 12 ff).

Barn (i angivet äktenskap; Skoklostersaml. perg 2.1 1461, RA):

Anund Sture. Omnämnes tidigast 2.1 1461 och var då redan riddare (Skoklostersaml. perg., RA). Avled 12.6 1463 på Rid-darholmen i Stockholm (SRS 3: 1, s. 28), begravs i Toresunds kyrka i Se-lebo hd i Södermanland och skrives på gravstenen till Rävsnäs i nämnda sn (Gardell, *Gravm. 1*, nr 718).

Birgitta Gustavsdotter. Nämnas ogift 1453 (C 22, RA). Ärvde Rydboholm i Östra Ryds skplg samt gårdar i Lagunda och Trögds hd i Uppland (Lundholm, a. a., s. 32). Avled 1472 (Gillingstam, a. a., s. 670). Blev före 2.1 1461 (Skoklostersaml. perg, RA; Gillingstam, a. a., s. 673 f) gift med riksrådet och riddaren *Johan Kristiernsson* (Vasa), som senast 1474 var omgift (Gillingstam, a. a., s. 675) med Birgitta Tordsdot-ter i hennes tidigare gifte, dotter av marsken Tord Bonde (jfr E 1, s. 513) och Iliana Åkesdot-ter (Tott, jfr DAA 1900, s. 425). Herr Johan av-led 6.4 1477 (SRS 1: 1, s. 74).

Sten Sture, numera kallad »Sten Sture den äldre». Uppges 1477 (SFSS 2: 3, s. 185) vara 30 år gammal, vilket torde innebära, att han då ej fyllt 40 år (jfr Engström, s. 9 f, not 33, och Lund-holm, a. a., s. 3) d. v. s. var född tidigast 1437. Omnämnes första gången 2.1 1461 (Skokloster-saml. perg, RA) och var redan då riddare. Var hövitsman i Västergötland på sommaren 1469 (RA ppr u. o. efter 18.7 1469). Blev vid Karl Knutssons död 15.5 1470 hövitsman på Stock-holms, Örebro och Åbo slott (Hadorph, *Rijm-kr.* 2, s. 255 f) och kallade sig 1.6 1470 »riksens föreståndare uppå denna tid» (Gillingstam, *Ätt. Ox. o. V.*, s. 479 m. not 626). Hyllades som riksföreståndare i Arboga omkring 1.5 1471

(Olaus Petri, a. ed., s. 266). Erkände 6.10 1497 konung Hans (Huitfeldt, Danm. Rigis Krøn. 1—2, foliouppl., s. 1018) och fick 3.12 1497 av denne hela Åbo stift, Nyköpings län med Näveberg, Rekarne, Färingön, Sorunda och Ösmo snr på Södertörn samt Götala ödemark i Västergötland som förläning (FMU, nr 4768). Avstod på sommaren 1499 från Åbo, Viborgs och Nyslotts län och erhöll i stället Gästrikland samt Tuna län i Småland och Vadsbo hd i Västergötland (FMU, nr 4835 f). Var under konung Hans regering rikshovmästare (ST 3, s. 465, 487). Gjorde på sommaren 1501 uppror mot denne och valdes 12.11 1501 åter till riksföreståndare (BSH 4, s. 190; SRS 3:1, s. 84 f). Avled 14.12 1503 i Jönköping (SRS 3:1, s. 85). Ärvde gårdar i Färentuna och Trögds hd i Uppland, i Selebo hd i Södermanland, i Aska, Dals, Kinda, Valkebo och Ydre hd i Östergötland, i Handbörds, Norra och Södra Möre, Sevede, Stranda och Tunaläns hd i Småland samt i Algotsums och Slättbo hd på Öland, däribland sätesgårdarna Rävsnäs i Torresunds sn i Selebo hd i Södermanland samt Grönskog i Fliseryds sn i Handbörds hd och ovannämnda Strömsrum i Småland (Lundholm, a. a., s. 21 ff, 34 ff). Förvärvade genom byte 1472 Gripsholm med underliggande gårdar (RA perg 1.9 1472), som han på 1490-talet donerade till det därstädes (i Mariefred) nyanlagda kartusianklostret (Kellerman, Jakob Ulvsson 1470—1497, s. 187 f, 351). Återinlöste 1480 av morfadern försålda gårdar i Håbo, Simtuna, Sollen-tuna, Torstuna, Trögds och Åsunda hd i Uppland, i Rekarne i Södermanland, i Norrbo, Siende och Tuhundra hd i Västmanland samt i Glanshammars och Hardemo hd i Närke, däribland hans mormors far Karl Ulfssons (Sparre av Tofta, se ovan, s. 87 f) sätesgård Tofta i Adelsö sn i Färentuna hd i Uppland (RA perg 12.4 1480). Köpte gårdar i Fjäre och Viske hd i Halland, i Sunnerbo, Uppvidinge, Norra och Södra Vedbo, Västbo och Östra (Njudung) hd i Småland, i Vadsbo hd i Västergötland, i Björkekind, Bobergs, Bråbo, Hammarkinds, Lysings, Memmings, Skärkind, Valkebo, Åkerbo och Östkind hd i Östergötland, i

Daga, Hölebo, Jönåkers, Rönö, Selebo, Sotholms, Svartlösa, Västerrekarne, Åkers och Öknebo hd i Södermanland, i Hardemo och Örebro hd i Närke, i Siende, Snevringe och Åkerbo hd i Västmanland, i Långhundra, Vallentuna och Åsunda hd samt Danderyds skplg i Uppland, däribland sätesgårdarna Hammersta i Ösmo sn och Häringe i Västerhaninge sn, båda på Södertörn, samt Säby i Svärta sn i Rönö hd i Södermanland (Lundholm, a. a., s. 114 f, 119, 134 ff). Vapen: tre sjöblad balkvis, med spetsarna snett uppåt (RA perg 22.9 1477, 20.8 1483, 29.3 1503). Hans itinerarium se Lundholm, a. a., s. 243 ff. — Gift efter 4.10 1466 med *Ingeborg Åkesdotter* (Miss. fra K. Chr. I:s og Hans' Tid, 2, s. 39 ff), dotter av riddaren och danska riksrådet Åke Axelsson (Tott, jfr DAA 1900, s. 420 f, R., s. 489, o. E 8, s. 342) och Märta Bengtsdotter (Vinstorpaätten, se ovan, s. 104). Fru Ingeborg avled mot slutet av 1507 (FMU, nr 5297). Före giftermålet med Sten Sture hade hon 11.3 1464 trolovats med den ej långt därefter avlidne Hans Sigurdssönn (Yngre Sudreimsätten, jfr DAA 1921, s. 559, o. J. Andersen i Sörum herred 1, s. 102), av vilken hon fått en i Källands hd i Västergötland belägen morgongåva (DN 16:1, nr 219, 18:1, nr 87). Av Sten Sture fick hon Strömsrum med underliggande gårdar i Stranda hd i Småland som morgongåva (Arv o. eget, vol. 42: Sten Stures jordebok 1502, KA). Hennes arvegods lågo i Faurås, Fjäre, Halmstads och Himle hd i Halland, i Skåne, i Allbo och Tveta hd i Småland, i Österrekarne hd i Södermanland, i Hardemo hd i Närke samt i skilda delar av Västergötland (Lundholm, a. a., s. 76 ff, 178 ff). Av konung Hans erhöll hon livstidsrätt på Tavastehus län (ST 3, s. 489 ff). Innehade som änka dessutom Satakunda som län men avstod från Sten Stures övriga län under 1504 (Lundholm, a. a., s. 195 ff). — Sten Sture d. ä. hade *utom äktenskap* (Gen 2, s. 68, RA) en dotter Birgitta, som blev nunna i Vadstena kloster 9.10 1485 (SRS 1:1, s. 195) och dog 27.6 1536 (SRS 1:1, s. 221). Jfr C. Silfverstolpe, Klosterfolket i Vadstena, s. 58.

Svärd, äldre ätten

Av Eric Anthoni

Under senare hälften av 1300-talet inflyttade till Finland ätterna Svärds och Kurcks stamfar, den blott i Gen 38, f. 25 v, och genealogier från omkr. 1570 i Gen 62, RA, namngivne Herman Svärd, av namnet att döma av tysk börd. Denne ingick tydligen äktenskap med en medlem av en släkt Kurke eller Korke av finskt ursprung. Av denna frälsesläkt nämnes 1362 (ÅboSvB, nr 177) i Kumo sn i Nedre Satakunda en legifer (d. v. s. underlagman) Jakob Korke, vilken framträder som »forskælaman» i Åbo 1373 (ÅboSvB, nr 221). Han eller hans son Jakob Kurke kärade 1383 i Tavastehus mot grannar, som överskridit gränserna till Niemenpää i Våno sn i Tavastland, fastän rärna blivit lagfästa i Jakobs avlidne faders tid (FMU, nr 913). Detta Niemenpää ägdes 1418 (FMU, nr 1537) av Henrik Svärd, vilken 1425 (FMU, nr 1777 f) liksom Olof Svärd 1455 (FHT 1960, s. 86) nämnes som brorson till den 1400—1427 som levande omtalade riddaren Nils Kurke (se ovan Kurck, äldre ätten, tab. 5). Nils Kurke, oftare kallad Korke, var enligt en genealogi från omkr. 1570 (Anthoni i Genos 1954, s. 99) bror till Herman Svärd, som enligt denna källa var far till Olof Svärd, stamfar till senare medlemmar av ätten Svärd, och till Jeppe Kurck, stamfar till senare medlemmar av ätten Kurck. Enligt Rasmus Ludvigsson (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 216, RA; Gen. 38, f. 6v, RA), som ej känner Herman Svärd, var Nils Korke bror till en Per Svärd, till vilken Olof och Henrik Svärd voro söner, medan Jeppe (Jakob) Kurke enligt Rasmus Ludvigssons på denna punkt oriktiga (Anthoni i FHT 1960, s. 84) framställning var son till Nils Korke. Enligt en genealogi från 1600-talets förra hälft (Gen 38, f. 25v, RA) var Herman Svärd far till Nils Korke och Peter Svärd, till vilken Henrik Svärd enligt denna källa var son. — I det följande räkna vi med att Herman Svärd hade tre söner, Peter Svärd, Nils Kurke och en i källorna ej nämnd son, av vilka Nils Kurke var yngst. Från Peter härstammar den äldre Svärdätten, som bibehöll fädernesläktens namn. Denna ätt, som brukade det talande svärdvapnet, ett svärd mellan tre stjärnor, utdog i slutet av 1400-talet.

Ättens namn och vapen återkomma under 1500-talets senare hälft hos en i Finland på 1500- och 1600-talen levande frälsesläkt, yngre ätten Svärd, som på mödernet härstammade från Jeppe Kurkes dotter Karin Jakobsdotter (se Kurck, äldre ätten, tab. 3).

Litteratur: E. Anthoni, Några finländska släkttavlor från tiden omkring 1570, i Genos 1954, Vem var Magnus Flemings maka?, i Genos 1955, och Ett nyfunnet originalbrev av år 1455 och dess upplysningar om medeltida släktförbindelser, i FHT 1960.

Herman Svärd Tab. 1

? Peter Svärd Tab. 2	? En till namnet okänd son se äldre ätten Kurck, tab. 2	? Nils Kurke el. Korke 1400—1427, var död 1428 se äldre ätten Kurck, tab. 5
? Henrik Svärd 1418—1435 Tab. 3	? Olof Svärd 1418—1458 Tab. 4	
	Peter Svärd 1439—1467 Tab. 5	Olof Svärd 1451 Tab. 6
		Yrjän el. Jöran Svärd 1465—1483 Tab. 7

Tab. 1

Herman Svärd. Nämnes endast i några genealogier; se ovan. — Var troligen gift med en dotter till underlagmannen Jakob Korke; se ovan.

Barn (Anthoni i Genos 1954, s. 100 ff, o.

1955, s. 109 ff, samt FHT 1960, s. 84; i angivet äktenskap, se ovan):

? Peter Svärd. Se tab. 2.

? En till namnet okänd son. Se Kurck, äldre ätten ovan, tab. 2.

? Nils Kurke, 1400—1427, riddare och riksråd. Se Kurck, äldre ätten ovan, tab. 5.

Tab. 2

Peter Svärd (?son av Herman Svärd, tab. 1). Var troligen identisk med »gamble Peder Swerdh», som 1467 omtalas såsom tidigare ägare till delar av Haga och Kräpelby i Borgå sn i Nyland (FMU, nr 3341). Nämnas i övrigt ej i bevarade samtida handlingar. Den Peter Svärd, som 1391 var faste vid tinget i (Stora) Tuna i Dalarna (RPB, nr 2543 f), torde hava varit en bonde. — Peter Svärd synes ha varit gift med en syster eller *dotter* (Anthoni i FHT 1960, s. 84 f) till riddaren Nils Olofsson (högervänd arm) i Suontaka i Tyrväntö kapellförsamling i Tavastland, som levde 1396—1415 (Anthoni i FHT 1958, s. 138) och ärvdes bland andra av Olof Svärd.

?**B a r n** (faderskapet till Henrik och Olof enl. Rasmus Ludvigsson i Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 216, och Gen 38, f. 6v, RA; jfr ingressen; filiationen stödes av att Henrik Svärd enl. FMU, nr 1633, var bror till Margareta Petersdotter, detta under förutsättning, att de voro helsyskon, samt att Olof Svärd var arvinge efter Nils Olofsson; belägg för att Margareta Petersdotter var född i Peter Svärds postulerade äktenskap med Nils Olofssons fränka saknas, men att Henrik Svärd var född i detta äktenskap synes sannolikt, eftersom han enligt FMU, nr 3658, var förmyndare för ovannämnde riddaren Nils Olofssons arvinge (FMU, nr 3657) Lucia Olofsdotter [Skelge]):

Henrik Svärd, 1418—1435, riksråd. Se tab. 3.

Olof Svärd, 1418—1458, häradshövding. Se tab. 4.

Margareta Petersdotter. Nämnas 1420, då brodern Henrik Svärd å hennes vägnar kärar till hennes avlidne man *Erik Jönssons* arvingar om den morgongåva hon borde ha erhållit, varför hon tilldömes Ailos gods i Reso sn i Egentliga Finland (FMU, nr 1633).

En till namnet okänd *dotter* har tydligen varit mor till Olof Skelge, som blev far till Lucia Olofsdotter (Skelge), en arvinge till ovannämnde riddaren Nils Olofsson (FMU, nr 3657) och myndling till Henrik Svärd (FMU, nr 3658).

En till namnet okänd *dotter*. Var möjligen gift med en medlem av släkten *Hornhus* och mor till häradshövdingen *Henrik Hornhus*, nämnd 1418 (FMU, nr 1537)—1429 (FMU, nr 1908), som även torde varit arvinge till riddaren Nils Olofsson (Anthoni i FHT 1958, s. 145).

Tab. 3

Henrik Svärd (troligen son av Peter Svärd, tab. 2). Framträder 1418 (FMU, nr 1597). Nämnas som riksråd 1435 (ST 3, s. 134). Omtalas som död i december 1440 (FMU, nr 2364), men var

det säkert redan hösten 1439, då hans namn saknas i aktionen i Dönhoff Calles sak, där han annars som riksråd och sväger skulle ha medverkat på en framträdande plats (FMU, nr 2310 f). Gav Niemenpää och Kodiala i Väno sn som morgongåva till sin hustru (FMU, nr 1597). Fick vid skiftet med farbrodern Nils Kurke hela dennes godsinnehav i Tavastland, varibland Harviala jämte annan jordegendom i Väno sn, vidare Kaustala (nu Koustar) i Kimito sn i Egentliga Finland. Hade besuttit Ailos och Vadio i Reso sn, vilka gåvos i utbyte, samt Träskegården i Pargas sn, som stannade i Henrik Svärds ägo, alla i Egentliga Finland (FMU, nr 1777 f). Köpte gods i Hauho och Janakkala sn i Tavastland (FMU, nr 2364). Vapen: ett liggande svärd mellan tre sexuddiga stjärnor, ställda två och en (HaSig, nr 123). — Blev 12.6 1418 (FMU, nr 1537) gift med *Birgitta Klasdotter*, dotter (HArk 16: 1, s. 105; ÅboSvB, nr 453) av slottsfogden på Åbo Klas Lydekason eller Klas Djäkn (Djäkn, Lydekasonernas ätt, se denna ovan, tab. 2). Nämnas 1457 som Birgitta i Harviala (FMU, nr 3053) och levde ännu 1473 (FMU, nr 3557) men var död 12.11 1486 (FMU, nr 4107).

B a r n (FMU, nr 3860, 4107, 4662; Gen 38, f. 37v, RA; Anthoni i Genos 1954, s. 102; om Nicolaus Swerts börd se nedan; åtminstone Elin och Märta födda i angivet äktenskap enl. FMU 4107 o. 4662):

Nicolaus Swert de Abo. Inskrivs vid Leipzigs universitet 1438 (Grotenfelt i HArk 17, s. 288) samtidigt med bland andra morbrodern Thomas Nicolai (Djäkn, Lydekasonernas ätt, se denna ovan, tab. 2). Var synbarligen en son till Henrik Svärd, efter vars svärfar han fått sitt namn.

Ragnhild Henriksdotter. — Var gift (Gen 38, f. 37v, RA; Anthoni i Genos 1954, s. 102) med *Hans Petersson* (Lepasätten, se denna ovan, tab. 1) till Lepas i Tyrväntö kapellförsamling i Hatula sn i Tavastland, vilken främst bland mågarna till Henrik Svärd och Birgitta Klasdotter överläter Ruohoisemmaa holme i Lemo sn i Egentliga Finland 1481 (FMU, nr 3860). Hon nämnes ej bevisligen i samtida handlingar. Med hennes sonsens svärson Mats Larssons (Cruus) arkiv ärvdes det ovannämnda brevet för Jakob Kurke om Niemenpää 1383 samt flera brev ur hennes föräldrars arkiv (FMU, nr 1597 och 1777) till DIGS i LUB (DIGA 16, s. 171, 183 och 191; jfr ovan Lepasätten).

Elin Henriksdotter. — Synbarligen gift före 30.10 1463 (FMU, nr 3220), då hennes man (FMU, nr 4069), den från Egentliga Finland härstammande (FMU, nr 2832, 2891; ÅboSvB, nr 484) väpnaren *Järl Jönsson* svor tolvmannaed i Mäskelä sn i Tavastland. Järl Jönsson nämnes 1481 som innehavare av svärdgodset Niemenpää

i samma sn (FMU, nr 3860), var en av dem, som 1481 avyttrade Ruohoisnmaa (FMU, nr 3860) och omtalar 1486, att hans avlidna hustru Elin och hennes syster Birgitta, Olof Djäkns hustru, hade skänkt sina delar av Soinis gods i Masko sn i Egentliga Finland till Nädendals kloster (FMU, nr 4069).

Märta Henriksdotter. — Var gift (FMU, nr 4662) med väpnaren *Erland Nilsson* i Suontaka i Tyrväntö kapellförsamling i Tavastland, troligen redan 20.8 1455 (FMU, nr 2981) då denne äländske frälseman sitter i lagmansnämnd i en tvist mellan allmogen i Tavastland och Bengt Lydekason (Djäkns, Lydekasons ätt). Makarna sälja 1496 halva Nihattula gods i Virmo sn i Egentliga Finland, som hustru Märta ärvt efter sin moder (FMU, nr 4662). Makarna voro båda döda 1503 (FMU, nr 4968, 4992).

Birgitta Henriksdotter. Nämnas 23.2 1486 som *Olof Djäkns* hustru och Elin Henriksdotters syster (FMU, nr 4069). Säges ha skänkt sin del i Soinis, vilket hon ärvt efter modern, till Nädendals kloster (ibid.); ägde 1481 del i Ruohoisnmaa holme (FMU, nr 3860). Det förefaller som om Olof Djäkns vore identisk med Olof Djäkns i Kimito sn i Egentliga Finland, som 1482 framträder som sigillvittne i Hauho sn i Tavastland (FMU, nr 3907) och tydligen är densamme som Olof Djäkns i Bramboda (d. v. s. Brännboda) i Kimito sn i Egentliga Finland (ÅboSvB, nr 631).

Tab. 4

Olof Svärd (troligen son av Peter Svärd, tab. 2). Nämnas tidigast 12.6 1418 (FMU, nr 1537). Kallas 1440 häradshövding i Norrbotten uppå den östra sidan, d. v. s. i Österbotten (FMU, nr 2347). Levde ännu 13.3 1458 (ÅboSvB, nr 584) men var död 22.5 1460 (FMU, nr 3117). Var bosatt i Ulvsby sn i Nedre Satakunda, där han ägde Sunanäs eller Sonnäs 1452 (FMU, nr 2901) och annan jordegendom (FMU, nr 1854, 2281, 3340). Innehade vidare Pennis gods i Lemo sn, tydligen hustruns arv gods, som 1451 gavs till Nädendals kloster (FMU, nr 2879), och gods i Masko sn (FMU, nr 2901), i Pemas sn (FMU, nr 2281) samt i Kimito sn (Anthoni i FHT 1960, s. 83 ff), allt i Egentliga Finland. Vapen: ett liggande svärd mellan tre sexuddiga stjärnor, ställda två och en (HaSig, nr 127). — Var gift med *Elin Jönsdotter*, som dog kort före 25.3 1451 (FMU, nr 2879).

Barn (Genos 1954, s. 99 o. 101; FMU, nr 2879, 3275, 3340; blott Peter och Olof kunna bevisas vara födda i angivet äktenskap, FMU nr 2879; jfr dock nedan om Jöns):

Peter Svärd, 1439—1467, häradshövding. Se tab. 5.

? *Jöns Svärd*. Var väpnare. Nämnas 17.11

1439 på fyrtioandra plats i brevet om Dönhoff Calle (FMU, nr 2310). Synes vara en son av Olof Svärd och bar i så fall morfaderns förnamn.

? *Henrik Svärd*. Nämnas på fyrtiotredje plats i brevet om Dönhoff Calle 17.11 1439 (FMU, nr 2310). Torde vara en son till Olof Svärd d. ä. eller till brodern Henrik. Är han son till Henrik, så är han knappt 20 år fyllda, vilket skulle förklara hans oansenliga plats i brevet. En uppgift i Gen 62, RA, torde dock böra tolkas så, att han var son till Olof (jfr Anthoni i Genos 1954, s. 102). Befinner sig på Stockholms slott bland de elva riddare och svenner, som 1442 uppträda som Karl Knutssons edsmän (Bring, Saml. 2, s. 231). Var fogde på Raseborgs slott 1444 (FMU, nr 2571, 2582).

Olof Svärd, 1451. Se tab. 6.

Märten Svärd eller herr Märten, för vars resa till Rom fadern upplånade penningar, som återbetalades 1467 (FMU, nr 3340).

Yrjän eller *Jöran Svärd*, 1465—1483, väpnare. Se tab. 7.

Gudmund Svärd (Anthoni i Genos 1954, s. 101 f).

Laurens Svärd eller *Kuurki*. Levde ännu 19.1 1463 (RA perg) men var död 1465 (FMU, nr 3275). Kallas Laurens Kuurki i sigillinskriftionerna vid brev 2.1 och 19.1 1463 (RA perg), vilkas text dock ej nämner hans namn. Vapen: ett liggande svärd mellan tre sexuddiga stjärnor (RA perg 2.1 o 19.1 1463). — Blev före 2.1 1463 (RA perg) gift med *Margareta Ragvaldsdotter* Fargalt, se ovan, s. 32), som levde ännu 10.4 1500 (RA ppr), då hennes avlidne man kallas Laurens Svärd.

Karin. — Var gift (Anthoni i Genos 1954, s. 101 f) med *Anders Gregersson* (Garp, se denna ätt ovan, tab. 9) till Koskis i Vemo sn i Egentliga Finland (Gen 62, RA; Anthoni i Genos 1954, s. 102), som uppträder 1447 (FMU, nr 2730)—1494 (FMU, nr 4575).

Tab. 5

Peter Svärd (son av Olof Svärd. Nämnas tidigast 1439 på trettioförsta plats i brevet om Dönhoff Calle (FMU, nr 2310). Var häradshövding i Nedre Satakunda 1460 och ännu 1466 (FMU, nr 3117, 3303). Innehade faderns sätesgård Sunanäs eller Sonnäs och Storgården i Ulvsby sn i Nedre Satakunda (FMU, nr 3864). Nämnas som levande 10.8 1467 (FMU, nr 3340) men var död 12.4 1469 (FMU, nr 3375), då en annan person är häradshövding i Nedre Satakunda. Vapen: ett liggande svärd mellan tre sexuddiga stjärnor, ställda två och en (HaSig, nr 187). — Ingick tydligen före 9.9 1454 äktenskap (FMU, nr 2955; Anthoni i FHT 1952, s. 110)

med *Karin Håkansdotter*, dotter av häradshövdingen Håkan Frille (äldre ätten), vars enda kända hustru var dotter (Anthoni i FHT 1952, s. 113—117) till Mårten Abrahamsson (Djäkn, Jakob Abrahamssons ätt, se denna ovan, tab. 6). Hustru *Karin* levde ännu 1.8 1472 (ÅboSvB, nr 636).

Barn (FMU, nr 3413, 3864; Genos 1954, s. 99, 101; DDal, nr 138; Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 268v, RA; med *Karin Håkansdotter*; ÅboSvB, nr 636):

Brita Petersdotter. Namnges ej i samtida handlingar, men den i Gen 62 (se Genos 1954, s. 99 o. 101) och Gen 38, f. 34v, samt Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 268v, RA, bevarade uppgiften om förnamnet torde vara tillförlitlig. — Var 17.2 1470 (FMU, nr 3413) gift med sedermera häradshövdingen i Österbotten *Gustav Slatte* (jfr E 7, s. 333), som vid skiftet med svågern *Olof Drake* år 1481, då hustrun ännu lever, får svärfaderns sätesgård *Sunanäs* eller *Sonnäs* (FMU, nr 3864).

Karin Petersdotter. Var 17.2 1470 gift med *Olof Drake* (FMU, nr 3413; se vidare B. Hildebrand i SBL 11, s. 393 f), vilken framträtt 1436 (DDal, nr 83), varit fogde på Stockholms slott (1450) 1451—1457 (B. Hildebrand i SBL 11, s. 393) och levde ännu 1487, då han till hustru *Karin* utfärdade ett »många år» försenat morgongävbrev på sin sätesgård *Östra Holm* och 1/3 av *Västra Holm m.m.* i *Stora Tuna sn* i *likanämnt tlg* i *Dalarna* (DDal, nr 138). *Olof Drake* hade tidigare varit gift först med *Sunniva Larsdotter* (*Aspenäsätten*; Gen 2, s. 57, RA), som dog 1452 eller 1453 (B. Hildebrand i SBL 11, s. 394), och därefter med *Birgitta Henriksdotter* (*Bidz*, se denna ätt ovan, tab. 2). *Olof Drake* var död 1490 (FMU, nr 4301). *Karin* gifte därefter tidigast 1498 (DDal, nr 915) om sig (Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 225v o. 268v, RA) med *Peter Ivarsson* (*Liljeörn*; jfr Skoklostersaml. 1, Fol. vol. 57, f. 225v, och B. Hildebrand i PHT 1934, s. 131), som levde ännu 1505 (DDal, nr 201) men var död 1506 (DDal, nr 206). Hon levde ännu 1525 (DDal, nr 346). Säges ha överlevt sina barn och tagit arv efter dem (Genos, 1954, s. 101). Sin sätesgård i *Holm*, sin morgongäva, testamenterade *Karin Petersdotter* i *Holm* 4.10 1508 (DDal, nr 916) till sin systerdotter *Karin Gustavsdotter* (*Slatte*, jfr E 7, s. 333).

Tab. 6

Olof Svärd (son av *Olof Svärd*, tab. 4). Nämnes 25.3 1451 (FMU, nr 2879). — Var säkerligen gift (FMU, nr 4160) med *Alissa Henriksdotter* i *Kankas* i *Egentliga Finland*, dot-

ter (FMU, nr 4160; jfr J. Teitts klagomålsreg., s. 225) av väpnaren *Henrik Olofsson* (*Horn af Kankas*; jfr R, s. 181, E 3, s. 670), troligen i dennes enda kända giftermål med en dotter av *Klas Lydekason* eller *Djäkn* (*Djäkn*, *Lydekasonernas ätt*, se denna ovan, tab. 2). Enligt brev av 1488 (FMU, nr 4160) var hon då omgift med en *Magnus Nilsson*, synbarligen den man, som 1476 (FMU, nr 3311) och ännu 1485 (FMU, nr 4049) var häradshövding i *Masko hd*, där *Kankas* ligger. År 1488 sålde hon med sin senare mans bifall sin gård *Anola*, nu *Anoila*, i *Ulvby sn* i *Nedre Satakunda*, vilken hon ärvt efter sin avlidne son *Peter Olofsson* (FMU, nr 4160).

Barn (troligen med *Alissa Henriksdotter*; FMU, nr 4160; Gen 62, RA; Anthoni i Genos 1954, s. 101 f):

?*Jöns Svärd* i *Kankas* i *Masko sn* i *Egentliga Finland*. Nämnes i Gen 62, RA, enligt vilken källa han »döde först och barnet erffde fadern, sedan döde barnet, erffde så modern» (Genos 1954, s. 101). Det är möjligt, att *Jöns Svärd*, som omtalas i en släkttavla från tiden omkring 1570, är identisk med den här följande brodern *Peter Olofsson*, och att släkttavlan tagit miste på förnamnet.

Peter Olofsson. Innehade *Anola*, vilket hans moder sålde 1488 (FMU, nr 4160).

Tab. 7

Yrjän Svärd eller **Jöran Svärd** (son av *Olof Svärd*, tab. 4). Uppläter 1465 till brodern *Peter* sin andel i faderns sätesgård *Sunanäs* eller *Sonnäs* för de penningar *Peter* utlagt för brodern *Laurens Svärds* (tab. 4) morgongäva (FMU, nr 3275). Var 1483 (ej 1433) landssyneman i *Birkala* i *Övre Satakunda* (FMU, nr 2077). — Var gift med en dotter till *Jöns Hansson* (*Villiläätten*, jfr R, s. 516) och hans hustru *Margit* enligt arvskiftet efter svärfadern 1482 (Per: avsnittet *Hornar*, RHA).

Döttrar (Genos 1954, s. 99 o. 101; att de voro födda i faderns enda kända äktenskap, kan ej bevisas):

Anna. Uppges ha varit moder till *Jöns Säck* (Genos 1954, s. 99 o. 101), som levde 1550 (*Domb. f. Nedre Satakunda* 1550—1552, redig. av J. E. Roos, s. 5). Var möjligen gift med frälse-
mannen *Lars Säck*, som i november 1476 satt i landsrättsnämnd i *Åbo* (FMU, nr 3656, 3660, 6678).

Elin. Hustru *Elin*, uppgives ha innehaft släktgården *Anola*, nu *Anoila* (Genos 1954, s. 99), och dött barnlös.

Vinge

Av *Hans Gilllingstam*

Ättenamnet är en senare tids benämning, grundad på vapnet, en vinge, vars färger icke numera synas vara kända. Ätten, som kan följas tillbaka till 1300-talets slut, härstammar från Värmland, där medlemmar av densamma i tre generationer voro lagmän, men så småningom blev den alltmer knuten till Västergötland. Den utdog på svärdssidan på 1540-talet, på spinnsidan omkring 1585.

Utredningen av ättens genealogi och godshistoria underlättas av att delar av medlemmarnas arkiv bevarats. Genom att ättens sista medlem, fru Margareta Nilsdotter till Skofteby, ärvdes av sin mosters avkomlingar av bl. a. ätten Stenbock (se nedan), kommo en mängd brev, av vilka vissa med proveniens från de äldsta ättemedlemmarna, att tillhöra den samling, som bevarades på det stenbockska godset Torpa och omkring 1800 hamnade i Uppsala universitetsbibliotek (L. Sjödin i MRA 1939, s. 108); den är avskriven i kopieboken E 171 i nämnda bibliotek. Stora delar av Margareta Nilsdotters farfars bror Lindorm Björnssons arkiv äro kända genom avskrifter i hans dotter Annas styvsons son Lars Erikssons Sparres kopiebook B 16 i Riksarkivet. Ett av hans morgongåvobrev ärvdes dock av hennes egna avkomlingar på Rossvik i Södermanland och har med delar av dess arkiv hamnat i Säfstaholmssamlingen i Riksarkivet (Gillingstam i *Archivist. et mediävist. Ernesto Nygren obl.*, s. 163). Andra delar av Lindorm Björnssons arkiv tillföll dottern Märta's avkomlingar av ätten Kafle och senare den med denna befryndade ätten Ekeblad på Stola samt ha kommit till Riksarkivet från Skokloster och från Lars v. Engeströms samling; förlorade delar av den ekebladska samlingen äro kända genom register och avskrifter av Johan Peringskiöld i *Genealogica* 79 i Riksarkivet samt av Nils Rabenius i Skoklostersamlingen (Liedgren i *Donum Boëthianum*, s. 231 ff; dens. i *Kulturhist. lex. för nord. medeltid* 1, sp. 224, och i PHT 1959, s. 53).

Litteratur: J. A. Almquist, *Uddeholmsverken* (1899), *Släkttavla* vid s. 32.

Nisse Björnsson
1397—1411 (—1414 ?)
Tab. 1

Björn Nilsson
1423—1444 (—1451 ?)
Tab. 2

Olof Björnsson 1454—1495 Tab. 3	Lindorm Björnsson 1455—1498, dog trol. 1498 el. 1499 Tab. 5
Nils Olsson 1486, avrättad 1529 Tab. 4	

Tab. 1

Nisse Björnsson. Tilldömdes 12.3 1397 (UUB perg) Åmberg i Sunne sn i Fryksdals hd i Värmland, som marsken Erik Kettilsson Puke olagligen avhänt hans hustrus fädernesläkt. Levde säkert 1411 (SD, nr 1414) och troligen ännu 1414 (SD, nr 1918).

Son (Åmbergs ägarlängd enl. ovannämnda brev och brevavskrift 18.10 1427 i L. F. Rääfs dipl., VHAA:s dep. i RA; L. Sjödin i MRA 1939, s. 108):

Björn Nilsson, 1423—1444 (—1451?). Se tab. 2.

Tab. 2

Björn Nilsson (son av Nisse Björnsson, tab. 1). Uppträder tidigast 25.11 1423 (UUB perg). Förekommer som lagman i Värmland 1435—1444 (SMR, nr 252; RA perg 25.3 1444; jfr LagS 1, s. 197). Var möjligen lagman ännu 1451 (E. Nygren i Värmland förr och nu 1941, s. 105). Ägde gods i Fryksdals (L. F. Rääfs dipl., VHAA:s dep. i RA, 18.10 1427), Gillbergs (UUB perg 12.3 1429; RA perg 29.6 1444; Skoklostersaml. perg 1471, RA), Grums (Skoklostersaml. perg 1471). Näs (UUB perg 12.3 1429; RA perg

29.6 1444) och Väse (L. F. Rääfs dipl. 18.10 1427) hd i Värmland och Vartofta hd i Västergötland (B 14, s. 37, RA). Vapen: en vinge (UUB perg 25.11 1423; RA perg 29.6 1435, 25.1 1441 och 25.3 1444). — Var 25.11 1423 (UUB perg) änkling efter *Elina Birgersdotter*, dotter av Birger Laurensen (kluken sköld med ett människoben i högra och två bjälkar i vänstra fältet) och Katarina Bengtsdotter (UUB perg 25.11 1423 och 1399). — Gav 14.10 1431 (B 14, s. 37, RA) morgongåva till *Kristina Abjörnsdotter*, som levde ännu 21.10 1455 (UUB perg) och var dotter (Gen 2, s. 26, RA) av Abjörn Jönsson (sparre över blad; jfr E 1, s. 191), vars hustru (enl. Gen 2, s. 195, RA) skall ha hetat Karin och varit dotter av en Dan Gustavsson samt syster till värmlandslagmannen Amund Hatt d. y:s hustru Gunnil.

Barn (Gen 2, s. 26 och 158, RA; UUB perg 21.10 1455; för Nils' och Lindorms modernebörd Gen 2, s. 26, RA, för den senares även RA perg 9.2 1494; Abjörns modernebörd framgår av förnamnet):

Olof Björnsson, 1454—1495, lagman, riksråd. Se tab. 3.

2. *Nils Björnsson*. Levde 21.10 1455 (UUB perg). Kanik (Gen 2, s. 26, RA). Levde ännu 1463 och bar då en av präster nyttjade herrtiteln (B 16, f. 71, RA).

2. *Lindorm Björnsson*, 1455—1498, lagman, riksråd. Se tab. 5.

2. *Abjörn Björnsson*. Nämnd som levande endast 21.10 1455 (UUB perg).

Tab. 3

Olof Björnsson (son av Björn Nilsson, tab. 2). Uppträder tidigast 25.3 1454 (L. F. Rääfs dipl., VHAA:s dep. i RA) och var redan då lagman i Värmland, i vilken egenskap han förekommer ännu 26.1 1495 (RA perg; jfr LagS 1, s. 197), efter vilken tidpunkt han ej nämnes som levande. Var riksråd 21.8 1492 (RA perg). Ägde gods i Fryksdals (UUB perg 24.3 1460) och Näs (UUB perg 21.10 1455) hd i Värmland. Vapen: en vinge (UUB perg 21.10 1455; RA perg 22.6 1487). — Gav 21.10 1455 (UUB perg) morgongåva till sin hustru *Ragnilla Pedersdotter*, som levde ännu 22.6 1487 (RA perg) och var dotter (RA perg 18.10 1473; jfr RA perg 11.11 1472 och 22.6 1487 samt ovan, s. 69) av Peder Stigsson i Molla i Molla sn i Gäsene hd i Västergötland (RA perg 21.2 1429), vilken 1427 fått frälsebrev av konung Erik (UUB perg, tr. E. M. Fant, Dipl. svec. hact. ined., s. 8), i äktenskap med Ingeborg Arvidsdotter (samma vapen som Vinstorpaätten: kluken sköld med en halv lilja i det högra fältet och två balkar i det vänstra), vilken som änka bodde i Töve i Vings sn i Ås

hd i Västergötland (RA perg 11.11 1472 och 18.10 1473).

Söner (RA perg 22.6 1487; Gen 2, s. 158, RA):

Nils Olsson, 1486, avrättad 1529, lagman, riksråd, riddare. Se tab. 4.

Peder Olsson. Nämnd som levande endast 22.6 1487 (RA perg).

Tab. 4

Nils Olsson (son av Olof Björnsson, tab. 3). Uppträder tidigast 1486 (Chron. gen., ed. Pe-ringskiöld, s. 12 f). Nämnd som lagman i Värmland från 1498 (NMU, s. 151; jfr LagS 1, s. 197) och uppger sig 1525 vara lagman i både Dalsland och Värmland (MRA 1933, s. 127). Blev riksråd före 2.6 1523 (HH 26:2, s. 1; jfr SRA 1, s. 6 f). Blev slagen till riddare vid Gustav I:s kröning 12.1 1528 (G1R 5, s. 9). Dömdes 23.6 1529 för sitt deltagande i västgötaherrarnas uppror till döden (G1R 6, s. 172 ff) och avrättades på Stortorget i Stockholm 5.7 s. å. (SVSL 11, s. 279). Bodde på Hammar i Väse sn och hd i Värmland 1499 (NMU, s. 152 och 154), på Skofteby i Härene sn, Kinne (nu Kinnefjärdings) hd i Västergötland 1503 (B 16, f. 115 v, RA), 1507 (BSÄK 7, s. 141), 1509 (B 16, f. 116 och 257 v), 1510 (UUB perg 14.10; B 16, f. 167 v, RA) och på 1520-talet (Herrg., s. 265) men på Malma i Malma sn i Viste hd i Västergötland 1514 (RA ppr) och 16.1 1516 (RA perg) och 1521 (VFT I:2, s. 56). Ägde gods i Grums och Jösse hd i Värmland (RA perg 12.4 1498), i Askims (G1R 6, s. 197 och 207), Källands (VFT I:3, s. 25; Foughternes rekenskaper, s. 455, KA), Marks (UUB perg 14.10 1510, 14.1 1527 och 12.11 1528) och Ås (UUB perg 14.10 1510) hd samt på Hisingen (G1R 6, s. 302; Foughternes rekenskaper, s. 455) i Västergötland och i Fjäre hd i Halland (Sjödin, Befr.-krig 2, s. 424, not 1). Anhöll 1505 (Sturearkivet, nr 493) hos riksföreståndaren Svante Nilsson att få Silleruds sn i Nordmarks hd i Värmland i förläning. Fick av denne som förläning Väne hd i Västergötland (Sturearkivet, nr 400), som han hade kvar ännu 3.12 1512 (RA perg). Innehade 1523 (G1R 1, s. 102) Olofsborgs slott i Bohuslän och hade ännu 1525 i förläning hela Bohuslän (G1R 2, s. 177), som han samma år miste (G1R 2, s. 184), men fick 1526 i stället Dalsland (G1R 3, s. 291), vilket han — med undantag av Sundals hd, som 1527 förlänades till annan person (LokF 2, s. 178; jfr G. Carlsson i HT 1923, s. 60, not 4, och S. Kjällerström i Sc. 1963, s. 33) — hade ännu 1528 jämte Åse och Viste hd i Västergötland samt Gudhems kloster (G1R 5, s. 195 och 207). Vapen: en vinge (RA 16.1 1516). Litteratur: L. Sjödin, Kalmarunionens slutskede, Gustav Vasas befrielsekrig I, s. 180 ff. — Gift senast 1503 (B 16, f. 115 v, RA) med *Barbro Sigg-*

dotter, som levde ännu 1506 (BSH 5, nr 80) och var dotter (B 16, f. 115 v, RA) av Sigge Laurensson (Sparre af Rossvik; jfr E 7, s. 401) och Birgitta Bengtsdotter (Öra; jfr G. A. Sparre i VFT I: 3, s. 7, och Djurklou i HB 5, s. 15 och 17). Gav 14.10 1510 (UUB perg) morgongåva till *Ingegerd Haraldsdotter*, som 1497 (UUB perg) fått morgongåva av Axel Gregersson (Högnalövssläkten), vilken var häradshövding i Konga hd (LagS 1, s. 341) och levde ännu 1500 (HH 31, s. 256). Hon fick 1509 (RepD 2, nr 11207) vid arvskiftet efter sina föräldrar Malma i Malma sn, Viste hd, som tidigare tillhört hennes fader Harald Karlsson (Lake; jfr E 4, s. 493) enl. UUB perg 15.8 1478 (jfr Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 152), samt gods i Dalsland, Halland och Norra Vedbo hd i Småland; det halländska arvet tyder på att hennes moder var Harald Karlssons enda kända hustru Ingrid (UUB perg 31.10 1497), dotter (PHT 1903, s. 16 ff; jfr K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 21 f. m. not 36) av Nils Persson (pil) till Gåsevad i Tölö sn, Fjäre hd i Halland. Ingegerd Haraldsdotter återfick 1531 (G1R 7, s. 255) sin mans förbrutna gods och bodde på Malma (Herrg., s. 280) samt levde ännu 1547 (Hedensbergs ark. perg).

Bar n (Gen 2, s. 57, 20, f. 3, och 41, f. 185 v; G1R 22, s. 67):

1. *Ragnhild Nilsdotter* (Gen 2, s. 57, RA).

2. *Margareta Nilsdotter*. Tidigast nämnd 1540 (G1R 13, s. 88). Var 1551 (G1R 22, s. 67) änka efter *Bengt Slatte* (jfr E 7, s. 337), som levde 1547 (Hedensbergs ark. perg). Bodde mestadels på Skofteby i Härene sn, Kinne(-fjärdings) hd men tidvis på Malma i Malma sn, Viste hd (Herrg., s. 265 och 280). Ägde gods i Barne, Bjärke, Flundre, Gäsene, Kinne, Kullings, Kållands, Laske, Marks, Skånings, Sävedals, Vilske, Viste, Väne och Ås hd samt på Hisingen i Västergötland, i Aspelands, Kinnevalds, Konga, Sunnerbo, Uppvidinge, Norra Vedbo, Östbo och Östra hd i Småland samt i Aska, Bobergs och Kinda hd i Östergötland (FRL 8: onumr. häfte, f. 8—11, KA; FRL 16, s. 600—607, KA; FrG 3, s. 98 och 4, s. 111; UUB perg 18.9 1553). Dog omkr. 1585 (Malin Stures släktbok i PHT 1913, s. 161; jfr Djurklou i HB 3, s. XXXII) som den sista av sin ätt. Hennes gods ärvdes av hennes moster Karin Haraldsdotters (Lake, jfr E 4, s. 493) avkomlingar av ätterna Stenbock och Ribbing (Djurklou i HB 3, gr., s. XXVII och XXXII, jfr HSH 9, bih., s. 8, och FRL 16, s. 600, KA), enär Margaretas enda dotter Dorothea gift sig (Gen 20, f. 3, RA) ofrälse, först med en Germund Persson (jfr E 5, s. 180, och 7, s. 337, samt Östergötlands kopiebok 1550—1669, s. 43, KA), sedan med herr Joen i Tengene (jfr J. Warholm, Skara stifts herdaminne 1, s. 229).

2. *Kristofer Nilsson* till Skofteby (Marg.

Grips bok, s. 39, Trolleholms ark., filmkopia, RA). Dog före 31.10 1547 samt ägde jord i Kullings och Ö. Hisingen hd i Västergötland, Sundals hd i Dalsland och Fjäre hd i Halland (Hedensbergs ark. perg). — Var gift (Marg. Grips bok, s. 39, Trolleholms ark.) med *Anna Klasdotter*, som var dotter (PHT 1901, s. 135; jfr J. E. Almquist i SoH 1959, s. 174) av Klas Hansson (Ugglå; jfr E 8, s. 412) och Kristina Arvidsdotter (sparre över stjärna; jfr E 2, s. 306), bodde på Bosgården i Tarsleds sn, Kullings hd (Herrg., s. 320) och levde ännu 1559 (Svalenius, Georg Norman, s. 251). Anna gifte 1551 om sig med superintendenten Georg Norman, efter vars död 1552 eller 1553 hon 28.8 1558 (Marg. Grips bok, s. 39) in gick äktenskap med Erik Tönnesson (Tott; jfr E 8, s. 342), vilken dog 1570 (Adeln och dess gods: Tott, Karin, KA).

Tab. 5

Lindorm Björnsson (son av Björn Nilsson, tab. 2). Uppträder tidigast 21.10 1455 (UUB perg). Nämnas från 1471 (PSS 1, s. 166) bland rikets råd och män och från 1479 (DM 1:2, s. 41) som riksråd. Säges 1472 (B 16, f. 98 v, RA) å kronans vägnar ha »bewallat» Vilske hd i Västergötland, där han 1476 (UUB perg) och 9.7 1489 (Skoklostersaml. perg, RA) var häradshövding (jfr LagS 1, s. 251). Nämnas 8.7 1483 (RA perg)—1498 (Skoklostersaml. perg, RA) som lagman i Västergötland (jfr LagS 1, s. 208, där han liksom hos Styffe i Skand. 3:e uppl., s. 167, och BSH 4, inl., s. 314, uppges inneha detta ämbete redan 1481). Var 1486 och 1488 (BSH 4, nr 74, 86 och 143) hövitsman på Örestens slott i Västergötland. Dog troligen 1498 eller 1499 (BSH 4, inl., s. 234, not 2), möjligen vid Borgholms slott, där hans sigillstamp jämte några mynt från konung Hans' tid påträffats i en pung i jorden invid skeletten av en man och en häst (H. Hildebrand i VHAA månadsbl. 1, s. 186, not 1). Bodde 1467 (Säfstaholmsaml. perg, RA) och ännu 1498 (Skoklostersaml. perg, RA) på Sjögerås i Kleva sn i Vilske hd i samma landskap (jfr BSH 4, inl., s. 314, not 9). Ägde gods i Ale (Säfstaholmsaml. perg 1467, RA; RA perg 25.11 1475; B 16, f. 71, RA), Gudhems (Skoklostersaml. perg 25.11 1475, RA), Kinds (Skoklostersaml. perg 14.10 1498, RA), Kinne (Skoklostersaml. perg 25.11 1475, RA; B 16, f. 122 v och 123, RA), Kullings (Säfstaholmsaml. perg 1467, RA; B 16, f. 71, RA), Kållands (RA perg 17.9 1475), Marks (Skoklostersaml. perg 1483, 24.8 1486, 24.5 1489, 29.9 1491 och 14.10 1498, Skoklostersaml. I Fol. vol. 215: 15, nr 46, RA), Skånings (Säfstaholmsaml. perg 1467; Gen 79, f. 6, RA), Vartofta (B 16, f. 124 och 258, RA; Gen 79, f. 6, RA), Vilske (RA perg 13.1 1489; Skoklostersaml. perg 12.7 och 29.12 1489; B 16, f. 71 v och 100, RA; Gen

79, f. 6, RA) och Vättle (B 16, f. 123 v, RA) hd samt i Skara stad (B 16, f. 34 v, RA) i Västergötland och i Näs (Säfstaholmssaml. perg 1467; B 16, f. 71, RA) och Ölme (RA perg 9.2 1494; B 16, f. 93 v, RA) hd i Värmland. Vapen: en vinge (RA perg 22.2 1475 och 30.3 1489). — Gav 24.1 1463 (B 16, f. 70 v, RA) morgongåva till *Cecilia Simonsdotter*, som ägde gods i Kullings hd i Västergötland och dog senast 1466 (LÄU 4, s. 84), var dotter (Liedgren i PHT 1959, s. 46 ff) av Simon Gudmundsson (båt) och Katarina Birgersdotter (liljehök) och ärvdes av sina skånska farmors systerbarn (RepD 2, nr 3189). Gav 25.5 1467 (Säfstaholmssaml. perg, RA) morgongåva till *Birgitta Martinsdotter*, som ägde gods i Marks hd i Västergötland (RA perg 20.9 1478; B. 16, f. 122, RA), dog före 20.9 1478 (RA perg), tidigare varit gift (RA perg 20.9 1478) med Knut Andersson (Öra), vilken 1463 (B 16, f. 255 v, RA) som morgongåva givit henne Sjögerås i Kleva sn m. fl. gods i Vilske hd i samma landskap men icke är känd som levande efter detta år, samt var dotter (B 16, f. 121 v, RA) av riddaren Martin Svan (jfr SoK, s. 298) i äktenskap med Ingeborg Gunnarsdotter (Gylta; jfr J. E. Almquist i SoH 1955, s. 189 och 196). Änjo gift senast 1480 (B 16, f. 256, RA) med *Kristina Laurensdotter*, som var dotter av Laurens Bengtsson (balk; UUB perg 16.2 1500; jfr Härenstam, Finnv., s. 356) och (Gen 2, s. 71, RA; jfr Wrangel, Ryttern, s. 99) *Birgitta Bengtsdotter* (Vinstorpaätten, jfr ovan, s. 104).

Barn (B 16, f. 167: RA; sonen Knuts mödernebörd framgår även av PHT 1907, s. 68 f):

2. *Dotter*, död före fadern (B 16, f. 167, RA).

2. *Knut Lindormsson*. Uppträder tidigast 1497 (BSH 4, nr 148). Var riksråd 1517 (HH 28: 2, s. 63). Bodde efter föräldrarna på Sjögerås i Kleva sn, Vilske hd (Ericssbergs ark. perg 15.8 1504; RA perg 23.7 1515; BSÄK 7, s. 142; B 16, f. 100 v, RA). Stupade i slaget på Åsunden (HH 4, s. 346), som ägde rum 19 eller 20 januari 1520 (se senast G. T. Westin, Olaus Petri, s. 469, not 50), och begravdes i Skara domkyrka (B 16, f. 228 v, RA). Ägde gods i Ale (B 16, f. 100 v, RA), Kinds (RA perg 9.9 1519; B 16, f. 100 v, RA), Marks (B 16, f. 225 och 316, RA) och Vilske (RA perg 15.4 1516; B 16, f. 100 v och 228 v, RA) hd i Västergötland, i Väse hd i Värmland (RA perg 15.4 1516), i N. Vedbo (RA perg 9.9 1519) och Vista hd i Småland (HH 4, s. 346), i Bobergs hd i Östergötland (BSÄK 7, s. 142), i Österrekarne hd i Södermanland (ibid.; Säfstaholmssaml. perg 3.5 1533, RA) samt i Halland (B 16, f. 316, RA). Vapen: en vinge (H. Rosman, Bj.-Säby 1, s. 322). — Gav 19.6 1508 (B 16, f. 100 v, RA) morgongåva till *Margareta Månsdotter*, dotter (Rosman, a. a., s. 321 f)

av riksrådet Måns Bengtsson (Natt och Dag; jfr E 5, s. 389) och Ermegård Fickesdotter (Bülow). Margareta ägde gods i Torstuna hd i Uppland, Oppunda och Öknebo hd i Södermanland, Glanshammars, Grimstens, Hardemo, Kumla och Sundbo hd i Närke, Bankekinds, Björkekinds, Bobergs, Finspångaläns, Hanekinds, Kinda, Skärkinds, Valkebo och Vifolka hd i Östergötland, Snevringe och Övertjurbo hd i Västmanland, Sunnerbo, S. Vedbo, Vista och Västbo hd i Småland, Barne, Flundre, Kinds, Marks, Vadso, Vedens och Vilske hd i Västergötland, Värmland samt Lane hd i Bohuslän (brev 31.1 1539 i Biographica: Suppl. RA; jfr B 16, f. 102 v—103 och 260 v, RA, samt VFT II: 1, s. 29). Hon hade tidigare före 26.5 1496 (RA perg) gift sig med Erik Jönsson (Tre rosor; jfr SoK, s. 105), som dog 1506 eller 1507 (BSH 5, nr 109; jfr B 16, f. 205, 205 v och 223 v, RA, samt VFT II: 8—9, s. 134 och 176), samt bodde på Sjögerås även efter Knuts död (Herrg, s. 288) ännu 1535 (G1R 10, s. 377 och 383). Arvet efter henne skiftades 31.1 1539 (Biographica: Suppl., RA).

3. *Laurens Lindormsson*. Nämnd som levande 1508 och 1510 (B 16, f. 101 och 167, RA).

3. *Hans Lindormsson*. Nämnd som levande 1510 och 1513 (B 16, f. 167 och 127 v, RA).

3. *Märta Lindormsdotter*. (Gen 2, s. 26, RA). Ägde gods bl. a. i Åkers hd i Södermanland (Gen 79, f. 1, RA). — Gift senast 1510 (B 16, f. 167, RA) med *Mats Kafle* (jfr E 4, s. 72 f), som levde ännu 1539 (VFT I: 4—5, s. 73).

3. *Birgitta Lindormsdotter*. Ägde gods i Kinne hd (B 16, f. 127 v och 129, RA). Invigdes till nunna (för identiteten jfr B 16, f. 129, RA) i Vadstena kloster 25.8 1510 (SRS I: 1, s. 210) och uppges ha dött 1565 (Silfverstolpe, Klosterfolket, s. 65).

3. *Kristina Lindormsdotter*. Tidigast nämnd 1510 (B 16, f. 167, RA). Ärvde Rossvik i Husby sn i Österrekarne hd i Södermanland efter brodern Knut Lindormsson men bortbytte gården till sin sväger Lars Siggason (Sparre af Rossvik, jfr E 7, s. 401 f) 3.5 1533 (Säfstaholmssaml. perg, RA). Dog 1548 i Örebro (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 44), där Lars Siggason var hövitsman (LokF 1, s. 292 ff).

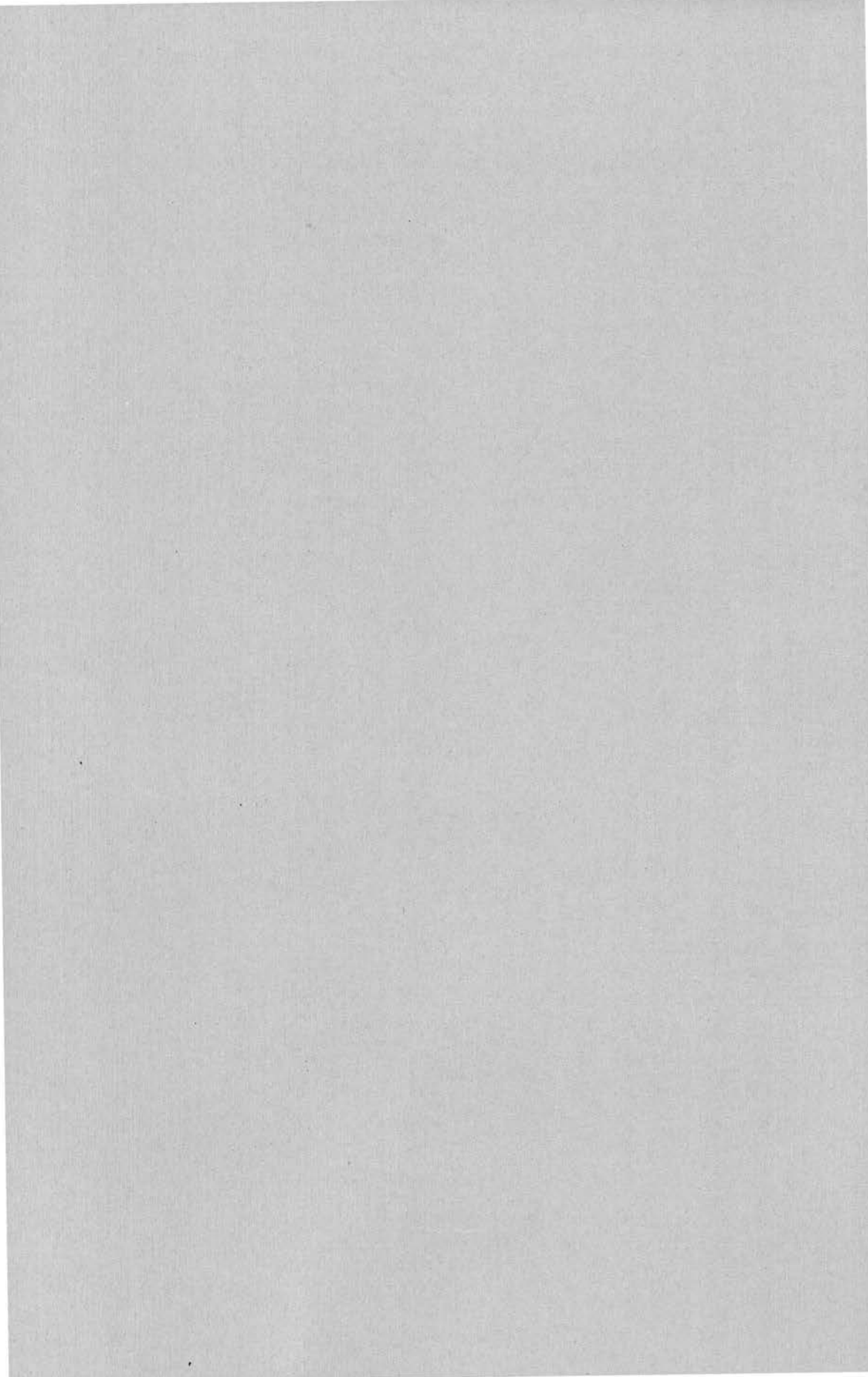
3. *Anna Lindormsdotter*. Tidigast nämnd 1510 (B 16, f. 167, RA). Dog 23.5 1548 (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 44). — Gift 24.6 1521 (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 29) med riksrådet och marsken *Lars Siggason* (Sparre af Rossvik; jfr E 7, s. 401 f), som gifte om sig 3.3 1549 (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 46) med Brita Turesdotter (Trolle; jfr E 8, s. 377) och dog 12.1 1554 (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 50).

Pris 30 kronor